VETERUM MEDICORUM CHIRURGICA QUAEDAM ANTEHAC...

Soranus, Antonio Cocchi, Oribasius, Angelo Maria D'Elci

VETERVM
MEDICORVM
CHIRVRGICA
QVAEDAM ANTEHAC DESIDERATA
GRAECA ET LATINA

II

GRAECORVM

CHIRVRGICI LIBRI

SORANI

VNVS DE FRACTVRARVM SIGNIS

ORIBASII

DVO DE FRACTIS ET DE LVXATIS

E COLLECTIONE

NICETAE

AB ANTIQVISSIMO ET OPTIMO CODICE

FLORENTINO

DESCRIPTI CONVERSI ATQVE EDITI

AB ANTONIO COCCHIO

ANATOMES PROFESSORE PVBLICO

ET ANTIQVARIO

CAESARIS

FLORENTIAE ANNO MDCCLIV.

EX TYPOGRAPHIO IMPERIALI

PRAESIDVM PERMISSV.

IMPERATORI CAESARI
FRANCISCO
DVCI LOTHARINGIAE
MAGNO DVCI ETRVRIAE
AVGVSTO PIO FELICI.

ANTONIVS COCCHIVS

MEDICVS FLORENTINVS

ANTIQVAS de re chirurgica Graecorum reliquias offero tibi CAESAR AVGVSTE e celeberrima tua bibliotheca Laurentiana depromptas, quas iamdiu a doctis efflagitatas, atque a nonnullis antea nequidquam tentatas, tuo

tuo permiſsu tuaque munificentia bono otio abundans adornare ad uſus publicos ac proferre tandem aliquando potui.

Cumque hos ipſos veterum libellos de praeſtantiſſima medicinae parte, regum et imperatorum iuſſu conſcriptos, vel iis dedicatos fuiſſe viderim, auſus ſum novam hanc eorundem editionem AVGVSTO TVO NOMINI conſecrare: Debetur enim tibi quodcunque hoc munuſculi eſt e nobiliſſima tua omnis eruditionis ſupellectile erutum, a famulo tuo multis beneficiis tibi devincto, et cui ſtudia rei anatomicae et chirurgicae, in celebri hoc tuo Florentino gymnaſio pro viribus excitare mandaſti.

Neque ingratum id TVAE MAIESTATI futurum eſſe confido, quod cum bonarum omnium rerum fautor maximus atque adiutor ſis, tum raro ac mirabili exemplo ipſe inter regni negotia, in ſcientia naturae, et diligenti contemplatione corporum omnis generis undique conquiſitorum, relaxationem et oblectamentum quaeras, ac noſtrae praeſertim artis ſalutaris auxilia tibi curae eſſe oſtenderis,

bal-

balneis Piſanis ſplendide inſtauratis, ampliſſimique huius urbis publici valetudinarii aedibus, inſtrumento, penu, pecunia, adminiſtratione, diſciplina, ſcholis, et operibus optime ac ſapientiſſime conſtitutis.

Quae quidem ſingularis de re non exigui momenti ſolicitudo, ab eadem oritur eximia magnificentia, qua res imperii maximas ſumma cum pietate, abſtinentia, manſuetudine, providenter adminiſtras, ETRVRIAM que tuam uſque pergis virtute tueri, opibus et commerciis augere, atque novis aedificiis viiſque munitis latioribus ac planioribus ornatam, moribus etiam et inſtitutis et legibus ſanctioribus emendare.

TE igitur obſecro OPTIME IMPERATOR librum hunc benigne accipias, et me devotum numini maieſtatique tuae clementer tuteris, tuoque favore adnuas inceptis quibuſdam a me praeterea operibus, quorum eſt et deſcriptio numiſmatum locupletiſſimi atque omnium ſermone celebrati theſauri tui Florentini, cuius me cuſtodem eſse voluiſti. Sunt ibi quamplurima praeclara Graecis literis

in-

inſcripta, ad veterem hiſtoriam, variamque eruditionem apprime iuvantia, cum praeſertim noviſsima inſignis acceſſio a te adiuncta fuerit, non modo recentibus quibuſdam ſelectis nummis a Germania miſſis, ſed multis quoque vetuſtis iiſque rarioribus, aureis, argenteis, aereis, regum et populorum, tum liberorum tum Romano imperio parentium, ex Africa nuper tuo iuſſu coemptis et in eandem gazam collatis.

DEVS te ſoſpitem incolumemque praeſtet publicum patrem ad aeternitatem imperii, atque ad ETRVRIAE tuae ſalutem et felicitatem.

FLORENTIAE Calendis Maiis MDCCLIIII.

ANTONII COCCHII

DE VETERVM CHIRVRGORVM SCRIPTIS A SE EDITIS

PRAEFATIO.

MEDICINAE partem quae manu curat apud omnes gentes ſemper fuiſſe credibile eſt, verumtamen apud Graecos multo magis quam in ceteris nationibus excultam ſcimus, ex quo ſapientia univerſa, et praecipue rerum naturae contemplatio, utiliumque artium ſtudia ab illis agitari coepere, et adeo proba inventa literis mandari, ut noſtris quoque temporibus ipſi vetuſtiſſimi ac longe optimi auctores omnis humanitatis habeantur.

Nonnulla de rebus chirurgicis ſcripta ab illo medicinae parente HIPPOCRATE ad nos pervenere, poſteaque diſciplinam admodum increviſſe conſentaneum eſt, a multis ſcilicet egregiis viris luculenter traditam, et per quingentos aut amplius annos in opulentis populis, celeberrimiſque gymnaſiis tractatam ſub locupletiſſimis et plerumque eruditis regibus Macedoniae, Syriae, atque Aegypti, et Romanis imperatoribus uſque ad ANTONINVM, quibuſdam in melius mutatis fere perfectam fuiſse. Sed nobis infeliciter uſu venit, ut illa Graeca volumina quibus tota ars chirurgica diligentiſſime comprehenſa fuerat, et quae plurima fuiſſe ex CELSO aliiſque novimus, omnia funditus perierint.

Cum enim deinde naturalis ac ſolidioris doctrinae voluptas in orbe Romano, quo omnis quoque Graecia continebatur, ab ingeniis eruditorum hominum pene migraſſet ad Aſiaticam loquacitatem, et ad vana plerunque et ſpinoſa atque ex trivio arrepta argumenta, maximo quoque medicinae damno de alienis ſcriptis recte iudicandi facultas interiit. Quo factum fuit ut GALENVS, qui tamen doctiſſimus fortaſſe Graecorum ſuae aetatis fuit, in veteres fere omnes non mediocres viros, qui poſt HIPPOCRATEM ei praeiverunt, paulo iniquiorem ſe oſtenderit, et qui ſecuti ſunt illo uno contenti, reliquos fere neglexerint. Quare et legi et deſcribi rarius illorum libri coepere, et qui per ſaecularia quaedam intervalla arte et facundia praeſtabant, nihil de certis propriiſque experimentis promere, ſed collectiones facere, a GALENO plurima repetentes, ab aliis vetuſtioribus ac melioribus perpauca excerpere conſueverunt.

Huiuſmodi antiquiſſima fuit ORIBASII collectio facta paulo poſt me-

medium Christianum saeculum quartum iussu imperatoris IVLIANI, cuius insuper acri iudicio et eximiae eruditioni debemus, quod placitis GALENI, quibus solis ORIBASIVS contentus fuerat, aliorum quoque illustrium medicorm praecepta adiicerentur, ut ipse in illius operis dedicatione testatur. Similes deinde medicae collectiones consecutae sunt extremo saeculo quinto AETII, sexto vero ALEXANDRI, cuius chirurgica periere, ac septimo PAVLI, in quibus omnibus posterior quisque pleraque a prioribus exscripsit.

Duorum insequentium saeculorum octavi et noni nulli fuisse videntur magni nominis libri medicinales e multis multorum dictis compositi, vel propter nimium afflictas Graecorum res, vel quod omnes infuscaverat infelicissimis illis temporibus summa rerum naturae ignoratio atque barbaries. Decimi saeculi vel undecimi putatur esse quae NONI nomine fertur praeceptionum medicarum epitome CONSTANTINO imperatori dicata, cuius iussu conscripta dicitur. In ea perpauca occurrunt chirurgiam spectantia, cum totus praeterea liber exigui momenti sit, et e trium superiorum sententiis verbisque, suppresso tamen nomine, coagmentatus.

Sed longe nobilior NICETAE collectio, eaque tota chirurgica fuit, quae undecimo saeculo exeunte vel sequentis initio prodiit, et cuius nunc praecipuam partem edere decrevi, ab antiquo celebrato splendidoque libro descriptam. Is in bibliotheca nobilissima FRANCISCI CAESARIS AVGVSTI domini nostri quae Florentiae est ad aedem D. LAVRENTII, pluteo LXXIV. loco VII. servatur. Ianus LASCARIS iam Constantinopoli a se Florentiam advectum, turbatum et alicubi temporum iniuria depravatum, in eam quam nunc habet formam restituit, iussu CLEMENTIS VII. PONT. MAX. qui bibliothecam illam ad ornamentum patriae ac civium suorum utilitatem anno MDXXXII. dedicaverat. Huius rei testem habeo Ferdinandum BALAMIVM in epistola ad PAVLVM III. P. M qua GALENI libellum de ossibus ei dicat a se CLEMENTIS iussu ex illo vetusto codice Florentino conversum.

Scripturae forma nitida rotunda, mendis scatens, apicibus notisque raris, ac plerunque perperam collocatis male interpuncta, ipse literarum ac membranarum color evanidus ac flavescens, picturaeque rudes et languidae, intelligentibus indicia sunt aetatis ad saeculi undecimi finem vel duodecimi initium referendae.

Epigrammata vero in laudem NICETAE collectoris apposita, et interpretamenta quaedam margini adiecta, cum eandem aetatem praeferant, alia tamen manu, et emendatissime scripta sint, tum ipsius codicis amplitudo et elegantia, et picturae, et plagularum limbi an-

antiquitus inaurati, aliaeque huiusmodi notae ac vestigia, archetypum fuisse librum indicare videntur, et in instrumento ac supellectili principis alicuius viri aut collegii numeratum.

Neque absurdum fortasse quis putaverit suspicari hunc olim fuisse in bibliotheca celeberrimi illius *Orphanotrophii* ab ALEXIO imperatore extremo saeculo undecimo vel duodecimo ineunte Constantinopoli magnificentissime extructo aut instaurato, in quo non modo pueri paterno praesidio carentes alebantur, sed et pauperum diversoria erant, et hominum debilium et morbis aut vulneribus et iniuriis quibuscunque labefactorum vel mutilorum receptus, et ludi quoque literarii, ut neque libros illic neque medicorum scholas defuisse credibile sit, ubi tot corpora medicinae auxilio indigentia curabantur, quod egregium factum ANNA ipsius imperatoris filia philosophiae et eloquentiae studiis, omnibusque artibus erudita, historiae suae *Alexiadis* libro XV. explicate enarravit.

Sunt quidem in codicis extrema pagina literae quaedam intricato continuoque ductu exaratae quae ad *Nosocomium* aliquod eum attinuisse demonstrent. Sed cum eiusdem plane aetatis cum reliqua scriptura eae literae censendae non videantur, neque illi ALEXII *Orphanotrophio* nosocomii nomen unquam fuisse sciamus, etsi eo aegroti omnis generis reciperentur, arbitrari potius licet librum ea quidem aetate scriptum, sed postea alii cuidam publico valetudinario adquisitum, quale occurrit celebre illud quadraginta martyrum, quod ISACIVS imperator extremo saeculo duodecimo Constantinopoli condidit. Verumtamen hoc nihil obstat quo minus firma coniectura nostra maneat collectionem hanc veterum chirurgorum post medium saeculum undecimum factam fuisse, vel sub imperatore CONSTANTINO Duca, aut MICHAELE eius filio, vel sub eodem ALEXIO Comneno, quibus temporibus NICETAS quidam clarus imperatoris medicus in epistolis THEOPHYLACTI scriptoris aequalis memoratur. Comprobare id videntur et primi epigrammatis iambi, qui a viro quopiam auctoritate praedito scripti apparent, ut non male ad aliquem illorum principum referantur, quos versus quoque facere in deliciis habuisse constat.

Quae quidem NICETAE collectio ab aliis medicinae partibus diducta, iisque tantummodo selectis constans, quae ad curationes quae manu fiunt, et ad ossa praecipue pertinent, omnium huius generis quae adhuc innotuere vetustissima, ex octo hisce illustrium scriptorum libellis inordinate positis conflata est.

I. HIPPOCRATIS insunt *De officina medici*, *De fractis*, *De articulis*, *De vulneribus capitis*, inerantque et *Vectiarius* et *De* os-

ossium natura antequam viginti membranae eo loco e codice nostro intercidissent.

II. APOLLONII Citiensis ad regem Cypri PTOLEMAEUM *Commentarii* tres in librum HIPPOCRATIS *De articulis*. Cum picturis.

III. SORANI Ephesii *De fasciis* cum picturis, et *De fracturarum signis*.

IV. RUFI Ephesii *De partium corporis humani appellationibus*, *et de ossibus*.

V. GALENI *De fractis*, nempe libri VI. Methodi *caput* V. *et* VI. *De ossibus*, *De fasciis* HIPPOCRATIS, DIOCLIS, GLAUCIAE, PERIGENIS, MOLPIABAE, AMYNTAE, MENECRATIS, SOSTRATI, APOLLONII *iunioris*, APOLLONII *Feri*. *In* HIPPOCRATIS *librum De articulis commentarii quatuor*.

VI. ORIBASII *De laqueis ex* HERACLA, qui liber hoc ipso codice indicatur quadragesimus tertius fuisse magnae illius collectionis septuaginta librorum ad imperatorem IULIANUM. *De fasciis ex* GALENO *et* HELIODORO, qui quadragesimus quartus. *De machinamentis ex* GALENO *et* HELIODORO, NILEI, NYMPHODORI, APELLIDIS, ARCHIMEDIS, RUFI, HIPPOCRATIS, quadragesimus quintus. *De fracturis* quadragesimus sextus *ex* GALENO, HELIODORO, ARHIGENE, ANTYLLO. *De luxatis* quadragesimus septimus *ex* GALENO, ASCLEPIADE, ARCHIGENE, HELIODORO.

VII. PAULI Aeginetae *De fracturis*, e libro scilicet VI. operis de universa medicina capita XXXIV. ab LXXXIX. ad CXXII.

VIII. PALLADII *Interpretamenta in librum* HIPPOCRATIS *de fractis*.

Neque solum hoc nostrum NICETAE exemplar e Graeciae ruinis superfuisse opinor, cum et aliorum factam aliquam mentionem inveniam. Laudatur praecipue Graecum volumen FRANCISCI regis Francorum dono ei Roma missum a cardinali RODULFIO Florentino, quod *unicum in eius bibliotheca legebatur* ut scribit VIDIUS in Chirurgia edita Parisiis anno MDXLIV. Gabriel FALLOPPIUS idem exemplar, quod fortasse viderat Parisiis, indicavit capite V. commentarii sui in HIPPOCRATIS librum de vulneribus capitis, codicem Graecum memorans Cardinalis Florentini, *quem donavit Gallorum* REGI *maiusculis literis manuscriptum*. Cuiusmodi codex ille fuerit me latet, et an per omnia ad nostrum responderit, eundem enim fuisse suspicari nequeo, sed mirum fortasse videri poterit non VIDIUM neque alios protulisse no-

nomen collectoris NICETAE, neque inter ibi delitescentes libros indicavisse APOLLONII Citiensis commentarium in HIPPOCRATIS articulos, et ORIBASII magnae collectionis duos illos non levis momenti de fractis et loco motis ossibus, qui iamdiu deperditi putabantur.

An vero ulli postea scriptori codex hic noster memoratus fuerit nondum comperi, sed a medio fere saeculo XVII. cum Lucas HOLSTENIVS Florentiae advena breves quasdam animadversiones in codices praestantiores bibliothecae Laurentianae conscripsisset, in quibus magnis laudibus librum hunc chirurgicum extulit, et collectoris NICETAE nomen elicuit, eoque clarorum aliquot medicorum opuscula desiderata eo contineri indicasset, crevit deinde ipsius apud eruditos aestimatio, postea quam praesertim Casparus BARTHOLINVS anno MDCLXXVII. scribens de tibiis veterum libro III. cap. III. iudicium illud HOLSTENII, acceptum ut videtur a MAGLIABECHIO, iisdem omnino verbis, tacito tamen nomine publicasset, et insequenti anno Iacobus SPONIVS in itinerario suo, ubi de Florentia loquitur, mira quaedam de hoc codice praedicasset, unicum in tota Europa, magnumque thesaurum vocans, et scripta quaedam continere autumans quae revera non habet. Decennio post, Iacobum TOLLIVM de ea collectione e nostro codice describenda atque edenda consilium cepisse aiunt, et magnam eius operis spem omnibus iniecisse, quae quidem illico evanuit, sed haesit doctorum animis bona eius incepti opinio, et levis quaedam cupiditas, ut id ab aliquo demum perficeretur.

Memini saepius id ab Antoniomaria SALVINIO, Philippo BONARROTIO, et Scipione MAFFEIO viris optimis atque doctissimis me ad studium laudis cohortantibus audivisse, et cum iam animum ad medicinam appulissem, quae tota Graeca est, Graecorum de ea libros mihi tum cognoscendos putavi, adeoque non modo pervulgatos et impressos, sed scriptos et reconditos perquirens, huius ipsius codicis chirurgici primas paginas, quibus enumeratio capitum et collectoris laudes continentur exscripsi, mense Aprili MDCCXXII. Continuo intellexi quaedam inde haberi posse prorsus inedita, aliorumque iam Latine tantummodo editorum Graecum contextum, ac demum eorum quae tum Graece tum Latine iamdiu vulgata sunt, emendationes fortasse nonnullas et interpretamenta, a notationibus antiquis quibusdam non malis margini adscriptis.

Deprehendi igitur primi ordinis, nondum scilicet vulgata, esse a tribus duntaxat scriptoribus, nempe antiquior est APOLLONII Citiensis commentarius in HIPPOCRATIS librum de articulis, cuius

no-

notissima verba referuntur, ut non maxima certe libri pars, sit ipsa interpretatio, deinde SORANI libellus brevior de signis fracturarum, ac postremo duo longiores ORIBASII libri de ossibus fractis atque prolapsis. Alterius vero ordinis quorum Graeca nativa verba desiderantur, duo sunt eiusdem ORIBASII libri de laqueis et de machinamentis, quos VIDIVS a se Latine versos primus edidit Parisiis anno MDXLIV. e codice illo regio huic nostro simili depromptos, ac deinde CHARTERIVS ibidem anno MDCLXXIX. in magnifica illa operum HIPPOCRATIS, et GALENI editione comparatis undique Graecis exemplaribus adornata Graeco pariter contextu carentes iterum exhibuit, unde fortasse quis coniectare audeat codicem illum quo VIDIVS usus fuerat a regia tunc bibliotheca absfuisse. Tertii denique ordinis sunt quae quamvis saepe a viris doctis edita, emendari tamen locis aliquot possunt, huius codicis auxilio, HIPPOCRATIS officina, fracturae, articuli, vulnera capitis, SORANI fasciae, RVFI appellationes partium, GALENI methodi particulae de fractis, et ossa, et fasciae, ORIBASII fasciae, PAVLI fracta, PALLADII scholia in HIPPOCRATIS fracturas. Constat enim saepe repetito experimento, vetustissimi cuiusque exemplaris auctoritatem, ad veram scripturam indagandam plus plerunque valere quam acuti quantum libet ingenii coniecturam.

Cum igitur evanescere magnifica illa nomina viderem, quorum revera non nisi paucas disiectasque particulas ORIBASIVS in duos illos libros coniecit, aliquandiu cessavi, atque interea iter ad Gallos et Britannos Batavosque suscepi, ut mihi paulo plus artis adiicerem. Doctorum hominum plerique quos convenire mihi obtigit, ac de veterum libris ut iis mos est iucunde disserentes audire, auctores mihi fuere, ut in incepto permanerem, maximeque omnium Londini MEADIVS ac Leidae BOERHAAVIVS.

A reditu ubi primum per alia negotia potui quam celerrime a die XXVI. Iunii ad XXIII. Septembris eiusdem anni MDCCXXVII. descripsi folia codicis CXXII. quibus omnia nondum quod sciam vulgata continentur, in Britanniam enim iterum cogitabam. Sed cum res tulerit ut Florentiae manerem, pluteum iussi schedas illas servare, editioni quippe obsuit tum difficultas nummaria, tum metus ne nimis haec ieiuna et inutilia plerisque viderentur.

Sed anno demum MDCCXLIX. idem Richardus MEADIVS vir doctrina et humanitate clarissimus epistolis de hac re saepe datis, et sollicitationibus amicorum pervicit ut opus adgrederer et ut suam alio-

aliorumque opem ad sumptum postularem, persuadente praesertim viro literatissimo Antonio ASKEVIO, qui tum Graecia perlustrata Britanniam suam repetens apud nos dies aliquot restitit. Vnde factum est ut etsi postmodum extenuari meam spem viderem, omnibus tamen viribus incumberem, ut iis qui mihi se benignos facilesque praebuerant omnino non deessem.

Nunc igitur edere decrevi totius collectionis NICETAE prospectum, et SORANI libellum de signis fracturarum, duosque ORIBASII libros de fracturis, et de motis articulis, omnia Graece ac Latine, notationibus ornata, atque insuper aucta CELSI libri VIII. eiusdem argumenti, collati cum vetusto codice Florentino varietatibus scripturae, et specimine reliquarum partium alias edendarum.

Qua quidem in re si qua laus incepto debetur ea tota erit ipsius MEADII qui eo me pene nolentem perduxit. Sed vehementer me dolet haec illi maturius exhibere non potuisse, quae nunc saltem inter alia monumenta extare gratus exopto, quibus egregii viri nuper extincti beneficentiae in literas et studia quaeque praestantiora memoria ac fama celebretur. Aequos autem rerum aestimatores non succensuros mihi esse confido, si nulla hic nova et praeclara artis inventa, aut mirabilia facta, aut eloquentiae lumina reperiant. Sunt tamen nonnulla quae Graeci sermonis fines propagant, quae historiam medicinae, et excellentium artificum notitiam augent, tum quae ad vitia quaedam corporis obscuriora dignoscenda opitulantur, et sunt hic certa ac selecta, non vana non barbara magisteria ad iniurias quae ossibus accidunt amovendas.

Quod vero ab ingenii mei exigua vena est, id a bonis lenitatem saltem merebitur, nisi gratiam habere velint, facinus enim non omnino voluntarium fuit, multaque obstiterunt ne hoc qualecumque opus paulo nitidius et enucleatius et promptius perficeretur. In quibus et ipsa difficultas aliquando fuit interpretandi sententias quae mendosissime scriptae in magnifico illo codice occurrunt, ut BALAMIVS iampridem animadverterat, cum librarius qui literas illas eleganter efformavit, plerunque se prodat veteris Graeci sermonis adeo imperitum, ut vel hinc post rectam illius structuram vulgo deperditam concinnatus ille liber appareat. Res certe chirurgicas perpaulum novisse videtur, ut qui alicubi pro ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΙΣ monstrose scripserit ΚΗΡΘΡΑΓΟΙϹ.

Quae quidem nimia et creberrima verae scripturae depravatio aliis fortasse caussis accessit, quamobrem tot medici, ut ceteros praeteream, qui cum peritissimi Graecarum literarum fuerint et celebrem hunc codicem attrectaverint, totum tamen per-

percenſere atque inde plauſibilia quaeque exſcribere adhuc neglexerint.

Quod ſi haec noſtra docti probique homines aequo animo faventes excipiant, ſpes eſt non modo reliqua eruenda ex eadem collectione poſthac de integro promere, ſed alia quoque eiuſdem generis, ac fortaſſe gratiora e vetuſtis itidem membranis cum talium deliciarum cupidis communicare. Commodiſsime enim haec fieri poterunt, cum praeſertim hoc tempore bona omnia ſtudia utileſque artes Florentiae alat ac foveat vir nobilis et ampliſſimus COMES EMMANVEL RICHECOVRTIVS, qui dum ſumma auctoritate ab OPTIMO IMPERATORE FRANCISCO CAESARE AVGVSTO Etruſcos populos regit mira iuſtitia facilitate prudentia, ſimul et mores ſuaviores exhibet, atque otia muſis amica atris curis exempta ſapientiae cultoribus parat.

Sunt mihi praeterea iamdiu confectae veterum codicum omnium ad medicinam pertinentium eiuſdem Laurentianae bibliothecae deſcriptiones, cum cuiuſque ſpecimine aliquo et ſcripturae ab impreſsis varietate. Quae quidem omnia colligere mihi iucundiſsimum a neceſſariis occupationibus vacanti negotium ſemper fuit, adiuvante maxime eximia comitate Cl. V. Antoniimariae BISCIONII eiuſdem bibliothecae Caeſarei praefecti, et illius eccleſiae canonici, et nuper quoque perhumaniter libereque me quandocunque libuit adire in auguſtum illud muſarum penetrale admittente eius vicario eiuſdemque collegii ſacerdote Cyrillo MARTINIO iuvene Latinis Graeciſque literis et criticae cognitione librariaeque antiquitatis uſu mirabiliter inſtructo. Nec defuit mihi ſedula Raimundi filii mei opera optimae ſpei adoleſcentis, cui vetuſta utriuſque linguae exemplaria verſare, et cum vulgatis conferre iam nunc voluptas eſt, ad longae artis diſciplinam prout noſtrae vires tulerunt non indiligenter inſtituto.

Sed et gratum me hic profiteri publice decet illuſtri viro Horatio MANNIO a Rege magnae Britanniae ad CAESAREM miſſo Florentiae reſidenti, qui cum me ſibi medicum et amicum eſſe non dedignetur, ſuaviſſima atque humaniſsima ſua conſuetudine ac liberalitate effecit, ut me tollere humo, et ſtudia ſapientiae colere, dulcique patria frui facillime poſſem, adeoque et hoc quidquid operis eſt elaborare.

INDEX CAPITVM

De

Ν Ι Κ Η Τ Ο Υ

ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΗΣ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ
ΕΚ ΠΟΛΛΩΝ ΠΑΛΑΙΩΝ ΙΑΤΡΩΝ

N I C E T A E

COLLECTIO ARTIS CHIRVRGICAE
E PLVRIVM VETERVM
MEDICORVM LIBRIS

*CVIVS QVAE NONDVM EDITA ET PRAESTANTIORA
VISA SVNT*

EXSCRIPSIT

EX MEMBRANIS

MEDICEIS FLORENTINIS

ET INTERPRETATVS EST

A. COCCHIVS MVCELLANVS

HAEC SVNT IN HOC LIBRO [1]

XXX

(1) Codex est membraneus magnus in bibliotheca MEDICEA Florentina ad aedem D Laurentii plut. LXXIV n. VII, foliis constans CCCCV, literis colligatis rotundis concinnis scriptus saeculo ut videtur Christi XI, cum picturis coloratis & alicubi auro illitis non prorsus inelegantibus.

(2) Quae hic recensentur HIPPOCRATIS chirurgica prodiere in omnium ipsius operum editione Latina M. Fabii CALVI Romae anno MDXXV. quem librum non vidisse videtur FABRICIVS cum ait *Bibl Gr vol I. p.* 858. *Calvum convertisse Hippocratem circa annum* 1530. *licet editum demum Romae anno* 1549. In meo certe illius editionis exemplari integerrimo leguntur haec ad calcem impressa maioribus literis *M. Fabius Calvus Rhavennas cum caeteris Hippocratis voluminibus Romae*

ver

ΤΑΔΕ ΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ͂ΔΕ ΤΗ͂ ΒΙΒΛΩ͂

vertebat XIX Calen. Septemb. millesimo quingentesimo ac insuper quinto & decimo, & in omnium postrema pagina *Romae ex aedibus Francisci Minitii Calvi Novocomensis anno a partu virginis MDXXV* Deinde prodiere in editione Graeca quam primus fecit ALDVS Venetiis insequenti anno MDXXVI qui & animadvertit CALVVM plura peccavisse. Sunt quoque & in aliis quae deinceps consecutae sunt. In Graeca & Latina quam curavit LINDENIVS Lugduni Batavorum anno MDCLXV libellus hic habetur ordine XLVI.

(3) In editione LINDENII numero LXXXII.

(4) In editione LINDENII n. LXXXIII.

ΞϚ

(1) In editione LINDENII est numero LXXXI. cujus extrema desiderantur in hisce membranis post haec verba *ἕδρης τι ἴσχῃ τῦ βέλεος ἐν τῷ ὀςέῳ* quae sunt sect. XXIII Interciderunt enim viginti folia, quo infortunio & sequentes duo HIPPOCRATIS libri *Vectiarius* & *De ossium natura* in nostro codice periere, qui in LINDENII editione sunt LXXXIV. & XXIII.

(2) Desumpta haec e libro VI. *Θεραπευτικῆς μεθόδου*. Cap. V. & VI. quae occurrunt in editione Graeca omnium GALENI operum ab Aldo facta Venetiis MDXXV. parte IV & in editione Latina Iuntarum Classe VII

(3) Sic scriptum semper est in his membranis non *Οʹρειβασίῳ*. Hunc vero librum esse autumo XLVI magni illius

LXVI

illius operis *Collectionum medicarum* quod ORIBASIVS vir ad omnia egregius medicus & quaestor sacri palatii IVLIANO Augusto inscripsit in LXX libros digestum, & cuius XVII tantum supersunt Latine duntaxat editi. Id licet coniicere ex hoc ipso codice, in quo .s qui consequitur liber notam habet numeri XLVII. Non antea vero doctis innotuisse argumento fuerit vel FABRICII de illo silentium *Bibl. Gr. Vol. IX. pag. 451 & seq. & Vol. XII. p. 640 & seq.* & FREINDII querela *Hist. Medic. vol. I p. 13 ed. Lond.* nihil fere quod chirurgiam spectet ORIBASII superesse. Quae nos inedita putamus Graece & Latine duplici lineola in hac enumeratione distinximus.

C

(1) Membranae hic habent in margine ΛΟΓ ΜΖ manu eadem qua cetera, unde opinari liceat hunc esse magnae ORIBASII collectionis librum XLVII nec Graece nec Latine editum quod quidem ego noverim. In aliis codicibus antiquis huiusmet bibliothecae Mediceae ORIBASII Libri *Sermonum* titulo occurrunt, imo in cod. XVII plutei LXXIV legere est *τέλος τῦ πρώτυ βιβλίυ* correctum eadem manu *γρ. λόγυ*.

(2) ORIBASII *De laquei*s usque ad num. CXII edita fuere Latine Parisiis anno MDXLIV a Vido VIDIO

P

Mucellano in eius *Chirurgia e Graeco in Latinum conversa* p 467 & seq & Latina duntaxat a CHARTERIO adiecta operum HIP & GAL tomo XII Parisiis an. 1679 excuso p 553. ex eadem ipsa VIDII interpretatione illius tamen nomine non indicato. Quae Graece tantum inedita esse videntur nos hic simul.ci lineola notavimus. Incertum an haec περὶ βρόχων integrum librum faciant seiuncta ab sequentibus περὶ ἐπιδέσμων.

ΡΛΓ

(1) In editione CHARTERII tomo XII pag. 500 ad 504 extant Graece, & Latine fine auctoris nomine, ex hoc vero codice apparet esse ipsius ORIBASII excerpta & cum praecedentibus *De laqueis* unum fortasse librum conficere, sequentibus saltem continua sunt usque ad num. CLXII Quae omnia apud CHARTERIUM item occurrunt Graeca & Latina tom. XII p. 513 ad 531 hoc titulo ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ *περὶ ἐπιδέσμων*. Nonnulla ex hoc ORIBASII libro capita desumta fuere a VIDIO tanquam si essent HELIODORI, & libro GALENI de fasciis addita suis locis inserta in editione Latina an 1544 Ea se exscripsisse praefatur e Graeco volumine quod Cardinalis RODULPHUS Roma donum miserat e sua amplissima bibliotheca ad FRANCISCUM Gallarum regem.

Il-

Illud VIDIUS exemplar esse unicum credidit, librosque *de fasciis*, *de laqueis*, *de machinamentis* nonnisi in eo codice, quod sciret, reperiri. Id indicio esse potest codicem illum nostro huic MEDICEO similem fuisse. mirum tamen videri possit VIDIUM non attendisse ad ORIBASII nomen quod tractatui *de laqueis* praefigitur, & haec ipsa *de fasciis* continua esse, & variorum auctorum nomina praeferre e quibus sunt decerpta. Qui modus conscribendi libros ORIBASIO usitatus, eius aetate & aliquot deinceps saeculis invaluit in medicina praesertim pertractanda.

(2) CHART. περιβόλιος.

(3) Membranae habent in hoc indice φορβία & in ipso opere φορβαία, CHART. ubique φορβεά.

ΡΛΓ

(1) In editione CHARTERII tomo XII pag. 500 ad 504 extant Graece, & Latine sine auctoris nomine, ex hoc vero codice apparet esse ipsius ORIBASII excerpta & cum praecedentibus *De laqueis* unum fortasse librum confitere, sequentibus saltem continua sunt usque ad num. CLXII Quae omnia apud CHARTERIUM item occurrunt Graeca & Latina tom. XII p. 518 ad 531 hoc titulo ἩΛΙΟΔΩΡΟΥ περὶ ἐπιδέσμων. Nonnulla ex hoc ORIBASII libro capita desumta fuere a VIDIO tanquam si essent HELIODORI, & libro GALENI de fasciis addita suis locis inserta in editione Latina an 1544 Ea se exscripsisse praefatur e Graeco volumine quod Cardinalis RODULPHUS Roma donum miserat e sua amplissima bibliotheca ad FRANCISCUM Gallarum regem.

Il-

Illud VIDIUS exemplar esse unicum credidit, librosque *de fasciis*, *de laqueis*, *de machinamentis* nonnisi in eo codice, quod sciret, reperiri. Id indicio esse potest codicem illum nostro huic MEDICEO similem fuisse, mirum tamen videri possit VIDIUM non attendisse ad ORIBASII nomen quod tractatui *de laqueis* praefigitur, & haec ipsa *de fasciis* continua esse, & variorum auctorum nomina praeferre e quibus sunt decerpta. Qui modus conscribendi libros ORIBASIO usitatus, eius aetate & aliquot deinceps saeculis invaluit in medicina praesertim pertractanda.

(2) CHART. [illegible].

(3) Membranae habent in hoc indice φορβιά & in ipso opere φορβαία, CHART. ubique φορβαί.

CLXVI

(1) Haec duo capita edita fuere a VIDIO ut HELIODORI *pag.* 453 & aliis GALENI inserta.

(2) VIDIVS *pag.* 457 quasi ex HELIODORO haec quinque capita usque ad CLIII aliis GALENI adiecit.

(3) VIDIVS *pag.* 460 caput hoc & p. 463 reliqua usque ad CLXII quasi ex HELIODORO aliis GALENI admiscuit.

(4) In editione CHARTERII *p.* 535 brevis additur hic peroratio capite distincto περὶ τῶν ἀμμάτων *De nodis* quae in nostris membranis huic ipsi capiti CLXII iungitur & cuius postrema verba sunt τελειοῦται μοι διὰ τούτου τὸ ΠΕΡΙ' ΤΩ'Ν ΕΠΙΔΕ'ΣΜΩΝ ὑπόμνημα *Tam multis absolvitur mihi* de fasciis *commentarius*.

(5) Edidit VIDIVS Latine Parisiis a MDXLIV cum titulo *ORIBASII EX HELIODORO de machinamentis* ornata picturis ligno impressis affabre delineatis. Latina duntaxat item occurrunt in editione CHARTERII cuius

ΡΞϚ

cuius volumen XII claudunt a *pag.* 557 ad 575 ex eadem interpretatione, sed tacito, ut in aliis, interpretis nomine. Graeca ni fallor nondum prodiere. Videtur autem fuisse liber XLV illorum LXX quibus totum ORIBASII *collectionum* opus constabat, desinit enim in haec verba *τοὺς δὲ τρόπους τῶν μοχλειῶν τούτων ἐπιμελέστερον ὑμῖν ἐκθήσομαι ἐν τῇ περὶ ἐξαρθρημάτων πραγματείᾳ. Modos vero harum molitionum diligentius vobis exponam in libro de luxatis*, qui liber praecedit illum *de fractis*, cui apposita nota est numeri XLVII ut superius innuimus. Atque hinc fortasse ordo elici potest horum omnium ORIBASII librorum de re chirurgica qui hoc codice continentur, ut sint scilicet XLIII *περὶ βρόχων De laqueis*, XLIV. *περὶ ἐπιδέσμων De fasciis*, si tamen separatim censeri debeant, XLV *περὶ μηχανημάτων De machinamentis*, XLVI *περὶ καταγμάτων De fractis*, XLVII *περὶ ἐξαρθρημάτων De luxatis*.

ΡΞϚ, Ἐκ τίνων κατεσκεύασαι τὰ ὄργανα, καὶ τίνες αὐτῶν αἱ χρεῖαι
ΡΞΖ, Πῶς τετράγωνος κοχλίας κινεῖ χελώνην
ΡΞΗ, Ἐκ τῶν ΓΑΛΗΝΟΥ περὶ μηχανημάτων
ΡΞΘ, Περὶ τοῦ μηχανικοῦ γλωττοκομείου
ΡΟ, Ἐκ τῶν ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ, ΝΕΙΛΕΩΣ πλίνθιον
ΡΟΑ, Περὶ κινήσεως τονίων
ΡΟΒ, Περὶ τῆς ἔμπροσθεν καὶ τῆς ὀπίσω τοῦ ὤμου διαφορᾶς
ΡΟΓ, Περὶ ἀγκῶνος
ΡΟΔ, Περὶ πήχεος καὶ κερκίδος
ΡΟΕ, Πῶς κεκλιμένον τὸν πάσχοντα δεῖ καταρτίζειν
ΡΟϚ, Περὶ ὤμου διαφορᾶς
ΡΟΖ, Περὶ διαφορᾶς ἀγκῶνος
ΡΟΗ, Περὶ καρποῦ
ΡΟΘ, Περὶ ῥάχεως
ΡΠ, Περὶ μηροῦ
ΡΠΑ, Περὶ γόνατος
ΡΠΒ, Περὶ σφυροῦ
ΡΠΓ, ΝΥΜΦΟΔΩΡΟΥ γλωσσόκομον
ΡΠΔ, Περὶ κινήσεως τοῦ ὀργάνου
ΡΠΕ, ΑΠΕΛΛΙΔΟΣ ἢ ΑΡΧΙΜΗΔΟΥΣ τρίσπαστον
ΡΠϚ, Περὶ κατασκευῆς τοῦ τέκτονος ὀνομαζομένου ὀργάνου
ΡΠΖ, Κίνησις τοῦ ὀργάνου
ΡΠΗ, Περὶ τῶν τριῶν τοῦ ἀγκῶνος διαφορῶν
ΡΠΘ, Ἐκ τῶν ΡΟΥΦΟΥ τὸ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ βάθρον
ΡϘ, Περὶ γένυος
ΡϘΑ, Περὶ ὤμου
ΡϘΒ, Περὶ ἐξαρθρήματος βραχίονος καὶ κατάγματος
ΡϘΓ, Περὶ ἀγκῶνος
ΡϘΔ, Περὶ καρποῦ
ΡϘΕ, Περὶ ὑβώματος
ΡϘϚ, Περὶ τῶν τοῦ μηροῦ ἐξαρθρημάτων
ΡϘΖ, Περὶ γόνατος
ΡϘΗ, Περὶ σφυρῶν
ΡϘΘ,, ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥ Κιτιέως τῆς περὶ ἄρθρων πραγματείας τὸ Α. [1]
Σ,, Ἐμβολὴ ὤμου ἡ διὰ τῶν δακτύλων τοῦ ἰατροῦ γινομένη, καὶ τοῦ ἀκρωμίου ἀντερείσεως
ΣΑ,, Ἐμβολὴ ὤμου ἡ διὰ τῆς πύγμης τοῦ ἰατροῦ γινομένη

ΣΒ

(1) Sunt commentarii tres in librum HIPPOCRATIS *de articulis* quorum mentio habetur in EROTIANI *collectione vocum quae apud* HIPPOCRATEM edit. Graeca Henr. STEPH. a MDLXIV p. 18 in voce Ἄμβων & in editione Latina Barth EVSTACHII a. MDLXVI p. 23 aversa. Obscure hos indicat FABRICIVS in

in *Bibl. Gr.* vol. XII p. 779 aitque *constare medum esse vulgatos*. APOLLONIVS hic magni nominis medicus e Citio Cypri oppido laudatus a STRABONE, & saepe AVRELIANO & EROTIANO memoratus, vixit ni fallor, circa annum LXX ante Christum, & hosce *Commentarios* dicavit PTOLEMAEO Cypri regi PTOLEMAEI Auletae regis Aegypti fratri ut ex ipsiusmet verborum contextu conlicere me posse reor.

CCXXXIV

ΣΛΔ

ΣΛΔ „ Ἐμβολὴ μηροῦ ἡ διὰ τῆς ὀργανικῆς σανίδος, ἢ τῶν ὀνίσκων τε καὶ τοῦ θέναρος τοῦ ἰατροῦ γινομένη, ἣν εἰς τὸ ἔμπρος μέρος ὀλισθῇ

ΣΛΕ „ Ἐμβολὴ μηροῦ ἡ διὰ τοῦ κρεμασμοῦ ἐπὶ κεφαλῆς καὶ τῷ πήχει τοῦ ἰατροῦ κατὰ τὸ μέσον τοῦ περιναίου καὶ τοῦ ἱεροῦ ὀστέου γινομένη, ἣν ὡς τὸ ἔμπρος μέρος ὀλισθῇ

ΣΛϚ „ ΣΩΡΑΝΟΥ περὶ σημείων καταγμάτων ἐπὶ κρανίου [1]

ΣΛΖ „ Περὶ ῥωγμῆς

ΣΛΗ „ Περὶ ἐγκοπῆς

ΣΛΘ „ Περὶ καμαρώσεως

ΣΜ „ Περὶ ἐγγισώματος

ΣΜΑ „ Περὶ ἐμπιέσματος

ΣΜΒ „ Περὶ ἀποσκεπαρνισμοῦ

ΣΜΓ „ Περὶ ἀπηχήματος

ΣΜΔ „ Περὶ θλάσματος

ΣΜΕ „ Περὶ τῶν ἐν ἄλλοις τόποις καταγμάτων γινομένων

ΣΜϚ „ Περὶ ῥινὸς

ΣΜΖ „ Περὶ γένυος

ΣΜΗ „ Περὶ κλειδὸς

ΣΜΘ „ Περὶ ὠμοπλάτης

ΣΝ „ Περὶ ῥάχεως

ΣΝΑ „ Περὶ στέρνου

ΣΝΒ „ Περὶ πλευρᾶς

ΣΝΓ „ Περὶ ἰσχίων

ΣΝΔ „ Περὶ βραχίονος καὶ μηροῦ

ΣΝΕ „ Περὶ πήχεως καὶ κνήμης

ΣΝϚ „ Περὶ ἐπιγονατίδος

ΣΝΖ „ Περὶ καρποῦ καὶ μετακαρπίου σκυταλίδων καὶ ταρσοῦ καὶ δακτύλων

ΣΝΗ „ Περὶ ἀστραγάλου

ΣΝΘ ΣΩΡΑΝΟΥ περὶ ἐπιδέσμων [2]

ΣΞ Διάκρισις

ΣΞΑ Πιλίον [3]

ΣΞΒ Σκάφιον

ΣΞΓ Μ·τρα

ΣΞΔ Θαΐς

ΣΞΕ Ἡμίρομβος

ΣΞϚ Λαγωὸς σὺν ὤτοις

ΣΞΖ

(1) Haec de fracturarum signis usque ad n. CCLVIII. videntur esse SORANI illius Ephesii qui temporibus TRAIANI & HADRIANI Alexandriae & Romae floruit medicinae gloria, scripsitque plurima & optima ut auctor est SVIDAS. Cum eius scripta perierint haec iactura aliquanto sarcitur a Coelio AVRELIANO, qui eius vestigia plerumque premit, nihil tamen de chirurgia memorans. Aliorum silentium & quae praesertim FABRICIVS *Bibl. Gr. Vol. XII pag.* 779 de his ipsis obscure indicat in nostra collectione latentibus argumento sunt ea nunquam antea prodiisse neque Graece neque Latine licet de illa parte disciplinae sint quae maxime ad rem pertineat.

(2)

(1) Exstant omnia haec usque ad CCCXIX Graece et Latine in edit. CHART. oper HIP & GAL. *tom.XII p 505 ad 517*. Pauca tantum capita antea prodierant Latine a VIDIO ad supplendum GALENUM de eodem argumento. In nostris membranis huic duntaxat SORANI libro appositae sunt deligationum picturae, GALENI vero et ORIBASII libri de fasciis ibidem nullas habent. Ab iis nonnihil differunt quas VIDIUS protulit et omnes deinde transtulere.

(3) Membranae habent Πελίω errore scribentis alias frequentissimo ob similem sonum literarum Η et Ι CHARTERIUS quonam errore ductus admiserit Πελίω ego non perspicio.

CCCIV

(1) Membranae habent & in hac enumeratione capitum, et in ipso contextu ΒΑΣΙΛΕΙΣΚΟΣ ob similem sonum literae I et diphthongi EI, unde quamplurima in illis huiusmodi peccata. CHARTERIO est Βασιλικὸς *Regius*, sed altera lectio magis consona videtur festivitati horunce scriptorum in confingendis fasciarum nominibus.

(2) Membranae in indice habent ἀρμαλατικὸς at in con-

ΣΞΖ Βασιλίσκος

ΣΞΗ Μονομερὴς ὀμμάτωσις

ΣΞΘ Διμερὴς ὀμμάτωσις

ΣΟ Ῥίν

ΣΟΑ Γέραξ ἢ ἀετὸς

ΣΟΒ Ἡμίρομβος ἐπὶ ῥινὸς

ΣΟΓ Μονομερὴς φορβαία

ΣΟΔ Διμερὴς φορβαία

ΣΟΕ Μονομερὴς ὀφθαλμὸς

ΣΟϚ Χάραξ

ΣΟΖ Φάλαρα

ΣΟΗ Συμμιγής

ΣΟΘ Ῥόμβος φάλαρα

ΣΠ Διμερὴς ὀφθαλμὸς

ΣΠΑ Πλήξ

ΣΠΒ Πολύρομβος

ΣΠΓ Περικεφάλαια

ΣΠΔ Παρειὰς

ΣΠΕ Γενειὰς

ΣΠϚ Ῥόμβος

ΣΠΖ Διμερὴς γερανὶς

ΣΠΗ Μονομερὴς γερανὶς

ΣΠΘ Πρώτη διμερὴς γερανίς

ΣϞ Μονομερὴς σειρὰ

ΣϞΑ Διμερὴς σειρὰ

ΣϞΒ Θώραξ

ΣϞΓ Ἕτερος θώραξ

ΣϞΔ Θώραξ ἀνάλημπτος

ΣϞΕ Θώραξ μετὰ περισκελῶν

ΣϞϚ Κεραύνιος

ΣϞΖ Μονομερὴς ἁρματηλατικὸς

ΣϞΗ Διμερὴς ἁρματηλατικὸς

ΓϞΘ Τετραμερὴς ἁρματηλατικὸς

Τ Ἀναλημπτρὶς τετρασκελὴς

ΤΑ Ἀναλημπτρὶς ἑξασκελὴς

ΤΒ Μονομερὴς βυβωνίσκος

ΤΓ Διμερὴς βυβωνίσκος

contextu ἁρματηλατικός, et Βουβωνικός utrobique, sed cum infra cap CCCCLXXXIX et XC scriptum sit Βουβωνίσκος id rectius esse putavimus.

(3) Hoc et sequens caput GALENO suo VIDIUS adiecit num. CIII & CIV primi titulo sic mutato. *Duplex in utramque partem ducta a superiori parte deorsum.* Vnde liquet eius Graecum exemplar nostri non omnia adeo exquisite repraesentasse ut fecit illud quo CHARTERIUS usus est.

ΤΛΗ

(1) Hoc et ſequentia duo capita VIDIVS inſeruit GALENO n. CXXIII CXXIV CXXV ordine paulum turbito.

(2) Sic habent membranae non σκέπαρνον, quod eſt apud HESYCHIVM ἐπίδεσμον ἰατρικοῦ ὄνομα, unde ſumptum fortaſſe mendoſum illud in interpretatione CHARTERII *Separeon aſcia*. Recte tamen et ipſe edidit Σκέπαρνος, quod probatum video GALENO in *Gloſſario Hippocratico* ſcribenti ut eſt in edit. H. STEPH. p. 94 Ὁ σκέπαρνος αὐτὸς ἐπίδεσμος ἀπὸ τῶν τεκτονικῶν ὀνομάσθαι σκεπάρνων δοκεῖ.

(3) Hoc et CCCXVI cum CCCXVII a VIDIO inſerta n. CXXVI CXXVII CXXVIII. Cuius poſtremi titulus in noſtro codice legitur φοῖνιξ σειρὰ manifeſto errore a bis prolata voce σειρά. CHARTERIVS cuius exemplar vel hinc patet a noſtro deductum fuiſſe unicum fecit monſtrum nominis φοινιξιρασειρά p. 516 quod interpetatus eſt *Phoenix admirandum vinculum*.

Acu-

CCCXXXVIII

Acutius rem perſpexerat VIDIVS cui eſt *Palma habena*.

(4) Haec duo poſtrema VIDIVS inſeruit n. CXXXVII et CXXXVIII iiſque GALENI *de faſciis* librum clauſit, cuius omiſſa vel deperdita ſupplevit petitis ex SORANO et HELIODORO vel potius ORIBASIO capitibus quae notavimus.

(5) Capita haec XL uſque ad CCCLIX ſunt e PAVLI Aeginetae libro VI cuius integrum opus de medicina VII conſtans libris editum Graece fuit ex ALDI officina Venetiis anno MDXXVIII, iterumque Baſileae an. MDXXXVIII curante GEMVSAEO, in cuius editionis exemplaribus haec occurrunt *pag.* 210 ad 227 a capite ſcilicet LXXXIX ad CXII Quae XXXIV capita reſpondent XL noſtri codicis ſectione in aliquibus varia. Latine vero primum prodiere Pariſiis an. MDXXXII interprete GVINTERIO cum reliquo opere, ſaepius deinde repetita in aliis editionibus aliiſque interpretibus.

CCCLXXII

(1) Est caput XLII libri VI quod in impressis inscribitur *περὶ καύσεως μασχαλῶν* vel *μασχάλης*, loco motum et ob rei cognationem huic de luxato humero capiti adiunctum a collectore NICETA ut videtur.

(2) Sic habent membranae in indice at in contextu *περὶ καύσεως ἰσχιαδικῶν* estque caput LXXVI ipsius VI libri huc traductum.

(3) GALENI libellus hic *de ossibus* usque ad num. CCCLXXXV prodiit primum Latine Romae impressus an. MDXXXV interprete Ferdinando BALAMIO Siculo; qui de eo sic praefatur. *Extant* GALENI *de anatome libri* IX, *deerat cum nonnullis aliis de ossibus liber, cumque superioribus mensibus* FLORENTIAE *in* MEDICEA *bibliotheca plures de luxationibus, atque aliis quae ad rem chirurgicam faciunt reperirentur auctores uno contenti codice eoque vetustissimo, hunc negligenter scriptum multisque mendis et temporum iniuria depravatum* CLEMENS VII *Pont. Max. Iano* LASCARI *viro doctissimo tradidit, qui ut iam pridem hunc librum e Graeciae ruinis erutum servaverat sic* *sum-*

ΤΟΒ

summo cum studio curaque innumeris purgatum vitiis in pristinam prope formam cum restituit inter eos auctores GALENVS *de ossibus inerat, quem cum a plerisque* CLEMENS *desiderari animadverteret mihi praecepit ut illum ad studiosorum usum transferrem.* Quae RAHAMII verba eo libentius retuli quod fuerint ab omnibus qui eius interpretationem denuo ediderunt praetermissa, tum quod praeclarum de nostro codice testimonium contineant. Graecam editionem antiquiorem non vidi ea quam ab exemplari Venetiis descripto a Martino GREGORIO fieri curavit Iacobus SYLVIVS Parisiis an. MDXLIII ex officina VASCOSANI in quarto indictam FABRICIO *Biblioth Gr. vol. III. p.* 542. Addenda est recensitis ibi et alia Latina Parisiensis anni MDLXI in octavo cum commentario SYLVII, cui accedunt in meo exemplari Graeca pagellis XLVIII comprehensa nitide impressa fortasse a TVRNEBO, nullum enim adest officinae indicium.

υϛ

(1) Prodiere hi duo RVFI libelli primum Latine Venetiis an. MDLII. Iunio Paulo CRASSO interprete additi ARETAEO, Graece vero Parisiis MDLIV. Primus hic respondet ei qui CRASSO item primus est, alter vero hic inscriptus περὶ ὀστῶν illi est tertius, noster enim codex non habet neque alterum librum primum neque secundum, quos reperio et in illa CRASSI et in Henr. STEPHANI editione *Med. Art. Princ. a.* 1567. *vol. I. col.* 111 *ad* 119 et in Graeca et Latina CLINCHII Londini MDCCXXVI τῶν ΡΟΥΦΟΥ *ἁπάντων pag.* 46 *ad* 65.

(2) GALENI haec omnia de fasciis usque ad n. CCCCXCVI edita fuere primum Latine Parisiis a VIDIO an MDXLIV. in *Chirurgia e Graeco in Latinum conversa pag.* 415 *ad* 466 desumta e libro manuscripto quem Cardinalis RODVLPHVS regi Galliarum FRANCISCO miserat, non alibi ut ille opinabatur reperienda. Graeca demum protulit CHARTERII editio Pa-

Parifiis an. MDCLXXIX tomi XII operum HIP. et GAL. *pag* 469 *ad* 499 ab interpretatione VIDII et a fcriptura noftri codicis leviter aut mendofe differentia.

(3) Membranae habent *βαστιλιως* ideft *βασιλικως* fed fcribendum fortaffe *βασιλικως* ut fupra cap CCLXVI.

(4) In membranis eft ΦΟΡΒΕΑ ΗΜΙΤΟΜΟΥ ΘΑΙΑ ΗΝ *μ*. *κ*. CHART. retinet *Θαία*, VIDIVS omittit, nos *Θαΐδα* reftituimus. certum enim eft ut animadvertit SALMASIVS *Plin. exercit. pag* 759 fafciam quandam a medicis *Θαΐδα* vocatam fuiffe *quod eo genere* THAÏS *caput ornaret* Illa fuerit vel quae magnorum regum infanis amoribus claruit, de qua ATHENAEVS lib XIII, vel potius comica perfona a MENANDRO ficta et in Graecorum theatris vulgo fpectata, quam cultu matronali et pudico prodiiffe nos docet VARRO apud NONIVM *voc. demittere* Capitis certe deligatio quae SORANO *Θαΐς* vocatur, in noftro codice pingitur habitu perquam verecundo magifque obnubente quam quae delineatur a VIDIO D IX et X ad GALENVM de fafciis.

(1) Membranae habent in hoc indice et in contextu ΕΠΕΙΔΗ δὲ πρὸς μέτωπα κ μ β quae mendosa scriptura prodit ea non intellecta similis soni voce ἱκανῶς sensui aptissima. CHARTERIVS hoc mendum ut pleraque alia nostri codicis in hoc libro retinuit, unde suspicari licet eius exemplum hinc fortasse exscriptum fuisse. VIDIVS legisse videtur ἱκανῶς κ. μ. et πλαῖα vel πλαισίῳ ubi est πλαδιῷ. An eius quoque exemplar a nostro manaverit nondum liquet.

ΤϚ Φορβαία διμερής

ΤΖ Η' αὐτὴ κάτωθεν ἄνω

ΤΗ Η' αὐτὴ ἀπὸ δύο ἀρχῶν ἄνωθεν κάτω

ΤΘ Η' αὐτὴ ἄλλως

ΤΙ Α"λλως

ΤΙΑ Λοξὴ Φορβαία μονομερὴς ἐπιδέουσα τὰ πλησίον ὠτὸς καὶ κατὰ κόρωνα τῆς κάτω γένυος

ΤΙΒ Διμερὴς, ἣν τινες λαγωὸν χωρὶς ὤτων καλοῦσιν, οἱ δὲ ἡμίρομβον ἢ πλινθίον, ἐπιδεῖ δὲ πρὸς μέτωπον ἢ μέρη βρέγματος

ΤΙΓ Η' αὐτὴ ἀπὸ δύο ἀρχῶν ἄνωθεν κάτω

ΤΙΔ Η' αὐτὴ κάτωθεν ἄνω

ΤΙΕ Α'νεζευγμένος

ΤΙϚ Διεζευγμένος ΓΛΑΥΚΙ'ΟΥ

ΤΙΖ ΠΕΡΙΓΕ'ΝΟΥΣ περικεφάλαια ἐν μονομαχίαις

ΤΙΗ Α"λλως περικεφάλαια ἐπὶ τῶν αὐτῶν

ΤΙΘ Λαγωὸς μετ' ὤτων

ΤΚ Α"λλος πρὸς τὺς κροτάφυς

ΤΚΑ Α'πλοῦς ὀφθαλμὸς ἢ ὀμμάτωσις λεπτή

ΤΚΒ Η' αὐτὴ ἄνωθεν κατω

ΤΚΓ Διπλοῦς ὀφθαλμὸς ἄνωθεν τὰς ἐπαγωγὰς ἔχων

ΤΚΔ Διπλοῦς ἀπὸ δύο ἀρχῶν ἄνωθεν κάτω

ΤΚΕ Α"λλως

ΤΚϚ Ο'φθαλμὸς εὐθὺς μονομερής

ΤΚΖ Διπλῦς ἐξ αὐτῦ

ΤΚΗ Ο' αὐτὸς κάτωθεν

ΤΚΘ Ο' αὐτὸς ἀπὸ δύο ἀρχῶν

ΤΛ Σχιςὸς ἐπὶ ῥινὸς, πλάτος ἕκαστος τελαμὼν ὅσω σκεπάσαι τὴν ῥῖνα, μήκει δὲ ὡς διπλοῦν ἀπὸ ῥινὸς ἐπ' εὐθείας ἐπὶ ἰνίον δύνασθαι χωρῆσαι

ΤΛΑ Σφενδόνη ἐπὶ ῥινὸς ἐκ τετρασκελοῦς

ΤΛΒ Η' αὐτὴ ἐκ τριῶν ταινιδίων

ΤΛΓ Η' αὐτὴ ἐκ δύο ταινιδίων

ΤΛΔ Ρ'ὶς ἐκ δύο ταινιδίων

ΤΛΕ Ι'έραξ ἐπὶ ῥινὸς ἐκ τριῶν ταινιδίων

ΤΛϚ Η' αὐτὴ ἐκ δύο ταινιδίων

ΤΛΖ Εἰλητὸς ἐπὶ τῆς αὐτῆς

(1) In membranis scriptum est ΠΕΡΙΓΕΝΥΟΣ mendo levissimo, sed rem prorsus immutante. CHARTERII p. 483 eadem scriptura, atque inde minus proba interpretatio *Galea gladiaturae genas tegens*. VIDIUS bene legerat ac verterat non male *PERIGENIS galea gladiatoria*.

ΤΛΗ Σφενδόνη

ΤΛΘ Ἡ αὐτὴ ἄλλως

ΤΜ ΑΜΥΝΤΟΥ χάραξ

ΤΜΑ Φάλαρα ἢ χάραξ

ΤΜΒ ΜΕΝΕΚΡΑΤΟΥΣ ἱέραξ

ΤΜΓ Χάραξ ΑΜΥΝΤΟΥ ἐπὶ ῥινὸς εἰς τὰ πλάγια διαστρεφομένης

ΤΜΔ Μεταγωγεὺς ἹΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ

ΤΜΕ Ἐπωτὶς ἐκ τετρασκελοῦς [1]

ΤΜϚ Οὖς δι' εἱλητοῦ

ΤΜΖ Ἄλλως

ΤΜΗ Τετρασκελὴς ἐπὶ παρωτίδος

ΤΜΘ Παραγναθίδες ἐκ τριῶν ταινιδίων

ΤΝ Μακρὰ ἐπὶ μετώπου καὶ μεσοφρύου ἐξ εἱλητοῦ

ΤΝΑ Σφενδόνη χειλολάβος ἐπὶ τοῦ κάτω χείλους ἐκ τετρασκελοῦς

ΤΝΒ Ἡ αὐτὴ ἐπὶ τοῦ ἄνω χείλους

ΤΝΓ Ἡ αὐτὴ χειλολάβος ἐπὶ τοῦ κάτω χείλους δι' εἱλητοῦ

ΤΝΔ Ἡ αὐτὴ ἀπὸ δύο ἀρχῶν

ΤΝΕ Ἄλλη

ΤΝϚ Ἐπὶ τοῦ ἄνω χείλους

ΤΝΖ Ἡ αὐτὴ ἐκ δύο ἀρχῶν

ΤΝΗ Σφενδόνη γενειολάβος ἐκ τετρασκελοῦς [2]

ΤΝΘ ΓΛΑΥΚΙΟΥ στάχυς

ΤΞ Ἡ αὐτὴ ἀπὸ δύο ἀρχῶν

ΤΞΑ Ἡ αὐτὴ ἀπὸ δύο ἀρχῶν

ΤΞΒ ἹΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ γερανὶς ὡς δέ τινες ΠΕΡΙΓΕΝΟΥΣ

ΤΞΓ Σφενδόνη ἡ βραχιολάβος ἁρμόζει καὶ ἐφ' ὧν ἡ γερανὶς

ΤΞΔ Ἡ αὐτὴ ἄλλως

ΤΞΕ Ἄλλως

ΤΞϚ Διπλῆ στάχυς ἣν τινες τετράορον καλοῦσιν [3]

ΤΞΖ Καταφράκτης

ΤΞΗ Ἡ αὐτὴ ἀπὸ δύο ἀρχῶν

ΤΞΘ Ὄρθιος μασχαλιστὴρ στηθοδεσμὶς ὀρθία ΣΩΣΤΡΑΤΟΥ

ΤΟ Χιαστὸς μασχαλιστὴρ στηθοδεσμίς

ΤΟΑ ΑΜΥΝΤΟΥ θώραξ ἐπὶ τῶν αὐτῶν

ΤΟΒ Χιαστὸς θώραξ ἐπὶ τῶν αὐτῶν

ΤΟΓ Ἀστήρ

ΤΟΔ

(1) CHART. male legit Σπωτὶς ac pessime vertit *Spotis* bonam deferens VIDII interpretationem cui est *Ad aures linteum &c.*

(2) CHARTERIO est ἰνιολάβος *occiput comprehendens* quae mendosa scriptura est a vulgari Graecorum pronunciatione vocis γενειολάβος quibus *litera* Γ *ante* Ε *profertur quasi esset in* Ι *conversa* ut animadvertit Thomas PARISINUS *Meth. L. Gr. vulg. pag.* 13. Inde

pro

CCCCLXXIV

pro mento factum fuit occipitium et tota sententia turbata. Idem mendum et VIDIVM fefellit *pag.* 443, qui tamen sagaciter aliquod hic vitium sensisse videtur, apposuit enim asteriscum ac picturam omisit, et adducta ex SORANO *[illegible] ad mentum* suppevit. Ea est Γωνιὰς dicta supra cap CCLXXXV.

(;) CHART. [illegible]

CCCCLXXIV *Grus fiscellae specie*
CCCCLXXV *Stella a tergo apparens*
CCCCLXXVI *Fulminea*
CCCCLXXVII *Simplex ad cervicem*
CCCCLXXVIII *Duplex*
CCCCLXXIX *Spiculum vel hamus*
CCCCLXXX *Rhombus simplex*
CCCCLXXXI *Rhombus duplex ad eadem*
CCCCLXXXII SOSTRATI *fulminea*
CCCCLXXXIII *Dimidia fulminea* APOLLONII *iunioris*
CCCCLXXXIV *Ara parva* SOSTRATI
CCCCLXXXV *Aedicula eiusdem*
CCCCLXXXVI APOLLONII *Ferae aedicula*
CCCCLXXXVII *Grus ab anteriori parte apparens fiscellae specie*
CCCCLXXXVIII *Auriga*
CCCCLXXXIX *Dimidiata inguinaria*
CCCCXC *Duplex inguinaria*
CCCCXCI *Eadem duorum capitum*
CCCCXCII *Aliter simplex*
CCCCXCIII *Aliter duplex*
CCCCXCIV *Pecten seu suspendens ad colem*
CCCCXCV *Aliter*
CCCCXCVI *Eadem e linteo scisso et zona*
CCCCXCVII PALLADII *explicationes favente deo in libros de fracturis* [1]
CCCCXCVIII GALENI *in librum de articulis, commentarius I.* [2]
CCCCXCIX *De prolapsibus quos* HIPPOCRATES *non vidit*
D *De summo humero distracto*
DI *De iugulo fracto*
DII GALENI *in librum de articulis comm. II. de maxilla*
DIII *De naso fracto*
DIV *De aure fracta*
DV *De spinae vertebris*
DVI *De costis*
DVII GALENI *in librum de articulis comment. III.*
DVIII *De articulo ossis coxarum*
DIX *De prolapsu capitis femoris in exteriorem partem*

DX

(1) Haec PALLADII scholia edita primum fuere a FOESIO Graece et Latine Francofurti a. MDXCV ad calcem sectionis VI operum HIPPOCRATIS vol I. *p* 917 *ad* 932. Habuerat illa e bibliotheca MEDICEA Parisiensi descripta a Petro LAPHILEO ac Latina facta brevibusque notis illustrata a Iacobo SANTALBINO. Occurrunt et in repetitis FOESII editionibus et in CHARTERII tomo XII *pag* 170 *ad* 286.

PALLADII huius medici σοφιστοῦ idest professoris vel magistri, quo nomine sequiori aetate artifices doctrina et eloquentia insignes ornari mos fuit scripta quaedam alia recensentur a FABRICIO *Bibl. Gr. vol. IX*

ΦΙ

vol. IX p. 10, quorum vetera exemplaria occurrunt quoque in MEDICEA nostra bibliotheca, suntque ibi praeterea non memorata illi ΓΑΛΗΝΟΥ͂ τοῦ περὶ αἱρέσεων σχόλια ἀπὸ φωνῆς ΠΑΛΛΑΔΙ'ΟΥ. *In GALENI librum de sectis enarrationes dictatae a PALLADIO.* Plut LXXIV Cod XI

(1) Quatuor GALENI commentarii in librum HIPPOCRATIS *de articulis* Graece primum editi Venetiis an. MDXXV parte V *fol.* 269. *ad* 304 deinde Basileae anno MDXXXVIII part. V *p.* 578 *ad* 661 Latine Parisiis MDXLIV interprete VIDIO *p.* 215 *ad* 342 linearibus aliquot elegantibus picturis aucti, Graece vero ac Latine Parisiis MDCLXXIX in CHARTERII tomo XII *p.* 287 *ad* 468.

ΙΑΜΒΟΙ

(1) Hic finis est capitum in quae tota NICETAE collectio distributa est, quae scripta sunt eadem antiqua manu, qua totus liber. Enumerationem integram edere voluimus, ut uno conspectu intelligi demum et internosci queant singula quae celeberrimo codice continentur, vel iam pervulgata sed hinc multis locis emendanda, vel Graeco exemplari vulgo carentia supplenda, vel abdita omnino et desiderata in hominum eruditorum usus proferenda. Idque eo libentius fecimus, quod omnem huius libri notitiam a doctis traditam adhuc mancam atque fallacem esse deprehenderimus, ut illa est apud FABRICIVM *Bibl. Gr. vol. XII. p.* 778 et apud HOLSTENIVM in commentariolo de praestantioribus bibliothecae Mediceae libris haec scribentem *Scamno LXXIV extat admirandum illud chirurgicorum antiquorum opus congestum a quodam* NICETA *medico. Habentur in eo volumine multa antiquissimorum medicorum opuscula et tractatus de partibus chirurgiae ut sunt praeter* HIPPOCRATIS, GALENI, ORIBASII, *et* PAVLI *Aeginetae iam notos*, HELIODORI *de fracturis* c. XI, APOLLONII *Citiensis tractatus de articulis sive iuncturis cap.* XXXVI. SORANVS *de signis fracturae cap.* XXIII, *idem de variis obligandi modis cap.* LIX *cum suis figuris, qui tractatus seorsim edi possent, sicuti ex hoc codice olim prodierunt* RVFI *Ephesii et* PALLADII *opuscula a Gallis edita. Sunt alia multa aliorum fragmenta in eodem volumine, ego praecipuos duntaxat et iustos tractatus commemoravi*. Neque dilucidior est descriptio codicis nostro similis ab anonymo Graeco doctoque auctore manuscripto catalogi cuius archetypum habeo cuiusdam bibliothecae, quae an fuerit cardinalis Nicolai RODVLPHI an alius nondum comperi. ΝΙΚΗΤΟΥ τινὸς συναγωγὴ τῆς χειρουργικῆς τέχνης ἐκ πολλῶν παλαιῶν ἰατρῶν ἐξ ὧν εἰσὶν ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ, ΓΑΛΗΝΟΣ, ΟΡΕΙΒΑΣΙΟΣ, ΗΛΙΟΔΩΡΟΣ, ΑΡΧΙΓΕΝΗΣ, ΑΝΤΙΛΛΟΣ, ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΗΣ, ΔΙΟΚΛΗΣ, ΑΜΥΝΤΑΣ, ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΣ Κιτιεύς, ΝΥΜΦΟΔΩΡΟΣ, ΑΠΕΛΛΗΣ, ΡΟΥΦΟΣ, ΣΩΡΑΝΟΣ, ΠΑΥΛΟΣ Αἰγινήτης, ΠΑΛΛΑΔΙΟΣ. Βιβλίον πρῶτον μήκους μεγάλου πάχους ἐν χάρτῃ ἐς κάλλος γεγραμμένον, μετὰ τῶν σχημάτων τῶν ὀργάνων ἐζωγραφημένων, δέρματι κινῷ ... ἐν ᾧ ἐπιγραφὴ Χειρουργικὸν ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ καὶ ἄλλων πολλῶν. *NICETAE cuiusdam collectio artis chirurgicae ex multis antiquis medicis, e quorum numero sunt* HIPPOCRATES, GALENVS,

ORI-

ORIBASIVS, HELIODORVS, ARCHIGENES, ANTILLLVS, ASCLEPIADES, DIOCLES, AMYNTAS, APOLLONIVS Citiensis, NYMPHODORVS, APELLES, RVFVS, SORANVS, PAVLVS Aegineta, PALLADIVS. Liber primae longitudinis magnus crassus chartaceus eleganter scriptus cum figuris instrumentorum pictis, corio caeruleo tectus cuius inscriptio Chirurgicum HIPPOCRATIS et aliorum multorum. Eadem fere in GASNARI bibliothecae epitome a SIMLERO facta et a FRISIO aucta impressa Tiguri MDLXXXIII *p.* 619, ubi collectio haec Graece manuscripta haberi dicitur in bibliotheca regia Gallorum, et apud LABBEVM *nov. bibl. MSS p* 125 *in cod reg.* 404 *et cum figuris in* 504. *Et pag.* 211 ex catalogo MOBAEI fragmentorum veterum chirurgicorum Graecorum imperfecta recensio Graece allata e nostro codice vel alio ei simili excerpta fuisse videtur, eadem scilicet quam FABRICIVS retulit loco citato XII 779. CANGIVS in *Glossario Graec.* vocat NICETAE *collectionem rerum chirurgicarum ex cod reg.* 2149. Neque melior est quae apud MONTFAVCONIVM legitur ipsius nostri codicis adumbratio a duobus ut is ait doctis concinnata *Biblioth. Bibliothecar. manuscr. p.* 385. Eidem *pag.* 729 Chirurgia NICETAE signatur codicibus regiis 2143 et 2149 bibliothecae Parisiensis. Et *pag.* 769 *n.* 43 *magnus et vetus chirurgicus liber ex variis medicis collectus a* NICETA, fuisse dicitur in bibliotheca praeclari quondam civis nostri Nicolai RODVLFI cardinalis, quae tota fere in regiam deinde migravit. Vnde patet horum neminem antea vidisse quod nunc cuique promptum est, et quod nos ipsi iam pridem saepe privatim et publice indicavimus tria duntaxat nova hanc collectionem afferre. Primum duo sunt ORIBASII libri de fractis et de luxatis, in quibus pleraque ut solet a GALENO sumit leviter immutata, nonnulla tamen eaque meliora addens ex aliis qui illi aetate atque arte antecellunt, atque hinc illa est clarorum nominum farrago quae multos fefellit. Deinde est SORANI libellus admodum brevis de fracturarum signis, ac demum APOLLONII Citiensis commentarius tripartitus in HIPPOCRATEM de articulis, cuius si verba demantur iam vulgata, non multum superat ab ipso enarratore proditum. Sunt hic praeterea eiusdem ORIBASII capita de laqueis et de machinamentis, quorum Latina tantum prostat interpretatio, Graecum vero exemplar adhuc latet. Cetera iamdiu notissima atque ab omnibus pertractata, quae tamen codicis nostri ope aliquatenus fieri possent fortasse meliora.

SENARII

I.

HIPPPOCRATES et GALENE et RVPHE, [1]
Tuque CHIRON remediorum inventor,
Quatuorviralis morborum sedatio,
Reliquusque coetus sapientum medicorum,
Sinu gaudium concipite et plaudite plurimum.
Labores enim vestros ante obscuratos,
Squalentes iam et neglectos,
Et vermibus obsitos, ut ferunt CALLISTHENEM, [2]
NICETAS inveniens omnipotens hippocrates
Investigavit, edidit, et plurimum extulit.
Aliarumque multarum in unum corpus cogit et affert
Solutiones valetudinum, remedia, vulnerum medelas,
Et cunctas universim iuncturas ossium
Effingit lineatione pictoris.
Si quis igitur recte statuere crurum gressum,
Fracturasque femorum, iuncturam vertebrarum,
Claudosque erigere, cursoresque facere
Pedibus dolentes, alvei coxendicum
Fluxionem vincire, pedesque firmare,

Aliam-

(1) Sequuntur in codice tria epigrammata senariis versibus conscripta non quidem veteris metri, sed quod labentibus Graeciae rebus admissum, et undecimo praesertim CHR. saeculo usitatum fuit, non modulatum scilicet syllabarum quantitate, sed numero duodenario, et accentus in penultima positione. Vide FABRICII *Bibl Gr. vol X. p.* 319. Singula videntur esse autographa, scripturae enim forma differunt inter se et a reliquo libri contextu, neque ulla menda habent, quae alibi sunt quamplurima. Quapropter et haec edere visum fuit a quibus nostri codicis quasi primi exemplaris auctoritatem exploratam habeamus

(2) Attici sic potius quam Καλλισθένη dicere amant, ut animadvertit DEMETRIVS Phalereus *de elocut ed. Flor p.* 59. CALLISTHENEM autem philosophum nescientem regibus uti pedicularis morbo periisse tradidit CHARES historicus, postquam septem menses ALEXANDRI magni barbaro iussu in carcere et vinculis squaluisset, ut refert PLVTARCHVS *in Alex. p.* 1277 *ed. H S et in Sylla p* 868. Id innuit et DIOGENES Laertius *lib v segm* 5. cui fuisse dicitur φθειριῶν καὶ ἀκόσμητος *pediculis scatens et neglectus*. SVIDAS vero dum id memorat, huius ipsius epigrammatis nostri testimonio uti videtur, ait enim in Καλλισθένης. Καὶ φέρεται ΛΟΓΟΣ ὡς ὁ ΚΑΛΛΙΣΘΕΝΗΣ ὑπὸ φθειρῶν ὑπερβλύσεως καὶ ἐκβράσεως τὸν βίον κατέστρεψε, καὶ μαρτυρεῖ ὁ ΙΑΜΒΟΣ οὗτος ΚΑΙ ΦΘΕΙΡΙΑΣΑΝ ΩΣ Ο ΠΡΙΝ ΚΑΛΛΙΣΘΕΝΗΣ, περὶ τῆς ἰατρικῆς τέχνης λέγων ὡς ἠμέλητο πάνυ. CALLISTHENES *pediculis scatuisse eoque morbo vitam finivisse dicitur quod etiam* SENARIVS *hic testatur* Et pediculis scatentem ut olim CALLISTHENES. *Loquitur ibi*

ΙΑΜΒΟΙ

Α.

ἹΠΠΟΚΡΑΤΕΣ ΤΕ ΚΑῚ ΓΑΛΗΝῈ ΚΑῚ ῬΟΥ͂ΦΕ,
ΧΕΙ͂ΡΩΝ ΔῈ ΚΑῚ ΣΥ͂ ΦΑΡΜΆΚΩΝ ἘΦΕΥΡΕΤΑ,
Ἡ ΤΕΤΡΆΡΙΘΜΟΣ ΤΩ͂Ν ΠΑΘΩ͂Ν ΓΑΛΗΝΌΤΗΣ,
Α῎ΛΛΗ ΤΕ ΠΛΗΘΥ͂Σ ΤΩ͂Ν ΣΟΦΩ͂Ν ἈΚΕΣΤΌΡΩΝ
ΚΌΛΠΟΙΣ ΧΑΡᾺΝ ΔΈΧΟΙΟ ΚΑῚ ΚΡΌΤΕΙ ΜΈΓΑ.
ΠΌΝΟΥΣ ΓᾺΡ ὙΜΩ͂Ν ΤΟΥ͂Σ ΠΡῚΝ ἨΜΑΥΡΩΜΈΝΟΥΣ
ΑὙΧΜΩ͂ΝΤΑΣ ἬΔΗ ΚΑῚ ΠΑΡΗΜΕΛΗΜΈΝΟΥΣ,
ΚΑῚ ΦΘΕΙΡΙΩ͂ΝΤΑΣ, ὩΣ ΛΌΓΟΣ ΚΑΛΛΙΣΘΈΝΗΝ,
ΝΙΚΗ͂ΤΑΣ ΕὙΡΩ͂Ν ΠΑΓΚΡΑΤῊΣ ἹΠΠΟΚΡΆΤΗΣ
ἘΞΈΤΡΕΝ ἘΞΈΔΩΚΕΝ ΤΥ͂ΨΩΣΕΝ ΜΈΓΑ.
Α῎ΛΛΩΝ ΤΕ ΠΟΛΛΩ͂Ν ΣΩΜΑΤΟΥΡΓΕΙ͂ ΚΑῚ ΦΈΡΕΙ
ΛΥ͂ΣΕΙΣ ΠΑΘΩ͂Ν, ΦΆΡΜΑΚΑ, ΤΡΑΥΜΆΤΩΝ Α῎ΚΗ,
ΚΑῚ ΠΑ͂ΣΑΝ ἉΠΛΩ͂Σ ΣΥΜΒΟΛῊΝ ΤΩ͂Ν ὈΣΤΈΩΝ
ἘΞΕΙΚΟΝΊΖΕΙ ΤΗ͂Ι ΓΡΑΦΗ͂Ι ΤΟΥ͂ ΖΩΓΡΆΦΟΥ.
ΟὐΚΟΥ͂Ν ἘᾺΝ ΤΙΣ ΕὐΘΕΤΕΙ͂Ν ΣΚΕΛΩ͂Ν ΒΆΣΙΝ
ΘΡΑΥ͂ΣΕΙΣ ΤΕ ΜΗΡΩ͂Ν, ἘΜΒΟΛῊΝ ΤΩ͂Ν ΣΠΟΝΔΎΛΩΝ,
ΧΩΛΟΥ͂Σ ἈΝΙΣΤΑ͂Ν, ΚΑῚ ΤΕΛΕΙ͂Ν ΔΡΟΜΗΦΌΡΟΥΣ
ΠΟΔΑΛΓΙΩ͂ΝΤΑΣ, ἘΚΡΟΗ͂Σ ΤΩ͂Ν ἸΣΧΊΩΝ
ΤῸ ῬΕΥ͂ΜΑ ΔΕΣΜΕΙ͂Ν, ΚΑῚ ΚΡΑΤΎΝΕΙΝ ΤΟΥ͂Σ ΠΌΔΑΣ,

ibi poeta de arte medica, *significare volens eam penitus negligi*. Quae postrema verba e nostro codice versiculum illum fuisse depromptum manifesto indicant, etsi memoriter citando leviter immutatum, ut factum a veteribus plerumque videmus. Credi enim vix potest poetam alium antiquiorem eo exemplo iisdemque verbis usum de rebus medicis agentem, quod hic multo concinnius de libris chirurgicis adhibetur a scriptore qui se nec sterilem prodit neque ut ea ferebant tempora inelegantem. Congruit haec nostra coniectura cum SVIDAE aetate quae in extremum saeculi CHR. XI cadit ut visum est viris doctis, et cum domicilio, quod illi Constantinopoli fuisse creditur. Vid. FABRIC *Bibl. Gr Vol. IX. p.* 624. NICETAS enim noster collectionis chirurgicae auctor, ut egregius medicus hisce carminibus laudatus, existimari potest is fuisse ad quem *imperatoris medicum* extat epistola THEOPHYLACTI archiepiscopi Bulgariae τῷ ἰατρῷ τοῦ βασιλέως Κυρίῳ ΝΙΚΗΤΑι quae est LV in edit. MEVRSII, qua se excusat de tiroere non suscepto fratremque suum illi commendat. Hanc opinionem habuit ipse doctissimus FABRICIVS *Vol XIII p* 346. Fuerit ergo ille medicus vel MICHAELIS Ducae post annum CHR. MLXXI. vel ALEXII Comneni post annum MLXXX, ad utrumque enim scripta quaedam eiusdem archiepiscopi leguntur. Adeoque aetas ipsius NICETAE collectoris, et nobilis huiusce archetypi libri confectio definiri saeculo XI possunt vel forte sequentis initio. Cum praeterea scripturae ac picturae species et membranae earumque ornamenta similia sint prorsus iis, quae alibi temporum illorum certam notam praeferunt, in nummis praesertim atque marmoribus.

ΑΛΛΗΝ ΤΕ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΟΣΤΩΔΗ ΘΕΣΙΝ
ΘΡΑΥΟΥΣΑΝ ΕΙΣ ΣΥΜΠΛΗΞΙΝ ΑΡΜΟΣΑΙ ΘΕΛΟΙ,
ΩΔΕ ΣΚΟΠΕΙΤΩ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ ΤΑΣ ΕΙΚΟΝΑΣ,
ΚΑΙ ΠΑΣΑΝ ΕΥΡΗΣΕΙΕ ΤΩΝ ΠΑΘΩΝ ΛΥΣΙΝ.
ΑΛΛ' ΟΥΝ ΑΠΑΝΤΕΣ ΤΩΝ ΣΟΦΩΝ ΑΚΕΣΤΟΡΩΝ
ΝΕΟΙ, ΠΡΟΓΗΡΑΣΑΝΤΕΣ, ΥΠΟΥΡΓΩΝ ΟΣΟΙ
ΓΥΜΝΑ ΚΡΑΤΕΙΤΕ ΡΩΣΤΙΚΩΤΑΤΑ ΞΙΦΗ,
ΣΤΕΨΑΤΕ ΛΟΙΠΟΝ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ ΤΟΝ ΕΡΓΑΤΗΝ,
ΕΚ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΠΛΕΚΟΝΤΕΣ ΑΝΘΗ ΤΩΝ ΛΟΓΩΝ.
ΤΟΝ ΓΑΡ ΦΑΝΕΝΤΑ ΚΟΣΜΙΚΟΝ ΕΥΕΡΓΕΤΗΝ
ΠΡΕΠΕΙ ΓΕΡΑΙΡΕΙΝ ΩΣ ΤΕΧΝΗΣ ΦΙΛΟΝ ΛΟΓΟΙΣ.
ΑΛΛ' ΟΥΝ ΠΑΡ' ΗΜΩΝ ΤΟΥΣ ΔΕ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΔΕΧΟΥ [1]
ΠΡΩΤΗΝ ΑΜΟΙΒΗΝ ΤΩΝ ΣΟΦΩΝ ΣΟΥ ΠΡΑΚΤΕΩΝ.
ΧΑΙΡΟΙΣ Ο ΔΕΙΧΘΕΙΣ ΕΥΣΘΕΝΗΣ ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ
ΚΑΙ ΠΑΓΓΑΛΗΝΟΣ ΤΩΝ ΠΑΘΩΝ ΓΑΛΗΝΟΤΗΣ.

B.

ΠΟΝΕΙ ΜΕΝ Η ΜΕΛΙΣΣΑ ΚΗΡΙΟΝ ΜΕΛΙ·
ΦΙΛΟΦΡΟΝΟΥΣΑ ΠΡΟΣΦΥΗ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΝ,
ΕΠΕΙΠΕΡ ΑΛΛΩΙ ΤΩΙ ΤΡΥΓΩΝΤΙ ΚΗΡΙΑ
ΤΟ ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΞΕΠΕΜΨΕ, ΚΑΙ ΠΛΗΤΤΕΙ ΜΕΓΑ.
ΣΚΟΠΕΙ ΔΕ ΧΕΙΡΑΣ ΑΦΘΟΝΩΣ ΤΕ ΚΑΙ ΦΡΕΝΑΣ
ΣΟΦΟΥ ΝΙΚΗΤΑ ΔΕΞΙΟΥΜΕΝΑΣ ΟΛΟΥΣ,
ΕΝ ΟΙΣ ΕΦΑΠΑΞ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΤΩΙ ΣΥΝΤΟΜΩΙ
ΤΗΝ ΩΦΕΛΕΙΑΝ ΤΟΙΣ ΛΑΒΕΙΝ ΑΙΡΟΥΜΕΝΟΙΣ.
ΠΑΘΩΝ ΔΥΣΑΧΘΩΝ ΕΚ ΠΑΛΑΙΩΝ ΠΟΙΚΙΛΩΣ
ΕΞΕΙΚΟΝΙΖΩΝ ΣΥΜΠΑΘΕΙΑΝ, ΔΕΣΠΟΤΟΥ
ΧΡΙΣΤΟΥ ΘΕΛΟΝΤΟΣ, ΠΑΣΙ ΔΕ ΤΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ.

ΧΡΙ-

(1) Poeta cum hasce laudes hic vocet primam a se remunerationem NICETAE bene factorum, innuere videtur et alteram illi esse expectandam aliquando locupletiorem. Cuiusmodi allocutio nonnisi principem virum decet, ut suspicari hinc fortasse liceat primum hoc epigramma ab ipso esse imperatore MICHAELE, cui scribere iambos crimini datum fuit, ut ZONARAS refert *tom. III. pag.* 220. *edit. Wolf.*

con-

Aliamque corporis offeam pofitionem
Diftractam in compagem aptare velit,
Hic infpiciat picturae imagines,
Omnemque inveniet malorum folutionem.
Age nunc omnes docti medentes
Iuvenes fenefque et miniftri quicumque
Nudos tenetis validiffimos enfes,
Supereft ut coronetis libri opificem
E muficis plectentes fermonibus flores.
Qui enim fe beneficum hominibus praebet
Decet ornare, ut artis amicum verbis.
A NOBIS igitur hofce verfus accipe
Primam vicem doctorum tuorum operum.
Valeas o qui te oftendifti fortem hippocratem
Et tranquilliffimum laborum lenimen.

II.

Conficit apis favum ac mel,
Comiter amplectens laboris fociam,
In alium vero favos diripentem
Aculeum proferre folet ac valde ferit.
Specta manus liberaliter et mentem
Sapientis NICETAE benignas totas,
Quibus explicat collectionis compendio
Vtilitatem, capere volentibus.
Valetudinum graviffimarum ex antiquis varie
Effingens auxilium, domino
CHRISTO volente, opus omnibus utile.

Eius

conveniuntque actas, et nota ftudia illius erga medicos ceterofque fapientes, et ftyli imperatorii nonnulla indicia, quae introfpicienti fubobfcura apparent.

(2) Alterum hoc carmen tum fcriptura tum compofitione magis perplexa et infeliciori verbifque aliquot quafi privatis differt a primo, adeo ut alium poetam NICETAE plaudentem, eumque ipfis prodere videatur.

Eius quidem ingenium pictoris digitis
Formas velut imagine expreſsit,
Obſervans quod manifeſtum eſt dei voluntatum.
Nicetae, cui vere convenit victoriae nomen, manus
Expoſitiones ſcribunt imaginum,
Quae pulchritudinem oſtendunt lineamentorum,
Ambo vero peritiam conſonam rationi.
Medicinae adeptus eſt ipſe principatum
Perſpicue reſtituens cadentem artem,
Invidia latentem, ac aetate fatiſcentem,
Artem illam opificem, oſsium
Fracturam coercentem idoneo vinculo,
Prolapſus vertentem in proprium ſtatum,
Exceſsus et luxatos articulos
Ferentem iterum in aptiſsimam repoſitionem.
Is nempe accommodans compages ut erant natura
Imaginum quidem iuxta poſitae indicationi,
Sermonem vero formis, artificioſae repraeſentationi,
Picturam orationi corporatae,
Vt res erat protulit concinnae compoſitionis
Optimum opus, ingenioſe confectum.
Magiſtrum praeſtantiſſimum efficaci ſermone.

ΚΑΙ ΝΟΥΣ ΜΕΝ ΑΥΤΟΥ ΔΑΚΤΥΛΟΙΣ ΤΟΥ ΖΩΓΡΑΦΟΥ
ΜΟΡΦΑΣ ΑΝΙΣΤΟΡΗΣΕΝ ΩΣ ΚΑΤ' ΕΙΚΟΝΑ
ΤΗΡΩΝ ΕΝΑΡΓΕΣ ΤΩΝ ΘΕΟΥ ΘΕΛΗΜΑΤΩΝ.
ΦΕΡΩΝΥΜΟΥ ΝΙΚΗΣ ΔΕ ΚΑΙ ΧΕΙΡΕΣ ΠΑΛΙΝ
ΤΑΣ ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ ΓΡΑΦΟΥΣΙ ΤΩΝ ΜΟΡΦΩΜΑΤΩΝ,
ΩΡΑΙΟΤΗΤΑ ΔΕΙΚΝΥΟΥΣΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.
ΑΜΦΩ ΔΕ ΠΕΙΡΑΝ ΣΥΝΤΡΕΧΟΥΣΑΝ ΤΩΙ ΛΟΓΩΙ.
ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΕΙΛΗΦΕΝ ΑΥΤΟΣ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ,
ΣΑΦΩΣ ΑΝΙΣΤΩΝ ΣΥΜΠΕΣΟΥΣΑΝ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗΝ
ΦΘΟΝΩΙ ΛΑΘΩΥΣΑΝ ΚΑΙ ΚΑΜΟΥΣΑΝ ΤΩΙ ΧΡΟΝΩΙ,
ΤΕΧΝΗΝ ΕΚΕΙΝΗΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΝ. ΟΣΤΕΩΝ
ΘΡΑΥΣΙΝ ΠΕΡΙΣΦΙΓΓΟΥΣΑΝ ΕΥΛΟΓΩΙ ΔΕΣΕΙ,
ΤΑΣ ΕΜΒΟΛΑΣ ΣΤΡΕΦΟΥΣΑΝ ΟΙΚΕΙΑΙ ΒΑΣΕΙ,
ΠΑΡΑΤΡΟΠΑΣ ΑΡΘΡΩΝ ΔΕ ΚΑΙ ΤΑΣ ΕΚΦΥΣΕΙΣ
ΦΕΡΟΥΣΑΝ ΕΙΣ ΟΡΘΩΣΙΝ ΕΥΠΡΕΠΕΣΤΑΤΗΝ.
ΚΑΙ ΔΗ ΠΡΟΣΑΨΑΣ ΑΡΜΟΓΑΣ, ΩΣ ΗΝ ΦΥΣΕΙ,
ΤΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ ΜΕΝ ΤΗΙ ΚΑΤΑΛΛΗΛΩΙ ΦΡΑΣΕΙ,
ΛΟΓΟΝ ΔΕ ΜΟΡΦΑΙΣ, ΤΕΧΝΙΚΗΙ ΔΙΑΠΛΑΣΕΙ,
ΤΗΝ ΖΩΓΡΑΦΗΣΙΝ ΣΩΜΑΤΟΥΜΕΝΩΙ ΛΟΓΩΙ,
ΩΣ ΕΙΧΕΝ ΕΞΗΝΕΓΚΕΝ, ΕΥΑΡΜΟΣΤΙΑΣ
ΑΡΙΣΤΟΝ ΕΡΓΟΝ ΕΥΦΥΩΣ ΗΣΚΗΜΕΝΟΝ.
ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΝ ΦΕΡΙΣΤΟΝ ΕΜΠΡΑΚΤΩΙ ΛΟΓΩΙ.

Γ

ἹΠΠΌΚΡΑΤΕΣ ΣΚΊΡΤΗΣΟΝ ΕΥ̓ΦΡΑΊΝΟΥ ΜΕΤᾺ
ΓΑΛΗΝῈ ΣΥΓΧΌΡΕΥΕ ΚΑῚ ῬΟΥ͂ΦΕ ΚΡΌΤΕΙ,
ΧΕΊΡΩΝ ΧΆΡΑΝ ΔΈΧΟΙΟ ΚΌΛΠΟΙΣ ΚΑΡΔΊΑΣ,
ἌΛΛΟΙΤΕ ΠΆΝΤΕΣ ὈΡΓΑΝΟΥ͂ΝΤΕΣ ΤῊΝ ΤΈΧΝΗΝ
ἸΑΤΡΙΚῊΝ ΤΈΡΠΟΙΣΘΕ ΚΑῚ ΤΕΘΝΗΚΌΤΕΣ.
ΠΌΝΟΥΣ ΓᾺΡ ὙΜΩ͂Ν ὯΔΕ ΝΙΚΉΤΑΣ ΓΡΆΦΩΝ
ΕἸΣ ΚΆΛΛΟΣ, ΑΥ̓ΤῊΝ ΤῊΝ ΓΡΑΦῊΝ ἈΠΟΞΈΩΝ,
ΠΑΝΕΥΦΥΩ͂Σ ΤΕ ΤΗ͂Ι ΤΈΧΝΗΙ ΚΕΧΡΗΜΈΝΟΣ,
ΣΤΗΛΟΓΡΑΦΕΙ͂ ΚΆΛΛΙΣΤΑ ΣΩΜΆΤΩΝ ΠΆΘΗ,
ΕἼΔΗ ΤΕ ΠΟΛΛᾺ ΣΟΜΑΤΟΥΡΓΕΙ͂ ΦΑΡΜΆΚΩΝ,
ΦΈΡΟΝΤΑ ΘΆΜΒΟΣ ΠΑ͂ΣΙ ΤΟΙ͂Σ ΘΕΩΜΈΝΟΙΣ.
ΘΡΑΎΣΕΙΣ ΓᾺΡ ὈΣΤΩ͂Ν ΕΥ̓ΘΕΤΕΙ͂ ΚΑῚ ΠΗΓΝΎΕΙ
ΤΡΟΠᾺΣ ΜΕΘΈΛΚΕΙ ΤΗ͂Ι ΠΡῚΝ ΕΥ̓ΑΡΜΟΣΤΊᾼ,
ΤῸ ΣΤΡΕΒΛῸΝ ὈΡΘΟΙ͂ ΤΗ͂Ι ΚΑΤ᾽ ἈΡΧᾺΣ ΣΥΜΒΆΣΕΙ,
ΔΕΣΜΟῪΣ ῬΑΓΈΝΤΑΣ ἘΚ ΒΊΑΣ ΣΥΝΔΕΙ͂ ΠΆΛΙΝ,
ΣΦΊΓΓΕΙ ΤῸ ΧΑΥ͂ΝΟΝ, ΚΑῚ ΚΡΑΤΎΝΕΙ ΤῸΝ ΤΌΝΟΝ,
ΚΑῚ ΚΕΙΜΈΝΟΥΣ ἈΛΓΟΥ͂ΝΤΑΣ ἘΞΟΡΧΟΥΜΈΝΟΥΣ
ΔΕΙΚΝΎΣ, ΠΑΡΙΣΤΑ͂Ι ΤΗ͂Ι ΔΙ᾽ ἜΡΓΩΝ ἘΜΦΆΣΕΙ.
ΝΥ͂Ν ΤῊΝ ΤΈΧΝΗΝ ΘΑΝΟΥ͂ΣΑΝ, ὭΣΠΕΡ ἘΚ ΤΆΦΟΥ
ΠΗΔΩ͂ΣΑΝ, ἜΜΠΝΟΥΝ ἜΜΠΑΛΙΝ ΔΕΔΕΙΓΜΈΝΗΝ.
ΟΥ̓ΚΟΥ͂Ν ΓΈΡΟΝΤΕΣ ΚΑῚ ΝΈΟΙ ΤΈΧΝΗΣ ΦΊΛΟΙ
ΚΡΟΤΕΙ͂ΤΕ ΠΆΝΤΕΣ ΤΗ͂Σ ΓΡΑΦΗ͂Σ ΤῸΝ ἘΡΓΆΤΗΝ,
ΚΟΣΜΟΥ͂ΝΤΕΣ ΑΥ̓ΤῸΝ ὭΣΠΕΡ ἌΝΘΕΣΙΝ ΛΌΓΟΙΣ,
ὩΣ ΟἿΑ ΚΟΙΝῸΝ ΤΩ͂Ν ΒΡΟΤΩ͂Ν ΕΥ̓ΕΡΓΈΤΗΝ.[1]

ΣΩ-

(1) Tertii huius carminis dictio paulo simplicior et scripturae forma nonnihil dissimilis alium quoque poetam indicant. Quod si haec epigrammata autographa censenda sint, totus liber pro archetypo habendus erit non levi coniectura, quam et alia quoque signa confirmant. Eius autem marginem aliquantulo ampliorem olim fuisse patet, extremae enim literae alicubi abscissae apparent scholiorum, quae ab ipso NICETA esse

III.

Hippocrates exulta laetare valde,
Galene ſimul choreas duc, et rvfe plaude,
Chiron gaudium cape cordis ſinubus,
Ceterique omnes conficientes artem
Medicam laetemini licet defuncti,
Labores enim veſtros hoc modo nicetas deſcribens
Eleganter, ipſumque ſcriptum expoliens,
Atque omnino ingenioſe arte uſus,
Exponit pulcherrime corporum affectus,
Multaque genera colligit remediorum,
Admirationem omnibus qui intuentur afferentia.
Fracturas enim oſſium reponit et conglutinat,
Prolapſus retrahit in priorem compagem,
Perverſum recte ſtatuit in antiqua convenientia,
Colligationes vi diſruptas iterum nectit,
Conſtringit hiantia, tonumque firmat,
Iacenteſque dolore affectos ſaltantes
Oſtendens, ſiſtit operum repraeſentatione
Nunc artem demortuam, quaſi e tumulo
Surgentem, ſpirantem iterum exhibitam.
Senes igitur iuveneſque artis amici,
Plauſu omnes excipite libri artificem,
Ornantes illum ſermonibus ceu floribus,
Vt univerſim de mortalibus bene meritum.

eſſe videntur, non inutilia et emendate ſcripta. Refecti deinde marginis limbus inauratus fuit, idque antiquitus, nam aurum obductum pene evanuit vetuſtate. In omnium poſtrema pagina cuius dimidia fere pars dilacerata periit, leguntur quaedam verborum reliquiae intricato et continuo fere literarum ductu, qualia ſunt quae μονοκόνδυλα vocant antiquarii. Ea vero ſine magno periculo ſic legi ac ſuppleri poſſe arbitror.

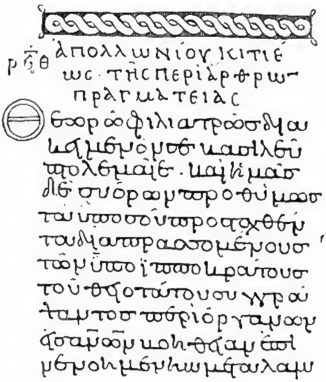
τὸ

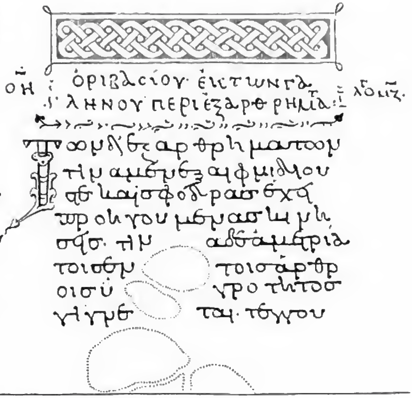
τὸ ΠΑΡΟΝ
βιβλΙΟΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΤΟΥ
ἰατρείου ΤΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΤΩΝ
μ̄. μαρτύρων ἜΧΕΙ ΔΕ ΦΥΛΛΑ
τετρακΟΣΙΑ ΕἼΚΟΣΙ ΠΕΝΤΕ ΜΗΝΙ ΜΑΙΩ,
ἰνδικτιῶΝΟΣ ἝΚΤΗΣ

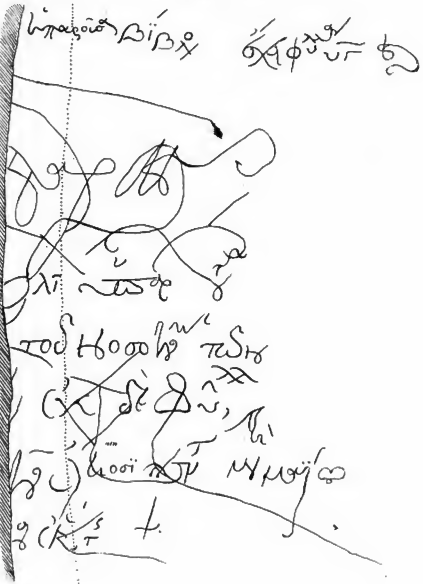
Praesens liber est scholae vel officinae medicae nosocomii XL martyrum. Habet vero folia quadringenta viginti quinque mense maio indictionis sextae.

Publicum valetudinarium ad templum XL. martyrum Νοσοκομεῖον κατὰ τὸν ναὸν τῶν τεσσαράκοντα μαρτύρων confectum ab ISACIO Angelo imperatore circa an. Chr. MCXC ex aedibus regiis quas exctarat ANDRONICVS, memorat NICETAS Choniates historiae Byz. lib. XVII, quod huic inscriptioni omnium optime convenit eorum quae Constantinopoli fuisse feruntur. Vnde vel extremo saeculo XII vel ineunte XIII literas illas scriptas fuisse coniicimus, quando codex adhuc integer erat, necdum viginti illa folia amiserat, quibus HIPPOCRATIS duo libelli continebantur ut superius annotavimus pag 4. In eadem enim extrema codicis pagina, recentiori manu, sed quae tamen videtur esse saeculi XIV adscriptum est Ἡ παροῦσα βίβλος ἔχει φύλλα ΥΓ. *Hic liber habet folia* CCCCIII, licet sint revera CCCCV. Hinc patet illud infortunium nostro codici antea accidisse, quod confirmatur notis etiam numerorum barbaricis cuique folio iam dudum adscriptis eumdem terminum non excedentibus. Nos exemplum huiusce notationis et scripturae totius codicis tabella apposita repraesentavimus, gratum id fore sperantes eruditis, qui huiusmodi quoque diligentiam esse aliquid putare solent.

Specimina Scripturae Codicis Nicetae in Bibliotheca Medicea

Inscriptio extremae paginae

ΣΩΡΑΝΟΥ ΕΦΕΣΙΟΥ

ΠΕΡΙ ΣΗΜΕΙΩΝ ΚΑΤΑΓΜΑΤΩΝ

SORANI EPHESII

DE SIGNIS FRACTVRARVM

E MEMBRANIS MEDICEIS FLORENTINIS

DESCRIPSIT ET INTERPRETATVS EST

A. COCCHIVS MVCELLANVS.

Σ Ω Ρ Α Ν Ο Υ

ΠΕΡΙ ΣΗΜΕΙΩΝ ΚΑΤΑΓΜΑΤΩΝ

Α. σλς. ΕΠΙ ΚΡΑΝΙΟΥ

ΚΑ'ΤΑΓΜΑ' ἐςὶ διαίρεσις ὀςῦ, κατ' εἶδος δὲ ἐπὶ κρανίου, τὸ μὲν ὠνόμαςαι ῥωγμὴ, τὸ δὲ ἐγκοπὴ, τὸ δὲ καμάρωσις, τὸ δὲ ἐγγείσωμα, τὸ δὲ ἐμπίεσμα, τὸ δὲ ἀποσκεπαρνισμὸς, ὡς δὲ ἔνιοι λέγουσιν καὶ ἀπήχημα, καὶ ἔλιγμα.

Β. σλζ. ΡΩΓΜΗ' μὲν ὖν ἐςὶν ἁπλῆ ῥῆξις ὀςέου παραπλησία ταῖς δρωμέναις ἐπὶ τῶν ὑελῶν σκευαρίων, ἡ μὲν ἄγαν ςενὴ καὶ τριχοειδὴς, ἡ δὲ πόσως πλατυτέρα, διαφέρυσα κατὰ μῆκος, ἐπεί ποτε μὲν κατὰ τῶν πλείςων ἐπιδιήκει μερῶν τῦ κρανίου, ποτὲ δὲ ἐνδοτέρω ῥαφῆς ὁρίζονται, καὶ κατὰ βάθος, ἢ γὰρ ἐξ ἐπιπολῆς μόνης ῥηγνῦσθαι τὴν ἐπιφάνειαν, ἢ μέχρι διπλόης, ἢ μέχρι μηνίγγων. Καταλαμβάνεται δὲ προαπεςαλμένων τῶν ὑποκειμένων τῇ ὄψει, ςενοῦ δὲ ὄντος τοῦ τραύματος μηλώσει. Λεπτῆς γὰρ μηλωτίδος ἐντεθείσης τραχύτης ὑποπεσεῖται. Διακρίνεται δὲ τῆς ῥαφῆς τῷ εὐθυτενεςέραν μὲν εἶναι τὴν ῥωγμὴν, νύττειν τε καὶ τραχύνειν ἐνιάκις τὰ ἐπικείμενα, σκολιωτέραν δὲ τὴν ῥαφὴν καὶ μηδέποτε τραχύνουσαν. Τὴν δὲ ἄχρι μηνίγγων καταληπτέον ἐκ τῶν παρεπομένων μήνιγγι νυσσομένῃ καὶ φλεγμαινύσῃ καὶ διαπυϊσκύσῃ, τὴν γὰρ μηδὲν τύτων ἐπιφέρυσαν ὐδὲ καταλαμβάνειν εὔχρηςον, τότε γὰρ δεῖται τῆς ἀνασκευῆς ὅταν ἐπιφέρῃ τι τῶν εἰρημένων.

Γ. σλη. ΕΓΚΟΠΗ' [2] δέ ἐςι ῥῆξις ὀςέου πλαγία γινομένη διὰ πρόπτωσιν ἐπάκμου σώματος, καὶ ταύτης δὲ παρὰ τὸ βάθος ἡ διαφορὰ παραπλησία τῇ ῥωγμῇ, κα-

(1) Cum quinque aut sex adhuc SORANOS agnoscat historia medicinae neque diiudicare certo possimus cuinam sit libellus hic tribuendus, suspicari interea liceat ab illo scriptum fuisse, qui Ephesi natus et Alexandriae doctus Romae flos medicorum fuit felicissima tempestate sub regno TRAIANI atque HADRIANI, ut refert SVIDAS. Memorat aliquoties eum GALENVS non modo sine maledicto, sed medicamenta eius aliqua referens. Citatur ab AETIO et nonnunquam a PAVLO, plurimumque ab AVRELIANO laudatur, ut eximius methodicae disciplinae magister, multaeque eius sententiae indicantur revera perquam salubres, librique nominantur *de cornotetis* hoc est *περὶ κοινοτήτων*. *Lib. IV Chronicor. Cap. I* Ea sunt communia illa morborum quae methodici inveniunt, neglecta rerum latentium coniectura, et imperita immensa atque fallaci singularium experimentorum observatione. In chirurgia quae communia contemplantur methodici alieni remotionem universim spectant, cuius in ipso corpore suborti speciem quandam fracturas faciunt, ut egregie exponit HERODOTVS seu quisquis est auctor libri introductionis vel medici qui inter Galenicos habetur *Edit. Basil. tom. IV p.* 3 a cuius verba sic alicubi paulo emendatiora leguntur. Αἱ δὲ ἐν χειρουργίαις κοινότητες κατὰ τὴν τοῦ ἀλλοτρίου ὑπεξαίρεσιν. Διττὸν γὰρ τὸ ἀλλότριον, ἤτοι ἔξωθεν ἐστὶν ἢ τῶν ἐν σώματι. Τὸ μὲν ἔξωθεν ἁπλοῦν, τρία δὲ εἴδη τῶν ἐν σώματι. Ἀλλὰ τὸ μὲν ἔξωθεν ἀλλότριον ὡς σκόλοψ καὶ βέλος καὶ πᾶν ὅπερ ἐνδύεται τῶν τελείων ἐξαίρεσιν. Τῶν δὲ ἐν τῷ σώματι τὸ μὲν τῷ τόπῳ ἀλλότριον ὡς ὑπόχυμα καὶ ἐξάρθρημα, καὶ ΚΑΤΑΓΜΑ, ἅπερ ἐνδέονται τῆς μεταθέσεως ἢ ἀποκαταστάσεως εἰς τὸν ἴδιον τόπον. Τὸ δὲ τῷ μεγέθει ἀλλότριον, ὡς τὰ ἀποστήματα πάντα .. τὸ δὲ τῇ ἐλλείψει ἀλλότριον .. οἷον τὰ κολοβώματα πάντα. κ. τ. λ. *In chirurgia communitates in alieni ablatione consistunt. Duplex enim alienum est vel extrinsecus illatum vel ex iis quae in corpore suboriuntur. Illud simplex, huius vero sunt species tres. Atque extrinsecus alienum est ut paxillus et telum et omne quodcunque* per-

S O R A N I

DE SIGNIS FRACTVRARVM

I. CCXXXVI. IN CALVARIA.

FRACTVRA est divisio ossis, specie vero in calvaria alia vocata fuit fissio, alia incisio, alia cameratio, alia subgrundatio, alia impactio, alia dedolatio, et ut aliqui dicunt etiam resonantia et inversio.

II. CCXXXVII. FISSIO igitur est simplex ossis fractura similis iis quae in vitreis vasculis spectantur. Alia quidem tenuissima et crinis specie, alia vero latior aliquantulum, differtque longitudine, quoniam aliquando ad plerasque calvariae partes pertinent, alias citra suturas terminantur, et altitudine, vel enim summa tantum superficie fractum os est, vel usque ad meditullium vel ad membranas. Deprehenditur quidem visu retractis antea quae subiacent, tentando vero ubi vulnus angustum est, tenui enim immisso specillo asperitas incidet. Distinguitur autem a sutura quod rectius extensa fissio sit et pungat nonnunquam et exasperet quae supra iacent, sutura vero tortuosior ac nunquam asperans. Quae membranam cerebri pertingit deprehendi debet ex iis quae hanc vel punctam vel inflammatam aut suppurantem consequi solent, eam enim quae nihil affert eiusmodi, neque scrutari commodum est, tunc quippe recognitione opus habet cum quid illorum attulerit.

III. CCXXXVIII. INCISIO est scissura ossis transversa quae fit a prolapsu corporis acie praediti, eiusque differentia quoad altitudinem eadem

perfectam ablationem indicat. Eorum quae in corpore fiunt aliud est loco alienum ut suffusio, et luxatum, et FRACTVRA, *quae indicant transpositionem vel restitutionem in proprium locum, aliud vero est magnitudine alienum, ut abscessus omnes —, aliud est alienum defectu — cuiusmodi sunt mutila omnia, et cet.* Vnde liquet eum qui communia morborum tractare instituit, de FRACTVRARVM signis dicere debuisse, adeoque partem hanc esse posse illorum SORANI methodici librorum περὶ [illegible]. Ipsaque in hoc libello tractatio rerum duntaxat manifesto apparentium, sine ulla virium occultarum contemplatione, eiusdem SORANI morem illum laudabilem aliunde notum planissime ostendunt. Totius libri argumentum est de fracturis universim, titulus vero ἐπὶ κρανίου alia manu in codice adscriptus indicat primam tantummodo particulam, quam rem videtur vel minus animadvertisse vel consulto praeteriisse VIDIVS, cum ipsi haec capita subobscure innuens *Chirurg. e Graec. convers. pag. 72 ed. Paris.* a se indubie visa in codice regis Galliae ait SORANI *scripta de vulneribus capitis adhuc extare*, quasi haec integrum librum conficerent. Vulnera appellat imitatione HIPPOCRATIS in capite, quae aliis ipsique SORANO sunt fracturae.

(a) Sic recte est INCISIO non EXCISIO ut apud VERTVNIANVM et alios, quibus ἘΚΚΟΠΗ' legitur in locis GALENI et PAVLI quos adducunt. Omnes fefellit PAVLI codicum etiam veterum scriptura in quibus ut vidimus in MEDICEIS mendose est Ἐκκοπὴ Ἐγγίσωμα. Ἐκπίεσμα. In definitionibus medicis GALENI *Oper. t. IV. pag.* 399. Ἐγκοπή ἐστιν ὀστοῦ διαίρεσις μετὰ τοῦ ἐκκλασθῆναι τὸ πληγὲν ὀστοῦν. Henr. STEPHANVS in *Dictionario medico p.* 288 interpretatur *Excope est ossis divisio qua os offensum est fractum* voluit certe dicere *infractum*. De SILVANO minus mirum qui *refractum* habet *Edit. Lat. Lautar. vol. I p.* 48 legisse enim videtur ἀνάκλασιν, PAVLVM secutus, cui Ἐκκοπή ἐστι διαίρεσις τοῦ κρανίου μετὰ ἀνακλάσεως τοῦ πεπονθότος. *Excisio est divisio calvariae cum ossis affecti refractione*, ut vertit CORNARIVS *lib.* VI. *cap.* XC. Sed haec admodum obscura sunt si cum perspicua et rei aptissima SORANI nostri descriptione comparentur.

καταληπτὴ δὲ τῇ ὁράσει, μέχρι οὗ ποτὲ καὶ τὸν τῆς μήνιγγος ὁρᾶσθαι παλμόν.

Δ. σλθ. ΚΑΜΑ'ΡΩΣΙΣ δέ ἐςιν δυοῖν ὀςέων ἀνάκλασις πρὸς ἄλληλα τὴν συνέρεισιν ποιησαμένων, ὅταν ἔπακμόν τι σφηνωθὲν μετὰ βίας ἀνασπασθῇ, καταλαμβάνει δὲ τοῦτο ὄψις. Πρὸς δὲ τὴν σημείωσιν ὄγκος ὑποπεσεῖται μετὰ τραχύτητος. Ἐσθ' ὁπότε δὲ καὶ τῆς διπλόης σωζομένης, καθ' ὃ συνήρεικεν ἀλλήλοις τὰ χείλη, δι' ἧς κενεμβατεῖ καθιέμενον τὸ ἄκρον τῆς μηλωτίδος.

Ε. σμ. Ε'ΓΓΕΙ'ΣΩΜΑ δέ ἐςιν ὀςέου ῥαγέντος ὑπὸ τὸ ἀντικείμενον ὑποδρομὴ, θλίψιν ἐπιφέρουσα μηνίγγων, ποτὲ μὲν κατὰ πᾶν ἀπολελυμένης τῆς κατὰ βάσιν συνεχείας, ποτὲ δὲ κατά τι μενούσης.

ϛ. σμα. Ε'ΜΠΙ'ΕΣΜΑ δὲ ῥῆξις ὀςέου πολυμερὴς μετὰ τοῦ ὑφιζηκέναι τὸ καταγὲν, ὡς καὶ θλίψιν ἀποτελεῖν. Καταλαμβάνει δὲ ἑκάτερον ὄψις καὶ μηλωτὶς, κοῖλον γὰρ ἑκάτερον μετὰ τῆς ἐν κύκλῳ τραχύτητος ὑποπίπτει, καὶ σύνεικον τὸ καταγὲν ὀςοῦν πάντως.

Ζ. σμβ. Α'ΠΟΣΚΕΠΑΡΝΙΣΜΟ'Σ δὲ ὁλοτελὴς ὀςοῦ ἀποκοπὴ παράλοξος, καθάπερ ἐπὶ τῶν σκεπάρνοις ἀποτελεκομένων ξύλων, καὶ ἀποσύρματα λέγεται, συναφαιρουμένης καὶ τῆς ἐπικειμένης σαρκός.

Η. σμγ. Α'ΠΗ'ΧΗΜΑ δέ ἐςιν κατ' ἐνίους ἡ ἐκ τῶν ἀντικειμένων τοῖς πεπληγόσι μέρεσιν τοῦ κρανίου γενομένη ῥωγμὴ, δίχα τραύματος τῶν ἐπικειμένων.

Θ. σμδ. ΘΛΑ'ΣΜΑ δὲ κατ' ἐνίους τὸ ἐπὶ τῶν παιδῶν τοῦ ὀςέου κοίλωμα, παραπλησίως τοῦ ἐπὶ τῶν δερματίνων ἢ μολυβίνων ληκύθων ἄνευ ῥήξεως. Ὁ μέν τοι ΔΗΜΗ'ΤΡΙΟΣ τοῦτο ἐμπίεσμα καλεῖ.

Ι. σμε. ΠΕΡΙ' δὲ τοῖς ἄλλοις τόποις κατάγματα γίνεται, τὰ μὲν σχιδακηδὸν ὡς ἀπ' εὐθείας σχίζεται, τὰ δὲ καυληδὸν ἢ ῥαφανηδὸν ἢ σικυηδὸν, τὰ δὲ εἰς ὄνυχα ἢ καλαμηδὸν ὑπολόξως κατὰ πέρας εἰς ἄλληλα, ὥςε περιφέρειαν ἔναγμον γί-

Antiochensis saeculo XII. cuius verba citat CARPVS *de fractura calvae cap I.*

(4) Vulgo vocant *Contrafissuram*, ut PAREI interpres *Lib. IX. de vulnerib cap I. et VIII.* CELSVS non nominat ubi hanc innuere videtur *lib. VIII cap. IV.* neque CARPVS, qui de hac disputat libro *de fractura calvae* fol. XI VIDIVS qui librum manuscriptum nostro similem prae manibus habuit, sic ait in commentario ad HIPPOCRATEM *de vulneribus capitis* pag 72 *Hic est postremus fracturae modus quum plaga in una parte est, altera os finditur SORANVS cuius scripta de vulneribus capitis adhuc extant, voluit quemadmodum in vitro ita in osse capitis ictu unius partis non solum alteram findi, sed contrariam, quam sententiam reprehendit PAVLVS Aegineta et cet.* unde videtur male coniunxisse postrema verba particulae primae huiusce libelli cum primis secundae, in quibus liquido apparet SORANVM satis apposite comparasse fissionem calvariae rimis vitreorum vasculorum, non autem resonantiam, de qua hic suo loco longe diversa tradit, ac se huiusmodi fracturam numquam vidisse prodit. PAVLI verba sunt *lib VI cap XC pag* 211, *lin.* 10. [illegible] *At hi falluntur non enim sicut in quibusdam vitreis vasis ut ipsi dicunt ita et hic fit.* Si tacito nomine SORANVM hic intelligit PAVLVS patet ipsum a confusa scriptura sui codicis fuisse deceptum, atque in criticum hunc errorem VIDIVM induxisse, quem hic sagacitas sua deseruit. Euiusque vestigia persecuti recedunt pariter a vero FALLOPPIVS *Comment in HIP. de vuln capitis cap. XVI* et VERTVNIANVS eodem *commentario* in eundem librum *pag.* 65 et quicumque alii SORANI libello hoc antea latente non inspecto, cum resonantiae auctorem et inconcinnae illius comparationis reum faciunt. Opportunum hic fortasse fuerit admonere, eaque in VESALII postumo opere chirurgiae *lib. II cap II.* leguntur sex paginas implentia editionis Venetae an. MDLXIX *a fol* 91 *usque ad* 94. eadem prorsus esse quae prostant apud FALLOPPIVM *cap. XIV. commentarii in HIP de vuln cap* paulo antea editi, vocula tantummodo aliquot immutatis [illegible] mendo admisso, quo citatur SORANVS *lib. VIII c IV. in tractatu de vuln capitis* Indicium istud in margine FALLOPPII est loci CELSI, cuius testimonio ibi utitur.

(5) Idem hoc est quod [illegible] superius particula I. memorata, quae PAVLO dicitur *lib VI cap XC,* [illegible] *compulsio et quasi* INFLEXIO *ad interna calvariae*

(6) Hic ille est forte ille DEMETRIVS cuius liber citatur ab AVRELIANO *Chronicor. lib V cap IX* dictus ibi

Apa-

γίνεσθαι σχήματι ὄνυχος παραπλησίαν, τὰ δὲ κατὰ ἀπόθραυσιν ὡς πανταχόθεν ἀπολελυμένην ἔχειν τὴν συνέχειαν, τὰ δὲ αλφιτηδὸν, καὶ καρυηδὸν, ὅσα εἰς ἄραγμα πολυμερῶς εἰς λεπτὰ μέρη ῥήγνυται.

ΙΑ. σμϛ. Περὶ ῥινός. Ῥινὸς μὲν ὢν καταγείσης σημείωσις γίνεται ἡ σκολίωσις, ἐνίοτε καὶ ἀποθραύεταί τι μέρος αὐτῆς, καὶ διὰ τῶν δακτύλων μετάγεται. Τὴν δὲ ἄνευ πάσης διαστροφῆς ῥῆξιν διὰ μηλωτίδος καταλαμβάνομεν, ἢ καὶ δακτύλων, ἐπισυστομένων τῶν ἐπικειμένων.

ΙΒ. σμζ. Περὶ γένυος. Γένυς δὲ ῥαφανηδὸν μὲν πολλάκις, σχιδακηδὸν δὲ ὀλιγάκις κατάγνυται, ποτὲ δὲ καὶ κατὰ θραῦσιν ἀδιάστροφος μένει, ἢ διαστρέφεται συννεύουσα ἢ παραλλάσσουσα ἄνω ἢ κάτω, ἔσω ἢ ἔξω περιτρεπομένη. Σημειωτέον δὲ τὸ ἐπὶ ταύτης κάταγμα τῇ ὑπεροχῇ, καὶ τῇ κοιλότητι, καὶ τῇ διαστροφῇ τῇ πρός τι τῶν εἰρημένων μερῶν, ὥστε μὴ κεῖσθαι τοὺς ὀδόντας αὐτοῖς καταλλήλως, καὶ τῷ πρὸς τὴν διὰ τῶν δακτύλων κίνησιν ψόφον γίνεσθαι καὶ νυγμὸν, ἐν δὲ τῇ συννεύσει τὴν ὑπεροχὴν ἐν τῇ εὐρυχωρίᾳ τοῦ στόματος εὑρίσκομεν. Γινομένης δὲ περιοχῆς ἢ κοιλότητος κἀν ταῖς ἐξαρθρήσεσι, διακριτέον τὸ πρὸς τοῖς κορωνοῖς ῥαφανηδὸν γινόμενον κάταγμα, διὰ τοῦ κινεῖσθαι κατὰ τὴν διὰ τῶν δακτύλων παραγωγὴν, τὸ ἐξάρθρημα δὲ ἀκίνητον εἶναι μέχρι τῆς διαστάσεως.

ΙΓ. σμη. Περὶ κλειδός. Κλειδὸς δὲ καταγείσης σχιδακηδὸν μὲν πλατυτέραν αὐτῆς τὴν θέσιν ὁρῶμεν, πρός τε τὴν ἐπέρεισιν τῶν δακτύλων ἐντυποῦται τὸ δέρμα εἰς παραμήκη κοιλότητα, καὶ προσεπινύττεται. Ῥαφανηδὸν δὲ πρὸς τὴν ἐπέρεισιν τῶν δακτύλων κινούμενον ὑποπίπτει τὸ ὀστοῦν, καὶ πρὸς τὴν παραγωγὴν διὰ τῆς ψαύσεως τρίζον, ὁ δὲ θώραξ φαίνεται στενότερος περιτριπτῆς γενομένης, ὁρᾶται δὲ καὶ διαστροφὴ καὶ ὄγκος καὶ κοιλότης. Εἰς ὄνυχα δὲ τὸ ἄκρον τοῦ κατάγματος στενότερον ὑποπίπτει, καὶ σκόλοπι παραπλησίως νύσσει τὸ σύγκριμα. Ἀλφιτηδὸν δὲ πολλάκις, καὶ ἀνωμαλία τοῖς δακτύλοις ὑποπίπτει.

ΙΔ. σμθ. Περὶ ὠμοπλάτης. Τῆς ὠμοπλάτης τὸ μὲν τραπεζῶδες εἰ καὶ σπανίως ῥήγνυται καὶ ἐμπιέζεται.

ΙΕ. σν. Περὶ ῥάχεως. Ἡ δὲ ῥάχις θραύεται, καταλαμβάνεται δὲ τραύματος μὲν γενομένου διὰ τῆς ὄψεως, χωρὶς δὲ τραύματος ἡ μὲν ἁπλῆ ῥῆξις διὰ τῆς πρὸς τοὺς δακτύλους ὑποπίπτει ἀνωμαλίας σὺν τῷ τοπικῷ πόνῳ. Τὸ δὲ ἐμπίεσμα διὰ τῆς κοιλότητος καὶ ἀλγήματος νυγματώδους καὶ νάρκης τοῦ παρακειμένου βραχίονος, καὶ εἴξεως, καὶ ψόφου. [2]

Ιϛ. σνα. Περὶ στέρνου. Στέρνου δὲ ἡ μεσότης μὲν διαιρεῖται καὶ ἐμπιέζεται, τὸ δὲ ἄκρον ἀποθραύεται. Τὴν μὲν οὖν ῥῆξιν σημειωτέον, διὰ τὴν πρὸς τοὺς δακτύλους ἀνα-

Apameus et mendosa fortasse scriptura *Attaleus lib. III. cap XVIII. Acutorum*, et *Apenicus lib. II. cap. XXXIII* Ipso libri I. initio et alibi saepius HEROPHILI sectatoc fuisse declaratur eiusque non vulgares aliquot sententiae traduntur Patria Apamea indicare videtur eundem hunc esse DEMETRIVM Bithynum ab HERACLIDE Tarentino laudatum apud GALENVM *de compos. medicament. per gen. lib. IV. cap VII*, ac proinde antiquiorem HERACLIDE fuisse, qui discipulus MANTIAE fuit, qui HEROPHILVM ipsum audivit clarum circa annum ante CHR. CCC, adeout coniicere liceat DEMETRIVM hunc SORANO memoratum floruisse circa ann. ante CHR. CCL. Mirum est vix esse nominatum a CLERICO in *historia medicinae* ubi tantum dicitur *pag. 325. ab AVRELIANO citari in rebus levis momenti*

(2) Recte SORANVS torporis hic mentionem fecit qui fracturam seu impactionem ἐμπίεσμα processuum po-

respondentibus, adeout ambitus acuminatus sit unguis specie. Aliae comminutim dissolutam undique continuitatem habentes, aliae in farinam vel nucium modo, quae scilicet in collisu multifariam in tenuia frusta confringuntur.

X. CCXLVI. DE NASO. Nasi fracti signum est obliquitas, nonnunquam pars eius aliqua abrumpitur, quae digitis movetur. Fracturam quam nulla distortio sequitur specillo deprehendimus, vel etiam digitis, cum superpositae partes punguntur.

XI. CCXLVII. DE MAXILLA. Maxilla vero saepe raphani modo, raro autem assulatim frangitur, aliquando etiam a collisu manet non perversa, vel pervertitur inclinata, vel cedens sursum, aut deorsum, interius aut exterius circumacta. Huius fracturae signa sunt, vel quid iis partibus extans vel cavum vel depravatum, adeout sibi dentes mutuo non respondeant, tum quod sonus et punctio fiat a motu prementium digitorum. Quando inclinatur deorsum, extuberans aliquid in oris cavo deprehendimus. Cum vero impressio vel cavatio luxatae quoque accidat, distinguendum probe est. Fractura quae fit ad rostra maxillae raphani modo, dignoscitur quod moveatur dum ope digitorum adducitur, luxata vero immobilis sit usque ad seiunctionem.

XIII. CCXLVIII. DE IVGVLO. Iuguli assulatim fracti positum latiorem videre est, digitorumque impressione cutis in longum cavatur, et superne punctio sentitur. Si fractum sit raphani modo, adigentibus digitis os motum cedit ac dum adducitur contractu stridet, pectus vero angustius apparet si conversio fiat simulque distortio tumor et cavum spectantur. In fractura ad unguem ossis apex solidior se offert, et quasi quidam aculeus carnem pungit. Farinae modo saepe fit et inaequalitas tum digitis obiicitur.

XIV. CCXLIX. DE SCAPVLA. Scapulae latum os etsi rarius, confringitur tamen et subigitur.

XV. CCL. DE SPINA. Spina autem colliditur, deprehenditurque, si vulnus adest, visu, si vero cutis integra est, simplex fractura sub digitos cadit ob inaequalitatem cum dolore loci. Impactio vero dignoscitur ex cavo ac dolore pungente, et torpore adiacentis brachii, et cessione, ac fragore.

XVI. CCLI. DE PECTORE. Pectoris medium finditur et impellitur, summum vero abrumpitur. Distinguenda igitur fractura est ex inaequalitate

posteriorum consequitur, longe tamen perniciosior quam qui hoc loco indicatur. Ossiculis enim illis comminutis medullam per ea descendentem comprimi, pungi, atque inflammari necesse est, et subiectas corporis partes universas resolvi, ac vesicae et recti intestini vim constringentem amitti, adeout urina et excrementa vel supprimantur vel sine voluntate prorumpant. Qua certissima atque evidentissima nota nos saepe coniecimus vertebrae alicuius processum spinosum introrsum contractum fuisse, et cum mors plerunque vel cita vel tarda insecuta sit, incisis corporibus, id mali solum fuisse vidimus, etsi nullo modo vertebrae exciderint. Aut qui id parum perspexisse videntur, a quibus noxae et pericula vertebris luxatis tribuuntur, quae revera fractarum sunt. Hoc infortunium longe frequentius quoque quam illud accidere comperimus, secus ac illi putarunt, ut videre est apud CELSVM *lib VIII cap IX*. ubi emendatius quam in ALMELOVEENIANIS editionibus pag 531 legendum est, ut habet vetustus codex MEDICEVS et Florentina editio princeps. SI ID QVOD (vulg. *quid*) *ex vertebra*

ad digitos, et ex fragore, impulſio ex cavatione et ceſſione. Inſequitur difficultas ſpirandi ac tuſſis et punctio, nonnunquam et ſanguinis exſcreatio.

XVII. CCLII. DE COSTA. Coſta fracta inaequalitas digitis ſe offeret et fragor et diſtortio, et plerunque introrſum inclinatio, dolorque pungens cum difficultate ſpirandi ac tuſſi, nonnunquam ſanguis quoque exſpuitur.

XVIII. CCLIII. DE COXARVM OSSIBVS. Coxarum oſſa in extremo ſeu ſpina colliduntur, in medio franguntur per longitudinem, et intro pelluntur, dolores pungentes facientia, adiacentiſque cruris torporem. Adducenda huc ſunt quae de ſignis circa ſcapulam diximus, itemque et ad oſſa pectinis.

XIX. CCLIV. DE HVMERO ET FEMORE. Humero fracto vel femore, diſtortio fit aliquo e quatuor locis, plurimumque in femore fit antrorſum, eo enim naturaliter curvatum eſt. Inſequitur vero tumor qua parte divertit, et locus concavus fit unde traducitur, ac motus a manuum appoſitione et fragor et impreſſio longitudinis.

XX. CCLV. DE BRACHIO ET CRVRE. Oſſium brachii et cruris ubi utrumque comminutum ſit ſimilia iis accidunt quae in humero et femore. Alterius vero oſſis diſtortio minus mali habet. Declinatio fit duobus in locis, in priorem et poſteriorem. Si cubitus laeſus eſt in interiorem, ſi radius in exteriorem, ſi tibia in poſteriorem, ſi fibula in priorem.

XXI. CCLVI. DE PATELLA. Patella fracta motus ſe oſtendit continentium partium quae in ea ſunt, et concavus locus et fragor.

XXII. CCLVI. DE PRIMA ET ALTERA PALMAE PARTE ET DIGITORVM OSSIBVS ET DE PLANTA AC DIGITIS. Oſſa carpi et metacarpii et ſcutularum et tarſi et digitorum omnium comminuta moventur et fragorem edunt, itemque et os cubo ſimile.

XXIII. CCLVIII. DE TALO. Talus non frangitur quod fibula et oſſe cubo ſimili contineatur, [1] eademque de cauſa neque auris os neque colli vertebra quae cavo abſconduntur.

Communiter de omnibus animadvertendum eſt periculum adeſſe ubi cum vulnere et diſiunctione oſſa laeduntur. Affectae enim partes quaſi aculeis vexantur, et conſenſus, nigrities, vocis amiſſiones, et frigora conſequuntur. Intelligendum quoque eſt ea quae accidunt iuxta articulos difficiliora eſſe quam quae in mediis membris, nam additamentum non ex aequo recipiunt. Ac de fracturis iſta ſunt ſatis.

ORI-

EXCEDIT (vulg *excidit*) ALIQVO MODO (vulg *aut al. m*) *fractum eſt etc.* et eiuſdem *libri cap* XIV, et apud PAVLVM *lib* VI *cap* XCVIII. et CXVII, quibus egregiis ceteroquin viris non licuit eſſe tam beatos, ut mortis et morborum cauſſas cultro certiſſime ſcrutari poſſent, quod nos facere ſaepenumero ſolemus

(1) Cum os pedis quod GALENVS aliique vocant *κυβοειδὲς cubo ſimile* talum non pertingat neque contineat, videndum an verior ſcriptura fuerit *σκαφοειδεῖ*, os enim naviculare talo committitur, cuius priorem partem recipit in interno pedis latere. Sin proba cenſenda eſt illa lectio, quam exhibent membranae, intelligendum fortaſſe eſt rei convenientius eo nomine os calcis, quo id ipſum indicaſſe videtur BACCHIVS apud EROTIANVM v. Κυβοειδεῖ, ut eſt in editione H. ST. ΒΑΚΧΕΙ͂ΟΣ *φησὶ κυβοειδεῖ ὀστέῳ, τῇ πτέρνῃ*. *BACCHIVS inquit cubi formam habenti oſſiculo, calcaneo*. Diligentiſſimus EVSTACHIVS dum haec interpretatur addit particulam *ἐν*, vel de ſuo, vel codicis Vaticani auctoritate, quaſi in eo fuerit *ἐν πτέρνῃ*, et calcanei partem BACCHIVS cubo ſimilem vocaverit. FOESIVS *Oecon HIP.* v *Κυβοειδεῖ* legit *καὶ τῇ πτέρνῃ*, vertitque *aut calce*. Liber manuſcriptus EROTIANI chartaceus ſaec. XVI. ſed admodum bonus, quem habeo, cum STEPHANI editione in his omnino con-

ἀνωμαλίαν καὶ τῦ ψόφυ. Ἐμπίεσμα διὰ τῆς κοιλότητος καὶ τῆς συνείξεως, ἑπομένης δυσπνοίας καὶ βηχὸς καὶ νύξεως, ποτὲ δὲ καὶ αἵματος ἀναγωγῆς.

ΙΖ. συβ. ΠΕΡΙ ΠΛΕΥΡΑΣ. Πλευρᾶς δὲ καταγείσης ἀνωμαλία πρὸς τὺς δακτύλυς ὑποπεσεῖται, καὶ ψόφος, καὶ διαστροφὴ, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὸ ἔνδον ἀπόνευσις, ἀλγήματά τε νυγματώδες μετὰ δυσπνοίας καὶ βηχὸς, ἐνιάκις δὲ καὶ ἀναγωγῆς αἵματος.

ΙΗ. συγ. ΠΕΡΙ ΙΣΧΙΩΝ. Τὰ δὲ τῶν ἰσχίων ὀστᾶ κατὰ πέρας θραύεται, καὶ κατὰ τὴν μεσότητα παρὰ μῆκος ῥήγνυται, καὶ ἐμπιέζεται, νυγματώδεις πόνυς ἀποτελοῦντα, καὶ τοῦ παρακειμένυ σκέλυς νάρκαν. Μετακτέον οὖν τὴν ἐπὶ τῆς ὠμοπλάτης σημείωσιν, ὡσαύτως δὲ κἀπὶ τῶν τῆς ἥβης ὀστῶν.

ΙΘ. συδ. ΠΕΡΙ ΒΡΑΧΙΟΝΟΣ ΚΑΙ ΜΗΡΟΥ. Βραχίονος δὲ καταγέντος ἢ μηρῦ, διαστροφὴ γίνεται πρὸς τὺς τέσσαρας τόπυς, πλεοναζόντως δὲ ἐπὶ μηρῦ γίνεται πρὸς τὸν ἔμπροσθεν, καὶ γὰρ εἰς τύτυς φυσικῶς γεγαυσῶται. Παρέπεται δὲ ὄγκος εἰς ὃ διαστρέφεται, κοιλότης δὲ ἐξ οὗ μετάγεται, κίνησις δὲ πρὸς τὴν διὰ τῶν χειρῶν παραγωγὴν καὶ ψόφος, καὶ συνέρεισις τοῦ μήκυς

Κ. συε. ΠΕΡΙ ΠΗΧΕΟΣ ΚΑΙ ΚΝΗΜΗΣ. Τῶν δὲ τοῦ πήχεος ὀστῶν καὶ τῶν τῆς κνήμης, ἑκατέρων μὲν καταγέντων, τὰ ὅμοια τοῖς ἐπὶ βραχίονος καὶ μηρῦ, τοῦ δὲ ἑτέρυ τῶν ὀστῶν ἡ διαστροφὴ μὲν ἧττον. Παραλλάττει δὲ εἰς δύο τόπυς, τὸν ἔμπροσθεν καὶ τὸν ὀπίσω, καὶ εἰ μὲν ὁ πῆχυς ἔπαθεν, τὸν ἔσω, εἰ δὲ κερκίς, τὸν ἔξω, καὶ εἰ μὲν ἡ κνήμη, καὶ τὸν ὀπίσω, εἰ δὲ ἡ περόνη, καὶ τὸν ἔμπροσθεν.

ΚΑ. συϛ. ΠΕΡΙ ΕΠΙΓΟΝΑΤΙΔΟΣ. Ἐπιγονατίδος δὲ καταγείσης κίνησις ὑποπίπτει τῆς κατ᾽ αὐτῆς συνεχείας καὶ κοιλότης καὶ ψόφος.

ΚΒ. συζ. ΠΕΡΙ ΚΑΡΠΟΥ ΚΑΙ ΜΕΤΑΚΑΡΠΙΟΥ ΚΑΙ ΣΚΥΤΑΛΙΔΩΝ ΚΑΙ ΤΑΡΣΟΥ ΚΑΙ ΔΑΚΤΥΛΩΝ. Τὰ δὲ τοῦ καρποῦ καὶ μετακαρπίου καὶ σκυταλίδων καὶ ταρσοῦ καὶ δακτύλων ἁπάντων ὀστᾶ καταγνύμενα, κινεῖται καὶ ψοφεῖ, παραπλησίως δὲ καὶ τὸ κυβοειδές.

ΚΓ. συη. ΠΕΡΙ ΑΣΤΡΑΓΑΛΟΥ. Ἀστράγαλος δὲ ὐ κατάγνυται, διὰ τὸ περιέχεσθαι περόνῃ καὶ κυβοειδεῖ. Διὰ δὲ τὴν αὐτὴν αἰτίαν οὔτε τῦ ὠτὸς οὔτε τοῦ τραχήλου ὁ σπόνδυλος, κέκρυπται γὰρ τῇ κοιλότητι.

Κοινῶς δὲ ἐπὶ πάντων σημειωτέον κίνδυνον, ὅπου μετὰ τραύματος καὶ μετ᾽ ἐκπορπίσεως, τῶν καταγέντων ὀστῶν γέγονεν ἡ πεῖσις, ἐπινύσσεται δὲ κύρια μέρη καὶ συμπάθεια παρακολουθεῖ, καὶ μελασμοὶ καὶ ἀφωνίαι καὶ καταψύξεις. Καὶ εἰς τὰ παρὰ τοῖς ἄρθροις δὲ γίνομενα, τῶν κατὰ μέσα τὰ κῶλα χαλεπώτερα σημειωτέον, οὐ γὰρ ἐξ ἴσου δέχεται τὴν ἐπίδοσιν. Καὶ περὶ καταγμάτων ἀπόχρη τοσαῦτα.

congruit. Animadvertendum quoque est ipsum SORANUM videri proximis ante verba κυβοειδές hoc eodem sensu pro calcis osse usurpasse, facta seorsim atque universim ossium tarsi mentione, neque aliter ipso calcaneo indicato. CELSUS de his ossibus lib. VIII. cap. I p 507. sic scribit, ut est in cod. MEDICEO. *Excipitur autem crus infra osse ex transverso talorum, id quo ipsum super os calcis IUNCTUM (vulgo situm) est, quod quadam parte sinuatur, quadam excessus habet, et procedentia ex talo recipit,* ET (v. *et*) *in sinum eius inseritur.* Postrema SORANI verba similia sunt illis CELSI *lib.* VIII. *c* X *pag* 531. ex eodem codice. *Communia etiam quaedam humeris brachiis* FEMINIBUS. (*v. femoribus*) *cruribus digitis. Siquidem ea minime periculose media franguntur,* QUO (*v. at quo*) *propior fractura capiti vel superiori vel inferiori est eo peior est, nam et maiores dolores affert et difficilius curatur.* EA (*v. earum*) *maxime tolerabilis est simplex* TRANSVERSA (*v. eaque transversa*) *peior ubi* MULTA FRAGMENTA ATQUE UBI *obliqua* (vulg. *obliqua atque ubi fragmenta*), *pessima ubi eadem acuta sunt.* Sed quoniam certum est ubicumque CELSI testimonio utendi occasio erit, pretiosi singularisque codicis fructum capere, de quo magna doctorum opinio iamdiu percrebuit, libet hic nonnulla de eo proferre,

quae

quae fortasse non displiceant eruditis, quibus ille scriptor optimae frugis atque elegantissimus in deliciis esse consuevit. Gratum id praesertim futurum esse confido inclyto MORGAGNIO, qui nuper edita plena magni iudicii summaeque eruditionis epistola VII. in CELSUM honorificentissimis verbis me ad variantes eius lectiones omnes e nostro illo codice promendas perbenigne invitavit. Faciam quidem satis doctissimo viro quamprimum aliquid otii dabitur mihi ab officiis minus voluntariis, interea tamen pauculis hisce ea de re in hoc loco sedes non inopportuna visa est.

CELSI codices manuscriptos in bibliotheca MEDICEA habemus septem, plutei LXXIII. primos, sex nempe membraneos, unumque chartaceum. Eorum primus satis est antiquus, literis minoribus, saeculi ut videtur XII. alios praeterea libellos continens medicinales, scriptos ab eodem librario, qui alicubi Germanicae pronunciationis indicia prodidit, alias mire mendosus, et adeo indoctus, ut in titulo APULEII de herbis pro CHIRONE fecerit *CICERONEM Centaurum magistrum Achillis*. Eiusdem tamen codicis auctoritas, quoad CELSUM permagna est, utpote descripti a vetustiori exemplari, quod maioribus literis fuisse crediderim, in vocibus enim minus notis eae hic retinentur, etsi a reliquo contextu diversae, foliisque paucis deminutum, et in aliis praeposterum fuisse videtur, sed optimae lectionis vestigia superesse in ipsis erratis non raro deprehenduntur. Verissimum quippe saepius experti sumus ad aliorum verba restituenda, nihil aeque opitulari, ac veteriorem, ipsique autographo propiorem scripturam. Insignis defectus qui in CELSI lib. IV. c. XX occurrit in editionibus LINDENII et ALMELOVEENI pluries repetitis pag. 234 v. 2 solo asterisco, in utraque autem ALOI vacuo quoque spatio notatus, manifesto demonstrat cetera omnia quae nunc supersunt exemplaria manuscripta ab uno manasse vetustissimo, de quo duo folia deperdita casu aliquo fuisse eo loco in omnibus fere indicantur. Codex vero hic MEDICEUS ab alio fortasse antiquiori libro descriptus fuit, in quo defectus ille maior aliquanto fuerat, etsi librarius in exscribendo imprudens mutila illa et hiantia ut et alibi perversa non attenderit. Is est magni moduli, crassus integer, fuitque medio saeculo XV e libris Alberti PARISII rei publicae Bononiensis cancellarii, cuius gratia lectus fuit an. MCCCCLXV a Baptista marchione PALAVICINIO episcopo Regiensi, qui eum contulit cum suo codice usque ad lib. VIII. cap. IX, ubi adnotat *Hinc usque ad finem huius libri corrigi bene non potuisse defectu vetustissimi ac corruptissimi exemplaris*, adiecitque in extremo *Correxi ego et emendavi manu propria melius quam potui B. Marchio* PALAVICINUS *episcopus Regiensis*. Fronti autem praemisit epistolam eidem PARISIO qua dicit *Librum illum Cornelii* CELSI, *quem ab ipso exegerat, etsi priscam plurimamque antiquitatem redoleat, mendis tamen oppletum esse et mancum*. Deinde gloriatur *Magna fide et diligentia quaeque etiam minima prosecutum esse, effecisseque ut iam possint plenae sententiae excerpi ex libro illo, qui prius lectione sua confusus erat et insipidus, cuique Apolline magis quam lectore opus erat, oratque ut annotet si quas putaverit ex suis notulis corrigendas, ita enim magis sibi persuadebit reliquas illi placere, si quasdam displicere cognoverit, ultimumque librum ait in suo codice pariter ut in hoc fragmentatum fuisse etc. Regii Kal. Decembr.* MCCCCLXV. Cuiusmodi fuerit ille PALAVICINII codex aut quo evaserit me latet, et an ipse nonnullas ab ingenii sui vena emendationes insperserit, quod ni fallor ex allatis eius verbis licet suspicari, id vero comperi non uno in loco deletam lectionem sensum longe commodiorem afferre quam quae supponitur. Anno MCCCCLXXXX hic ipse codex fuerat a STEPHANO Mediolanensi medico Bononia missus Florentiam ad POLITIANUM, cuius iussu collatus fuit ab eius familiari Petro Mathaeo UBERTO Florentino cum impresso FONTII, in quo id eius manu adnotatum vidi in amplissima bibliotheca RICCARDIORUM procerum celeberrimo LAMIO praefecto perhumaniter ostendente. In illa UBERTI adnotatione indicatur *Hunc ipsum fuisse librum, quem* FONTIUS *olim habuerat, cuius exemplo imprimenda sua exemplaria curavit, quamvis falso dicat in epistola exemplaria quaedam e Gallia* SAXETTI *opera habuisse*. Cui quidem crimini aequum est non temere credere, licet FONTII illa princeps editio cum hoc MEDICEO codice plurimum congruat. Ab eo absunt omnia quae in editionibus ALMELOVEENIANIS occurrunt post verbum *imponere* pag. 222. v. 10 ad *subiicienda sunt* pag. 234. v. 2 quae cum PALAVICINIUS e suo codice suppleverit, ibi adnotavit, *Praeter haec desunt adhuc in vetustissimo exemplari duo folia*. Duplicis lectionis exemplum a nostro codice sic interpolato multis in locis exhibitae vox est RESIMA lib. VII. c. XXVI p. 477. v. 30. ed. ALM. ubi agitur de incisione calculosorum, pro qua ab emendatore scribitur STRICTIORIMA. Haec praesertim visa est aptissima una cum illa defectus indicatione, ex quibus omnes alii CELSI codices probentur, ac diiudicentur. Secundus itaque CELSI codex MEDICEUS est primi item moduli, ac nitide scriptus, sed non antiquior saeculo XV. in quo idem *duorum foliorum in vetustissimo exemplari* defectus indicatur, et pro QUA RESIMA scriptum est QUA STRAGESIMA. Eodem modo legitur, et in tertio, qui paulo antiquior est secundo, eiusdemque moduli, ac nitidis literis scriptus, initio ut videtur eiusdem saec. XV. in cuius margine ad eundem locum adnotatum olim fuerat *Desiderantur in vetustissimo exemplari duo folia*, quae verba deinde abrasa nunc obscure apparent. Quartus eiusdem aetatis forma et nitore aliis similis, sine indicio tamen fragmenti illius deperditi, habet QUA STRICTIORIMA posteriori scriptura, vetere scilicet abrasa. Quintus item aliis similis, quem *Antonius* MARII *filius Florentinus civis atque notarius transcripsit Florentiae* VIII *Id. Iul.* MCCCCXXVII. nullo defectus indicio, et cum QUA STRAGESIMA, quod pariter est in sexto simili et ab eodem homine scripto VIII. *Id. Iul.* MCCCCLIII. Fuit *liber Petri de* MEDICIS Cos. filii, et ad locum illum hiantem signa quaedam appicta habet deperditae partis stellam et crucem, imo et plura ibi omittit. Septimus est chartaceus, in quo haec adnotata sunt. *Exaratus manu Nicolai* NICOLI *viri diligentis et eruditi, qui abundavit copia antiquorum exemplariorum, cuius scripturae Angelus* POLITIANUS *magnam fidem habere solitus erat, itaque ipsius testimonium saepe citat. Quod tibi lector cognitum esse volui, ne forte cum tu non satis vetustum librum videres subito contemneres, neque ipsi aliquid auctoritatis habendum putares. Baccius* BALDINUS. Fuit hic COSMI primi magni ducis Etruriae medicus arte ac facundia nobilis, ipsique MEDICEAE bibliothecae praefectus circa an. MDLXXX. In eodem codice defectus ille indicatur his verbis margini adscriptis *Desunt in vetusto exemplari duo folia*.

Ex hac recensione patet primum codicem ceteris longe praestare, cumque duplicem plerumque lectionem offerat suam scilicet, aliamque ab emendatore PALAVICINIO adiectam, illius praecipue rationem esse habendam utpote minus ab origine recedentis, nisi mendum sit manifestum. In eo est enumeratio *auctorum medicinae qui Graeca lingua scripserunt*, inter quos recensetur SORANUS, inter HIPPOCRATEM HERACLIDIS fil. et GALENUM, suntque ibi SORANI nomine inscripti *Gynaeciorum* libri VI. multis mendis et barbarie scatentes, quorum duo priores dialogis constant inter SORANUM et SOTERIDEM obstetricem. Quaerere distuli an sordida haec scripta aliquid habere credenda sint SORANI illius iunioris Ephesii cuius *Muliebrium* libri IV. SUIDAE memorantur, et an de hac ipsa obstetrice intelligenda sint verba illa ex epistola FAUSTINAE augustae ad M. AUR. imp. apud VULCATIUM in vita CASSII, inter scriptores historiae augustae, SOTERIDA *medicam in Formianum ut dimittas rogo, ego autem* PISITHEO *nihil credo, qui puellae virgini curationem nescit adhibere*. Sic enim potius legendum puto quam SOTERIDAM *medicum* ut libri habent vulgati.

OPI-

ΟΡΙΒΑΣΙΟΥ ΠΕΡΓΑΜΗΝΟΥ

ΤΩΝ ΤΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΣΥΝΑΓΩΓΗΣ

ΕΒΔΟΜΗΚΟΝΤΑ ΛΟΓΩΝ

Ο ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΟΣ ΕΚΤΟΣ

ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΓΜΑΤΩΝ

OPIBASII PERGAMENI

COLLECTIONIS MEDICINALIS

SEPTVAGINTA LIBRORVM

QVADRAGESIMVS SEXTVS

DE FRACTVRIS

E MEMBRANIS MEDICEIS FLORENTINIS

DESCRIPSIT ET INTERPRETATVS EST

A. COCCHIVS MVCELLANVS.

ΟΡΙΒΑΣΙΟΥ

ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΓΜΑΤΩΝ

Λ. μϛ.

Ε᾽Κ ΤΩ῀Ν ΓΑΛΗΝΟΥ῀

ΕΠΕΙΔΗ᾽ λέλυται τῆς συνεχείας τὰ τοῦ κατεαγότος ὀςοῦ μόρια, σκοπὸς μὲν τῆς θεραπείας αὐτῶν ὁ γοῦν πρῶτος ἕνωσις. Ε᾽πεὶ δ᾽ ὅτος ἀδύνατος, διὰ τὴν τῶν πεπονθότων μορίων ξηρότητα, πλὴν γὰρ τῶν μαλακῶν ἱκανῶς ὀςῶν, ὡς ἐπὶ τῶν παιδίων, ὐκ ἐγχωρεῖ δέξασθαι σύμφυσιν, δεύτερος ἄλλος ὁ διὰ τῆς τῦ πώρυ κολλήσεως ἀπόκειται σκοπός. Σκεπτέον ὖν ἐφεξῆς ὅτῳ μάλις᾽ ἄν τις τρόπῳ τῦτο πράξειεν. Τεττάρων δὲ ὐσῶν ἐνεργειῶν ἐν τῇ τῶν καταγμάτων θεραπείᾳ, κατατάσεως, διαπλάσεως, ἐπιδέσεως, ἀποθέσεως, ἀπὸ τῆς κατατάσεως ἄρχεσθαι προσήκει τὴν θεράπειαν.

Εἰ μὲν οὖν εἴη μικρὸν τὸ κάταγμα, φυλάξει τὴν οἰκείαν θέσιν ἑκάτερον τῶν τῦ παθόντος ὀςῦ μορίων, εἰ δ᾽ ὅλον συντριβείη τὸ ὀςοῦν, ἀναγκαῖον ἐν τῷδε παραλλάττειν αὐτοῦ τὰ μέρη, καὶ χρὴ κατ᾽ εὐθὺ πρότερον αὐτὰ ποιήσαντας, τῶν ἐφεξῆς τι πράττειν. Ε᾽ξει δέπυ τὴν τοιαύτην θέσιν ἐὰν ἐπὶ τἀναντία παράγηται τὰ ἐξεςῶτα, τῶν θατέρων μερῶν ἀντωθυμένων μετρίως. Α᾽λλ᾽ ἐν τῷ τὴν ἐναντίαν ὁδὸν

ἄγειν

(1) De patria ORIBASII Pergamo dubitare nos nequaquam finit luculentum EVNAPII testimonium non modo eius aequalis, sed amici familiarissimi. Cur Sardianum vocaverit SVIDAS videant critici, an esse potuerit a male coniunctis EVNAPII verbis Ι᾽ΩΝΙΚΟ᾽Σ δὲ ὢν μὲν ἐκ Σάρδεων, quae sermonem de ORIBASIO proxime sequuntur, etsi de IONICO dicta sint illius condiscipulo. Librum hunc *De fracturis* esse quadragesimum sextum totius *Collectionis* ad IVLIANVM augustum in septuaginta distributae, ex hoc ipso MEDICEO codice coniecimus, in quo is qui consequitur liber *De luxatis* numero XLVII, ad oram distinguitur, ut superius explicavimus *pag* 6 Eiusdem *Collectionis magnae* codicibus bibliotheca MEDICEA caret, ut et librorum IV. ad EVNAPIVM Ibi sunt duntaxat codices duo librorum IX. compendii ad EVSTATHIVM filium, alter bombycinus satis emendate scriptus saec. XIV pluteo LXXIV n XV. in cuius postrema pagina scriptum est Βιβλίον τῶν Κατηχουμένων τῆς ἱερᾶς Λαύρας τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Α᾽ΘΑΝΑΣΙ᾽ΟΥ τοῦ ἐν τῷ Α᾽θῳ. Alter est n. XVII eiusdem plutei in membrana vetusta densa, sed saeculo item XIV. scriptus, non tamen adeo emendatus, neque integer, primis scilicet decem capitibus mancus Alterius integerrimi idem initium est, ac eius, quem ex LAMBECIO refert FABRICIVS *Bibl. Gr. tom. IX pag* 551. ubi ORIBASIVS ipse planissime fatetur se IVLIANI imperatoris iussu opus confecisse ἐν Ε᾽ΒΔΟΜΗ᾽ΚΟΝΤΑ βίβλοις, ut supervacaneum sit dubitare an fuerint LXXII licet hunc numerum habeat SVIDAS. Res levicula non tamen hic praetereunda videtur ORIBASII nomen in hoc eodem codice perpetuo scribi cum afflatus nota, ac plerumque in altero codice, et in ipso NICETAE exemplari, quasi deductum ab Ο᾽ΡΩ. *termino*, et ΒΑ᾽ΣΕΙ *sede* vel *fundamento* Nos receptam scripturam non temere mutandam sine doctorum suffragio censuimus, cum praesertim satis obvia sit derivatio a composito nomine Ο᾽ΡΕΙΒΑ᾽ΤΗΣ *qui per montes incedit*. In eodem codice locus ille de *Lycanthropia lib* VIII. *c.* X. de quo sollicitum se ostendit doctissimus FREINDIVS *Hist. med. p. I. pag.* 20. cum Graeca verba videre non potuerit sic habet. Οἱ τῇ λυκανθρωπίᾳ κατεχόμενοι νυκτὸς ἐξίασι τὰ πάντα λύκοις μιμούμενοι καὶ μέχρι ἡμέρας περὶ μνήματα ΔΙΑΤΡΙ᾽ΒΟΥΣΙ. Quod verbum pariter est apud AETIVM *lib* VI. *c.* XI. in codice MEDICEO *plut* LXXV n V. bombycino vetusto optimo manu IOANNICII scripto, in quo haec leguntur Οἱ τῇ λεγομένῃ κυνανθρωπίᾳ ἤτοι λυκανθρωπίᾳ νόσῳ κατεχόμενοι κατὰ τὸν Φεβρουάριον μῆνα, νυκτὸς ἐξίασι τὰ πάντα μιμούμενοι λύκους, καὶ κύνας καὶ μέχρι ἡμέρας περὶ τὰ μνήματα μάλιστα ΔΙΑΤΡΙ᾽ΒΟΥΣΙ. Quae cum similia prorsus sint illis ORIBASII ex ea epitome ad EVSTATHIVM filium, credibile est utraque e maiore opere ipsius ORIBASII fuisse desumpta, ex aliquo nempe librorum qui nunc desiderantur, ubi illud MARCELLI

frag-

ORIBASII
DE FRACTVRIS.

I. XLIX.

E LIBRIS GALENI

QVONIAM fracti ossis partes continuitate solutae sunt propositum curationis erit primarium coniunctio, cumque haec fieri nequeat ob affectarum partium siccitatem, non nisi mollibus admodum ossibus ut puellorum sunt coalescentibus, reliquum est ut eae callo glutinentur. Videndum proinde quonam pacto quis efficere id valeat. Cum vero sint in fractorum curatione quatuor actus, extensio, commissio, deligatio, collocatio, consentaneum est ab extensione curationem ordiri.

Si parva quidem fractura fuerit utraque affecti ossis pars suam sedem servabit, at si totum os perfractum sit, necesse est eius partes aliam super aliam efferri, quas oportet committere in rectum priusquam quid amplius fiat. Huiusmodi autem positum habebunt, si adversa adducantur quae exciderunt utraque parte contra modice impulsa. Sed fracta ossa dum in

op-

fragmentum fortasse primus protulerat. notum enim est et in ipsis manuscriptorum titulis indicatum AETII opus esse praecipue λειψάνων τῶν τριῶν βιβλίων ΟΡΙΒΑΣΙΟΥ τοῦ πρὸς ΙΟΥΛΙΑΝΟΝ καὶ τοῦ πρὸς ΕΥΣΤΑΘΙΟΝ καὶ τοῦ πρὸς ΕΥΝΑΠΙΟΝ. Eademque repetit FABRICIVS aliquantum concisa, servans tamen illud ΔΙΑΤΡΙΒΟΥΣΙ, quod probum et germanum est in omnibus ex quo per errorem librarii factum est in aliquibus minus bonis AETII exemplaribus manuscriptis mendosum illud ΔΙΑΝΟΙΓΟΥΣΙ, quod in impressa irrepsit et interpretes fefellit ut monumenta aperire dicerent, quod revera est circa ea degere, sententiamque penitus corruperint, ut bene GORRAEVS coniecerat emendans διάγουσι, eumque secutus FREINDIVS, sed nostrorum codicum lectio verissima est. AETII ille maiorem quoque auctoritatem habet quod ab eo absint magica illa ridicula, quae alicubi adsuta a fatuis exscriptoribus incaute ab editoribus postea et interpretibus accepta fuere. Absunt praesertim quae ad finem cap. L libri VIII leguntur in editione CORNARII ad eductionem eorum quae in tonsillis arverata sunt verborum quorumdam vi, ob quae AETIVS ipse superstitionis insimulatur a FABRICIO Bibl. Gr. t. VIII. p. 319. Sed cum codex optimus hic MEDICEVS egregie purgat.

Quod hic nos primum caput distinximus in codice NICETAE est totius seriei XLIX. ut ex praemisso generali indice apparet, cuius quoque numeros esse retinendos putavimus. Desumpta autem sunt haec e variis GALENI librorum locis contractiora aliquantum, aptioreque ordine disposita, quam quae apud eum sparsim leguntur, nonnullaque hic apparent, quae non facile est indagare unde transcripta fuerint. Quam ob rem neque haec excerpta negligenda visa sunt, quamvis alibi ipsius GALENI nativa loquentia abunde frui liceat. Sic et ORIBASII liber XXIV. magnae collectionis, quo continentur Anatomica ex libris GALENI an. MDCCXXXV. Lugd. Bat. iterum editus a clarissimo DVNDASSIO Gr. et Lat. eruditis est acceptissimus. Prima verba usque ad vers. 16 pag. 57. sunt e lib. VI. Methodi c. V. tom. IV. ed. Basil. p. 101. v. 49. usque ad p. 102. v. 34. multis tamen demtis aliisque leviter immutatis, ac sententiis aliquot huc traductis et immixtis ex commentariis in HIPPOCRATIS libros de fracturis, de articulis, et de officina, ut ea est hic versu 14. occurrens, quae respondet ed. Basil. t. V. p. 576 v. 11 adeout vel hinc pateat ORIBASIVM e disiectis comminutisque GALENI particulis non inconcinnum hunc sermonem contexisse, quem ego nunc denuo non dissolvam, neque singulos locos inquiram unde quaeque verba desumpserit, et quae redundantia omiserit. Improbus hic esset, ac supervacaneus labor, cum GALENI libri satis omnibus pateant, nosque in hoc opere suscipiendo praecipue solliciti fuerimus de medicorum veterum fragmentis, quae barbaries aut GALENI celebritas non abolevit.

oppoſitum compelluntur non leve periculum eſt ne eorum acies collidantur, et fragmenta commiſſarum partium intericcta impediant quo minus ſe conſtringant quae reponuntur. Si vero quid forte extra oſſa exciderit, neque ſic iunctio fiet exquiſite cum oſſium acies cavis non aptentur. Quod ſi eae ſemel diffringantur, et diſſolvantur, vacuum locum inter oſſa commiſſa relinqui neceſſe eſt, in quem collectos humores corrumpi mora, ſimulque totum membrum labefacere conſequens eſt. Quam ob rem diſtantium oſsium commiſſuram fieri oportet, ea vero recte inſtitui ſine extenſione non poteſt.

Debet ergo extenſio fieri vel manibus ſi membrum parvum ſit, aut laqueis circumiectis, aut etiam inſtrumentis. Poſtquam vero ſatis extenſa fuerint, neque amplius periculum ſit ne adducta collidantur, in rectum poni debent, ac laquei laxari, muſculiſque permittendum eſt, ut diſtantia in ſuas ſedes reducant, eaſque ſimul manibus contrectanda, et ſi aliquantulum aliud ſuper aliud effertur corrigenda, et conformanda ſunt. Medicorum quidem alii putant melius eſſe fractum membrum non protinus extendere, ſed lenientes primum, ad extenſionem demum devenire tertia vel quarta die ab initio. HIPPOCRATES [1] vero contrarium prorſus oſtendit, convenientius ſcilicet eſſe initio membrum extendere, ac tertia et quarta maxime die lenire.

Extenſio autem fiat praecipue in iis membris, in quibus et maiora et craſſiora oſſa ſunt et valentiores muſculi. Hi namque per vim intendi magis debent, quod contrahi natura valeant in ſua capita. Extenſio quidem minor quam par eſt hanc ſolam affert calamitatem, quod fractorum conformationem, et luxatorum repoſitionem fruſtretur, nullum praeterea proprium damnum habens, ut ea quae iuſto maior ſit, haec enim et dum efficitur hominem cruciat, ac deinde inflammationes, febres, diſtentiones nervorum, et aliquando etiam reſolutiones inducit. Minus vero pueri quam grandes natu nimia intentione laeduntur ob humorem et mollitiam corporum, itemque eunuchi et feminae, et quicunque humidi et molles natura ſunt.

Vt autem commiſſorum oſſium poſitio immota ſervetur, faſcia comprehendere fracturam oportet ac modice adſtringere, ut neque atteratur, et ob id fiat dolor, nec vinctura ſit adeo exſoluta, ut moveri ob laxitatem fractura poſſit. Hi ſunt igitur faſciarum compreſſionis fines, quos exquiſite aſſequi initio quidem non poteris, ſed poſtquam aliquoties deligaveris, accurate enim advertens quanta ſit intentio retrorſum, dum faſcia circumvolvitur, et deinde interrogans eum qui deligatur, quomodo ſe affectum ſentiat ab applicatis linteis, cum ite-

(1) GALENI operum *tom.* v. *pag.* 568. v. 20. *Comm.* III. in HIP. de fracturis occurrunt quae his reſpondent uſque ad v. 20. Ea vero quae ſequuntur uſque ad *verſ.* 23. ſunt e *Comm.* II. in HIP. *officin.* *tom.* v *p.* 695. v 33. Quos locos conferre ſatis erit ad rationem eligendi cognoſcendam, qua uſus eſt ORIBASIVS, ut ſua haec excerpta faceret ſaepe ipſis GALENI ſcriptis meliora, quae fortaſſe habuit quoque minus cor-

ἄγειν ἑκάτερον, ὡ μικρὸς ὁ κίνδυνος θραυσθῆναί τινας ἐξοχὰς αὐτῶν, καὶ μεταξὺ τῶν συναγομένων μερῶν ἱσαμένας, κωλύειν ψάυειν ἀλλήλων τὰ συναρμοττόμενα. Εἰδ' ἄρα καὶ δυνηθείη τι πρὸς τὸ ἐκτὸς τῶν ὀςῶν ἐκπεσεῖν, οὐδ' οὕτως ἀκριβῶς ἡ ἁρμονία γενήσεται, τῶν ἐξοχῶν μὴ ἁρμοζομένων ἐν ταῖς κοιλότησιν. Θραυσθεισῶν δὲ αὐτῶν ἅπαξ καὶ ἀπολυομένων, κενὴν χώραν ἀναγκαῖον ἀπολειφθῆναι μεταξὺ τῶν ἁρμοζομένων ὀςῶν, εἰς ἣν ἰχῶρας ἀθροιζομένες, εἶτ' ἐν τῷ χρόνῳ σηπομένες, ὅλον ἅμ' ἑαυτοῖς τὸ κῶλον ἀνάγκη διαφθεῖραι. Διὰ ταῦτα μὲν οὖν χρὴ τῶν ὀςῶν τὴν παραγωγὴν [2] ποιεῖσθαι διεςώτων, αὐτὸ δὲ δὴ τοῦτο πάλιν οὐχ οἷον τε καλῶς ἐργάσασθαι χορὶς ἀνατάσεως.

Χρὴ τοίνυν ἢ διὰ τῶν χειρῶν εἰ μικρὸν εἴη τὸ κῶλον, ἢ διὰ βρόχων περιβαλλομένων, ἢ καὶ σὺν αὐτοῖς ὀργάνων, τὴν ἀντίτασιν ποιεῖσθαι. Ἐπειδὰν δὲ ἱκανῶς διαταθῇ καὶ μηκέτ' ᾖ κίνδυνος ἀλλήλοις ἐνερείδοντα παράγεσθαι, κατ' εὐθὺ θέμενον ἀνεῖναι τοὺς βρόχυς, ἐπιτρέψαντα τοῖς μυσὶν συνάγειν εἰς ἑαυτὰ τὰ διεςῶτα, συνεφάπτεσθαι δὲ ἐν τύτῳ καὶ αὐτῶν ταῖς χερσὶν, εἴτι που παράλλαττοι μικρὸν, ἐπανορθούμενόν τε καὶ διαπλάττοντα. Τῶν μὲν οὖν ἄλλων ἰατρῶν [3] ἔνιοι νομίζουσιν, ἄμεινον εἶναι μὴ κατατείνειν εὐθέως τὸ καταγὸς κῶλον, ἀλλὰ παρηγορήσαντας πρότερον, οὕτως ἥκειν ἐπὶ τὴν κατάτασιν ὕςερον, ἡμέρᾳ τρίτῃ καὶ τετάρτῃ μετὰ τὴν ἀρχὴν, ὁ δ' ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ τὸ ἐναντιώτατον ἐπιδείκνυσιν, ἁρμόττειν ἐν ἀρχῇ μὲν κατατείνειν τὸ κῶλον, ἐν δὲ τρίτῃ καὶ τετάρτῃ μάλιςα τῶν ἡμερῶν παρηγορεῖν.

Γενέσθω [4] δὲ ἡ διάτασις κατ' ἐκεῖνα μάλιςα τὰ μόρια καθ' ἃ μέγιςα καὶ πάχιςά ἐςιν τἀτ' ὀςᾶ, καὶ οἱ περὶ αὐτὰ μύες, ὗτοι γάρ εισιν οἱ μάλιςα κατατείνεσθαι δεόμενοι, διὸ καὶ μᾶλλον ἀνασπᾶσθαι πεφύκασιν ἐπὶ τὰς ἑαυτῶν κεφαλάς. Ἡ μὲν ὧν [5] ἧττον τοῦ συμμέτρου γινομένη διάτασις μόνην ἀποτυχίαν φέρει, διαπλάσεως μὲν ἐπὶ τῶν καταγμάτων, ἐμβολῆς δ' ἐπὶ τῶν ἐξαρθρημάτων, [6] ὐ μὴν ἄλλην γέτινα βλάβην ἰδίαν ἔχει, καθάπερ ἡ μᾶλλον, αὕτη γὰρ ὀδυνηρὰ μὲν ἐνεργουμένη, φλεγμονὰς δὲ ἐξ ὑςέρου καὶ πυρετὺς καὶ σπασμοὺς, ἐνίοτε δὲ καὶ παραλύσεις ἐπιφέρει. Ἧττον δ' οἱ παῖδες τῶν τελείων ἐπὶ τῇ πλεονασθείσῃ τάσει βλάπτονται, διὰ τὴν ὑγρότητα καὶ μαλακότητα τῶν σωμάτων, εὐνῦχοί τε ὁμοίως καὶ γυναῖκες, καὶ οἱ ἐκ φύσεως ὑγροὶ καὶ μαλακοί.

Ὅπως [7] δ' ἂν φυλάττοιτο τῶν διαπλασθέντων ἡ θέσις ἀσφαλὴς, δεσμῷ περιλαβεῖν τὸ κάταγμα, καὶ σφίγγειν μετρίως, ὡς μήτε θλίβειν, καὶ διὰ τοῦτο ὀδύνην γενέσθαι, μήθ' ὕτως ἐκλύειν τὴν σφίγξιν, ὡς διὰ χαυνότητα κινεῖσθαι τὸ κάταγμα. Σκοποὶ μὲν [8] οὖν ὗτοι τῆς τῶν ἐπιδέσμων πιέσεως, ἀκριβῶς δ' αὐτῶν ςοχάζεσθαι κατ' ἀρχὰς μὲν οὐχ οἷοντε, πολλάκις δ' ἐπιδήσαντα δυνατόν. Προσέχων γὰρ ἀκριβῶς τῷ ποσῷ τῆς τάσεως [9] ἧς ἐποιήσω περιβάλλων τὸν ἐπίδεσμον, εἶτ' ἐρωτήσας τὸν ἐπιδούμενον ὁποίας αἰσθάνεται τῆς ἐπιβολῆς τῶν ὀθονίων, ἐκ δευτέρου

H πάλιν

corrupta quam quae ad nos pervenere. In CELSI de hac re praeceptis *lib.* VIII. *c.* X. *p.* 532. sic habet MEDICEUS codex *si primis diebus id omissum est inflammatio oritur, sub qua et difficile et periculose vis nervis adhibetur, nam* DISTENTIO (vulg. *distentionem*) *nervorum vel cancer sequitur, vel* CERTUM EX *mitissime* AGATUR (vulg. *certe cum mitissime agitur*) *pus*. A manu vero episcopi emendatoris ibi est *ut dimitissime alatur pus*, quod et FONTIUS in prima editione admisit, atque inde alii acceperunt.

(2) Cum sermonem hunc integrum GALENI de fracturis e libro VI. methodi cap. V. inseruerit quoque suae col-

πάλιν ἐπιβαλὼν εἴσῃ πότερον [10] ἐκλῦσαι δεῖ τὴν τάσιν ἢ προσαυξῆσαι. Θλίβεσθαι μὲν γὰρ εἰπόντος αὐτοῦ πρόδηλον ὡς ἐκλῦσαι προσῆκον, οὕτω δὲ εἶναι χαλαρὸν εἰπόντος, ὡς ὅτι μηδ' εἰ περίκειται γιγνώσκειν, ἐπαυξῆσαι. Δεῖ δὲ κἀκεῖνο προσεννοεῖν, ὅτι τῶν σωμάτων ὅσα μὲν ἰσχυρὰ καὶ σκληρὰ, βιαιοτέρας ἀνέχεται τῆς τάσεως, ὅσα δ' ἀσθενέστερα καὶ μαλακὰ, τῆς ἀνειμένης ταῦτα χρήζει.

Φησὶν δ' ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ [11] καὶ οἰδημάτιον ἔσεσθαι μαλθακὸν ἐν ἄκρᾳ τῇ χειρὶ κατὰ τὴν δευτέραν ἡμέραν, ἐὰν συμμέτρως πιέσωμεν. ὡς εἴγε μηδ' ὅλως, ἢ σκληρὸν εὕροιμεν, εἰδέναι χρὴ σαφῶς ἐνδεέστερον μὲν πεπιέχθαι τὸ κάταγμα, μηδ' ὅλως εὑρεθέντος, ἐπὶ μᾶλλον δὲ τεθλίφθαι σκληροῦ φανέντος. Πρόδηλον δ' ὡς μεγάλου καὶ ἀντιτύπου φανέντος οἰδήματος ἐν ἄκρῳ τῷ κώλῳ κατὰ τὴν δευτέραν ἡμέραν, αὐτίκα λυτέον [12] ἐστὶν, καὶ καταντλητέον ὕδατι πολλῷ θερμῷ παραχέοντα δαψιλῶς ἐλαίου, ἐπιδεῖν δὲ μετρίως πιέζοντα. Εἰ δὲ μηδ' ὅλως εἴη γεγονὸς οἴδημα κατὰ τὴν δευτέραν ἡμέραν, ἐν τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν λύσας, ἐπίδησον εὐτονώτερον. Εἰ δὲ μέτριον εἴη γεγονὸς, ὁ μὲν ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ ἐπιλύει, καὶ τοῦτο διὰ τρίτης, ΕΓΩ [13] δ' εἰς τὴν τετάρτην ἡμέραν ἀναβαλλόμενος ἐνίοτε, καὶ μάλιστ' ἐν χειμῶνι, χεῖρον οὐδὲν εὗρον ἐκ τούτου γενόμενον.

Εἰ μὲν οὖν [14] ἰσοπαχὲς ἦν ἕκαστον τῶν μορίων ὁ πλατύτατος ἂν ἐπίδεσμος ἄριστος ὑπῆρχεν, ὅλον ὁμαλῶς τε καὶ συνεχῶς ἐκ παντὸς μέρους περιλαμβάνων τὸ κατεαγός. Ἐπεὶ δ' οὐχ οὕτως ἔχει, τῷ μὲν θώρακι περιβάλλειν ἐγχωρεῖ τὸν πλατὺν, οὔτε δὲ ἐπὶ τῶν κώλων οὔτ' ἐπὶ κλειδὸς, ἀλλ' ἐπὶ τῶν τοιούτων ἀμείνων ὁ στενὸς, μήτε ῥυτιδούμενος, ἅπαντός τε μορίου ψαύων. Ἀλλ' οὗτός γε οὐκ ἀσφαλὴς, ὀλίγαις λαβαῖς συνέχων τὸ κατεαγός. Ὅσον οὖν εἰς ἀσφάλειαν αὐτῷ διὰ τὴν στενότητα λείπει, τοῦτ' ἔκ τε τοῦ πλήθους τῶν περιβολῶν, καὶ τῆς ἐπὶ τὸ ὑγιὲς νομῆς προστιθέναι.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ μὲν οὖν [15] τό τε πλάτος καὶ τὸ μῆκος τῶν ἐπιδέσμων ὥρισεν ἐν τῷ κατ' ἰητρεῖον, εἰπὼν ΤΡΙΩ͂Ν Ἠ ΤΕΤΤΆΡΩΝ ΠΗΧΈΩΝ ΜῈΝ ΜΗ͂ΚΟΣ, ΔΑΚΤΎΛΩΝ ΔῈ ΠΛΆΤΟΣ, τῶν ἰδίων δηλονότι τοῦ ἐπιδεομένου. γελοῖον γὰρ τριῶν ἐτῶν εἰ τύχοι παιδίον, οὕτως μακροῖς ὀθονίοις ἐπιδεῖν, ὡς ἀνδρὸς τελείου τεσσάρων εἶναι πηχῶν τὸ μῆκος. Βέλτιον δὲ πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ κατάγματος ἁρμοττομένους ἡμᾶς εὑρίσκειν τὸ μῆκος τῶν ὀθονίων, εἰ γὰρ δὶς μὲν καὶ τρὶς αὐτῷ τῷ κατάγματι περιβάλλειν χρὴ, μετὰ δὲ ταῦτα πυκναῖς ταῖς ἐπιβολαῖς χρώμενον ἄνω τελευτῆσαι, πολὺ τοῦ ὑγιοῦς ἐπιλαμβάνοντα [16], τηλικοῦτον δηλονότι τὸ πρῶτον ὀθόνιον προσήκει ὑπάρχειν, ὡς ἐξαρκέσαι ταῖς εἰρημέναις ἐπιβολαῖς. Ὡσαύτως δὲ καὶ κατὰ τοὺς ἄλλους ἐπιδέσμους γιγνέσθω τὸ μῆκος αὔταρκες, ὡς ταῖς ὑπ' αὐτοῦ γιγνομέναις ἑλίξεσιν [17] ἐξαρκέσαι.

Τὸ

collectioni NICETAS particula XLIV. interpretamentum ibi hoc otae adscriptum est in nostro codice antiqua manu fortasse autographum Παραγωγή ἐστιν ὀστοῦ ἢ ὀστῶν μεταγωγή, διεστραμμένου ὀστοῦ κατὰ ἀνάκλασιν, εἰς τὸν τόπον τὸν κατὰ φύσιν. *Adductio est ossis vel ossium translatio, ossis perversi ob fracturam, in naturalem sedem.*

(3) Desumpta haec sunt e commentario III. in HIP. de fract. ed Bas. T. v. p. 568. v. 20 ad 23.

(4) E commentario III. in HIP. de officina T. v. pag. 696. v. 33 ad 35.

(5) Ibi versu 41. et seq.

(6) Emendanda hinc lectio impressorum videtur habentium Οὐ μὴν ἀλλ' ἤν γ' ἔτι βλάβην ἰδίαν ἔχει, καθ' ἃ ἂν ἢ μᾶλλον αὐτὰ ἰσχυρὰ μὴ ἐπιγενομένη. Quae sic minus commode vertere coactus est VIDIUS *Sed si valentius extendantur proprium affertur detrimentum, quo quidem tempore vis adhibetur, dolor excitatur.*

(7) Meth. Lib. VI. cap. v. ed. Bas. t. IV. p. 102. v. 36.

(8) Comm. I. in HIP. de fract. t. v. p 532. v. 44.

(9) Codex habet ΕΙΣΕΠΟΙΗΣΩ emendandum ut ἐκτ-

iterum religabis fcies utrum laxare an augere intentionem oporteat. Si enim is atteri dicat manifeftum eft exfolvi debere. Sin autem laxum fe adeo fateatur, ut an vinctus fit non dignofcat, augenda vinctura eft. Illud quoque animadvertendum eft valida ac dura corpora violentiorem intentionem ferre, imbecilliora vero et mollia remiffam expetere.

Dicit HIPPOCRATES nonnihil tumoris mollis in manu extrema futurum poftridie, fi moderate adftrinxerimus, fin aliter vel nullum omnino, vel durum tumorem reperiamus, fcire licet illud effe indicium debilioris vincturae, hoc vero vehementioris quam par eft. Conftat vero fi tumor magnus et renitens in extremo membro deprehendatur poftero die, ftatim folvendum effe, et multa calida aqua perfundendum, adiecto abunde oleo, et modica compreffione religandum. Sed fi nullus omnino tumor altera die factus fit, tertia folutum, rurfus deligandum arctius. Quod fi moderate id factum fuerit HIPPOCRATES quidem folvit atque id tertio die, EGO vero in quartum differens aliquando, ac maxime hieme, deterius nihil inde evenire deprehendi.

Si autem utraque fracti pars aeque craffa fuerit latiffima fafcia optima erit, totam fracturam aequabiliter et continue undique comprehendens. Sin autem id non fit eiufmodi, pectus circumdari lata fafcia poteft, membra non item, neque clavicula, fed in his quidem melior erit angufta non rugofa et omnes partes tangens. Non haec tamen fatis firma eft paucis prehenfionibus fracturam continens. Quantum igitur ei ob anguftiam deeft ad firmitudinem, tantum addere numero voluminum et fuper fanas partes circuitione.

HIPPOCRATES profecto latitudinem et longitudinem fafciarum definivit in libro de medici officina cum dixit TRIVM AVT QVATVOR CVBITORVM LONGITVDO SIT AC TOTIDEM DIGITORVM LATITVDO, propriorum fcilicet illius qui deligatur. Ridiculum enim effet fi puerulus trimus obtingat tam longis eum linteis deligare quae quatuor perfecti hominis cubitos aequent. Satius erit ad fracturae magnitudinem apte linteorum longitudinem reperire. Cum enim bis vel ter fracturam circuire opus fit, et deinde crebris fuperlationibus in fuperiore parte definere, multumque membri qua fanum eft comprehendere, manifeftum eft ea longitudine primam fafciam effe debere, quae adiectionibus illis fufficiat. Aliae pariter fafciae longitudinis fatis habeant ad neceffarias circuitiones perficiendas.

H 2 Fa-

ἐπιδεῖν et interpretandum *quanta fit intentio quam feiffi fafciam circumvolvens*. VIDIVS vertit. *Animadvertentes modum adftringendi cum vinculum iniicimus*.

(10) Hinc emendanda impreffi exemplaris lectio p 532. v 47. ἴσας πρῶτα quae VIDIVM decepit ut male vertendo fic fententiam corruperit *Iterum aeque ac primo iniicientes laxare vel adftringere oportet*.

(11) Verba funt ex eod. GALENI comment p 535. v. 27.

(12) Impreffus liber habet ἀποκαθίστασιν male.

(13) Loquitur ipfe GALENVS p 535. v. 40

(14) Haec funt ex eodem lib VI Methodi cap v. t. IV. p. 102. v 41 ad 47.

(15) Comment. II. in HIP. de fract. t. v. p. 514. v 40. ufque ad 58

(16) Hinc emendanda lectio exemplaris impreffi ἄνω τελευτήσας πολὺ τοῦ ὑγιοῦς ἐπιβάλλοντα, quam VIDIVS prae oculis habuit, vertens *Voluta non prius finienda quam integrae fedis plurimum complexa fuerit*.

(17) Sic habet codex quafi a recto ὅλῳς et fi haec vox

Fasciarum latitudinem reperies ad ea respiciens quae HIPPOCRATES tradidit dum ait CONTINERI NON ADSTRINGI. Illud vero contineri et congruentibus fasciis cohiberi idem significat ac firmari, quod fiet si lintea non nimium lata parentur, huiusmodi enim dum convolvuntur in rugas replicari solent. Quanquam alioqui latius linteum, utpote quod plus loci comprehendit, firmius cohibet fractas ossium partes, et hoc nomine latior quidem fascia praestaret. Sed quoniam qua parte corrugatur laxior fit, ibique minus firme comprehendit corpora quibus advolvitur, ideo non omnino latam eam esse oportet. Augere tamen eatenus fasciae latitudinem debes quoad liceat, dummodo nulla illius pars unquam laxetur. Ideoque omnia haec melius praestabit quicunque fuerit exercitatus. Fines enim sunt coniecturales, quos nemo consequi scribendo aut legendo possit.

Sed quoniam fasciae quae sine dolore carnem premunt et constringunt, vim habent exprimendi humores ab iis locis, quibus primum iniiciuntur, et deponendi ac defigendi ubi desinant, consentaneum puto incipere ab ipso affecto loco atque inde in sanum tendere. Duabus igitur fasciis praeparatis prima a loco affecto sursum versum feratur, altera circa fracturam voluta incipere debet, ac deorsum tendere, atque iterum reversa in eadem priori parte desinere.

Sanguinis enim fluxiones ad fracturam, quae a superioribus membri partibus initium habent, fasciis prohibere oportet, et illum exprimere qui in vicinis fracturae locis continetur. Fluxio quidem unicam viam habet a superiori parte deorsum, expressio vero utramque a superioribus ad inferiora, atque ab his sursum. Licet enim humorem exprimere ad imas et summas membri partes, satius vero est sanguinem partis laesae exprimere versus membri superiora atque universum corpus, cum pars extrema impar sit affluenti humori sine ulla noxa recipiendo. Vbi primae fasciae exprimenti sanguinem affectae partis ad membri principium altera addita validius adstringat, fit inflammatio ad primam palmae partem et digitos. Quamobrem sursum exprimere prius oportet maxime, si id fieri possit, totum quodcunque afferre dolorem valeat. Si quid vero parvum remaneat deorsum id altera fascia exprimere.

Primi lintei principium bis vel ter circuire fracturam convenit, secundi semel, ut humor qui partibus fracturae proximis continetur, sursum potius quam deorsum exprimatur, eam ob causam quam diximus. Ideoque et membrum adstringi minus altera fascia convenit, ubi enim subiecta caro magis compressa fuit, humor ea detentus effunditur ad pro-

vox in lexicis non occurrit. In impressa est Ταῖς ὑπ' αὐτοῦ γεγραμμέναις [illegible] sensu minus bono. VIDIVS interpretatur *ut fasciis descriptis ab ipso vinculis* scilicet ab HIPPOCRATE, cuius nomen ibi paulo superius intulerat, sed cum illud non exhibeant neque GALENI exemplaria, neque haec ORIBASII excerpta intelligendus aliter locus videtur.

Τό γε μὴν πλάτος τῶν ἐπιδέσμων ἐξ ὧν ἹΠΠΟΚΡΑΤΗΣ εἴρηκεν σκοπῶν εὑρήσεις, ἩΡΜΟΣΘΑΙ μὲν γάρ φησιν, ΠΕΠΙΕΧΘΑΙ δὲ ΜΗ. [1] Τὸ δ' ἩΡΜΟΣΘΑΙ τὸ οἷον ἐστηρίχθαι δηλοῖ. Τοῦτο δὲ ἔσαι μὴ πάνυ πλατέων παρασκευασθέντων τῶν ὀθονίων, ῥυσοῦται γὰρ ἐν ταῖς περιβολαῖς τὰ τοιαῦτα. Ἐπεὶ ἄλλως γε τὸ πλατύτερον ὀθόνιον ὡς ἂν πλεῖστα τόπον περιλαμβάνον ἀσφαλέστερον κρατεῖ τὰ κατεαγότα μόρια τῶν ὀστῶν, καὶ ὅσον ἐπὶ τούτῳ κάλλιστος ἂν ἦν ἐπίδεσμος ὁ πλατύτερος, ἀλλ' ἐπειδὴ ῥυσούμενος ὁ τοιοῦτος, ἐν οἷς ἂν τάχη τοῦτο μέρεσιν, ἑαυτοῦ χαλαρώτερος γιγνόμενος, ἀπόλλυσι τὴν ἀσφαλῆ λαβὴν τῶν ὑποκειμένων σωμάτων, διὰ τοῦτο χρὴ μὴ πάνυ πλατὺν ὑπάρχειν αὐτόν. Αὐξανέσθω δέ σοι τὸ τοῦ ἐπιδέσμου πλάτος ἄχρι ἂν ἐνδέχηται, ὡς μηδέπω χαλαρόν τι αὐτοῦ γίγνεσθαι μέρος. Διὸ καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα κάλλιον ὁ τετριμμένος τοῖς ἔργοις πράξει, στοχαστικοὶ γὰρ οἱ σκοποί, καὶ οὐδεὶς τοιοῦτος οἷος ἐν τῷ γράφειν τε καὶ ἀναγινώσκειν.

Ἀλλ' ἐπεὶ τῶν ἐπιδέσμων, [2] ὅσοι πιλοῦσιν τε καὶ σφίγγουσιν ἀλύπως τὴν σάρκα, φύσιν ἔχουσιν ἐκθλίβειν μὲν ἐξ ἐκείνων τῶν μορίων οἷς πρώτοις ἐπιβάλλονται τοὺς χυμοὺς, ἐναποτίθεσθαι δὲ καὶ στηρίζειν εἰς ἅπερ ἐτελεύτησαν, εὔλογον οἶμαι βάλλεσθαι τὴν ἀρχὴν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ πεπονθότος, καὶ νέμεσθαι τουντεῦθεν ἐπὶ τὸ ὑγιές. Δύο οὖν [3] ἐπιδέσματα πρῶτα ποιησάμενος, τῷ μὲν ἑτέρῳ τῷ προτέρῳ τὴν νομὴν ἀπὸ τοῦ πεπονθότος ἐπὶ τὰ ἄνω ποιήσῃ, τῷ δ' ὑπολοίπῳ κατὰ μὲν τὰς πρώτας ἐπιβολὰς κατ' αὐτοῦ τοῦ κατάγματος, εἶτ' ἐπὶ τὰ κάτω, κἀκεῖθεν παλινδρομήσεις ὡς εἰς ταυτὸ τῷ προτέρῳ τελευτῆσαι.

Τὰς γὰρ ἐπιῤῥοὰς [4] τοῦ αἵματος ἐν τοῖς κατάγμασιν πρὸς τῶν ἐπιδέσμων κωλύεσθαι, τὴν ἀρχὴν ἐχούσας ἐκ τῶν ἄνω μερῶν τῶν κώλων, ἔτι τε τὸ περιεχόμενον ἐν τοῖς περὶ τὸ κάταγμα μέρεσιν ἐκθλίβεσθαι. Ἡ μὲν οὖν ἐπιῤῥοὴ μίαν ὁδὸν ἔχει τὴν ἄνωθεν κάτω, ἡ δ' ἔκθλιψις ἀμφοτέρας, τήν τε ἄνωθεν κάτω, καὶ τὴν κάτωθεν ἄνω. Καὶ γὰρ εἰς τὰ κάτω τοῦ κώλου δυνατὸν ἐκθλίψαι, καὶ εἰς τὰ ἄνω. Βέλτιον δὲ ἐκθλίβεσθαι τὸ αἷμα τοῦ πεπονθότος μορίου πρός τε τὰ ὑπερκείμενα μέρη τοῦ κώλου, καὶ τὸ σῶμα πᾶν, ἐπειδὴ τὸ ἄκρον ἔλαττόν ἐστιν, ἢ ὥστε δέξασθαι χωρὶς βλάβης δαψιλῆ χυμόν. Ὅπου καὶ μετὰ τὸν πρῶτον ἐπίδεσμον ἐκθλίβοντα τοῦ πεπονθότος μορίου τὸ αἷμα πρὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ κώλου, ἐὰν ὁ δεύτερος δαψιλέστερον σφίγγῃ, φλεγμονὴ γίνεται κατὰ τὸν καρπὸν καὶ τοὺς δακτύλους. Διὰ ταῦτα τοιγαροῦν ἄνω πρῶτον ἐκπιέζειν χρὴ, μάλιστα μὲν εἰ οἷόν τε πᾶν τὸ λυπῆσον, εἰ δ' ὑπολείποιτό τι μικρὸν, ἐκθλίβειν τοῦτο κάτω διὰ τοῦ δευτέρου τῶν ἐπιδέσμων.

Τοῦ μὲν οὖν προτέρου τῶν [5] ὀθονίων τὴν ἀρχὴν ἐπὶ τὸ κάταγμα δὶς ἢ τρὶς περιβαλεῖν, τοῦ δευτέρου δὲ ἅπαξ, ὥστε ἄνω μᾶλλον ἢ κάτω τὸ περιεχόμενον τοῖς περὶ τὸ κάταγμα μέρεσιν ἐκθλίβεσθαι, διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν. Διὰ τοῦτο καὶ ἧττον σφίγγεσθαι τὸ κῶλον προσήκει ὑπὸ τοῦ δευτέρου τῶν ἐπιδέσμων. Ἔνθα [6] μὲν γὰρ ἐσφίγκται μᾶλλον ἡ ὑποκειμένη σάρξ, ἐκθλίβεται τὸ περιεχόμενον ὑγρὸν ἐν αὐτῇ

πρὸς

(1) HIP. officin. particula XI. ed. LIND. p. 623. v 14.
(2) Meth. lib VI. c V. t. IV. p 102. v. 47.
(3) Ibi pag 103. v 7.
(4) Comment. I. in HIP. de fract. t. V. p. 532. v. 56 usque ad p 533. v. 10.
(5) Ibi pag. 533. v. 21.
(6) Nexa haec e commentario III. in HIP. officin. t. V. p 690. v. 35

πρὸς τὰ πέριξ, ἔνθα δ' ἧττον, ἐνταῦθα δέχεται τὸ μεταῤῥέον ἐκ τῶν μᾶλλον θλιφθέντων.

Ἐν μὲν οὖν [1] τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν, ὅθεν προσήκει πιέζειν οὐ πιέσομεν, ὀδυνωμένου τοῦ κάμνοντος ἐπὶ τῇ πληγῇ. Πάντων δὲ καλῶς γενομένων ἐν τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν, ἀνωδυνώτερον ἔχοντες τὸν ἄνθρωπον, αὐξήσομεν τὴν τάσιν. Οὐ μὴν οὐδὲ νῦν εἰς ὅσον ἡ διάθεσις ἀπαιτεῖ, τοῦτο γὰρ, ἐὰν ὀρθῶς πάντα γίγνηται κατὰ τὴν πέμπτην ἡμέραν ὑπάρξει. Διὸ καὶ τοῖς ὀθονίοις πλείστοις χρήσασθαι τηνικαῦτα δεῖ, καὶ τῇ τάσει τελειοτάτῃ, ὡς εἴγε διά τι πλημμεληθὲν ἐν τῷ μεταξὺ μηδέπω τελέως ἀφλέγμαντον εἴη τὸ κῶλον, τῇ πέμπτῃ τῶν ἡμερῶν, οὐ χρησόμεθα τοῖς ὀθονίοις πᾶσιν. Ἡ μὲν γὰρ ἀσφάλεια τῆς τῶν κατεαγότων ἐπιδέσεως, ἐκ τῆς πιέσεως, καὶ τοῦ πλήθους τῶν ὀθονίων γίγνεται. Μάλιστα δὲ αὐτῇ χρώμεθα κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ἐν ᾧ προσεσταλμένον μὲν ἱκανῶς φαίνεται τὸ περὶ τὸ κάταγμα χωρίον, αὐτὸ δὲ τὸ συντετριμμένον ὀστοῦν χαλαρὸν καὶ εὐπαράγωγόν ἐστιν. Ἐὰν οὖν ποτε συμβῇ μὴ γίνεσθαι τοῦτο κατὰ τὴν πέμπτην ἡμέραν, ἀναμενοῦμεν ἑτέραν ἐπίλυσιν.

Ἐπιδέοντα [2] δὲ δεῖ τὸν πρῶτον ἐπίδεσμον, τὰ μὲν δεξιὰ μέρη πεπονθότα περιτρέπειν ἐπ' ἀριστερὰ, τὰ δ' ἀριστερὰ τοὐναντίον ἐπὶ τὰ δεξιά. Γίγνεται δὲ τοῦτο, τὴν μὲν ἀρχὴν τοῦ ἐπιδέσμου βαλλομένων ἡμῶν κατὰ τὸ πεπονθὸς μέρος, οὐκ ἀκριβῶς κατ' αὐτοῦ τοῦ κατάγματος ἢ τοῦ ἕλκους, ἀλλ' ἔνθα ἢ ἔνθα τούτου, κἄπειτα τῇ μὲν ἑτέρᾳ χειρὶ τὴν ἀρχὴν κρατούντων, τῇ δὲ ἑτέρᾳ περιτρεπόντων ἐπὶ τἀναντία τοῦ πεπονθότος, ἅμα τῷ πιλεῖν. Ἐπειδὰν δὲ εἰς τὸ ἀντικείμενον μέρος ὁ ἐπίδεσμος ἑλιττόμενος γένηται, μηκέτ' ἐκεῖ σφιγγόντων ὁμοίως, ἔτι δὲ μᾶλλον οὐδὲ περιτρεπόντων ἄχρι ἂν ἐν κύκλῳ περιελιττόμενος ὁ ἐπίδεσμος ἐπὶ τὴν ἰδίαν ἀρχὴν ἀφίκηται. Τηνικαῦτα γὰρ ᾗ κατείχομεν ἔμπροσθεν χειρὶ τὴν ἀρχὴν, ταύτῃ πάλιν ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ ἐπιδέσμου τὸ ψαῦσαν αὐτῆς ἐπιτιθέντες, κατ' αὐτῆς ἀσφαλῶς κρατοῦμεν, ὥστε δευτέρας αὖθις ἄρξασθαι κατὰ τῶν αὐτῶν ἐπιβολῆς, ὁμοίως τῇ πρώτῃ πιλούσης τε καὶ περιτρεπούσης ἐπὶ τἀναντία. Καὶ ταύτην πάλιν ὡσαύτως τῇ πρώτῃ περιελίξαντες, ὅταν αὖθις ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἀφικώμεθα, κρατήσαντες ὁμοίως τῇ ἑτέρᾳ χειρὶ τὸν ἐπίδεσμον ἀνατείνομεν, τῇ ἑτέρᾳ πιλοῦντες καὶ περιτρέποντες ἐπὶ τὸ ἀντικείμενον μέρος τοῦ πεπονθότος, οὕτως γὰρ ἰσόῤῥοπον ἀπεργασθήσεται τὸ κατεαγὸς ὀστοῦν.

Τὰ δὲ ὀθόνια [3] καθαρὰ μὲν ἔστω, ὅπως μήτε δῆξις ἐκ τοῦ ῥύπου γίγνοιτο, μήτε διικνεῖσθαι πρὸς τὸν χρῶτα τῶν ἐπιβρεχομένων ὑγρῶν ἡ δύναμις εἴργοιτο. Κοῦφα δὲ ὅπως μὴ βαρύνοιτο ὁ πεπονθὼς τόπος, λεπτὰ δὲ καὶ κουφότερα ταῦτα καὶ μαλακώτερα, καὶ τὰς ἐπιβροχὰς ἑτοίμως διαπέμπει, μαλθακὰ δ' ὅπως μὴ θλίβοι. Πρόδηλον δ' ὅτι τούτων ἕκαστον, εἰς τὸ μὴ φλεγμῆναι τὸ πεπονθὸς μόριον συντελεῖ. Ἔστω δὲ [4] καὶ ὁμαλὸν, καὶ ὅμοιον ἑαυτῷ παντὶ τὸ ὀθόνιον, ὡς μὴ σκληρόν τι ὑπάρχειν ἐν αὐτῷ, μήτε μαλακώτερον μήτε στενότερον, ἢ λεπτόν τι καὶ διαβεβρωμένον, ἢ ἐξέχον καὶ παχὺ, καθάπερ ἐπὶ τῶν πα-

(1) Redit ad Comm. I. in HIP de fract. t. v. p. 536 v. 11.
(2) Comment II. in HIP officin. t v. pag. 680. v. 73
(3) Ibi pag. 682. v. 20. ad 24
(4) Ibi pag. 683. v. 15 ubi verba illa ἴσῳ δὲ καὶ πάνυ sententiam turbantia, quae VIDIUS neglexit, cum intelligere nequiverit, emendanda hinc sunt ἔσω δὲ καὶ παχύ.

proxima loca, ubi vero minus, ibi excipitur quod effluit a magis adstrictis.

Prima igitur die quando aegrotus ab ictu dolorem habet, locum unde exprimere convenit non adstringemus, omnibus autem bene succedentibus tertia die, et homine minus dolente intentionem augebimus, nondum tamen quantum affectio requirit, hoc enim satis erit quinto die fieri, si recte omnia se habeant. Quamobrem et plurimis tunc linteis uti, et maxima intentione opus est, ut si tamen ob aliquid interea perperam admissum, nondum inflammatio omnis a membro recesserit, non omnibus fasciis utamur. Firmitas enim iuncturae fractorum tota pendet a linteorum numero et constrictione. Ea vero tunc maxime utimur, cum loca circa fracturam satis ad aequalitatem redacta appareant, ipsumque os disruptum, molle, et tractatu facillimum sit. Si quando igitur accidat haec quinto die non fieri, alteram solutionem exspectamus.

Deligando vero oportet primam fasciam affecta loca dextra sinistrorsum circuire, et contra sinistra dextrorsum. Id fit cum fasciae principium affectae parti applicamus, non quidem exquisite ipsi fracturae, aut ulceri, sed iuxta hinc vel inde, tum altera manu principium continentes, altera circumvolvimus in adversa fracturae loca simul arctando. Vbi vero in oppositam fracturae partem voluta fascia fuerit, non amplius ibi eadem vi, imo nequaquam stringentes advolvimus, donec in ambitum lata ad principium suum perveniat. Tunc enim eadem manu qua principium continebamus partem hanc eo pertingentem superimpositam valide prehendimus, alterumque circuitum per eadem loca iterum ordimur, circumeundo in adversa, et stringendo pariter ac in primo. Atque hac secunda circuitione priori simili peracta, cum ad principium iterum pervenerimus, altera manu fasciam eodem modo cohibentes, altera intendimus stringendo, et circumvolvendo in adversam affectae partem, ita enim fractum os aequabile et in neutram vergens partem effici poterit.

Lintea autem pura sunto, ut neque a sordibus rosio fiat, neque permeare ad cutem superfusi humores prohibeantur, ac levia, ne locus affectus gravetur, tenuia vero, utpote leviora et molliora perfusionesque facile transmittentia, et mollia ne oblidant. Quorum unumquodque eo conducere apparet ne inflammatio in affecta parte oriatur. Sit quoque planum et aequabile linteum, ut nihil habeat durum neque mollius neque angustius neque deficiens et exesum aut extans et crassum, ut est in

(5) Similia sunt quae ipse GALENUS repetit p. 685. v. 25. ubi explicans ἐξοχάς vel ἐξοχίας quas HIPPOCRATES fasciis inesse vetat, ait eas in iis quae texuntur accidere. Interdum quidem de industria, interdum invito textore fiunt praelongae quaedam eminentiae, aliquando ex ipso subtegmine modo etiam ex purpura, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς καλουμένας ΠΑΡΥΦΑΣ ἐκφύσεις (non ἔχουσι) τοῦτο πράττουσι διὰ παντὸς αἱ γυναῖκες sed et mulieres in iis quas

in praetextis, et intendi ſimili modo membris omnibus faſcia debet; atque extra conſtringi, antequam corpori admoveatur, ſic enim captu facilior erit, ideoque tenuior, et extenſas circuitiones habens.

Ad arcendam vero inflammationem medicamento etiam aliquo uteris eam reprimentium quale eſt humidum ceratum. Faſciam igitur, ut ait HIPPOCRATES circa fracturam volvere oportet, et ſimul uti cerato molli puro levi. Non ſolum enim illiri cutem aegroti vult, dum aridis faſciis vincitur, ſed ſingulas faſciae circuitiones conſequi ceratum ſuperlitum, nam ſi quis eo duntaxat ad cutem utatur, cito partem affectam cerati beneficio privabit, abſorbentibus illud linteis, quod humidum ſit, et cutem ideo ſiccam reddentibus, aucto partium calore, et ob id vicinarum quoque humorem ad affectam trahentibus. Cur autem velit molle eſſe ceratum cauſſa evidens eſt, quod ſcilicet eo utatur vice perfuſionis. Et purum ut id ſit poſtulat, ideſt ne quid habeat admixtum, aut favorum ſtabilimenti, aut ſordium, vel terreſtris aut arenoſae materiae, aut alius cuiuſcumque praeter ceram. Huiuſmodi ceratum protinus erit etiam leve, niſi id ob inhaerentes cereas maſſulas additum puro intelligatur.

Dignum vero eſt animadverſione, quamobrem nunc iubeat ceratum adhiberi quamquam in quibus os diſciſſa cute eminet vino utatur nigro auſtero. Videtur mihi vinum exiſtimaſſe validius adiumentum eſſe huiuſmodi malis. Illud vero in aliis fracturis praeterit, in quibus nullum contritorum oſſium nudatum eſt, quia multa diligentia uſus indigeat, niſi enim continenter inſtilletur maxima laeſio fiet ab exſiccatis linteis. Perpetim autem ac noctu praeſertim perfundere plerique recuſant eorum qui aegrotis miniſtrant.

Sed quoniam extremis morbis extremae exquiſitaeque curationes praeſtantiſſimae ſunt, ideo ubi os exſtat, vino uti iubet. Dicam enim eo loco ubi vino utitur de eius viribus, nunc ſatis eſt monere fracturas alias, et ſine vino curari poſſe ſi ſolo cerato utamur, neque neceſſarium eſſe iis vinum iniicientes nonnunquam peccare ob miniſtrantium incuriam. Vbi vero magnum eſt periculum, ibi et ipſi miniſtri libenter tolerandum ſibi proponunt, nobis quoque adhortantibus obediunt,

et

quas vocant *PRAETEXTAS* volentes hoc perpetuo ſeruari. POLLVX lib. VII. cap XIII. ſegm. 53. Αἱ μέντοι ἐν ταῖς χιτῶσι πορφυραῖ ῥάβδοι ΠΑΡΥΦΑΙ (alii legunt παρυφαὶ) καλοῦνται *Veſtium purpureae virgae PARYPHAE vocantur*. Adeo ut παρυφάσματα, quo vocabulo hic utitur GALENVS in vulgatis lexicis deſiderata nihil aliud quam telae virgatae eſſe videantur.

(1) Redit ad pag 68a. v. 58.

(2) Method lib VI. cap V. t. IV p 103. v. 15.

(3) Notatio hic margini adſcripta fortaſſe ab ipſo NICETA eſt Ὅτι ἐν τῷ ὑπομνήματι τοῦ περὶ ἀγμῶν τμήματος πρώτου διαλεγόμενος περὶ τῆς ὑγρᾶς κηρωτῆς φησὶν ὅτι ποτὲ μὲν ῥοδίνῳ τηκόμενος ὁ κηρὸς, ποτὲ δὲ ἐλαίῳ, καὶ πίττης ἐνίοτε ὅτι λαμβάνει ξηρᾶς, ἐν δὲ καὶ πιττηρὰν ὀνομάζουσι κηρωτήν. *In commentario ſectionis primae de fractis dicit loquens de humido cerato, aliquando ceram roſaceo, aliquando vero oleo liquari, et nonnunquam aridae picis nonnihil recipere, unde et plerumque id ceratum nominant*. Locum GALENI indicat in edit Baſil. occurrentem t. V. p. 531. v. 48 quem ſic bene interpretatus eſt VIDIVS p. 142. v. 13. *Interdum quidem ceratum ex roſa vel oleo liquatur, interdum arida pix adiicitur, hincque πιττηρὰ κηρωτὴ Graece nominatur*. Poſuit *roſam* pro oleo vel unguento roſaceo ut CELSVS ſa-

παρυφασμάτων [5] γίνεται. Καὶ τετάσθω δ' ὁμοίως ἅπασι τοῖς μέρεσιν ὁ ἐπίδεσμος, ἐσφίγχθωτε [1] ἔξω πρὶν ἐπιβάλλεσθαι τῷ σώματι, εὐληπτότερος γὰρ οὕτως ἔσται, διὸ καὶ λεπτότερος, ἀποτεταμένας τε τὰς περιβολὰς ἔχων.

Πρὸς δὲ [2] τὸ μὴ φλεγμῆναι καὶ φαρμάκῳ τινὶ χρήσῃ τῶν ἀφλεγμάντων οἷαπέρ ἐστιν ἡ ὑγρὰ κηρωτή. [3] Τὸν ἐπίδεσμον οὖν ἐλίσσοντα [4] καθά φησιν ἹΠΠΟΚΡΆΤΗΣ ἀμφὶ τὸ κατεαγὸς, σὺν αὐτῷ χρῆσθαι προσήκει κηρωτῇ μαλθακῇ, καὶ καθαρῇ, καὶ λείῃ. Οὐ γὰρ δὴ μόνον τὸ δέρμα τοῦ πάσχοντος ἐπαλείφεσθαι βούλεται ξηρῶν αὐτῷ περιβαλλομένων τῶν ἐπιδέσμων, ἀλλὰ καὶ καθ' ἑκάστην ἐπιδέσμου περιείλησιν ἀκολουθεῖν ἐπιχριομένην αὐτῷ τὴν κηρωτήν. Εἰ γὰρ μόνον χρήσαιτό τις αὐτῇ κατὰ τοῦ δέρματος, ἀποστερήσει τὸ πεπονθὸς μόριον ἐν τάχει τῆς γινομένης αὐτῷ βοηθείας ἐκ τῆς κηρωτῆς, ἀναπινόντων μὲν τῶν ὀθονίων αὐτὴν ὑγρὰν οὖσαν, αὐχμηρὸν δὲ ἐργαζομένων ἐκ τούτου τὸ δέρμα, καὶ τὴν θερμασίαν τῶν μορίων αὐξανόντων, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν ἐκ τῶν πλησιαζόντων χωρίων ὑγρότητα πρὸς τὸ πεπονθὸς ἐπισπωμένων. Τὴν κηρωτὴν δὲ διὰ τί μὲν ἀξιοῖ πρόδηλον, ἀντὶ γὰρ ἐπιβροχῆς αὐτῇ χρῆται. Καὶ καθαρὰν, γ' εἶναι βούλεται αὐτὴν, τουτέστιν μηδὲν ἐμφερόμενον ἔχουσαν ἐν ἑαυτῇ, μήτε προπόλεως, μήτε ῥύπου, μήτε γεώδους ἢ ψαμμώδους οὐσίας, ἢ ἄλλης τινὸς παρὰ τὸν κηρόν. Εἴη δ' ἂν εὐθέως ἡ τοιαύτη καὶ λεία, πλὴν εἰ διὰ τὰς ὀνομαζομένας ἐγκηρίδας ἐπὶ πλέον ἢ διὰ τὰς καθαρὰς νοοῖτο [5].

Ἄξιον δ' ἐπισκέψεώς ἐστιν, [6] διὰ τί κηρωτῇ κελεύει νῦν χρῆσθαι, καίτοιγε ἐν οἷς ἐξέσχεν ὁστοῦν τοῦ δέρματος οἴνῳ χρώμενος αὐστηρῷ μέλανι. Δοκεῖ δέ μοι φρονεῖν μὲν ὥσπερ γενναιοτέρου βοηθήματος εἰς τὰ τοιαῦτα τοῦ οἴνου. Παραλείπει δ' αὐτὸν ἐπὶ τῶν ἄλλων καταγμάτων, ἐν οἷς οὐκ ἐγυμνώθη τῶν συντριβέντων ὀστῶν οὐδέν, διὰ τὸ πολλῆς ἐπιμελείας δεῖσθαι τὴν χρῆσιν. Εἰ μὴ γὰρ συνεχῶς ἐπιβρέχοιτο, μεγίστη γίνεται βλάβη ξηραινομένων τῶν ὀθονίων. Ἐπιβρέχειν δὲ συνεχῶς καὶ μάλιστα νύκτωρ οὐκ ἐθέλουσιν οἱ πλεῖστοι τῶν ὑπηρετουμένων τοῖς κάμνουσιν.

Ἀλλ' ἐπειδήπερ εἰς τὰ ἔσχατα νοσήματα αἱ ἔσχαται θεραπεῖαι εἰς ἀκρίβειαν κράτισται, διὰ τοῦτο ἐφ' ὧν ἐξεῖχεν ὀστοῦν οἴνῳ χρῆσθαι κελεύει. Λεχθήσεται γάρ μοι κατ' ἐκεῖνο τὸ χωρίον, ἔνθα χρῆται τῷ οἴνῳ, περὶ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. Νυνὶ δὲ ἀρκεῖ τόγε τοσοῦτον εἰπεῖν ὡς ἐπεὶ τ' ἄλλα κατάγματα δυνατὸν καὶ χωρὶς οἴνου θεραπεύεσθαι, μόνῃ τῇ κηρωτῇ χρωμένων ἡμῶν, οὐκ ἀναγκαῖον ἐστὶν ἐπ' αὐτῶν οἶνον προσφέροντας ἁμαρτεῖν ποτὲ διὰ τὴν τῶν ὑπηρετουμένων ἀμέλειαν. Ἔνθα δὲ μέγας ὁ κίνδυνος, ἐνταῦθα καὶ αὐτοὶ μὲν ἑκόντες οἱ ὑπηρέται ταλαιπωρεῖσθαι προαιροῦνται, καὶ ἡμῖν δὲ παρακαλοῦσι πείθονται,

facere nonnunquam videtur. Minus bene CHARTERIUS t. XII p. 169. B hac interpetratione mutata *ceram* dixit *vel in aqua rosacea vel oleo liquari*, et mendosam scripturam πισσηρὰν retinuit, quam habent Graecae GALENI editiones, et EROTIANI illa ab EUSTACHIO curata, neque altera tamen Henr. STEPHANI vitio prorsus caret πισσήρω repraesentans. Recte vero legitur saepius apud HIPPOCRATEM πισσηρὴ κηρωτὴ et πισσηρῇ duntaxat pro cerato picato. Vid. FOESII Oecon. HIP et GORRAEI *Definit. medic.*

(4) Sumpta haec e comment. III. in HIP. officin. t. V. p. 692. v. 5. usque ad 17. quem locum totum legere est operae pretium et cum nostro conferre ut hinc multa perperam ibi scripta ac decurtata emendentur, quae interpretes quoque VIDIUM atque CHARTERIUM deceperunt.

(5) Impressus liber habet ἐπὶ πλέον ἢ τὰς καθαρὰς. Verior fortasse lectio fuerit ἐπὶ πλέον ἰδίᾳ τῆς καθαρᾶς ut sensus sit *Ceratum quod purum sit eo ipso erit et leve, nisi* HIPPOCRATES *id praeter purum peculiariter intelligat propter cereas massulas*. Quae scilicet etsi purae sint levori tamen obsunt.

(6) E commentario I. in HIP. de fract. cap. XXI. t. V. p. 531. v. 56.

καὶ μέντοι καὶ συνεχέστερον ἐπιφαινόμεθα τοῖς τοιούτοις, διὰ τὸ τοῦ κινδύνου μέγεθος, ἐνίοτε καὶ παραμένοντες ὅλης νυκτὸς, ὅταν μὴ σφόδρα θαῤῥῶμεν τοῖς ὑπηρέταις.

Φρουρεῖται ἅμα [1] καὶ στηρίζει τὸ κατεαγὸς, ἀφλέγμαντόν τε φύλαττει τὰ πρῶτα δύο τῶν ὀθονίων. Οὐ μὴν ἱκανά γε μόνα πρὸς ἀμφοτέρας τὰς χρείας, ὅθεν εἰς μὲν φρουρὰν ἐπικουρίαν αὐτοῖς ἕξεις τὴν τῶν σπληνῶν ἐπιβολὴν, ἅμα τοῖς ἔξωθεν ὀθονίοις τούτους αὐτοὺς στηρίζουσι, πρὸς δὲ τὸ μὴ φλεγμῆναι, τῇ ὑγρᾷ κηρωτῇ.

Τούς γε μὴν σπλῆνας [2] τριπτύχους ἢ τετραπτύχους εἶναι προσήκει, ἀριθμὸν δὲ αὐτῶν εἰκὸς εἶναι τοσοῦτον, ὅσον ἂν αὐτάρκως περιλαμβάνῃ τὸ κῶλον, καὶ τῷ μήκει μὲν ἴσους τῇ ἐπιδέσει, τῷ πλάτει δὲ τριῶν ἢ τεττάρων δακτύλων, τῶν αὐτοῦ ἐπιδεομένου δηλονότι.

Στηρίγματα μὲν οὖν [3] εἰσὶν οἱ σπλῆνες τῶν δυοῖν ἐπιδέσμων, οὓς ἰδίως ὑποδεσμίδας ὠνόμασεν. Ἐπιβάλλονται δὲ αὐτοῖς ἐναντίως, ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἐγκάρσιοι περὶ τὸ κῶλον ἑλίττονται, κατὰ μῆκος δὲ οἱ σπλῆνες ἐπιτείνονται, τὴν τῶν πρώτων δυοῖν ὀθονίων ἐπίδεσιν ὅλην καταλαμβάνοντες. Κεχρίσθαι δὲ αὐτοὺς ὀλίγῃ κηρωτῇ κελεύει, περιρρυίσκονται γὰρ καὶ ἀστήρικτοι γίνονται διὰ τὸ πλῆθος, ὥσπερ διὰ τὴν ὀλιγότητα τὴν ἀρχὴν οὐδ' ἑνωθήσονται τοῖς ὑποδέσμοισιν, ἔστιν γὰρ ὥσπερ τις κόλλα πρὸς ἐκείνους αὐτοὺς ἡ κηρωτή. Ἐπὶ σπληνῶν δὲ, καὶ θλίψις γίνεται ξηρῶν ἐπιτιθεμένων τῶν ὀθονίων.

Τὸ δὲ τῆς κλειδὸς [4] ἢ πλευρᾶς κάταγμα περιλαμβάνειν ἐν κύκλῳ δυνατὸν οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἐπὶ τούτων τὸ μέγεθος τοῦ κατάγματος ἐνδείξεταί σοι τὸν ἀριθμὸν τῶν σπληνῶν. Ἐπὶ δ' οὖν κλειδὸς εἰώθαμεν ὡς τὸ πολὺ χρῆσθαι τρισὶν τετραπτύχοις, τοὺς δύο μὲν τοὺς πρώτους εἰς ὁμοιότητα τοῦ Χῖ γράμματος ἐπιβάλλοντες, ὡς κατ' αὐτοῦ τοῦ συντετριμμένου τὸ μέσον ἑκατέρου, καθ' ὃ συμβάλλουσιν ἀλλήλοις ἐπικεῖσθαι. Τρίτον δ' αὐτοῖς, καὶ ἔξωθεν ἐπιτιθέντες κατὰ τοῦ σώματος μῆκος ἐκτεταμένον, αὐτούς τε τοὺς ὑποκειμένους σφίγγοντα, καὶ τὸ κατεαγὸς μέρος τῆς κλειδὸς πιλοῦντα. Χρεία δὲ διττὴ τῶν σπληνῶν κράτησις τε τῶν ὑποδεσμίδων, ἀναπλήρωσίς τε ἐπί τινων μορίων ἃ καλεῖν ἹΠΠΟΚΡΆΤΗΣ εἴωθε ἈΠΌΞΗ τε καὶ ἈΠΌΞΥΡΑ [5], καθάπερ ἐπὶ πήχεως μὲν τὸ πρὸς καρπῷ, κνήμης δὲ τὸ πρὸς τῷ ποδί. Περιβάλλειν γὰρ ἐν τοῖς τοιούτοις ἀξιοῖ κυκλοτερῶς τοὺς σπλῆνας, ὡς μετὰ τὴν ἐπιβολὴν τῶν ἔξωθεν ἐπιδέσμων ἴσην εἶναι τῷ πάχει τὴν ἐπίδεσιν.

Ἔστωσαν δὲ τῷ μὲν μήκει τηλικοῦτοι ὡς ἐν κύκλῳ περιλαμβάνειν τὸ ἐπιδούμενον σῶμα, τῷ πάχει δὲ καὶ τὸ πλάτει κατὰ τὴν ἔνδειαν τοῦ μορίου. Τὴν περιβολὴν δὲ τῶν σπληνῶν τούτων οὐκ εἰς ἅπαξ ἀθρόαν, ἀλλὰ κατὰ βραχὺ ποιεῖσθαι δεῖ, λεπτοτέρους μὲν τῷ πάχει τοὺς ἀνωτέρω τιθεμένους εἶναι δεήσει, παχυτέρους δὲ τοὺς κατωτέρω. Ἐὰν γὰρ ἀθρόως ἕνα περιβάλῃς, ἔσται σοι σχῆμα τῆς κατὰ τοῦτο τὸ χωρίον ἐπιδέσεως, οἷον ἐξ ἀρχῆς ὑπῆρχε τῷ κώλῳ.

Οἱ

(1) Method. lib. VI. t. IV. p. 103. v. 12. ad 16.
(2) Comm. III in HIP. offic. t. v. pag. 689. v. 55.
(3) Com. I. in HIP. de fract. t. v. p. 533. v. 50 ad 56.
(4) Comm. III. in HIP. offic. t. v. p. 690 v. 3.
(5) EROTIANI lex. HIP. ed. Henr. ST. p. 13. Ἀπόξεα τὰ ἀπόξυρα (leg. ἀπόξυρα) καὶ ἀποκεκομμένα λέγει (l. λέγων) τὰ ἐκ πλάτους εἰς στενὸν ἠγμένα, interprete EVSTACHIO fol. 32. D. Ἀπόξεα poliendo detracta et amputata, intelligens ea quae ex latitudine in angustum redacta sunt. Voces deductae ab origine ΞΕ'Ω ac

et nos quidem hosce frequentius invisimus ob magnitudinem periculi, aliquando nocte tota assidentes, cum prorsus fidere ministris non audeamus.

Custodiunt simul ac firmant fractum et inflammationem arcent duo prima lintea, utrique tamen usui non sufficiunt, ideoque ad custodiam auxilium iis adiunges superimpositos pannos, una cum exterioribus fasciis hos ipsos continentibus.

Ad inflammationem vero prohibendam, liquido cerato illitos pannos triplices quadruplicesque esse convenit, eo numero qui membro comprehendendo par sit, longitudine spatium deligationis aequantes, latitudine trium aut quatuor digitorum, ipsius scilicet qui deligatur.

Firmamenta sunt igitur panni duarum fasciarum, quas proprie subligacula nominavit, iisque contrario situ superponuntur. Illae enim transversae membrum circumeunt, panni vero in longum extenduntur, primarum duarum fasciarum deligationem totam obducendo. Eosque modico cerato illini iubet, lubrici enim et instabiles copia fiunt, ob paucitatem vero neque tantulum queunt subligaculis iungi, pannis nempe ceratum est quasi gluten quoddam, quos etiam comprimunt superposita lintea.

Clavicula vero aut costa fractae circumdari in orbem nequeunt, Sed in his fracturae magnitudo ostendet tibi pannorum numerum. Ad claviculam igitur uti plerumque consuevimus tribus linteolis quadruplicibus, dua priora imponentes in speciem literae X ita ut utriusque medium, qua mutuo coeunt ipsi comminutae parti superiaceat, tertium vero iis exterius addentes extensum per corporis longitudinem subiectaque stringens, et claviculam qua perfracta est cogens. Duplex pannorum usus est et ad subligacula cohibenda, et ad aliquas partes complendas, quas HIPPOCRATES vocare consuevit ATTENVATAS, et DERASAS cuiusmodi in brachio est iuxta primam palmae partem, et in crure iuxta pedem, in his enim iubet pannos in orbem circumponi, ut postquam superiniectae fuerint extimae fasciae, deligatio sit crassitudine aequalis.

Sint autem panni ea longitudine, ut circumamplecti valeant corpus quod deligatur, crassitudine vero ac latitudine prout partis defectus est. Huiusmodi pannorum circuitum non semel confertum facere, sed paulatim oportet, ac tenuiores quidem suprapositos esse conveniet, crassiores infra, si enim unum duntaxat confestim obvolvas, erit hoc loco tibi deligationis habitus qualis initio ei membro fuerat.

ac proin a ΞΥΩ et ΞΥΡΟΣ, quae notionem *radendo* exacuendi omnes praebent, neutiquam vero a ΞΗΡΟΣ *siccus*. Emendanda igitur hinc est GALENI lectio t. v. p 690. v. 13. ubi mendose scribitur ἀπίξηρα, quod mendum induxit viros doctissimos EVSTACHIVM in adnotatione ad EROTIANVM et Henr. STEPHANVM in Thes. l. Gr. v ἀπόξυρος, et FOESIVM in Oecon. HIP. ἀπόξυ, ut de *siccaneis*, *subsiccaneis*, et *subaridis* partibus minus apposite cogitarent, quae in hisce HIPPOCRATIS et GALENI locis revera sunt *derasae* vel *dedolatae*, atque ita in obtusum mucronem fastigiatae.

Extimae fasciae quae pannis iniiciuntur duae utplurimum erunt. Prima infra incipiens sursum versum fertur, altera supra deorsum tendit. Possunt quidem et tres et quatuor fasciae adhiberi, sed NOS semper duabus utimur. Manifestum ergo est, eum qui hoc propositum dispiciat posse eo primum collineare, et duplici linteorum numero uti, quandocumque vero ab affecta parte inflammatio aberit etiam tribus.

Subligacula igitur non adversum sibi mutuo ductum habebant, sed ambo membrum retrahebant in contrarias partes iis, in quas praeter naturam exciderat. Fasciae vero post pannos adiectae, cum propositum habeant integrum membrum aequabiliter extentum, et universam deligationem servare, qualem accepere, mutuo adversam distributionem servant, alia dextrorsum voluta, alia sinistrorsum, aliaque deorsum, alia sursum, ita enim deligationem continebunt qualem accepere. Quam ob rem distributiones in dextram et laevam fiant omnino aequales, superius vero et inferius non multum inter se differant, sed quae tamen infra incipiens sursum tendit longius producatur, quam quae a superiore parte fertur deorsum. Hoc enim tutius est ob caussam modo dictam cum sanguinem a fractura in principium membri exprimere suadebamus.

Posituram fractae partis HIPPOCRATES optimam esse dicit, mollem, aequabilem, non declivem. Mollem quidem ne prematur illa parte aegrotus, inaequalis vero positio et dolorem affert, simulque membrum distorquet, quare aequalem recte laudat. Si autem declivis fuerit fluxum humorum faciens inflammationis caussa fit. In omnibus ergo partibus huiusmodi esse collocationem oportet, praesertim vero in extantibus, quale coxarum os est et calcaneum, quoniam eo positu, aliasque in diuturno decubitu calcaneum nigritie tentatur si negligentius et duriter iaceat, neque creberrime sustollatur. Quamobrem dum calefit et a substratis obtunditur facere consuevimus e molli lana orbiculum, quem nonnulli strophium vocant, intus cavum calcanei magnitudini respondentem. Quo orbiculo calcaneum sic firmamus, ut inferior pars sublata maneat, quo sine attritu ac sine calore perflata servetur, extremum quoque ubi planta est pulvinulo quodam molli contrafulciente, vel ligno recto, cui pes mollibus fasciis sit alligatus.

Novi quosdam medicos qui tibia vel femore affectis canales et capsulas cruri supponebant, sed HIPPOCRATI huiusmodi usus non placet, quod lignum praeter alia durum sit nullatenus cedens, ut faciunt pulvini qui vocantur, hi enim cedentes modice cruri non officiunt. Quidam igitur pulvino utuntur, ab initio protinus ei subiicientes vittas transversas, quas ubi crus composuerint utrinque extendentes altius, deinde superioribus mem-

(1) Comm. II. in HIPP. fract. t. V. p. 534. v. 36.

(2) Ibi v. 4. non sine mendis quae tolli nunc facile possunt.

(3) Comm. III. in HIPP. offic. t. V. p. 693. v. 15.

(4) Adsuta haec e comm. II. in HIPP. fract. t. V. p. 546. v. 30.

Οἱ δὲ ἔξωθεν ἐπίδεσμοι [1] κατὰ τῶν σπληνῶν ἐπιβαλλόμενοι δύο μὲν, ὡς τὰ πολλὰ γενήσονται, κάτωθεν μὲν ἄνω τὴν φορὰν ποιούμενος ὁ ἕτερος αὐτῶν, ἄνωθεν δὲ κάτω πάλιν ὁ ἕτερος. Ἐγχωρεῖ γε μὴν καὶ τρεῖς καὶ τέτταρας αὐτοὺς ποιεῖν, ἀλλ' ΗΜΕΙΣ ἀεὶ δυσὶ χρώμεθα. Πρὸς τούτους οὖν τις ἀποβλέπων τοὺς σκοποὺς, εὔδηλον ὅτι δυνήσεται στοχάζεσθαι κατ' ἀρχὰς μὲν ταῖς δύο μοίραις τῶν ὀθονίων χρῆσθαι, καθ' ὃν δ' ἂν χρόνον ἀφλέγμαντον ᾖ τὸ πεπονθὸς μέρος ταῖς τρισίν.

Αἱ μὲν οὖν ὑποδεσμίδες [2] οὐκ ἐναλλὰξ ἀλλήλαις εἶχον τὴν νομὴν, ἀλλ' ἐπὶ τὐναντίον ἀμφότεραι τῆς εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἐκτροπῆς ἐπανῆγον τὸ κῶλον. Οἱ δὲ μετὰ τοὺς σπλῆνας ἐπίδεσμοι, σκοπὸν ἔχοντες ὅλον μὲν τὸ κῶλον ἰσόῤῥοπον, ἅπασαν δὲ τὴν ἐπίδεσιν, ὁποίαν παρέλαβον φυλάττειν, ἔμπαλιν ἀλλήλοις ποιοῦνται τὴν νομὴν, ὁ μὲν ἐπὶ τὸ δεξιὸν μέρος, ὁ δ' ἐπὶ θάτερον ἑλιττόμενος, καὶ κάτω μὲν ὁ ἕτερος ἄνω δ' ἄλλος. Οὕτως γὰρ φυλάξουσιν τὴν ἐπίδεσιν οἵαν παρέλαβον. Διόπερ αἱ μὲν ἐπὶ τὰ δεξιά τε καὶ ἀριστερὰ νομαὶ κατὰ πᾶν ἴσαι γιγνέσθωσαν, αἱ δὲ ἄνω καὶ κάτω μὴ πολὺ μὲν ἀλλήλων ὑπερεχέτωσαν. Ὅμως δ' οὖν ἡ κάτωθεν ἄνω πλεονεκτείτω, τῆς ἄνωθεν κάτω γιγνομένης, ἀσφαλέστερον γὰρ τοῦτο διὰ τὴν ὀλίγον ἔμπροσθεν εἰρημένην αἰτίαν, ἡνίκα εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ κώλου τὸ αἷμα συνεβουλεύομεν ἐκθλίβειν ἀπὸ τοῦ κατάγματος.

Τὴν δὲ θέσιν [3] τοῦ κατεαγότος μορίου φησὶν ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ ἀρίστην εἶναι τὴν μαλθακὴν καὶ ὁμαλὴν καὶ ἀνάῤῥοπον. Μαλθακὴν μὲν ὡς ἂν μὴ θλίβηται κατ' ἐκεῖνο τὸ μόριον ὁ κάμνων. Ἡ δ' ἀνώμαλος θέσις ὀδυνηρά τ' ἐστὶν ἅμα καὶ διαστρέφει τὸ κῶλον, εἰκότως οὖν τὴν ὁμαλὴν ἐπαινεῖ. Ἡ δὲ κατάῤῥοπος ῥευματίζουσα φλεγμονῆς αἰτία γίγνεται. Ἐπὶ πάντων μὲν οὖν τῶν μορίων τοιαύτην εἶναι χρὴ τὴν θέσιν, ἐξαιρέτως δ' ἐπὶ τῶν ἐξεχόντων, ὁποῖον ἐστὶν ἰσχίον καὶ πτέρνα. Ἐπειδ' ἐν ταῖς τοιαύταις θέσεσιν, [4] καὶ ἄλλως ἐν ταῖς χρονίαις κατακλίσεσιν ἡ πτέρνα μελαίνεται ἀμελῶς ἐπὶ σκληροῦ τε κειμένη, καὶ μὴ συνεχῶς ἐπαιρομένη. Καὶ διὰ τοῦτογε θερμαινομένη καὶ πιλουμένη πρὸς τῶν ὑποκειμένων εἰθίσμεθα ποιεῖν κυκλίσκον ἐξ ἐρίου μαλακοῦ, καλοῦσιν δ' ἔνιοι στρόφιον αὐτὸ, τῷ μεγέθει τῆς πτέρνης ἀνάλογον ἔχον τὴν ἐντὸς ἑαυτοῦ κοιλότητα, καθ' οὗ κυκλίσκου στηρίζομεν οὕτως τὴν πτέρναν ὡς αἰωρεῖσθαι τὸ κάτωθεν αὐτῆς μέρος, ὅπως ἄθλιπτός τε ἅμα καὶ διαπνεομένη ἀθέρμαντος φυλάττοιτο. Καὶ δὴ [5] καὶ κατὰ τὸ πέρας ἔνθα τὸ ἴχνος ἐστὶν, ἀντιστηρίζοντος τινὸς μαλακοῦ ἢ ὑπαυχενίου ἢ καὶ ξύλου ὀρθοῦ, ᾧ προσδεδεμένος ὁ ποὺς ἔσω μαλακαῖς ταινίαις.

Οἶδα δέ τινας ἰατροὺς [6] ὑποτιθέντας τῷ σκέλει σωλῆνας τε καὶ γλωσσοκόμους κνήμης ἢ μηροῦ πεπονθότων. ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ δ' οὐκ ἀρέσκεται τῇ τοιαύτῃ χρήσει, τοῦ ξύλου πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἀπηνοῦς ὄντος διὰ μηδὲν εἴκειν, ὥσπερ τὰ ὑπαυχένια καλούμενα, ταῦτα γὰρ εἴκοντα μετρίως οὐκ ἔστιν ἀνιαρὰ τῷ σκέλει. Τινὲς οὖν τῷ ὑπαυχενίῳ χρῶνται κατ' ἀρχὰς εὐθὺς ὑποβάλλοντες αὐτῷ ταινίας ἐγκαρσίας, ἃς ὅταν ἐνθῶσιν τὸ σκέλος ἀνατείναντες ἑκατέρωθεν εἰς ὕψος, ἔπειτ' ἐκ τῶν ἄνω

με-

(5) Paucula haec occurrunt ibi pag. 552. v. 2.

(6) Ex eodem comment. pag. 554. v. 9 et 21. ubi tamen paulo aliter leguntur.

μερῶν τῦ κώλυ συνδήσαντες ἀλλήλαις, ἀσφαλῆ νομίζυσι τὴν θέσιν τῦ σκέλυς. Τότε γὰρ ὑπαυχένιον ἐν ταῖς μετακομιδαῖς τῦ κάμνοντος ἀντὶ γλωσσοκόμυ γίγνεται τῷ σκέλει. Καὶ μέντοι, καὶ κατὰ τὸ κάτω πέρας αὐτοῦ προστίθεασιν ἔνιοι ξύλον ὄρθιον, ᾧ προσδῦσιν ἄκρον τὸν πόδα προϋποβάλλοντες ἔρια, δηλονότι χάριν τῦ μήτ' ἄνω τὸ σκέλος ἕλκειν δύνασθαι τὸν κάμνοντα, μήτ' ἀποτείνειν κάτω, τὴν μὲν γὰρ ἀνάτασιν ὁ δέσμος κωλύει, τὴν δὲ ἐπὶ τὰ κάτω φορὰν τὸ προσερηρεισμένον τῷ πέλμαῖ ξύλον.

Μεθ' ἹΠΠΟΚΡΆΤΗ δὲ [1] εὑρέθη τὸ μηχανικὸν γλωττοκόμιον, οὗ τὴν κατασκευὴν ἐρῶ νῦν, ἐπειδὴ χρησιμώτατόν ἐστιν μετὰ τὸ παύσασθαι τὴν φλεγμονὴν, καὶ μάλισθ' ὅταν ἤδη πωρῦσθαι δεῖται τὸ κάταγμα, τὴν ἀντίτασιν ἐργαζόμενον, ἰσοῤῥόπως τε καὶ ἀλύπως τῷ κατεαγότι τῦ σκέλυς ὀστέῳ.

Δι' ἑνὸς οὖν ἄξωνος [2] ἐπὶ τελευτῇ τῦ μηχανήματος ἐν τοῖς κάτω μέρεσιν τεταγμένυ, τὴν ἀντίτασιν ἐργάζεται τῷ κώλῳ τάσεσιν διτταῖς, ὀνομάζεται δ' αὐτῶν ἡ μὲν κατ' εὐθὺ τείνυσα τὸ κῶλον εὐθύπορος, ἡ δ' ἄνω μὲν πρότερον εἶτα κάτω μεταληπτική. Γίγνονται δὲ ἀμφότεραι διὰ περιθέσεως βρόχων. Ἄριστος δ' εἰς τοῦτο βρόχος ὁ ἐκ δυοῖν διαυλαίων. Οὗτος οὖν ἐν μὲν τοῖς κάτω τῦ κατάγματος μέρεσιν τῷ κώλῳ περιτιθεὶς τὴν εὐθύπορον ἐργάζεται τάσιν τῶν σκελῶν αὐτοῦ περιβληθέντων τῷ ἄξωνι. Ἐν δὲ τοῖς ἄνω μέρεσιν τοῦ κατάγματος αὐτὸς οὗτος ὁ βρόχος εἰ περιτεθείη, τὴν μεταληπτικὴν ἀποτελεῖ τάσιν, ἀπαχθέντων αὐτοῦ τῶν σκελῶν, ἄνω μὲν πρότερον εἶτ αὖθις κάτω, περιβληθεῖναι γὰρ χρὴ καὶ ταῦτα τῷ ἄξωνι. Τὴν περιαγωγὴν δὲ καὶ τὴν οἷον κάμπτην τῶν σκελῶν τοῦ βρόχυ τὴν ἐκ τῶν ἄνω μερῶν εἰς τὰ κάτω διὰ τροχιλλίων γίγνεσθαι χρὴ κατὰ τὰς πλευρὰς τοῦ γλωττοκομίυ τεταγμένων.

Χειρὸς δὲ καταγείσης [3] ὅταν ἤδη περιέρχεται καὶ μηκέθ' ὁ ἄνθρωπος κατακείμενος ᾖ, τυτέστιν μετὰ τὴν δεκάτην ἡμέραν, ἔμπροσθεν γὰρ ὡς τὸ πολὺ κατέκειτο, τῆς χειρὸς ἐν σχήματι κειμένης, ὑψηλότερον ἐχύσης βραχὺ τὸ ἄκρον αὐτῆς, τῦ τραχήλυ ταινίαν ἐξαψάσθω πλατεῖαν, ὥτως ὡς ὅλον ἐπ' αὐτῆς ὀχεῖσθαι τὸν πῆχυν. Οὐχ ἁπλῶς δὲ χρὴ τὴν ταινίαν τήνδε περιβάλλειν, ἀλλ' ὁμαλῶς ἀποτείνειν ἅπαντι τῷ πήχει, μηδὲν αὐτοῦ μέρος ἐῶντας ἀστήρικτον, ἐφ' ὅτῳ συμφύτῳ βάρει ῥέπον τὸ τῦ πήχεως ὀστοῦν, ἐνεχθήσεται πρὸς τὸ κάτω καὶ διαταθήσεται.

Σχῆμα δὲ [4] αἱρεῖσθαι χρὴ τὸ ἀνωδυνώτατον καὶ εὐθύτατον, τῦτο δέ ἐστιν ἐπὶ μὲν χειρὸς τὸ καλύμενον ἐγγώνιον, ἐπὶ δὲ σκέλυς τὸ μικρῦ δεῖν ἐκτεταμένον. Εἰς ἀνωδυνίαν δὲ οὐ μόνον ἕκαστον τῶν κατὰ φύσιν σχημάτων, ἀλλ' ἔτι καὶ τὸ ἔθος ἔοικεν συντελεῖν.

Εὔλογον οὖν ἔδοξέν ΜΟΙ μᾶλλον [5] ἐκτεταμένον σχηματίζειν τὸ σκέλος, ἐφ' ὧν εἴθισται πλείστῳ χρόνῳ τοῦτο ἔχειν τὸ σχῆμα, καθάπερ καὶ ἧττον ἐκτεταμένον, ἐφ' ὧν δι' ὅλης ἡμέρας κέκαμπται. Καὶ τῇ πείρᾳ τε βασανίσας αὐτὸ τοιῦτο ἀνεῦρον ὑπάρχον ὁποῖον ἤλπισα. Καὶ περὶ τῶν χειρῶν δὲ κατὰ τὸν

αὐ-

(1) Simila occurrunt t. 5. p. 554. v. 45. et Methodi lib vi. c. v. t. iv. p. 104.

(2) T. iv. pag. 104. v. 16. ad 34.

membri partibus mutuo alligantes firmam sic existimant cruris positionem. Tunc enim pulvinus in translationibus aegroti pro capsula est cruri. Atqui apponunt quidam inferiori illius extremo lignum rectum, cui alligant summum pedem subiniecta prius lana, ne scilicet aegrotus crus sursum trahere, neque deorsum protendere valeat. Reductionem enim vinculum prohibet, demissionem vero lignum plantae adfixum.

Post HIPPOCRATEM quidem inventa fuit capsula mechanica, cuius structuram nunc dicam quoniam utilissima est, postquam inflammatio remiserit, cum praesertim iam callo glutinari fracturam opus est, intentionem faciens aequabiliter, ac sine dolore in fracto osse cruris.

Axe igitur singulari in extrema machina ad inferiores partes constituto membrum extenditur binis intentionibus. Quarum quae membrum trahit in rectum vocatur directa, quae vero sursum primum deinde deorsum permutata dicitur. Ambae fiunt laqueorum circumplexu, optimusque ei rei est laqueus e duobus loris praelongis. Hic igitur in inferioribus fracturae partibus membrum amplexus, directam extensionem facit loris circa axem volutis. In superioribus vero fracturae partibus, si laqueus hic ipse circumponatur permutatam extensionem exequitur, loris primo sursum et invicem deorsum ductis, nam et haec axi circumvolvi debent. Circumductum vero, et quasi flexum crurum laquei, a superioribus partibus deorsum per parvas trochleas fieri in lateribus capsulae dispositas.

Manu autem fracta cum homo iam obambulat, neque amplius decumbit, id est post decimam diem, antea enim utplurimum iacebat manu eo habitu composita, ut summum eius paulo altius haberet, a collo suspendatur mitella adeo lata, ut totus cubitus ea sustineatur. Oportet vero mitellam hanc non simpliciter obvolvere, sed aequabiliter sub toto cubito praetendere, nullam eius partem relinquendo, quae non fulta sit, ne proprio pondere inclinans cubiti os deorsum feratur ac depravetur.

Conformatio autem eligenda est nullatenus dolens et quam rectissima, cuiusmodi in manu est quam angulatam vocant, in crure vero non omnino exporrecta. Ad arcendum dolorem non habitus solum quicunque naturam sequitur, sed consuetudo quoque conducere posse videtur.

Rationi igitur consentaneum magis MIHI videtur extensum crus componere in iis qui plurimum temporis hanc formam servare solent, minusque porrectum in quibus dies totos flexum permanet. Cuius rei cum experimentum fecerim id evenire comperi quod speraveram. Et manuum eadem ratio est,

eas

(3) E comment. in HIP. fract. t. v. p. 538. v. 54.
(4) Method. lib. VI. t. v. p. 103. v. 18.
(5) Comment. III in HIP. offic. t. v. p. 695. v. 56.

eas scilicet proxime ad angulosam figuram conformandas esse, sed quam id magis aut minus faciendum sit, ex consuetudine indicium capere oportet.

Solvere autem tertio quoque die debebis, ne in membro praeter solitum cooperto dolor aliquis aut prurigo suboriatur, et ne perspirare id prohibeatur, quod iam ad fracturam defixum fuit, unde moleste non solum aliquos prurire, sed ob humorum asperitatem cute nonnunquam erosa, ulcerari quoque contingit. Perfundere igitur aquae temperatae quantum satis est ad huiusmodi humores discutiendos .

Quod si et iterum id pariter facies septima dies aderit ab initio primo, et cum omnia ab inflammatione libera nulla re impediente iam appareant, vel tenuiora quoque aliquando quam ex natura, tunc porro opportunum est ferulas circumponere, membrum simul diligentius conformando, dum ossa laxiora sunt. Ferularum usus idem est ac pannorum ad fractum os continendum, ut maneat immotum, etiamsi membrum universum moveatur, concussis enim durotisque fracturae oris calli concretio inhibebitur.

Iubet HIPPOCRATES leves esse ferulas et aequales et ad extrema resimas, paulum videlicet ab ima parte derasas, quae enim aeque crassae sunt usque ad finem non minus ibi adstringunt, quam in alia quoque vincturae parte, quod fieri non oportet. Mavult enim in medio arctius deligari, atque inde laxius usque ad extrema quae pene resoluta esse debent. Sed et breviores ferulas esse praecipit ipsa vinctura, ne quando cutem proximam tentare valeant eminentem plerunque ob humores receptos, quos fasciae exturbant. Easque monet crassiores circa fracturam esse debere, quod eo loco ipsarum impulsione maxime opus sit.

Id quoque cavere oportet, ne ad ossium eminentias, quales in ima tibia et sura sunt, ferulae pertingant, quod duplici ratione fiet, vel si nullatenus eas imponamus in illis vincturae partibus, vel si breviores, ut ne ad eminentiam perveniant, sed antea deficiant, quam eam tangant, satiusque fuerit ita facere, illis enim premuntur. Quamquam non ipsa quidem ossa premi magis dicenda sunt, quam superpositi musculi vel membranae, et passae tendinum extremitates, atque cutis.

Postquam ferulae impositae fuerint si quid in vinctura laxetur, oportet eas tertio quoque die coartari, neque omnem deligationem solvere ante vigesimum diem, ut firma tanquam crepido fiat callo, nisi quis forte sensus doloris, aut vehemens prurigo, vel ulcerationis metus, ac suspicio non recte com-

(1) Method. lib. VI. c. 5 t. IV. p. 103. v. 34.
(2) Inserta haec e comm. III. in HIP. de fract. t. V. p. 537 v. 5 et 12
(3) Comm. III. in HIP. off. t. V. p. 691. v. 32. et 39. ad 46.
(4) In impresso est *ἐπιδέσεως*, quae lectio sententiae minus apta VIDIO obfuit, qui obscure haec verba interpretatus est *Quandoquidem ad hunc locum potissimum pertinent (ferulae)*
(5) Comment. II. in HIP. fract. t. V. p. 555. v. 29.

αὐτὸν λόγον, δεῖν μὲν ἐγγὺς τοῦ ἐγγωνίου σχήματος σχηματίζειν αὐτὰς, ἀλλ' εἰς τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον ἐκ τῶν ἐθῶν λαμβάνειν τὴν ἔνδειξιν

Λύειν δὲ διὰ τρίτης [2] ὅπως μήτε ἄση τις ἐπιγίγνοιτο μήτε κνῆσις ἀήθως σκεπασθέντι τῷ μορίῳ, μήτ' ἐπιπλέον αἱ διαπνοαὶ κωλύοιντο τοῦ φθάσαντος ἐνεστηρίχθαι κατὰ τὸ κάταγμα, δι' ἃς μὴ μόνον ἀσωδῶς κνᾶσθαι συμβαίνει τισὶν, ἀλλὰ καὶ διαβρωθέντος ὑπὸ τῆς τῶν ἰχώρων δριμύτητος ἐνίοτε τοῦ δέρματος, ἕλκωσιν γίνεσθαι. Καταντλεῖν οὖν ὕδατος εὐκράτου τοσοῦτον, ὅσον ἱκανόν ἐστιν διαφορῆσαι τοὺς τοιούτους ἰχῶρας.

Ην δὲ δὴ καὶ αὖθις ὁμοίως πράξῃς, ἑβδόμη μὲν ἂν εἴη μετὰ τὴν πρώτην ἀρχὴν ἡμέρα, φαίνοιτο δ' ἂν ἤδη, μηδενὸς ἐμποδὼν γενομένου, πάντα ἀφλέγμαντα, καὶ αὐτοῦ γε τοῦ κατὰ φύσιν ἐνίοτε μᾶλλον ἰσχνὰ, τότε οὖν ἐγχωρεῖ καὶ νάρθηκας περιτιθέναι, διαπλάσαντα [2] νῦν δηλονότι τὸ κῶλον ἐπιμελέστερον, ὡς ἂν καὶ τῶν ὀστῶν ὄντων χαλαρῶν. Η δὲ χρεία τῶν ναρθήκων ἐστὶν, ὥσπερ δὴ καὶ τῶν σπληνῶν, κρατεῖσθαι τὸ κατεαγὸς ὀστοῦν, ὡς ὀλίγιστον διαμένειν, εἰ καὶ τὸ κῶλον ἄπον κινοῖτο, συντεθέντων γὰρ καὶ κινηθέντων τῶν χειλῶν τοῦ κατάγματος ἡ πῆξις τοῦ πώρου κωλυθήσεται.

Αξιοῖ δ' ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ [3] λείους τε εἶναι καὶ ὁμαλοὺς τοὺς νάρθηκας, καὶ σιμοὺς κατὰ τὰ ἄκρα τουτέστιν ἀπεξεσμένους ἀτρέμα κατὰ τὴν κάτω χώραν. Οἱ γὰρ ἰσοπαχεῖς ἄχρι τοῦ πέρατος, ἴσην ἐνταῦθα τὴν ἐπίδεσιν ἐργάζονται, παντὶ τῷ ἄλλῳ μέρει τῷ τῆς ἐπιδέσεως, ὅπερ οὐ χρὴ γίγνεσθαι. Βούλεται γὰρ ἐν τῷ μέσῳ τὴν ἐπίδεσιν ἐσφίγχθαι μᾶλλον, ἐκλύεσθαι δ' ἐνταῦθα ἄχρι τῶν περάτων, ἐκεῖνα δ' ἁπάντων ἐκλύεσθαι μᾶλλον. Αλλὰ καὶ μικροτέρους αὐτοὺς κατὰ τὸ μῆκος εἶναι κελεύει τῆς ἐπιδέσεως, ὅπως μὴ ψαύσειάν ποτε τοῦ μετὰ τὴν ἐπίδεσιν δέρματος, ὑψουμένου πολλάκις ἐκ τοῦ δέχεσθαι τοὺς ὑπὸ τῶν ἐπιδέσμων ἐκθλιβομένους χυμούς. Αλλὰ καὶ κατ' αὐτὸ τὸ κάταγμα παχυτέρους εἶναι συμβουλεύει τοὺς νάρθηκας, ἐπειδὴ τὸ χωρίον τοῦτο μάλιστα τῆς ὑπ' αὐτῶν ἐπιδέσεως [4] δεῖται.

Φυλάττεσθαι δὲ χρὴ [5] καὶ κατὰ τὰς ἐξοχὰς τῶν ὀστῶν, ὁποῖαι κατά τε τῆς κνήμης εἰσὶν καὶ περόνης τὰ κάτω πέρατα, τείνεσθαι τοὺς νάρθηκας. Εσται δὲ τοῦτο [6] κατὰ δύο τρόπους ἢ μηδ' ὅλως ἡμῶν τιθέντων αὐτοὺς κατ' ἐκεῖνα τὰ μέρη τῆς ἐπιδέσεως, ἢ βραχυτέρους τιθέντων, ὡς μὴ παραγίνεσθαι πρὶν ἐκείνου ψαῦσαι, [7] καὶ βέλτιόν γε πράττειν οὕτως, θλίβονται γὰρ ὑπ' αὐτῶν. Μᾶλλον δὲ οὐκ αὐτὰ χρὴ θλίβεσθαι λέγειν, ἀλλὰ τοὺς ἐπικειμένους μῦς ἢ ὑμένας αὐτοῖς, καὶ τινας ἀπονευρώσεις καὶ τὸ δέρμα.

Μετὰ δὲ τὴν ἐπίθεσιν [8] τῶν ναρθήκων, εἴτι που χαλαρὸν γίγνοιτο τῆς ἐπιδέσεως ἐπισφίγγειν αὐτοὺς χρὴ διὰ τριῶν, οὐ λύειν ὅλην τὴν ἐπίδεσιν ἄχρι τῆς εἰκοστῆς, ὥστε βεβαίαν γενέσθαι τὴν οἷον κρηπῖδα τοῦ πώρου, πλὴν εἰ μήτις ὀδύνης αἴσθησις, ἢ κνῆσις σφοδρὰ, καὶ τῆς ἑλκώσεως φόβος, καὶ ὑποψία τοῦ μὴ καλῶς

K πε-

(6) Comm III. in HIP. offic. t. v p. 691. v. 50. admixtis nonnullis e comm. II. in fract. t. v. p. 553 v. 32.

(7) CELSI locus lib. VIII. cap. 10 pag. 534. v. 29. sic legitur in cod. MED. *In quam partem fractura inclinat ab ea latior valentiorque ferula imponenda est. Easque omnes* CITRA (vulg. *circa*) *articulum oportet esse recisas, ne hunc laedant*. Eiusdemque libri c. 15. pag. 549. v. 9. simili ratione quod in impressis est *supra manum* ibi scribitur CITRA *manum* utrobique rectius.

(8) Comm. I. in HIP. fract. t. v. p. 527. v. 53 et 4[illegible]

πεπλᾶσθαι τὸ κάταγμα, καὶ κίνησις σφοδρὰ κατά τινα συντυχίαν ἐν τῷ κώλῳ γενομένη, λύειν ἡμᾶς ἀναγκάσῃ.

Γενομένης δὲ τῆς πωρώσεως [1] οὐκέτ᾽ ἐν ἡσυχίᾳ παντελεῖ τηρεῖν χρὴ τὸ κάταγμα, προσήκει γὰρ ἀνατρέφειν τὸν πῶρον ὅταν ἀσφαλῶς ῥιζωθῇ. Τὸ δὲ ἀνατρέφειν γίγνεται τῇ χορηγίᾳ τῆς ὕλης, ἣν ὥσπερ ἀπετρέψαμεν ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ τοῦ πεπονθότος εἰς ἕτερα μόρια τοῦ σώματος, οὕτως νῦν δεῖ προκαλεῖσθαι, καταντλοῦντας ὕδωρ θερμὸν, ἄχρι [2] τῆς εἰς ὄγκον ἐρυθρὸν ἐπάρσεως τῆς σαρκός. Τινὲς δὲ πτελέας ῥίζαν [3] τῷ ἀφεψήματι καταντλοῦσιν, ὅσα πωρώσεως δεῖται κατάγματα. Καὶ μέντοι [4] καὶ ὥσπερ ἐν ἀρχῇ παντάπασιν αὐτὴν ἐκωλύομεν εἰς τὸ πεπονθὸς ἔρχεσθαι, τῇ πιέσει καὶ τῷ πλήθει τῶν ὀθονίων, οὕτω νῦν προσήκει μὴ κωλύειν ἐπιῤῥεῖν ἀφαιροῦντας κατὰ βραχὺ τοῦ πλήθους τῶν ὀθονίων, ἅμα τῷ καὶ τὴν πίεσιν ἐκλύειν.

Ἐφ᾽ ὧν δ᾽ ὑγρότης [5] ἐστὶν πλείων καὶ δι᾽ αὐτὴν οὐ πωροῦται τὰ κατεαγότα, ξηραίνειν αὐτὴν, ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται, πειρᾶσθαι δι᾽ ἐπιδέσεως προσηκούσης, καὶ καταντλήσεως, ἤτοι γε ἐλαχίστης πάντα πασιν, ἢ πλείστης. Ἡ μὲν γὰρ ἐλαχίστη πρὶν ἐπιῤῥυῆναί τι παυομένη, τότε πρόχειρα τῶν ὑγρῶν διαφορεῖ, τότε ἐν βάθει διαχεῖ μετρίως, συμφέρει δὲ οὕτως κεχύσθαι τοῖς ὑπὸ τῆς ἐπιδέσεως ἐκθλίβεσθαι μέλλουσιν. Ἡ δὲ πλείστη διαφορεῖ μᾶλλον ἢ ἕλκει. Εὔδηλον δέ ἐστι καὶ ὡς ἐπὶ μὲν τῆς ἐκθλιβούσης ἐπιδέσεως ἧττον χρὴ πιέζειν τὰ τελευταῖα τῶν ὀθονίων, ἐπὶ δὲ τῆς ἀνατρεφούσης ἔτ᾽ ἧττον ταῦτα, καὶ συμπάσας τὰς περιβολὰς χαλαρωτέρας ποιεῖσθαι.

Διαιτᾶν δὲ ἐν ἀρχῇ λεπτοτάτως χρὴ, καὶ φλεβοτομεῖν ἐνίοτε, καὶ διὰ γαστρὸς ἐκκενοῦν τὰ περιττὰ, ὡς ἐν τῇ τῶν φλεγμονῶν οἰκείᾳ θεραπείᾳ λέλεκται. Κατὰ δὲ τὸν τῆς πωρώσεως καιρὸν, ἀνατρέφειν χρὴ τὸ σῶμα ταῖς εὐχύμοις καὶ τροφίμοις, ἐξ ὧν εἴωθεν γεννᾶσθαι χυμὸς, οὐ μόνον χρηστὸς, ἀλλὰ καὶ γλίσχρος, ἐξ οὗ δεῖ μάλιστα γίγνεσθαι τὸν πῶρον. Καὶ τῶν φαρμάκων δὲ ὅσα μὲν ἐμπλαστικὰ ταῖς οὐσίαις ἐστὶν μετρίως θερμαίνοντα προτρέπει τε καὶ συναύξει τοὺς πώρους, ὅσα δὲ διαφορητικὰ καὶ τοὺς ὄντας ἤδη καθαιρεῖ.

Θᾶττον μὲν οὖν [6] κρατύνεται τὰ κατεαγότα, τουτέστιν ἀσφαλῶς πωροῦται, διά τε τὴν ὕλην ἐξ ἧς ὁ πῶρος γίνεται συμμέτρως ἔχουσαν ἐν ποσότητι καὶ ποιότητι, καὶ διὰ τὴν ῥώμην τῆς πηγνυούσης αὐτὴν δυνάμεως. Εἰς χρόνον δὲ ἐκπίπτει πλείονα διὰ τὴν ἔνδειαν τῆς ὕλης. Ἔστιν ὅτε καὶ διὰ πλῆθος ἄμετρον, ἀποκλύζεται γὰρ ὁ πηγνύμενος πῶρος ὑπὸ τῆς ἔνδον ἐπιῤῥεούσης ὑγρότητος, ὅταν ᾖ πολλή τε ἅμα καὶ συνεχής. Ἔστι δὲ τὸ μὲν πάχος τῆς ὕλης ἐπιτηδειότερον εἰς τὸ παγῆναί τε καὶ γενέσθαι πῶρον. Ἡ δ᾽ ὑγρότης ὅταν ὑδατώδης τις ᾖ καὶ λεπτὴ κατὰ τὴν σύστασιν ἀνεπιτήδειος εἰς πώρου γένεσιν. Ὅτι δὲ καὶ ἡ δύναμις ἡ μὲν ἰσχυροτέρα ταχέως ἐργάζεται τὸ ἑαυτῆς ἔργον, ἡ δὲ ἀσθενεστέρα βραδύτερον, οὐδὲ λόγου δεῖ. Διὰ ταῦτα μὲν οὖν ἐν διαφέρουσι χρόνοις αἱ πωρώσεις γίγνονται τοῖς συντετριμμένοις ὀστοῖς. Πλείων δὲ καὶ ἐλάττων

ἡ ὕλη

(1) Comm. v. in HIP. fract. c. 43. t. v. p. 537.
(2) Paucula haec sunt e libro vi. methodi cap. 5. t. iv. p. 103. v. 45.
(3) De simpl. medicam. lib. viii. t. ii. p. 106. v. 21.
(4) Redit ad comment. I. de fract. t. v. p. 537. v. 46.
(5) Method. lib. vi. c. 5. t. iv. p. 103. v. 50.

compoſitae fracturae, et violentior motus, qui caſu aliquo membro acciderit, interea ſolvere nos cogant.

Callo facto non amplius in quiete omnino continenda fractura eſt, convenit enim callum nutrire ubi valide radices egerit. Nutritio autem fit cum materia adducitur, quam ſicuti ab initio avertimus ab affecta in alias corporis partes, ita nunc evocare debemus aqua calida perfundentes donec in tumorem rubicundum caro efferatur. Nonnulli radicis ulmi decocto perfundunt fracturas, quas callo obducere opus eſt. Et vero etiam quemadmodum principio materiem prohibuimus in affectum locum confluere adſtringendo, multiſque linteis impoſitis, ita conſentaneum eſt nunc eius adfluxum non arcere, paulatim pannos ſubtrahentes, ſimulque laxius deligantes.

In quibus vero humoris plus ineſt, ob quem fracta non conſervent, ſiccare illum, ut antea dictum eſt, conabimur idonea deligatione et perfuſione, eaque minima prorſus, vel plurima. Minima enim prius deſiſtens quam quid confluat, tum qui ſunt in promptu humores diſcutit, tum profundius haerentes modice fundit, expeditque ita liquari ea quae deligatione expelli debent. Plurima vero perfuſio digerit potius quam trahit. Conſtat quoque in deligatione expellente poſtrema lintea minus coartari oportere, in reficiente vero haec non minus, et omnes circuitiones laxiores facere.

Tenuiſſime cibare primis diebus oportet, ac venam interdum incidere, et ſupervacua per alvum educere, ut dictum eſt ubi de propria inflammationum curatione ſermo fuit. At quo tempore callus gignitur, cibis boni ſucci et qui valde nutriant reficiendum corpus eſt, ex quibus non modo boni humores confici ſed etiam craſſiores ſoleant, unde callum fieri maxime convenit. Ex medicamentis vero quaecumque obſtruendo modice et calefaciendo valent, ea callos promovent et augent, ſed quae ſudores eliciendi vim habent, iam factos extenuant.

Citius igitur conſervent fracta, ideſt callo firmantur, tum materia ex qua callus fit habente quantitatis et qualitatis modum, tum robore virium ipſam cogentium. In longius vero tempus protrahuntur, et ob materiae inopiam, et interdum ob copiam immodicam, abluitur enim callus concreſcens ab humore intus affluente, ubi multus una ſit ac iugis. Facit autem craſſitudo materiei ut ea facilius ſpiſſetur et callus fiat. Humor vero ubi ſit aquoſus et conſtitutione tenuis minime aptus eſt ad callum conficiendum. Neque neceſſe eſt dicere valentiores vires citius, debiliores tardius operari, qua de cauſſa diverſis temporibus calli accreſcunt oſſibus fractis. Porro materies magis vel minus ab-

(*) Comm. 1. in Hip. fract. t. v. p. 537. v. 27.

abundat, crassiorque fit, vel tenuior, tum ob eam quae ab initio est cuique corpori temperationem, tum ob acquisitum quo curantur tempore habitum, praetereaque ob victum quo vivunt, et deligationis modum quo deligantur, et aetatem, et anni, tempus, et regionem, quibus omnibus vires aut validae aut imbecillae fiunt.

Tumores assurgentes ab expulsis humoribus, quos arctiore deligatione aliquando facimus, curandi sunt imposita lana multa succida bene carpta, vino oleoque irrigata. Sed illini antea cerato cutis debet cui haec superponenda est, ac deligatio a tumoribus ad superiorem partem fieri.

Alii quidem volunt humorem a tumente parte expressum ad eas quae supra deligationem sunt ascendere, nonnulli ad inferiora loca ferri. Eorum controversiam diiudicare difficile non est, definita prius ipsa deligatione, si enim laxatis ferulis, ut dictum est, partem tumentem deligemus, sanguinis nonnihil ad loca infra vincturam deveniet, sed si ferulis summotis atque tota deligatione penitus resoluta, iterum ab integro religemus, eam simul deligationem adhibentes quae fracturarum propria est, atque una miscentes eam quae a tumidis partibus incipit, humor expressus hoc modo ultra vincturam ab initio factam ad loca supra deligationem excurret.

Ac de transversis quidem fracturis vel haec satis esse possunt, de oblongis tum eadem omnia valent, tum adstringere ea magis oportet ad ipsum fracturae locum, et quod recessit introrsum protrudere. Iis vero quae comminuta sunt multifariam maximeque cum ulceribus, quod plerumque accidere solet, panni circumdari debent vino madentes potissimum aestate, putrescunt enim si quis oleum vel et ceratum adhibeat, cum siccari huiusmodi fracturae magis quam cererae postulent, et malum asperius aliquanto fit. Medicamenta quoque sint e siccantium genere, quae sanguinalia vocantur, quod cruentis protinus vulneribus iniici soleant.

In fracturis cum vulnere ubi nullum parvulum fragmentum ossis emineat, vel abscessurum videatur, eodem deligationis modo utendum est, quem ad fracturas sine ulcere praecepimus. Ubi vero opinio sit ossis particulam post aliquod tempus separatam naturae vi per ipsum vulnus expelli posse, fasciae capite vel a dextris vel a sinistris imposito, deligandus deinceps sic locus est ut totus comprehendatur, neque ulla pars nuda relinquenda, neque adstringi nimium vinctura debet.

Suspicari autem debemus subiectum os vitiatum esse cum effluens pus copiosius sit, quam pro ulceris modo. Si vero et properare ad secretionem pars velut emortua videatur, firmam eius rei iam cognitionem habebis. At unde conices ad secretionem properare? Primum quidem ex ipsis labris ul-

(1) Com. II. in Hipp. fract. t. v. p. 557 v. 53.

(2) Com. II. de fract. c. 74 t. v p. 558. v. 30. Cl. 7. 241 v.

(3) Emendanda hinc impressi codicis lectio monstrosa καὶ μὴ [illegible] αὐτῶν τῶν ἀπὸ τῶν οἰδημάτων ἀρχομένων, [illegible] ὥστε, et cet. ὑπερθεῖν vox Hippocratica, de fract. comm. II. c. 74.

(4) Meth. VI. 5. t. IV. 104. 12. Cl. 7. 41. e.

ἡ ὕλη καὶ παχυτέρα καὶ λεπτοτέρα γίγνεται, διά τε τὴν ἐξ ἀρχῆς ἑκάστου κρᾶσιν, καὶ διὰ τὴν ἐπίκτητον ἐν ᾧ θεραπεύεται χρόνῳ κατάστασιν, ἔτι τε δίαιταν ᾗ διαιτῶνται, καὶ τρόπον ἐπιδέσεως ὃν ἐπιδοῦνται, τήν θ' ἡλικίαν, καὶ τὴν ὥραν, καὶ τὴν χώραν, ἐξ ὧν ἁπάντων, καὶ ἡ δύναμις, ἤτοι γ' ἀσθενὴς ἢ ἰσχυρὰ γίγνεται.

Τὰ δ' ἐξαιρόμενα [1] τῶν οἰδημάτων διὰ τὴν ἔκθλιψιν τῶν χυμῶν, ὧν ἐκ τῆς σφοδροτέρας ἐπιδέσεως ἐνίοτε ποιούμεθα, θεραπευτέον, ἐπιτιθέντας ἔρια πολλὰ ῥυπαρὰ καλῶς κατειργασμένα, ῥαίνοντας ἐλαίῳ τε καὶ οἴνῳ. Προϋποχρίειν δὲ δεῖ τὸ δέρμα καθ' οὗ ταῦτ' ἐπιτεθήσεται κηρωτῇ, καὶ τὴν ἐπίδεσιν ἀπὸ τῶν οἰδημάτων ἐπὶ τὸ ἄνω ποιεῖσθαι.

Τινὲς μὲν οὖν [2] ὑπὲρ τὴν ἐπίδεσιν ἀνιέναι βούλονται τὸν ἐκθλιβόμενον τῶν οἰδημάτων χυμὸν, ἔνιοι δὲ εἰς τὰ κατὰ τὴν ἐπίδεσιν χωρία παραγίγνεσθαι. Κρῖναι δ' οὐ χαλεπόν ἐστιν τὴν διαφωνίαν αὐτῶν, ὁρισθείσης τῆς ἐπιδέσεως. Εἰ μὲν γὰρ ἐπανέντες τοὺς νάρθηκας ἐπιδήσαιμεν, ὡς εἴρηται, τὸ οἰδηκὸς, ἀφίκοιτ' ἄν τι τοῦ αἵματος εἰς τὰ κατὰ τὴν ἐπίδεσιν χωρία, εἰ δ' ἀφελόντες τοὺς νάρθηκας καὶ λύσαντες ὅλην τὴν ἐπίδεσιν, αὖθις ἐξ ἀρχῆς ἐπιδήσαιμεν, ἅμα μὲν τῷ καταγματικῷ τρόπῳ χρώμενοι τῆς ἐπιδέσεως, ἅμα δὴ [3] καὶ μιγνῦντες αὐτῷ τὸν ἀπὸ τῶν οἰδημάτων ἀρχόμενον, ὑπερθείη ἂν οὕτως τὴν ἀρχαίαν ἐπίδεσιν ἐκθλιβόμενος χυμὸς, ἐπὶ τὰ τῆς ἐπιδέσεως ὑψηλότερα χωρία.

Περὶ μὲν δὲ [4] τῶν ἐγκαρσίων καταγμάτων ἱκανὰ καὶ ταῦτα, περὶ δὲ τῶν παραμήκων τὰ μὲν ἄλλα σύμπαντα τὰ αὐτὰ, πιέζειν δὲ χρὴ μᾶλλον ταῦτα κατ' αὐτὸ τὸ κάταγμα, καὶ προστέλλειν εἴσω τὸ ἀφεστηκός. Ὅταν δ' ἐτραύσθη πολυειδῶς καὶ μάλιστα σὺν ἕλκεσιν, ὅπερ ὡς τὰ πολλὰ φιλεῖ γίγνεσθαι, σπλῆνας σκεπαρνηδὸν περιβαλεῖν, οἴνῳ τέγγοντας, μάλιστα ἐν θέρει, σήπεται γὰρ εἴ τ' ἐλαίῳ τις, εἴτε καὶ κηρωτῇ χρῷτο, δεόμενά γε ξηραίνεσθαι μειζόνως ἢ τἄλλα, διότι καὶ μεῖζον τὸ πάθημα. Καὶ τοίνυν καὶ τὰ φάρμακα πάντα τῶν ξηραινόντων ἔστω φαρμάκων, ἐκ τῶν ἐναίμων ὀνομαζομένων.

Τῶν δὲ [5] μεθ' ἕλκους καταγμάτων, ὅταν μὲν μὴ ἐξέχον τι, μήτ' ἀποστήσεσθαι προσδοκώμενον ᾖ μόριον τοῦ καταγέντος ὀστοῦ, χρῆσθαι δεῖ τῷ τρόπῳ τῆς ἐπιδέσεως, ὃν ἐδιδάξαμεν ἐπὶ τῶν χωρὶς ἕλκους καταγμάτων. Ὅταν δὲ ἐπίδοξον ᾖ τι μέρος αὐτοῦ τῷ χρόνῳ χωρισθὲν ἀποκριθήσεσθαι πρὸς τῆς φύσεως, διὰ τῆς κατὰ τὸ ἕλκος χώρας, τὴν ἀρχὴν [6] δεῖ θέντας, ἤτοι γ' ἐκ τῶν δεξιῶν ἢ τῶν ἀριστερῶν μερῶν, ἐπιδεῖν ἑξῆς ὡς ὅλον αὐτὸ καταληφθῆναι, καὶ μηδὲν ἀπολειφθῆναι μέρος γυμνὸν, μὴ σφόδρα τε πιέζειν τῇ ἐπιδέσει.

Δεῖ δὲ [7] ὑποπτεύειν πεπονθέναι τὸ ὑποκείμενον ὀστοῦν ὅταν πλέον ᾖ τὸ ἀποῤῥέον πύον ἢ κατὰ μέγεθος τοῦ ἕλκους. Ἐὰν δὲ καὶ ἐπειγόμενον φαίνηται πρὸς τὴν ἀπόκρισιν τὸ πεπονθὸς μέρος, ἔχοις ἂν ἤδη βεβαίαν τὴν διάγνωσιν. Πόθεν οὖν ὅτι πρὸς ἀπόκρισιν ἐπείγεται; πρῶτον μὲν ἐξ αὐτῶν τῶν χειλῶν τοῦ ἕλκους οὐκ ἐθελόντων συ-

(5) Comm. III de fract. c. 2. t. v. p. 559. v. 32. ad 40 paulum contracta el 7. 242. a.
(6) Traducta haec ab eiusdem comment. cap. x. t. v. 562. 31. ad 37.
(7) Eodem comm. III. de fract. c. 18. t. v. p. 564. v. 5. ad 9.

συνιέναι πρὸς ἄλληλα, διϊσταμένων τε καὶ ἐκτρεπομένων, εἶτα καὶ τῆς τοῦ κάμνοντος αἰσθήσεως, ἐν τῷ βάθει κινήσεως αὐτῷ τινὸς ἀμυδρᾶς φαινομένης.

Ὅταν μὲν οὖν [1] κατὰ τὸ μῆκος τοῦ κώλου γένηται τὸ ἕλκος ἐγχωρεῖ τοὺς νάρθηκας ἐπιβάλλειν ἑκατέρωθεν. Ὅταν δὲ ἐγκάρσιον, κωλύει τὴν ἐπίθεσιν τῶν ναρθήκων, καὶ μάλιστ' ἐὰν ᾖ μεῖζον, ἐφ' ὧν πλείοσιν ὀθονίοις χρηστέον.

Ὠφελιμώτατος [2] δ' ἐστὶν ἁπάντων οἴνων εἰς τὰς τοιαύτας διαθέσεις ὁ μέλας καὶ αὐστηρός. Δῆλον δ' ὅτι καὶ κατὰ τὴν σύστασιν ὁ τοιοῦτος ἐστὶν παχὺς, τὸ μὲν κοινὸν ἀγαθὸν ἔχων, οὗ χάριν εἰς ἐπιβροχὰς [3] ἑλκῶν παραλαμβάνεται, τῶν δ' ἄλλων οἴνων τῶν στυφόντων ἀδηκτότερος ὤν, ὅπερ οὐ τὸ τυχὸν ἀγαθόν ἐστιν ἐν ταῖς τοιαύταις θεραπείαις, διὸ κἂν μὴ λίαν αὐστηρὸς, ἀλλὰ μετρίως ᾖ τοιοῦτος ἀμείνων ἐστίν. Ὀδύνην γὰρ ὁ λίαν αὐστηρὸς φέρει, συνάγων καὶ πιλῶν τὴν σάρκα περαιτέρω τοῦ προσήκοντος. Ὅθεν οὐδὲ λεπτομερὴς κατὰ τὴν οὐσίαν οἷός περ ἐστιν ὁ λευκὸς ἢ ξανθὸς ἢ κιῤῥὸς ἐπιτήδειος, εἰσδυόμενος γὰρ εἰς ὅλον τὸ βάθος τῆς ἡλκωμένης σαρκὸς αἴσθησιν ὀδυνηρὰν πλείονα φέρει, διὰ τὴν ἐν αὐτῇ γιγνομένην σφίγξιν τε καὶ πίλησιν. Ὁ δὲ παχυμερὴς ὁποῖος ἐστὶν ὁ μέλας, οὐ καταδυόμενος εἰς τὸ βάθος τῆς σαρκὸς, ἀλλὰ μόνῃ τῇ ποιότητος διαδόσει, στύφωντε [4] καὶ συνάγων αὐτὴν, ἀποκρύεται μὲν τοὺς ἤδη περιεχομένους χυμοὺς, ἀναστέλλει δὲ τοὺς ἐπιῤῥέοντας.

Λέλεκται δὲ καὶ πρόσθεν, ὡς ἀεὶ χρὴ τέγγεσθαι τὸ ἕλκος ὑπ' αὐτοῦ, ξηρανθέντων γὰρ ἐπ' ὀλίγον ἢ θερμανθέντων τῶν ἐπιβεβλημένων ὀθονίων, τῷ ἕλκει φλεγμονὴν ἀναγκαῖον ἀκολουθῆσαι, καὶ μάλιστ' ἐν θέρει. Καθ' ὃν καιρὸν καὶ παρ' ΗΜΙΝ ἐν Περγάμῳ τῶν ἀρχιερέων τὰς καλουμένας μονομαχίας ἐπιτελούντων, τοὺς κάκιστα τρωθέντας ἐθεράπευσα, πτύγματα μὲν ὀθονίων ἐπιθεὶς τοῖς τραύμασιν, οἴνῳ τοιούτῳ βεβρεγμένα, καὶ αὐτῶν δὲ ἔξωθεν σπόγγους καινοὺς μαλθακοὺς, εἶτα σχεδὸν δι' ὅλης ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ἐπιβρέχων. Προϋπέβαλλον δὲ τῷ τετρωμένῳ κώλῳ δέρμα κοιλαῖνον ἀτρέμα κατὰ τὴν πρὸς ποδῶν χώραν, ὡς διὰ τούτου φέρεσθαι τὸν ἐκ τῆς ἐπιβροχῆς οἶνον, ἐκκενοῦσθαί τε καθάπερ δι' ὀχετοῦ, δεχομένης αὐτοῦ τὴν ἐκροὴν λεκάνης κενῆς, ὡστ' ἀναλαμβανόμενον αὖθις τὸν ἀθροιζόμενον οἶνον ἐν αὐτῇ καταντλεῖσθαι δεύτερον.

Γνωστέον [5] δ' ὡς τὸ κῦρος τῆς θεραπείας ἡ ἐπίτεγξις ἔχει, κατάγε τὰς πρώτας ἡμέρας, ἡνίκα ἐκθλίψεσθαι χρὴ τῶν ἡλκωμένων μορίων ὅσον ἤδη φθάνει κατ' αὐτὰ περιττῆς ὑγρότητος ἠθροῖσθαι, κωλῦσαί τε τὸ ἄνωθεν ἐπιῤῥέον. Ἀπὸ δὲ τῆς τρίτης ἡμέρας ἡ πιωτερὰ κηρωτὴ χρησιμωτέρα πέττουσα τὰ κατὰ τὸ ἕλκος. Ἀλλ' ὅγ' ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ εὐθέως ἐξ ἀρχῆς αὐτὴν παραλαμβάνει, τὴν ἐκ τοῦ οἴνου [7] δύναμιν οὐκ ἐθέλων ἀκραιφνῆ προσπίπτειν τοῖς ἡλκωμένοις μορίοις, ἀλλὰ κατὰ διάδοσιν, [8] ὅπως μήτις ἀνία γίνηται διὰ τὴν στύψιν.

Πο-

(1) T. v. p. 56. v. 48. et 51. comm. III. de fract. c. 12. Cl. 7. 243. F.

(2) Ibi pag. 565. v. 12. ad 29 eiusd. comm. cap XXI.

(3) Imp. habet ἐπιβολάς minus apposite, quod VIDIO fortasse caussa fuit, ut paulo liberius interpretaretur *Communis illi gratia est ob quam in ulcerum vinculis ingeritur*.

(4) In impresso libro scribitur ψύχων pag. 465. v. 19. atque sic legisse VIDIUM manifestum est Cl. VII. 244. H. interpretantem *refrigerando*. Nostri codicis certissima lectio est, cui nec rerum natura, neque ipsius GALENI doctrina repugnat.

(5) Pontifices ob honorem sacerdotii Romae ludos edere potuisse, ac tandem in provinciis coëctos fuisse sacerdotes populo ludos dare, atque horum exhibitionem patrimonii munus fuisse ostendit GUTHERIUS *de veteri iure pontificio* lib. III. c. 10. Gladiatorum vero munus Romanae consuetudinis, primo maiore cum terrore ho-

ulceris, coire nolentibus atque hiantibus et aversis, deinde ex aegroti sensu, quo motum quendam obscurum sibi penitus percipere videtur.

Quando igitur ulcus fit per longum membri, ferulas imponere utrinque licet, transversum vero ulcus id non patitur, praesertim si maiusculum sit, ubi plurimis linteis uti conveniet.

Vinorum omnium utilissimum ad huiusmodi vitia nigrum est et austerum, quod huiusmodi vinum constitutione densius sit, commune id bonum habens, cuius gratia madefaciendis ulceribus adhibetur, ac praeterea minus mordax sit quam alia vina adstrictoria, quae non levis bonitas est in curationibus, ideoque etsi non nimium sed modice austerum sit hoc vinum, melius tamen est, nam nimis austerum contrahens et compingens carnem plus quam par est, dolorem ciet. Quapropter neque tenuioris naturae vinum probatur cuiusmodi est album aut fulvum aut sanguineum, quod ulceratam carnem penitus permeans sensum doloris acutiorem faciat eam constringendo et comprimendo. Densum vero quale nigrum est non penetrans carnem, sed sola qualitatis suae distributione eam adstringens et cogens, collectos iam humores expellit, et affluentes reprimit.

Dictum et antea fuit eodem vino semper ulcus madefaciendum esse, siccescentibus enim paulatim et calefactis linteis suprapositis, inflammationem ulceri accedere aestate potissimum necesse est. Quo quidem tempore apud NOS quoque Pergami pontificibus gladiatoria quae vocant munera exhibentibus, pessime vulneratos EGO curavi, multiplicia lintea imponens vulneribus vino huiusmodi perfusa, superque ea spongias novas molles, ac deinde totum fere diem noctemque irrorando. Supponebam vero antea membro vulnerato corium leviter cavatum ea parte qua ad pedes vergebat, ut vinum a perfusione manans per illud efflueret, et quasi per canalem exhauriretur, lapsum eius excipiente vacua pelvi, ut resumtum quod ibi collectum fuerat denuo posset infundi.

Sciendum porro est irrigationem primis saltem diebus summam curationis habere, quando expellere opus est ab ulceratis partibus quicquid iam superflui humoris collectum fuerit, et quod a superioribus defluit prohibere. A tertia vero die ceratum picatum utilius erit, maturans quae ad ulcus sunt. Atqui HIPPOCRATES continuo ab initio id adhibet, volens vini vim ulceratis partibus non integram sed distribute occursare, ne qua illis ab astrictione molestia fiat.

Sac-

hominum quam voluptate datum in Graecia, deinde familiare oculis Graecorum gratumque spectaculum fuisse, animadvertit LIVIVS lib. XLI. c. 20. Minime negligenda videtur etsi parvula sit nostri codicis hoc loco in voce ΚΑΙ' differentia ab impresso, ubi scribitur Α'ΕΙ', quod interpretem VIDIVM adegit, ut diceret, gladiatores Pergami SEMPER aestate datos fuisse, quod prorsus incertum aliunde est.

(6) Ibi v. 44.

(7) In impresso [illegible], unde est fortasse illa VIDII interpretatio *cerato cum vini proprietate utitur*.

(8) Impressus habet [illegible], quod VIDIVS interpretatur *medium aliquid interiectum*. Lectio nostra vera rem planius exprimit.

Saepe vero et frustula ossium et squamae tempore abscedunt, quae melius est a natura protrusa paulatim ac suo tempore exire, quam irritari medicamentis, aut instrumentis evelli. Quaecumque enim vi confertim abstrahuntur cava fistulosa faciunt, quae autem a natura propelluntur subtus gignente vel materiam callosam vel carnem, ea excidentibus quae excidere debent, continuo plena apparent, et celeriter cicatrices inducuntur, applicito medicamento quod modice siccet et adstringat.

Sed et nervosa quaedam et membranacea corpora interdum abscedunt, quae sine periculo paulatim multo tempore in pus vertuntur, acrium vero medicamentorum vim passa, vel instrumento quopiam, vel digitis avulsa, consensum adducunt subiectarum partium, ut inflammatio quoque, et febris, et delirium, et nervorum distentio consequantur.

Ossium vero eas partes praecidi par est, quaecumque saltem obstant ne recondantur, et quae contingentes carnes vexant, atque ut dicit HIPPOCRATES improbam posituram praebent, idest difficilem et molestam ipsorum ossium positionem. Manifestum insuper est nudata carnibus ossa, neque protinus composita, exsiccari et excidere.

Non recte vero compositis interdum fractis ossibus, si tibi obtingat quod nondum conferbuit, postquam detorseris, reduc in suam sedem, at si incidat iam callo glutinatum, aqua cum oleo multo foveto, tum valide intentum, primo quidem rursus frange ut ab initio fractum fuerat, deinde vero naturali formae restitue, et postremo naturae committe callum fracto in eo habitu obducere.

II. L.

(1) Comm. II. in HIP. de off. cap. XXIII. t. V. p. 683. v. ult. ad 684. v. 7. cl. VII 210. H.

(2) Emendanda hinc impress. libri scriptura ἐκλυθεῖσιν a qua est VIDII interpretatio *instrumentis resolventibus* a re grammatica simul et chirurgica nonnihil abhorrens.

(3) Totus locus sic in impressis paulum corruptus legitur Ὅσα δὲ [illegible]. Quae non miror VIDIUM non nisi obscure interpretari valuisse *ubicumque casura subcrescente calloso quopiam vel carnoso remittuntur*

(4) Comm. in HIP. de fract III 46. t. v. p. 571. v. 32. Cl. VII. 247. H.

(5) Libri impressi HIPPOCRATIS et GALENI hoc loco habent δυσαποθεσίῃ, sed videndum an codicis nostri auctoritate legere apud utrumque liceat δυσθεσίῃ, quam voculam inter Hippocraticas refert EROTIANUS, qui interpretatur, ut est in ed. H. 17. δυσπαραιτήτου ἢ δυσκαταστάτου. EUSTACHIUS vertit *morositatem vel difficilem placationem*, eademque repetit FOESIUS. quae cum non satis faciant emendandam EROTIANI dictionem putaverim legendo δυσκατάστατον, ac vertendo *difficilem instaurationem vel difficilem restitutionem*, ut ipse GALENUS hic explicat, et naturalis vocabuli δυσθεσίης notio postulat

(6) In impr. male scribitur ἀγγίας et VIDIO redditur *cum tormento*.

(7) De fragmentis ossium in magno vulnere non coeuntibus sermo est apud CELSUM lib. VIII cap. X. quem intelligere non est humani ingenii, si legatur in aliqua e toties repetitis editionibus Lindenianis, nimium fortasse a vetere scriptura et a principe et optima impressione Florentina recedentibus. Quamobrem liber hic totum eum locum restituere MEDICEI codicis auctoritate, cum quo editio illa plerumque convenit, quod praesertim una duntaxat vocula, quam exhibent membra-

Πολλάκις δὲ [1] καὶ ἀπόσχιδες ὀςῶν καὶ λεπίδες ἀποπίπτουσιν ἐν τῷ χρόνῳ, καὶ βέλτιον αὐτοῖς ἐςὶν ὑπὸ τῆς φύσεως ὠθουμένοις κατὰ βραχὺ τὴν ἔκπτωσιν ἐν χρόνῳ ἔχειν, οὐ διὰ φαρμάκων ἐρεθισθεῖσιν, ἢ δι' ὀργάνων ἑλκυσθεῖσιν. [2] Ὅσα μὲν γὰρ ὑπὸ βίας ἀθρόως ἀποσπᾶται, συριγγώδεις ἐργάζεται κοιλότητας, ὅσα δὲ [3] ὑπὸ τῆς φύσεως ὑποφυούσης ἤτοι πωροειδῆ τὴν οὐσίαν ἢ σάρκα, ταῦτ' ἐκπεσόντων τῶν τῆς ἐκπτώσεως δεομένων, εὐθέως φαίνεται πλήρη, καὶ διὰ ταχέων ἐπουλοῦται, προσαχθέντος αὐτοῖς μετρίως ξηραίνοντος καὶ ςύφοντος φαρμάκου.

Καὶ νευρώδη δέ τινα καὶ ὑμενώδη σώματα πολλάκις ἐκπίπτει διαπυΐσκοντα μὲν ἀκινδύνως ἐν χρόνῳ πλείονι κατὰ βραχὺ, βιασθέντα δ' ὑπὸ φαρμάκων δριμέων, ἢ δι' ὀργάνου τινὸς, ἢ διὰ τῶν ἡμετέρων δακτύλων ἀποσπασθέντα, συμπαθείας ἐπάγεται τῶν ὑποκειμένων μορίων, ὡς καὶ φλεγμῆναι καὶ πυρέξαι καὶ παραφρονῆσαι καὶ σπασθῆναι.

Τῶν δὲ ὀςῶν [4] ἀποτρίειν ἐκεῖνα προσῆκεν, ὅσα γε κατὰ τὰς ἐμβολὰς ἐμποδίζει, καὶ ὅσα λύπει τὰς ψαυούσας σάρκας, καὶ ὡς ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ φησὶν, δύσθεσιν [5] παρέχει, τουτέςιν δυσχερῆ καὶ ἄνιαρὰν [6] τὴν αὐτῶν θέσιν. Δῆλον δὲ ὅτι τὰ γυμνωθέντα τῶν σαρκῶν ὀςᾶ καὶ μὴ παραχρῆμα ταχθέντα καταξηραίνεται καὶ ἀποπίπτει. [7]

Κακῶς δὲ [8] διαπλασθέντων ποτὲ τῶν καταγέντων ὀςῶν, ἐὰν μὲν μηδέπω πεπωρωμένῳ περιτύχῃς, διαςρέψας εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐπάναγε, πεπωρωμένῳ δὲ ἐντυχὼν, ὕδατι μετ' ἐλαίου πολλῷ καταντλήσας, εἶτα διατείνας ἰσχυρῶς, πρῶτον μὲν κάταξον ὡς ἐξ ἀρχῆς ἦν κατεαγὸς, ἐφεξῆς δὲ τῷ κατὰ φύσιν σχήματι διάπλασσε, καὶ μετὰ ταῦτα ἐπίτρεπε τῇ φύσει πωροῦσθαι τὸ κατεαγὸς ἐν τούτῳ τῷ σχήματι.

ne, quamque incusa omnia exemplaria, neque ipsis primis exceptis, corrupere, miram lucem afferat universae sententiae. Pagina igitur illarum editionum 540. v. 15. haec verba occurrunt. *Quo magis necessarium est, saepius ulcus resolvere quam nutrire* (cod. ATQUE *nutrire*, eodemque modo dixerat paulo ante pag. 539. v. 26. *solvendum nutriendumque est*). *Sequitur quo fere* (cod *sequitur* VERO) *ut id os per se post aliquot dies excidat, aut cum iam ante misera conditio* (cod. *cum* YAM *misera* ANTEA *conditio*, *vulneris sit, tamen id interdum malius, diuturniusque faciat*. (Cod *interdum* MANUS DIUTIUSQUE FACIES.) Quae verba etsi non omnino recte se habeant, verae tamen lectionis vestigia praeseferre videntur, quae minima mutatione hoc modo nisi fallor elici potest *Tamen id interdum* MANUS DIU ET VSQUE FACIET, id est si emortuum illud os per se non excidat, manu extrahendum esse, per dies tentando et usque dum obrumpatur, praesertim cum aliunde pessima vulneris conditio sit. Quae sequuntur hanc explicationem comprobant. *Saepe* ENIM *non etiam ut in vulg.*) *integra cute os obrumpitur, prothusque prurigo et dolor oritur*, QUAE (vulg. *quare*) *solvere si accidit maturius oportet, et fovere aqua et cet.* Dixerat paulo superius p 539. v. ult. simili ratione *Si id* MANUS FACERE *non potest*. Quo loco pariter non video cur vetustior probaque lectio reiecta fuerit, quam et noster codex firmat *Vulsella quali fabri utuntur iniicienda est recte se habenti capite* (vulg. *acutae ossis prominentis cuspidi* quod in nullo unquam exemplari manuscripto vidi) *ab ea parte qua sima est, ut ea parte qua gibba* (GIBBA in cod. lego *gibbera*) *est eminens os in suam sedem compellat*. Sed haec omnia diiudicent qui critica aeque ac medica scientia praestant.

(8) Comm. in HIP. offic. II. 25. t. v. p. 685. 7.

Β. ῑ. ΠΕΡΙ῾ ῬΙΝΟ῍Σ ΚΑΤΑΓΕΙΣΗΣ.

ΤΑ` θλάσματα [1] τῆς ῥινὸς πειρᾶσθαι χρὴ μάλιστα μὲν ἀφλέγμαντα διαφυλάττειν, εἰ δὲ καὶ φλεγμήνειεν, ἀφλέγμαντα ποιεῖν ὡς τάχιστα. Δεῖται δ᾽ οὐδὲν ἐπιδέσεως, ἀλλ᾽ ἀρκέσει τὸ μέσον τοῦ ὀθονίου κατὰ τοῦ μέσου τῆς ῥινὸς ἐπιβάλλοντα, μὴ βιαίως ἀπάγειν τῶν σκελῶν ἑκάτερον ὀπίσω τῆς κεφαλῆς, ἐντεῦθεν τ᾽ ἐπὶ τὸ μέτωπον ἄγοντα δῆσαι. Καταπλάσσειν δ᾽ ἀλεύρῳ γλισχρὸν σαίς ἐργαζομένῳ, προσβάλλοντα κόμμι ἢ μάνναν [2] ὀλίγην. Ε῎ΓΩ᾽ δέποτε μήτε μάννης μήτε κόμμεως εὐπορῶν, ἐχρησάμην ὑγρᾷ ῥετίνῃ. Χρήσαιο δ᾽ ἄν ποτε καὶ μέλιτι μηδὲ ταύτης παρούσης, ἀλλ᾽ ἄμεινον ἐπὶ τὴν μάνναν ἔρχεσθαι καὶ τὸ κόμμι, θερμαίνει γάρ πως τό τε μέλι καὶ ἡ ῥετίνη. Τὰ δὲ τοιαῦτα κατὰ τὰς ἀρχάς ἐστιν ἄχρηστα, προϊόντος μέν τοι τοῦ χρόνου καὶ μένοντος τοῦ λειψάνου τῆς φλεγμονῆς, ταῦτα γίγνεται τῶν ἄλλων χρησιμώτερα.

Διαπλάττομεν [3] δὲ τὸ κατεαγὸς τῆς ῥινὸς ὅταν μὲν ἐγχωρῇ τοῖς δακτύλοις χρώμενοι, καθιέντες εἰς τοὺς μυκτῆρας, ὅταν δὲ μὴ ἐνδέχεται σπαθομήλαις, ἀνάγοντες οὐ κατὰ τὸ πρόσθεν μέρος τῆς ῥινὸς, ἀλλὰ καθ᾽ ὃ μάλιστα καταπέπτωκεν εἰς τὴν κοιλότητα τὸ κατεαγὸς αὐτῆς, ἐκεῖνο γάρ ἐστιν τὸ καὶ τῆς μοχλείας δεόμενον, ἵν᾽ ὑψωθὲν εἰς τὴν κατὰ φύσιν ἀφίκηται χώραν, οὐδὲ γὰρ οὐδ᾽ ἄλλο τι τὸ διαπλάττειν ἐστὶν ὁτιοῦν μέρος, ἔξω τοῦ τὴν οἰκείαν ἑκάστῳ τῶν μερῶν αὐτοῦ διδόναι χώραν.

Α῎πασα [4] δ᾽ ἡ διὰ τῶν κολλημάτων ἀντίτασις τε καὶ οἷον εὔθυνσις τῆς διεστραμμένης ῥινὸς ἀσθενὴς ἐφάνη ΜΟΙ πειρωμένῳ. Εἰ μὲν γὰρ ἰσχυρότερον τείναις [5] αὐτὸ, ἀποκολλᾶταί τε καὶ ἀφίσταται, μετρίως δὲ τείνοντος οὐδὲν ἀξιόλογον περαίνεται.

Γ. ια. ΠΕΡΙ῾ ΓΕ῎ΝΥΟΣ ΚΑΤΑΓΕΙ῎ΣΗΣ.

ΤΩ῀Ν κατεαγότων μορίων τῆς γένυος τὴν ἀντίτασιν χρὴ γίγνεσθαι, τὸ μὲν ἕτερον μέρος τοῦ κατεαγότος ὀσοῦ πρὸς τὸ γένειον τεινόντων κάτω, τὸ δ᾽ ἕτερον ἄνω πρὸς τὴν κεφαλήν. Ἱμάντες δὲ ἔστωσαν ἁπαλοὶ, τὰ πέρατα ἔχοντες κατὰ βραχὺ μειούμενα τοῦ πλάτους, ὅπως ἡ δέσις ἀσφαλεστέρα γένηται, τὰ γὰρ πλατύτερα κἂν ἐπιμελῶς τις δήσῃ τὸ μόνιμον οὐκ ἔχει. Α᾽ναφέρειν δὲ δεῖ πρὸς τὴν κεφαλὴν τοῦ κάμνοντος ἀμφότερα τοῦ ἱμάντος τὰ πέρατα, καὶ δεσμεῖν κατὰ τὴν κορυφὴν αὐτῆς, μᾶλλον δὲ δεῖ τετάσθαι τὸν κάτω, χάριν τοῦ τὴν γένυν [6] εἰς ὀξὺ πέρας ἄγεσθαι.

Χρη-

(1) Comm. in HIP. art. II. c. 42. et seq. t. v. p 606. v. 29. 33. et seq

(2) GALENVS eo loco unde haec desumpta sunt t. v p. 607. v. 23. addit Μάννα δὲ καλεῖται τὸ ὑπόστρωμα τοῦ λιβανωτοῦ *Manna vocatur pollen concussi turis* Et l. IV. de comp. med. sec. loc. c. 4. t. II. pag. 207. v. 10 τὸ ὑπόστρωμα τοῦ ἀποτεθραυσμένου κατὰ τὰ μεγάλα φορτία λιβάνου. *Quod succutitur friati turis in magnis sarcinis* Idque ait a ture contrito differre. PLINIVS h. nat. lib XII. c. 14. *Turis micas concussu elisas mannam vocamus*. CELSVS intelligens fortasse pulvisculum vasorum parietibus adhaerentem *turis fuliginem* semper vocat.

(3) Eiusdem comm c. 46. p. 608. v. 25 29. et seq.

(4) Eiusd. comm cap. 47. ib. v. 55.

(5) Emendanda hinc librorum impressorum scriptura ἰσχυρότερόν τε ἂν ᾖ ὃ ἀποκολλᾶται.

(6) In impresso libro additur hic particula μή, quam ORIBASIVS non videtur legisse in suo exemplari, et quidem sententia recte constat sine illa negatione, quae abest item ab HIPPOCRATIS contextu in editione Basileensi anni MDXXXVIII, quam CORNARIVS curavit pag. 481. v. 19. Ipse tamen in sua interpretatione edita Basileae MDCXLVI. pag. 632. v. 41. eandem particulam admisit, vertens *ne maxilla exacuatur*, Sed in repetita Latina editione anni MDLIII, quam se diligenter emendasse et ad genuinum HIP. sensum con-

II. L. DE NASO FRACTO.

NASI fracturas conari debemus maxime ab inflammatione incolumes servare, qua si tenentur, eam tollere quam citissime. Deligatione nihil opus est, sed sat erit medium lintei medio naso imponentes, leviter utrumque crus ad posteriora capitis ducere, atque inde redactum in fronte deligare. Illinere vero similam subactam in massam glutinosam, addentes gummi vel paullum turis fuliginis. Ego quidem neque tus interdum nactus neque gummi liquida resina usus sum, at ubi haec non adest, mel adhibere potes, quamquam melius est fuliginem turis assequi et gummi, mel enim et resina propemodum calefaciunt. Haec sunt initio quidem inutilia, procedente vero tempore ac manentibus inflammationis reliquiis omnium sunt utilissima.

Restituimus autem priori formae, quod nasi fractum est, digitis ubi liceat in nares adactis, ubi vero id fieri nequeat, specillum subiicientes, non in adversam narium partem, sed qua maxime in cavum desedit id quod fractum est, illud enim est quod molitione quoque opus habet, ut excitatum in suam sedem redeat, nihil enim aliud est quamcumque partem restituere, quam suam cuique sedem reddere.

Omnis vero quae per glutinamenta fit et distentio et quasi correctio perversarum narium, ea MIHI experto imbecilla visa est. Si enim vehementius intendas, gluten disiungitur et abscedit, si moderatius trahas, nihil aestimabile perficitur.

III. LI. DE MAXILLA FRACTA.

FRACTARVM maxillae partium intentionem in diversa fieri oportet, altera scilicet fracti ossis parte ad mentum tracta deorsum, altera sursum ad caput. Habenae sint duae molles, capita habentes paulatim extenuata in latitudine, ut tutior vinctura fiat, latiora enim etsi quis diligenter nectat, firmitatem non habent. Adducenda vero sunt ad aegroti caput utraque habenae capita et in vertice deliganda, sed intendi magis inferior habena debet, eo quod maxilla in acutum extremum ducatur.

conformasse profitetur, locum illum mutavit reddens *quod maxilla exacuatur*, manifestum enim impressoris mendum est *evacuatur*, quod habet editio Lugdunensis anni MDLXVII. pag. 534. extrema, quamquam a CVLMANNO dicatur diligentissime restituta, et quod magis mirum habent illae quoque MERCVRIALIS t. I. p. 301. et LINDENII t. II. p. 784. quae omnium purissimae in utroque contextu a praefationum scriptoribus praedicantur. FOESIVS vero etsi ipse legat *μὴ ἀπομυλλαίνῃ ἡ γνάθος* p. 7 9 F. et interpretetur *ne maxilla in acutum distorqueatur*, animadvertit tamen pag 801. A. locum non male sublata negatione legi posse. Nihil ergo prohibet quin legamus, ut edidere CORNARIVS et MERCVRIALIS apud HIPPOCRATEM Ἔπειτα καταπλάσαντα χρὴ καὶ τοῦτο τὸν ἱμάντα, μᾶλλον δέ τι τὸν περὶ τὸ γένειον, ὩΣ ὍΤΙ ΜΆΛΙΣΤΑ ἈΠΟΜΥΛΛΑΊΝΕΙ Ἡ ΓΝΆΘΟΣ, ξυνάψαι τοὺς ἱμάντας κατὰ τὴν κορυφήν. Sed Latina quam ipsi attulere interpretatio sic leviter mutanda videtur, ut Graeca verba fidelius convertantur. *Postea extento hoc loro, magis autem eo, quod circa mentum est*, *NAM MAXIME IN ACVTVM DVCITVR* (*vel depravatur*) *MAXILLA*. *lora ipsa circa verticem connectere oportet*. Verbum illud ἀπομυλλαίνει in margine MERCVRIALIS, explicatur e veteri codice εἰς ὀξὺ ἄγεται. Melius fortasse scriberetur ἀπομυλλαίνει, et apud GALENVM quoque, in cuius com-

Deligare autem oportet committendo et compellendo extantem maxillae partem ad alteram, hoc vero fiet linteis utranque mutuo adducentibus, atque adducentur si quidem dextera sit pars quae exstat, initio inde facto, atque in sinistram fascia ducta, contraque si sinistra pars affecta sit, inde incipiendo et in dexteram tendendo.

Immissio vero in os digito inspicere oportet an non quicquam inter se dissideant fracti ossis partes, atque ita digito corrigere, quoad conducere videatur, id quod introrsum est extrorsum repellendo. Ipsum vero medicum semper hoc facere non opus esse, sed ut aegrotum doceat id ita exsequi, apparere existimo.

IV. LII. DE IVGVLO FRACTO.

IVGVLVM si transversum penitus est fractum, partes inter se dissidere semper solent, unaque sursum inclinari, altera deorsum, et una in interiorem, altera in exteriorem locum, atque in hoc casu fractura magna ac difficilis curationis esse videtur. Alter vero fracturae modus ubi eius oblonga dispositio est, speciem minoris mali praesefert, difficiliorem tamen curationem habet. Non enim circumcingentem vincturam admittit, veluti membra, quae sola potest propellere et adducere id quod in longum ab iugulo abscissum est.

Vbi igitur iuguli pars quae a pectore est vel in latus vel deorsum elapsa sit, repositio fiet, si quis homini supino collocato pulvinum vel cervical subiiciat inter scapulas ad ipsam spinam, ita ut pectus totum circa illud incurvetur. Homine enim ita composito, medicus debet altera manu caput humeri extrorsum propellere, nam sic fracti iuguli partes plurimum distabunt, altera vero easdem deductas restituere, ac mutuo committere, humerum ad costas extentum adducendo.

Itaque exposita molitione plerunque componitur, at si dum ea adhibetur opus minime obsequatur, ad alium habitum transeundum est, cubitusque ad pectus adducendus, ita ut manus extrema ad ipsum summum caput sani humeri positionem obtineat. Huiusmodi figuratio extrorsum pellit, caput scilicet humeri, adeout simul abducatur pars quoque iuguli summo humero connexa.

V. LIII. DE FRACTVRIS COSTARVM.

FRACTVRAS costarum eodem modo deligamus quo et membra. A dextris enim si eae fractae sint initio facto in sinistras tendimus, si vero sinistrae ab iis orsi deligationis quasi iter ad dexterum latus conficimus.

Vbi

commentario est ἀποσφυλλαίνει, eiusque explanatio sic lepidius procedet μᾶλλον δὲ βούλεται τετάσθαι τὸν κάτω, χάριν τοῦ τα γένυ, ὡς αὐτὸς εἶπε ἀποσφυλλαίνεται, ὅπερ ἐστὶν εἰς ὀξὺ παράγεσθαι. *Magis autem intendi vult inferiorem habenam, propterea quod maxilla, ut ipse ait, distorquetur, idest in acutum pervertitur.* Consonant quae EROTIANVS habet voce Ἀποσφυλλαίνει quam sic explicat τοῦτο γίνεται ὅταν διαστροφὴ καὶ οἷον σπάσμα περὶ τὴν γένυν μετὰ παρέσεως σχῇ, μάλιστα δ' ἐν πληγαῖς. *Hoc fit cum perversitas et quasi distentio maxillam cum relaxatione occupet, maxime ab ictu.* Vide et H. ST. Th. L. Gr. v. ἀποσφυλλαίνω, et FOES. Oecon. HIP. v. ἀπο-

Χρὴ δὲ ἐπιδεῖν προςέλλοντάς τε καὶ καταναγκάζοντας τὸ ἐξεςηκὸς μέρος τῆς γνάθου πρὸς τὸ ἕτερον. Ἔςαι δὲ τοῦτο τῶν ὀθονίων αὐτὸ προσαγόντων ἐκείνῳ, προσαχθήσεται δ᾽ εἰ μὲν τὸ δεξιὸν εἴη μέρος τὸ ἐξεςηκὸς, ἐντεῦθεν μὲν ἀρχομένων, ἐπὶ δὲ τὸ ἀριςερὸν ἀγόντων τὸν ἐπίδεσμον. Εἰ δὲ τὸ ἀριςερὸν εἴη πεπονθὸς, ἐκεῖθεν μὲν ἀρχομένων, ἐπὶ δὲ τὸ δεξιὸν ἀφικνουμένων.

Ἐμβάλλοντα [1] δὲ δεῖ τῷ ςόματι τὸν δάκτυλον ἐπισκοπεῖσθαι μήτι παραλλάσσῃ τὰ μέρη τοῦ κατεαγότος ὀςοῦ, καὶ οὕτως ἐπανορθοῦσθαι τῷ δακτύλῳ πρὸς ὅπερ ἂν δόξῃ συμφέρειν, ἀντωθοῦντα τὸ εἴσω πρὸς τὴν ἐκτὸς χώραν. Ὅτι δ᾽ οὐκ αὐτὸν τὸν ἰατρὸν ἀεὶ χρὴ τοῦτο ποιεῖν, ἀλλὰ τὸν κάμνοντα διδάξαι πράττειν οὕτως, δῆλον εἶναι νομίζω.

Δ. νβ. ΠΕΡΙ ΚΛΕΙΔΟΣ ΚΑΤΑΓΕΙΣΗΣ.

ΟΤΑΝ μὲν [2] ὁλοκλήρως ἡ κλεὶς ἀποκαυλισθῇ, παραλλάττειν εἴωθεν τοὐπίπαν ἀλλήλων τὰ μόρια, καὶ τὸ μὲν ἄνω χωρεῖν, τὸ δὲ κάτω, καὶ τὸ μὲν ἔσω, τὸ δὲ ἔξω, καὶ κατὰ τοῦτο φαίνεται μέγα γε τὸ κάταγμα καὶ δυςίατον εἶναι. Κατὰ δὲ τὸν ἕτερον τρόπον ἡνίκα παραμήκης ἐςὶν ἡ διάθεσις τοῦ κατάγματος, ἡ μὲν φαντασία μικροτέρα, χαλεπωτέρα δ᾽ ἡ ἴασις. Οὐ γὰρ ἐπιδέχεται τὴν ἐν κύκλῳ περιβολὴν, ὥσπερ τὰ κῶλα, μόνην δυναμένην προςεῖλαι καὶ προσαγάγειν τὸ παρὰ μῆκος ἀπεσχισμένον τῆς κλειδός.

Ὅταν οὖν [3] τὸ συνεχὲς τῷ ςέρνῳ μέρος τῆς κλειδὸς ἢ εἰς τὸ πλάγιον ἢ εἰς τὸ κάτω παρολισθῇ, τηνικαῦτα γένειτ᾽ ἂν ἡ κατόρθωσις, εἴτις τὸν ἄνθρωπον ὕπτιον κατακλίνας, ὑποθείη μεταξὺ τῶν ὠμοπλατῶν, κατ᾽ αὐτὴν τὴν ῥάχιν, προσκεφάλαιον ἢ ὑπαυχένιον, ὡς περικεκλασμένον κατὰ τοῦτο γίγνεσθαι τὸν θώρακα σύμπαντα. Σχηματισθέντος γὰρ οὕτως ἀνθρώπου τὸν ἰατρὸν χρὴ τῇ μὲν ἑτέρᾳ χειρὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος ἀπωθεῖν ἐκτὸς, οὕτως γὰρ ἂν διαςαίη μάλιςα τὰ κατεαγότα μόρια τῆς κλειδὸς, διαπλάττειν δὲ τῇ ἑτέρᾳ χειρὶ, καὶ συνάγειν πρὸς ἄλληλα τὰ διεςῶτα τῆς κλειδὸς μόρια, τὸν βραχίονα πρὸς τὰς πλευρὰς παρατεταμένον ἀνάγοντα.

Τὰ πολλὰ [4] μὲν οὖν κατορθοῦται διὰ τῆς προκειμένης ἐνεργείας, εἰ δέ γε ἐν τῷ πράττειν αὐτὴν μὴ ὑπακούοι τὸ ἔργον, ἐπὶ ἕτερον σχῆμα μεταβαίνειν, τὸν ἀγκῶνα παράγοντα πρὸς τὸ ςῆθος, ὡς ἄκραν τὴν χεῖρα θέσιν ἴσχειν παρ᾽ αὐτὸ τὸ ἀκρώμιον τοῦ ὑγιοῦς ὤμου. Τὸ δὲ τοιοῦτον σχῆμα πρὸς τὴν ἐκτὸς χώραν ἀπάγει, δῆλον ὅτι, τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος, ὡς συναπάγεσθαι καὶ τὸ τῆς κλειδὸς μέρος τὸ συνημμένον τῷ ἀκρωμίῳ.

Ε. νγ. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΠΛΕΥΡΟΙΣ ΚΑΤΑΓΜΑΤΩΝ.

ΤΑ ΚΑΤΑΓΜΑΤΑ τῶν [5] πλευρῶν τοῦτον ἐπιδοῦμεν τὸν τρόπον, ὅνπερ καὶ τὰ κῶλα. Τῶν μὲν γὰρ δεξιῶν πεπονθότων τὴν ἀρχὴν ἐνταῦθα βάλλοντες τὴν νομὴν ἐπ᾽ ἀριςερὰ ποιούμεθα, τῶν δ᾽ ἀριςερῶν, ἀπὸ τούτων ἀρξάμενοι τὴν οἷον ὁδοιπορίαν τῆς ἐπιδέσεως, ἐπὶ τὸ δεξιὸν μέρος ἐργαζόμεθα.

Χω-

ἀποσμυλαίνων. Etsi monitum illud HIPPOCRATIS cavendi modo per negationem efferri non absurde posset, altera tamen enunciandi ratio, narrando scilicet ea quae circa maxillam incidunt, probabilior visa est, quod rei naturae conveniat, nullamque Graeco sermoni vim afferat, et ORIBASII excerptis hisce confirmetur.

(1) Comm. 1. de artic. c. 63. t. v. p. 595. v. 42.
(2) Ibi pag. 604. v. 2.
(3) Eiusd comm. c. 73. p. 598. v. 23.
(4) Ibi 598 41.
(5) Comm. 11. in HIP. offic. c. 12. t. v. p. 680. v. 22. ad 24.

Χωρὶς μὲν οὖν ἐπιθλάσεως [1] ὅταν ἁπλᾶ καὶ μόνα γένηται τὰ κατάγματα τῶν πλευρῶν, τῇ μὲν φαντασίᾳ χαλεπώτερα τῆς ἐπιθλάσεώς ἐστιν, τῇ δυνάμει δὲ ἐπιεικέστερα, θεραπεύεται γὰρ ἄνευ κινδύνου τάχιστα. Χωρὶς δὲ κατάγματος ὅταν αἱ περὶ τὰς πλευρὰς σάρκες θλασθῶσιν, εἰς μέγιστον ἐνίοτε κίνδυνον ἥκουσιν οἱ οὕτω παθόντες.

ϛ. νδ. ΠΕΡΙ᾽ Α᾽ΠΑ᾽ΓΜΑΤΟΣ.

ΟΥ᾽Χ ἕτερόν τι γένος [2] πάθους ἐστὶν τὸ ἄπαγμα τοῦ κατάγματος, ἀλλ᾽ ἔστιν τὸ ἄπαγμα κάταγμα κατὰ τὸ τῆς διαρθρώσεως χωρίον γιγνόμενον. Ε᾽ν δὲ τῇ κατ᾽ ἀγκῶνα διαρθρώσει ποτὲ μὲν τὸ τοῦ πήχεος ὀστοῦν ἀπάγνυται, ποτὲ δὲ τὸ τοῦ βραχίονος. Α᾽πάγνυται δὲ ὁ πῆχυς κατὰ τρεῖς ἑαυτοῦ τρόπους, ποτὲ μὲν κατὰ τὴν βαθμίδα, ὅτε καὶ πλανῶδες μάλιστα ἐν τούτῳ τῷ κατάγματι τὸ τοῦ βραχίονος ἄρθρον γίγνεται, μηκέτ᾽ ἐπὶ βάσεως ἀσφαλοῦς στηριζόμενον, ποτὲ ἐφ᾽ ἑκάτερα ταύτης, ἢ ἐν τοῖς ὀπίσω μέρεσιν κατὰ τὸ τοῦ ἀγκῶνος χωρίον, ἢ ἐν τοῖς πρόσω κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐκφύσεως τοῦ προσθίου κορωνοῦ. Χείρισται δ᾽ εἰσὶν αἱ θλάσεις τῶν κατὰ διάρθρωσιν ταύτην παθημάτων, οὐ γὰρ ἐπὶ τοῖς τῶν ὀστῶν πάθεσιν αὐτοῖς δι᾽ ἑαυτὰ κίνδυνος ἕπεται τοῖς πάσχουσιν, ἀλλ᾽ ὅτι συμπάσχουσιν οἵ τε μύες καὶ οἱ τένοντες, καὶ τὰ νεῦρα. Εἴπερ οὖν ὁπότε συμπάσχουσιν κίνδυνον ἐπιφέρουσιν, πολὺ μᾶλλον ὅταν αὐτοὶ πρῶτοι πάθωσιν.

Ζ. νε. Ε᾽Κ ΤΩ῀Ν Η᾽ΛΙΟΔΩ᾽ΡΟΥ [3] ΠΕΡΙ᾽ ΤΩ῀Ν Ε᾽Ν ΚΕΦΑΛΗ῀Ι ΤΡΑΥΜΑ᾽ΤΩΝ.

ΠΑ῀Ν τραῦμα τῇ αὐτοψίᾳ καὶ τῇ μηλώσει καταλαμβάνεται. Τῇ μὲν αὐτοψίᾳ ἢ ἁπλοῦν ὁρώμενον, ἢ μετὰ περιθλάσεως σωμάτων, τῇ μηλώσει [4] δὲ τὸ βάθος αὐτοῦ καταλαμβάνεται, ἐάν τε ἐπιπολαῖον ᾖ, ἐάν τε βαθύ. Εἰ δὲ βαθύτατον εἴη τὸ τραῦμα, συνδιακεκομμένου τοῦ περικρανίου ὑμένος, καθεθεῖσα ἡ μηλωτρὶς ἀντιτύπῳ τῷ ὀστέῳ ἐπερεισθήσεται, ἐὰν δὲ ᾖ ἐξασμένος ὁ περικράνιος ὑμὴν, ὑμενώδη σώματα φανήσεται. Ε᾽ὰν δὲ τετρωμένος ᾖ, ἐάν τε τεθλασμένος, τὴν ἐπιδιαίρεσιν ζητεῖ πρὸς ἀκίνδυνον θεράπειαν, μὴ ἐπιδιαιρεθέντος γὰρ αὐτοῦ, ἢ ἄλλως ἀπείρως θεραπευθέντος ἐπιγίγνεται φλεγμονὴ τοῦ ὑμένος.

Καὶ καταρχὰς μὲν ὁ τοῦ τραύματος τόπος οἰδεῖ μετὰ ὀδύνης, βραδυνούσης δὲ τῆς ἐπιμελείας, τῷ πρωτοπαθήσαντι τόπῳ συμπάσχειν εἴωθεν ὁ περικράνιος ὑμὴν, οἰδήσαντος δὲ αὐτοῦ τὰ σκέποντα συνοιδεῖ σώματα, ὡς τὴν ὅλην ἐπαίρεσθαι κεφαλὴν, ἐνίοτε δὲ καὶ τὸ πρόσωπον μετὰ πυρετοῦ ὀξυτάτου. Καὶ τοῖς μὲν ἀκινδυνότερον διατελοῦσιν πυοῦται ὁ ὑμὴν, ὥστε κατὰ πολλὰ μέρη τὴν κεφαλὴν ἀφι-

(1) Comm. III. de artic. c. 51. t. v. p. 623. 47. Cl. 7. 257. A.

(2) Sumpta haec esse videntur ab extrema parte commentarii III de fractis, quae periisse indicatur in ed. Basil. t. v. p. 575. v. 32 ubi adnotatum est ἐξήγησις λείπει. Quam iacturam neque in amplissima sua editione restituere potuit CHARTERIUS. Sententia certe respondet verbis HIPPOCRATIS ibi allatis.

(3) Medicum quendam HELIODORUM operari manibus quoque consuevisse indicat IUVENALIS sat. VI v. 372. aetate sua Romae clarum, TRAIANI scilicet principatu. Huius fuisse chirurgicos libros credibile admodum est, unde haec excerpsit ORIBASIUS, et quae praeterea protulit de fasciis, de laqueis, et de machinamentis iam edita. Idem esse videtur cuius aridum medicamentum cicatricem inducens memorat GALENUS lib v de comp. med. per gen. c 14. t 11. p. 390. v 53. Mirum est eximium hunc medicum praeteritum Danieli CLERICO fuis-

res sunt, nam sine periculo celerrime curantur. At ubi sine fractura costas circumplexae carnes contunduntur, in maximum saepe periculum veniunt qui sic laesi sunt.

VI. LIV. DE ABRVPTIONE.

NON aliud mali genus abruptio est atque fractura, sed est abruptio fractura quae fit circa locum articuli. In articulo vero ad brachii flexum nunc os cubiti nunc humeri abrumpitur. Cubitus quidem abrumpitur secundum tres casus sui ipsius, interdum vero iuxta sinum, quando et vagus maxime fit ob huiusmodi fracturam brachii articulus, stabili fundamento iam non suffultus, aliquando ab utraque sinus parte, aut a posteriori ad ipsum cubiti flexum, aut antrorsum ad principium exortus prioris apicis. Pessimae praeterea sunt contusiones quae affectibus huiusce articuli accedunt, non enim in ossium morbis, ipsamet periculum faciunt aegrotantibus, sed quod musculi, tendines, nervique una afficiuntur. Si igitur quando hae partes ob iniuriam aliarum simul patiuntur periculum afferunt, id facient eo magis ubi ipsae primae affectae sint.

VII. LV. EX HELIODORI LIBRIS DE VVLNERIBVS CAPITIS.

OMNE vulnus et visu et specillo demisso deprehenditur. Visui quidem, vel simplex apparet, vel collisum etiam in corporibus quae circum sunt, specillo vero eius altitudo exploratur, an in summa parte sit, an penitius penetraverit. Si profundissimum vulnus sit discissa simul membranula quae sub cute calvariam cingit, demissum specillum in resistente osse haerebit, si autem calvariae membranula dilacerata sit, membranacea corpora in conspectum venient. Vbi ea vulnerata est et ubi collisa, praecidi postulat, ut curationem tutam habeat, nisi enim ea ex toto ab osse deducatur, vel si aliter imperite tractetur membranae inflammatio suboritur.

Et initio quidem vulneris locus cum dolore intumescit, procedente vero curatione, parti primum laesae consentire consuevit calvariae membrana, ea vero tumefacta, tegentia corpora simul tument, adeout totum turgeat caput, ac nonnullis quoque facies, cum febre vehementi. Qui se minus periculose habent, iis membrana suppurat, ita ut multis partibus in ca-

fuisse in docta ceteroquin et laboriosa historia medicinae, et Io. Conr. BARCHVSIO in dissertationibus *de medicinae origine et progressu*.

(4) Adnotatio margini adscripta, quae ab ipso videtur esse NICETA [illegible] ἐν ΤΟΙΣ ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΥΜΕΝΟΙΣ [illegible], ἀλλὰ καὶ ὁ ΓΑΛΗΝΟΣ [illegible]. *Dicta est a significatione quae per specillum fit, ut ipse HELIODORVS in chirurgicis ait, sed et GALENVS in commentariis ad librum de vulneribus in capite dicit* [illegible] *vocari ab* HIPPOCRATE *tentationem per specillum, quam facimus eo intus demisso.* GALENI commentarii illi interciderunt, unde haec desumpta fuere, quos ipse memorat in libello de libris propriis t. iv. p. 636. v. 25. et Methodi lib. vi. c. 6. pag. 104. v. 44. et initio comment. ii. in iii. Epidem. t. v. p. 407. v. 14.

capite abfceffus fiant, et qui faevius his affliguntur, iis vomitus bilis, delirium, ac nervorum diftentio fequitur, et plerique pereunt.

Vbi vulnus in tempore eft, fi quidem in fumma parte fit, fola cute difciffa, tutiffimam curationem habet. Difficilior ea eft fi vulnus profundius fit, mufculo affecto. Ipfe vero mufculus vulneratus vel difciffus apparet, cutis enim carnofiore contextu, at mufculus nervofo eft, et ab illa communis fanguis fertur, a mufculo vero flavus tenuis calidus, nam in mufculis maior vafculorum copia eft naturam arteriarum habentium. Vulnere rurfum non fatis diducto, mufculoque doloris fenfu affecto, diftentio nervorum accedere confuevit.

VIII. LVI. CVRATIO VVLNERVM.

SI vulnus igitur parvum et in fumma parte fit, capillis antea abrafis fuper id imponatur pannus medicamento illitus, cui inflammationem reprimendi et glutinandi facultas fit. Vbi maius et profundius eft, illaefa tamen membrana calvariam cingente, cruentas oras in unum attrahere futuris oportet, deinde confequenti curatione uti quae glutinet. At fi profundum fit vulnus, atque in fumma cute anguftum, fcalpello latius aperiatur, ut aequale ufque ad imum fiat, tum quae dicta funt facienda. Vbi membranula calvariam cingens vulnerata eft, praecidi antea debet, deinde vulneris orae in unum adducendae funt, quae quidem in cruentis planifque partibus facere expedit.

Vbi vero cum vulnere collifum quid fuerit, eaque ipfa membranula contufa et lacera incidat, poftquam praecifa fuerit, linamenta probanda funt, carptifque linteolis fundo impleto, pannus ad reprimendam inflammationem valens fupra dari debet, et fuper eum extremo loco lana vino cum oleo madefacta, ac deinde conveniens deligatio eligenda. A tertio die fomentum probetur, vel perfufio fpongiis facta, ac rurfum linamenta adhibenda, eaque indere oportet inlita medicamenro aliquo pus movente, et confequens tractatio quae pus citet ad vulnus implendum inftituatur.

Solet aliquando difciffa vel collifa aut lacerata calvariae membrana vulnus negligi, quando accidit, ut neglecta fuperna fectione, vehemens inflammatio, ut dictum eft, fuperveniat. Proficit ergo poftquam caput derafum eft perfufione uti ex aqua temperata, et cataplafmata ad folvendam inflammationem appofita adhibere, quemadmodum ubi fermo fuit de inflammatione explanavimus.

Inflammatione igitur foluta res bene cedet, fuppurata vero membrana calvariam cingente, et carne abfcedente, non vulnus modo, fed et vicinas partes quae abfcefferunt fuperne aperire oportet, et curatione uti abfceffibus apta. Confuevi equidem ubi forte vulnus occurrit cuiufpiam antea curati, incipiente inflammatione ad fectionem properare, fic ea ne fiat prohibetur. Oportet pariter fupernam fectionem linamentis diducere, tum linteolum quod linamenta cuftodiat exterius fuperponere tinctum in vino cum oleo, vel pannum facultatis inflammationem reprimentis, rurfumque exterius la-

ἀφίστασθαι, τοῖς δὲ χαλεπώτερον διάγουσιν τούτοις χολημεσία, παρακοπή, σπασμὸς ἕπεται, καὶ οἱ πλεῖστοι ἀπόλλυνται.

Τοῦ δὲ τραύματος κατὰ κροτάφου γεγονότος, ἐπιπολαίου μὲν, μόνου τοῦ δέρματος διακεκομμένου, ἀκίνδυνος γίγνεται ἡ θεραπεία. Χαλεπὴ δὲ βαθυτάτου γεγονότος τοῦ τραύματος, τοῦ μυὸς διατιθεμένου. Φαίνεται δὲ καὶ αὐτὸς ὁ μῦς τετρωμένος ἢ διῃρημένος, σαρκωδέστερον μὲν γάρ ἐστιν τὸ δέρμα, νευρώδης δ' ὁ μῦς τῇ συγκρίσει, καὶ ἐκ μὲν τούτου κοινὸν αἷμα ἐκκρίνεται, ἐκ δὲ τοῦ μυὸς ξανθὸν λεπτὸν, θερμὸν, ἐν γὰρ τοῖς μυσὶν μᾶλλον πλεονάζει τὰ ἀρτηριώδη ἀγγεῖα. Πάλιν δὲ τοῦ τραύματος μὴ ἐπιδιαιρεθέντος, ἀγανακτήσαντος τοῦ μυὸς εἴωθεν γίγνεσθαι σπασμός.

Η. ιϛ. ΘΕΡΑΠΕΙ'Α ΤΡΑΥΜΑ'ΤΩΝ.

Ε'Α'Ν οὖν γένηται τραῦμα μικρὸν μὲν ἐπιπολαῖον, μετὰ τὴν τῶν τριχῶν ἀποξύρησιν σπλήνιον ἐπιτιθέσθω δυνάμεως ἀφλεγμάντου κολλητικῆς. Ἐὰν δὲ μεῖζον ᾖ καὶ βαθύτερον, τοῦ περικρανίου ὑμένος ἀπαθοῦς ὄντος, ἔναιμα ὄντα τὰ χείλη ῥαφαῖς συνάγειν δεῖ, ἔπειτα χρῆσθαι τῇ ἀκολούθῳ κολλητικῇ θεραπείᾳ. Ἐὰν δὲ βαθὺ μὲν ᾖ τραῦμα, ἐστενωμένον δὲ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν, ἐπιδιαιρείσθω, ἵνα γένηται ἰσοβαθὲς, καὶ τότε τὰ εἰρημένα γιγνέσθω. Τοῦ δὲ περικρανίου ὑμένος τετρωμένου, πρότερον ἐπιδιαιρεῖν δεῖ τὸν ὑμένα, [1] εἶτα συνάγειν τὰ τοῦ τραύματος χείλη. Ταῦτα μὲν οὖν ἐπὶ ἐναίμων ὁμαλῶν σωμάτων ποιεῖν.

Ο'ταν δὲ τὸ τραῦμα μετὰ θλάσματος γένηται, καὶ αὐτὸς ὁ ὑμὴν τεθλασμένος καὶ ἐξασμένος τυγχάνῃ, μετὰ τὴν ἐπιδιαίρεσιν τὴν διαμότωσιν δοκιμάζειν, τοῖς τιλτοῖς μοταρίοις πληρουμένου τοῦ βάθους, καὶ τότε ἔξωθεν ἐπιτιθέναι σπλήνιον ἀφλεγμάντου δυνάμεως, κατὰ δὲ τοῦ σπληνίου, καὶ τὸν ἔξωθεν τόπον ἐπιτιθέσθω ἔρια οἰνελαίῳ βεβρεγμένα, εἶτα ἐπίδεσις ἐγκρινέσθω ἡ οἰκεία. Α'πὸ δὲ τῆς τρίτης πυρίᾳ δοκιμαζέσθω, ἢ διὰ τῶν σπόγγων ἡ κατάντλησις, εἶτα πάλιν διαμότωσις, μοτῶν ἐντιθεμένων πυοποιῷ φαρμάκῳ βεβρεγμένων, καὶ ἡ ἀκόλουθος πυοποιὸς ἀγωγὴ ἐγκρινέσθω πρὸς τὴν τοῦ τραύματος σάρκωσιν.

Εἴωθεν δέ ποτε τετρωμένου ἢ τεθλασμένου ἢ ἐξασμένου τοῦ περικρανίου ὑμένος ἀμελεῖσθαι τὸ τραῦμα, ὅτε συμβαίνει τῆς ἐπιδιαιρέσεως ἀμεληθείσης, ἐπιγίγνεσθαι νεανικὴν φλεγμονὴν ὡς εἴρηται. Συμφέρει οὖν μετὰ τὴν τῆς κεφαλῆς ψίλωσιν κατάντλησιν ἐγκρίνειν τὴν διὰ τοῦ εὐκράτου ὕδατος, καταπλάσματά τε δοκιμάζειν τὰ πρὸς τὴν τῆς φλεγμονῆς λύσιν εὐθετοῦντα, ὡς ἐδηλώθη ἐν τῷ περὶ φλεγμονῆς λόγῳ.

Λυθείσης μὲν οὖν τῆς φλεγμονῆς εὖ ἂν ἔχοι, πυωθέντος δὲ τοῦ περικρανίου ὑμένος, καὶ ἀποστάντων τῶν σωμάτων, οὐ μόνον τὸ τραῦμα, ἀλλὰ καὶ τὰ πλησίον μέρη τὰ ἀφεστῶτα, ἐπιδιαιρεῖν δεῖ. Καὶ τῇ ἐπὶ τῶν ἀποστημάτων χρῆσθαι ἀγωγῇ. Εἴωθα δὲ ὅταν τινὸς προθεραπευθέντος ἐντύχω τῷ τραύματι, ἀρχὴν ἐχούσης φλεγμονῆς, ἐπὶ τὴν διαίρεσιν ὁρμᾶν, κωλύεται γὰρ οὕτως ἡ τῆς φλεγμονῆς γένεσις. Δεῖ δὲ ὁμοίως τὴν ἐπιδιαίρεσιν διαστέλλειν τοῖς μοτοῖς, καὶ τότε ἔξωθεν μοτοφύλακα ἐπιτιθέναι οἰνελαίῳ βεβρεγμένον ἢ σπλήνιον δυνάμεως ἀφλεγμάντου, καὶ πάλιν ἔξωθεν

M ἔρια

(1) PAULUS lib. VI. c. 90. p. 211. v. 22. ἐπιδιαλύσας τὸ δέρμα, quod QUINTERIUS vertit cute divisa.

ἔρια ἐπιτιθέναι οἰνελαίῳ νενοτισμένα, εἶτ' ἐπιδεῖν προσηκόντως καὶ ταῖς ἑξῆς ἡμέραις τῇ πυοποιῷ ἀγωγῇ χρῆσθαι. Ἔτι δὲ φλεγμονῆς οὔσης μετὰ τὴν διαμότωσιν δοκιμάζειν τὰ καταπλάσματα.

Κατὰ κροτάφου δὲ τοῦ τραύματος γεγονότος, μόνου μὲν τοῦ δέρματος διακεκομμένου, ἡ κοινὴ δοκιμαζέσθω τραυματικὴ ἀγωγὴ, ἡ μικρῷ πρόσθεν εἰρημένη. Τετρωμένου δὲ τοῦ μυὸς, ἔτι δὲ καὶ τεθλασμένου, ἐπιδιαιρεῖν χρὴ, οὐ πάντως δὲ χιάζειν τὸν μῦν, ἀλλὰ μεγεθύνειν τὴν ἐπιδιαίρεσιν, τοῦτο γὰρ κωλυτικὸν γίγνεται τοῦ σπασμοῦ. Δεῖ δὲ οὐδὲ τὴν εὐθυτομίαν δοκιμάζειν, ἀλλὰ τὸν μῦν κατὰ λοξὸν σχῆμα ἐπιδιαιρεῖν, μᾶλλον γὰρ οὕτως ἀπολύεται τὸ σύγκριμα, καὶ ἀσυμπαθέστερον γίγνεται. Οὐ πάντως δὲ ὅλον δι' ὅλου τοῦ πάχους διακόπτειν δεῖ τὸν μῦν, ἀλλὰ μεγεθύνειν ἐφ' ὅσον ἂν συμφέρῃ. Μετὰ δὲ τὴν ἐπιδιαίρεσιν, οἱ μὲν ῥαφαῖς ἐχρήσαντο, οἱ δὲ διαμοτώσει καὶ τῇ ἀκολούθῳ πυοποιῷ θεραπείᾳ. Σύντομος μὲν οὖν ἐστὶν ἡ ἔναιμος ἀγωγὴ, ἄνευ βλάβης δὲ μᾶλλον ἡ ἀφλέγμαντος καὶ πυοποιὸς θεραπεία.

Θ. νζ. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΠΙ ΜΕΓΑΛΩι ΤΡΑΥΜΑΤΙ ΕΠΙΠΛΕΙΟΝ ΨΙΛΟΥΜΕΝΟΥ ΟΣΤΕΟΥ.

ΜΕΓΑΛΟΥ δὲ τραύματος γενομένου καὶ ἐπιπλεῖον ψιλουμένου ὀστέου, εἴωθέν ποτε προκόπτειν ἡ διὰ μόνης τῆς φαρμακίας ἀγωγὴ, ἡ διὰ τῶν λεγομένων κεφαλικῶν ξηρίων τε καὶ ἐμπλάστρων. Ταύτῃ δὲ τῇ ἀγωγῇ χρωμένων ἡμῶν, ὅταν μὴ ἐπιτευχθῇ, ἡ κατὰ περισάρκωσιν θεραπεία ἀναγκαία, ἀναξηραινόμενον γὰρ ἐπιπλεῖον τὸ ὀστέον ἀφιστᾶται, κατὰ λεπίδος ἀπόστασιν, χωριζομένης αὐτοῦ τῆς πυκνῆς ἐπιφανείας, καὶ τάχιστα σαρκοῦται τὸ τραῦμα. Πυριᾶν δὲ δεῖ τὸ τραῦμα, ἢ καταντλεῖν, ἅμα τῇ τῶν φαρμάκων χρήσει διαμοτουμένου καὶ πληρουμένου καὶ ἐπιδεομένου.

Συντομωτέρα δὲ γίγνεται ἡ θεραπεία, ἐπιξυσθέντος τοῦ κρανίου, τῇ γὰρ ξύσει δαπανηθείσης αὐτοῦ τῆς πυκνῆς ἐπιφανείας, ἡ σάρκωσις ἐκ τῆς ὑποκειμένης σήραγγος γίγνεται. Διὸ καὶ τὸ βάθος τῆς ξύσεως κανονίζεται ὡς τῆς διπλόης. Ἡ δὲ ξύσις διὰ κοινοῦ ξυστῆρος γιγνέσθω ὁμαλὼς ἰσοβαθὴς, καὶ πάλιν μετὰ τὴν ξύσιν ἐγκρινέσθω ἡ μικρῷ πρόσθεν δεδηλωμένη θεραπεία.

Ι. νη. ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΓΜΑΤΩΝ.

ΕΝ ΠΡΩΤΟΙΣ διαστείλασθαι χρὴ περὶ τῆς τῶν σωμάτων ἀνασολῆς. Χρῶμαι δὲ ἘΓΩ οὐ μονοειδεῖ τῇ ἀνασολῇ, ἀλλὰ πρὸς τὸ σχῆμα καὶ τὸ εἶδος τοῦ κατάγματος κατάλληλον εἴωθα αὐτὴν ποιεῖσθαι. Ἔσθ' ὅτε γὰρ ἐπὶ ῥωγμῆς μεγάλης καὶ ἡ ἁπλοτομία εὐθετεῖ, περιτενοῦς ὄντος τοῦ τῆς κεφαλῆς δέρματος. Δυσαμένων δὲ ἐπὶ πολὺ τῶν τῆς διαιρέσεως χειλῶν, πλεοναζόντως δὲ τῷ χιασμῷ χρῶμαι. Δεῖ δὲ ἀπὸ τοῦ τραύματος ἄρξασθαι, ἔπειτα διελεῖν τὰ σώματα πρὸς τὴν τοῦ ὑποκειμένου κατάγματος γύμνωσιν. Ἡ δὲ τῆς ἀνασολῆς ἀκολουθία γίγνεται, ἅμα τῷ διελεῖν, κατοπτευόντων ἡμῶν τὸ κάταγμα. Ὅταν δὲ τὰ πέρατα στενότερα ὄντα ἐκτρέπηται καὶ τὸ κάταγμα σκέπηται, εἴωθα πρὸς εὐχερῆ ἀνάτρησιν τὰ εἰστρεπόμενα μηλίῳ [1] ἀποτείνειν, καὶ ἐκτέμνειν. Πρὸς δὲ ἀνεμπόδιστον θεραπείαν τοῦ κατάγματος δεῖ καὶ τὸ μέγεθος τῆς ἀνασολῆς τῶν σωμάτων κατάλληλον ποιεῖσθαι.

ΙΑ.

(1) In codice scriptum est ΜΟΙΔΙΩι quod mendum etiasse fluxit a voce ΜΗΛΙΩι vel potius ΣΜΙΛΙΩι tographi exemplaris, perperam lecta a dictante, vel ab excriptore excepta. Fuerit igitur vel *specillum*, vel *scalpellus*.

lanam super dare vino oleoque madefactam, ac deinde convenienter deligare, et insequentibus diebus curatione uti puri faciendo apta. Si etiam tum inflammatio sit post iniecta linamenta adhiberi cataplasmata debent.

Vbi vulnus in tempore est, et sola cutis discissa, communis vulneraria curatio adhibeatur paulo ante explicata. Musculo autem vulnerato et etiam colliso aperire oportet, non musculum quidem prorsus decussare, sed illam incisionem amplificare, hoc enim valet ad prohibendam nervorum distentionem. Neque recta incisio probatur, sed musculus oblique subsecandus est, magis enim hoc modo concretio ablegatur, et quo minus aliae partes in consensum trahantur efficitur. Non debet vero totus musculus tota sua crassitudine omnino praecidi, sed tantum ampliari quod conferat. Post incisionem quidam suturis uti solent, alii linamentis iniectis et consequenti curatione ad pus movendum. Expedita quidem cruenta tractatio est, sed innocentior quae inflammationem arcet et pus movet curatio.

IX. LVII. DE NVDATO PLERVNQVE OSSE IN MAGNO VVLNERE.

MAGNVM ubi vulnus est ac plerunque os nudatum, proficere solet aliquando curatio per sola medicamenta, ea scilicet quae quia capiti maxime conveniunt cephalica nominantur arida et emplastra. Hoc modo vulnus tractantibus nobis, quandocunque non successerit, tum curatio ad inducendam carnem necessaria est, nam arefactum plerunque os abscedit, dum squamulae seiunctione, solida eius superficies dissolvitur, et quam citissime vulnus ad cicatricem perducitur. Fovendum autem vulnus vel perfundendum, atque una cum medicamentorum usu linamentis implendum, pannis comprehendendum, ac deligandum est.

Expeditior curatio fit ubi calvaria raditur, solida enim superficie radendo absumpta, caro succrescit e subiectis cavernulis. Ideoque rasurae altitudo praescribitur prout duplicis ossis spatium intermedium est. Rasura vero complanata et aeque alta fiat communi radula, rursusque postquam rasum est, curatio adhibeatur paulo superius exposita.

X. LVIII. HELIODORI DE FRACTVRIS.

IN PRIMIS praecipiendum est de corporum seu mollium partium incisione. Vtor EGO ea non unius modi, sed prout habitus et species fracturae est respondentem eam facere consuevi. Interdum enim in magna rima simplex quoque sectio convenit, ubi cutis capitis extenta sit, sed cum sectionis orae plerunque diffideant, ea ut plurimum utor, quae duabus transversis lineis literae X figuram accipit. Oportet autem a vulnere incipere, deinde carnem aperire ad subiectam fracturam detegendam. Incisio vero continuatur, secantibus nobis una et fracturam visu explorantibus. Vbi extrema illa angustiora avertuntur, et fractura absconditur, consuevi ad commodum terebrae usum, quae intus versa sunt scalpello extendere et excidere. Ad expeditam fracturae curationem conducit incisionem illam corporum amplitudine quoque respondentem facere.

XI. LIX. DE FISSVRIS.

Si rima in ſuperficie ſit, cerebri membrana non abſcedente, curatio eadem adhibeatur, quae ad os nudatum demonſtrata eſt. Cerebri vero membrana abſcedente, et humore ibi collecto, poſt primos curationis dies ad terebram properandum eſt. Tum is qui laeſus eſt ſupinus collocetur ſi quidem vulnus ad frontem vel ad verticem, pronus vero ſi poſtica parte ad occipitum ſit. At ſi in alterutro latere, collocatio ſuper ſanum fieri debet. Vbi ſit in ſummo capite, tum ſedentem collocare opus eſt, caputque ſuper genua operantis firmare. Conſuevimus ut plurimum vinculis non uti, cum oſſa minime dolorem ſentiant. Interdum vero in impreſſione vel ſubgrundatione, cum cerebri membrana compungatur, ideoque is qui laeſus eſt difficile toleret, tunc vinculis utimur ad manuum operationem.

Miniſtri iuxta aſſideant, quorum alter caput laeſi contineat, alter opportuna miniſterio faciat. Aurium foramina lana coacta obturanda ſunt, ne ſonitu in exſectione terreatur. His factis infigendus calvariae eſt mucro acutus terebrae, qua laeſum os colorem immutavit iuxta integrum, dein lente habena terebram convertere debemus, donec inciſo oſſi mucro inſiſtat, ac tum citatius circumagere oportet, habena terebram convertente, donec mucro in ſpatium inter duplex os deſcendat.

Id factum fuiſſe ſentiet is qui operatur, ubi mucro a ſolida ſuperficie in cavernoſam ſedem adactus fuerit. Interdum et ſanguis e foramine erumpit, qui ſi modicus ſit iacturam ſpernere decet, et terebratio altius urgenda eſt. At ſi copioſe fluat ut opus inquinet, linamento convoluto oppleatur, tumque alterum tertiumque foramen fiat. Quo enim tempore dantur vicina foramina, cohibebitur interea cruor, deinde rurſus ad primum redire, idque altius agere licebit, ut dictum eſt.

Semper vero cum calvaria perforatur, ſevo ramenta excipiantur, vel lana ſpecillo advoluta, ne opus impediant. Praeſto ſit et aliud ſpecillum cum advoluta lana, ut eo ſubinde aqua frigida terebrae inſtilletur. Vbi autem foramen altius adactum ſit, ultra craſſitudinem ſpatii inter duplicem teſtam oſſis quod perforatur, tum terebra multo circumſpectius convertenda eſt, ne repente deſcendens terebri membranam violet.

Cum

(1) GALENO in expoſitione vocum Hippocraticarum dicitur duntaxat eſſe Ἀρὶς ὄργανον. Locum HIP fortaſſe indicare voluit de articulis c. XIV. p. 770. ed. Lind. ubi verba faciens de iis, quibus luxatus humerus non fuerit repoſitus, nonnulla eos operari poſſe ait, attrahere ἀρίδα καὶ πρίονα, quod vertunt *ſcobinam et ſerram* SVIDAE Ἀρὶς τὸ τεκτονικὸν ὀργανεῖον Neque amplius quidquam habet STEPHANI theſaurus, aut FOESII oeconomia. Liquet vero ex hoc HELIODORI loco Ἀρίδα fuiſſe terebrae partem, qua illa vertebatur, arcum puto cum habena, qualis pingitur a Ioanne andrea CRVCIO *officinae chirurgicae pag.* 10. Iuvant hanc coniecturam tum HIPPOCRATIS allata verba, quibus motu ſimili agi dicuntur *ſerra* et Ἀρὶς, tum PHILIPPI poetae verſus in epigrammatum Graecorum libri VI. proximo a poſtremo, quo inter fabrilia inſtrumenta memorat καὶ γυρὰς ἀμφιδέτους ἀρίδας. *Et curvas utrinque nexas aridas*. Ad hanc rem facere videtur et inſcriptio columnae Olympicae, cuius particulam profert POLLVX lib. X. ſegm. 146. in qua memorantur τρυπάνια τρυπανίας ἔχοντα *Parvae terebrae terebrationis adminicula habentes*, quae ipſe explicat ἴσως τὴν ἀρίδα, *fortaſſe aridem*, ideſt arcum cum habena, ut nos conicimus, donec doceamur meliora. Conſonant quoque CELSI verba de hac re

lib.

ΙΑ. νθ. ΠΕΡΙ῝ ῬΩΓΜΩ῀Ν.

ΕΠΙΠΟΛΑΙΟΥ τῆς ῥωγμῆς οὔσης, τῆς μήνιγγος μὴ ἀφισαμένης, θεραπεία προσαγέσθω ἡ αὐτὴ τῇ ἐπὶ τοῦ ἐψιλωμένου ὀστοῦ δεδηλωμένῃ. Ἀφεσώσης δὲ τῆς μήνιγγος, καὶ ὑγροῦ συλλελεγμένου, μετὰ τὰς πρώτας τῆς θεραπείας ἡμέρας ἐπὶ τὴν ἀνάτρησιν ὁρμῆσαι χρή. Σχηματιζέσθω δὲ ὧδε ὁ κάμνων, ὕπτιος μὲν ἐὰν τὸ τραῦμα γεγονὸς ᾖ κατὰ τὸ μέτωπον ἢ κατὰ τὸ βρέγμα, πρηνὴς δὲ ὅταν ὀπίσω κατὰ τὸ ἴνιον. Ἐὰν δὲ ἐκ πλαγίων, ἐπὶ τοῦ ὑγιοῦς πλευροῦ ὁ σχηματισμὸς γενέσθω. Ὅταν δὲ κατὰ τὴν κορυφὴν γένηται, τότε δεῖ καθέδριον σχηματίζειν, καὶ τὸ κεφάλιον στηρίζειν ἐπὶ τῶν τοῦ ἐνεργοῦντος γονάτων. Εἰώθαμεν δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον δεσμοῖς μὴ χρῆσθαι, ἀναλγήτων ὄντων τῶν ὀστέων. Ὅταν δέποτε ἐμπιέσματος ἢ ἐγγισώματος γεγονότος, νυσσομένης τῆς μήνιγγος, δυσανασχετῇ ὁ πάσχων, τότε τοῖς δεσμοῖς χρώμεθα πρὸς τὴν χειρουργίαν.

Οἱ δ' ὑπηρέται πλησίον καθεζέσθωσαν, καὶ ὁ μὲν τὸ κεφάλιον τοῦ πάσχοντος συνεχέτω, ὁ δὲ τὰ ἀκόλουθα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ποιείτω. Ἐρίοις τε συνειλημμένοις ἐμφρασσέσθωσαν οἱ ἀκουστικοὶ πόροι, ἵνα μὴ διὰ τὸν ἦχον τὸν ἐν τῇ ἐκκοπῇ πλήσσωνται. Γενομένων δὲ τούτων, ἐπερειδέσθω τῷ κρανίῳ ἡ αἰχμὴ τοῦ τρυπάνου, κατὰ τοῦ ἑτεροχροοῦντος ὀστοῦ τοῦ παρὰ φύσιν ἔχοντος, πλησίον τοῦ κατὰ φύσιν, ἔπειτ' ἠρέμα τῇ ἀρίδι [1] στρεφέσθω τὸ τρύπανον, ἕως ἂν ἐγκοπέντος τοῦ ὀστοῦ στηριχθῇ ἡ ἀκμὴ, καὶ τότε μᾶλλον ἡ ἐνέργεια ὀξυτέρα γιγνέσθω, στρεφομένου τοῦ τρυπάνου τῇ ἀρίδι, ἕως ὅτου καταβιβασθῇ ἡ ἀκμὴ εἰς τὴν διπλόην.

Αἰσθήσεται δὲ ὁ ἐνεργῶν γεγονότος τούτου, ἀπὸ πυκνῆς τῆς ἐπιφανείας εἰς χαύνην τὴν σήραγγα καταβεβιβασμένης. Ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ αἷμα διὰ τοῦ τρήματος ἀναβλύζει, τοῦτο δὲ ἐὰν μὲν ὀλίγον ᾖ, καταφρονεῖν δεῖ τῆς ἐκκρίσεως, καὶ βαθύνειν τὸ τρῆμα· Ἐὰν δὲ πολὺ καὶ διὰ τοῦτο μολύνεται τὸ ἔργον, μοτταρίῳ συνεστραμμένῳ ἐμφρασσέσθω, καὶ τότε τὸ δεύτερον καὶ τρίτον τρῆμα γιγνέσθω. Ἐν ᾧ γὰρ χρόνῳ τὰ πλησίον τρήματα δίδοται, ἐν τοσούτῳ φθάσει ἐπισχεθῆναι τὸ αἱμάτιον, εἶτα πάλιν ἔξεσται ἀναδραμεῖν ἐπὶ τὸ πρῶτον, καὶ προσβαθῦναι αὐτὸ, ὡς εἴρηται.

Ἀεὶ δὲ ἀνατιτραμένου τοῦ κρανίου, συνεχῶς τὰ ψήγματα ἀναλαμβανέσθω, ἢ ἐρίῳ περὶ μηλωτρίδι εἰλημμένῳ, ἵνα τὸ ἔργον μὴ ἐμποδίζηται. Ἔστω δὲ καὶ ἄλλη μηλωτρὶς ἔχουσα ἔριον περιειλημμένον, ἵνα διὰ τοῦ ἐρίου τούτου ἐκ [2] διαστημάτων ψυχρὸν ὕδωρ παραστάζηται τῷ τρυπάνῳ. Ὅταν δὲ βαθύτερον γένηται τὸ τρῆμα, ὑπὲρ τὸ τῆς διπλόης πάχος τετρημένου τοῦ ὀστοῦ, τότε ἡ τοῦ τρυπάνου περιδίνησις ἀσφαλεστέρα γιγνέσθω, ἵνα μὴ ἀθρόως καταβιβασθέντος τοῦ τρυπάνου ἡ μήνιγξ τρωθῇ.

Ὅταν

lib. VIII. c. 3. p. 512. v. 8. *Ergo tum lentius ducenda habena, suspendendaque magis manus sinistra* (sic in cod. MED) *est, et saepius attollenda et foraminis altitudo consideranda.*

(2) NICETAE adnotatio margini adscripta. Τὴν αἰτίαν ζητῶν δι' ἣν τὸ ψυχρὸν ὕδωρ δεῖ παραστάζεσθαι, καί φησι ὡς εἰρήκασί τινες χάριν τοῦ βρεχόμενον τὸ ὀστοῦν εὐτρυπητότερον γίνεσθαι, ὅπερ ἀπίθανον φησὶν ἐν ἀκαρεῖ χρόνῳ γίγνεσθαι. Ἄλλης οὖν αἰτίας ἕνεκα τοῦτο παραλαμβάνεσθαι φησίν. Ἐπεὶ γὰρ τὸ τρύπανον περιστρεφόμενον θερμαίνεται, καὶ διὰ τοῦτο μαλακυνόμενον ἀμβλύνεται, τὸ ψυχρὸν ὕδωρ παραστάζεται, ἵνα ὡς ἀναβαπτόμενον κρατύνηται. *Caussam quaerens quam ob rem frigidam aquam instillari vult, ait nonnullos dixisse, quia madefactum os terebratu facilius, quod minus credibile ait momento temporis fieri. Alius ergo rei gratia id recipi dicit. Nempe cum terebra circumacta incalescat, et ob id mollita eius acies hebescat, aqua frigida instillatur, ut quasi nova perfusione indurata valentior fiat.* Quem hic tacito nomine dicentem inducit NICETAS ipsum ego HELIODORUM fuisse crediderim in *Chirurgicis* suis haec eadem quae ORIBASIUS excerpsit, amplius pertractantem. CELSUS 512 v. 3. *Eaque* (terebra) *ne nimis incalescat subinde in aquam frigidam demittenda est.*

Ὅταν δὲ ἤδη καταβιβασθὲν τὸ τρύπανον, καὶ ἤτοι στοχασμῷ νοηθῇ, ὅτι ὅλον τὸ τοῦ ὀστέου πάχος τέτρηται, ἢ παρὰ μικρὸν λεπτῆς συνεχείας καταλελειμμένης, τότε ὁ ἐνεργῶν καταγευέσθω τοῦ βάθους, καθεὶς λεπτῆς βελόνης τὸ ἀμβλὺ μέρος, κἂν ἔτι λείπηται συνέχεια, ἐπικαθιέναι δεῖ τὴν ἀκμὴν τοῦ τρυπάνου εἰς τὸ βάθος, καὶ τῇ ἠρεμαίᾳ στροφῇ τὸ καταλελειμμένον συνεχὲς ὀστέον τρῆσαι. Ποιεῖν δὲ τὰ αὐτά, καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς τρήμασιν, ἕως οὗ περιτρηθῇ ἡ ῥωγμή. Αὐτάρκη δὲ διαστήματα ἔστω, τὰ μεταξὺ τῶν τρημάτων ἀναλογοῦντα πυρῆνι μήλης στενῆς. Μετὰ τὴν τῶν τρημάτων δόσιν, ἐπὶ τὴν λεγομένην ἐκκοπὴν χωρῆσαι δεῖ, ἵνα διακοπέντων τῶν καὶ τρημάτων καὶ διαστημάτων ἐξαιρεθῇ τὰ παρὰ φύσιν ἔχοντα ὀστέα.

Ἔστιν δὲ ὁ ἄριστος ἐκκοπῆς τρόπος τοιόσδε. Δύο δεῖ λαβεῖν σμιλιωτοὺς [1] ἐκκοπέας, ἔπειτα τοῦ ἑνὸς τὴν ἀκμήν, εἰς τὸ δεύτερον ἢ τὸ τρίτον τρῆμα κατὰ τὴν ἑτέραν γωνίαν λελοξωμένην ἐντιθέναι, τὴν δὲ λαβὴν προστάξαι τῷ ἀντικαθημένῳ ὑπηρέτῃ ἀσφαλῶς συνέχειν ἀντερείσεως χάριν. Τοῦ δὲ ἑτέρου ἐκκοπέως ἡ ἀκμὴ ἐντιθέσθω εἰς τὸ πρῶτον τρῆμα, ἧς τὸ μὲν ὀλίγον μέρος ἔξω πρὸς ὑγιὲς ὀστέον τεταγμένον, τὸ δὲ ὀνυχώμενον πρὸς τὸ παρὰ φύσιν, ἐπείπερ ἰδίως ἐν τῇ πλήξει τέμνουσιν μᾶλλον οἱ ἐκκοπεῖς, καθ' ὃ μέρος ὠνύχωται ἡ ἀκμή. Ἡ δὲ λαβὴ ὑπὸ τοῦ ἐνεργοῦντος κρατουμένη, πλησσέσθω τῷ κεφαλικῷ σφυρίῳ. Συμβαίνει δὲ ἅμα διαιρουμένου τοῦ ὀστέου σφηνοῦσθαι τὴν ἀκμήν, καὶ διὰ τὴν ἕνωσιν βραδέως προβιβάζεσθαι. Πρὸς δὲ τὴν εὐχερῆ ἐνέργειαν ἐξαιρείσθω ἡ ἀκμή, καὶ πάλιν εἰς τὴν αὐτὴν τοῦ ὀστέου ἐγκοπὴν ἐντιθέσθω, εἶθ' ἡ λαβὴ πλησσέσθω. Γιγνέσθω δὲ τοῦτο ὁπόσον ἂν ἐνδέχηται, ἕως οὗ διακοπῇ ἡ μεταξὺ τῶν τρημάτων τοῦ ὀστέου συνέχεια. Τὰ δὲ αὐτὰ γιγνέσθω ἔργα καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν μεταξὺ διαστημάτων, ἕως οὗ διακοπῇ πάντα καθὼς εἴρηται, χωρὶς τοῦ ἐσχάτου καὶ δευτερεσχάτου, ἵνα μὴ ὅλου τοῦ ὀστέου διακοπέντος, ἡ τοῦ ἀντερεισμένου ἐκκοπέως ἀκμὴ κενεμβατήσασα διέλῃ τὴν μήνιγγα. Τοιγαροῦν ὅταν τὰ πλείω διαστήματα διακοπῇ, τὰ δ' ἔσχατα καταλειφθῇ, παρακαθήμενος ὑπηρέτης ἀσφαλῶς τὴν κεφαλὴν διακρατείτω. καὶ ὁ ἐνεργῶν ἠρέμα τῇ πλήξει χρώμενος, τὴν λοιπὴν τοῦ ὀστέου συνέχειαν διακοψάτω.

Τοῦ δ' ὀστέου κατὰ κύκλον ὅλου περικοπέντος περὶ τὴν ἀναβολὴν αὐτοῦ ὁρμῆσαι δεῖ. Μετεωριζέσθω δὲ πρῶτον τοῖς ἀναβολεῦσιν, ἢ μετὰ ἀναβολέως, καὶ τῷ κυαθίσκῳ τῆς τραυματικῆς μηλωτρίδος. Ὅταν δὲ ἄνω μετεωρισθῇ, τότε ὀστάγρᾳ ἀναιρείσθω. Οὗ κομισθέντος, τῷ δακτύλῳ κατὰ κύκλον περιαγομένῳ προσάψασθαι δεῖ τῆς ἐκτρήσεως, κἂν μὲν ᾖ λεῖα οὕτως ἐᾶσαι, ἐὰν δέ τις ὀξεῖα ὑποπέσῃ τραχοῦσα κατά τι μέρος τῆς ἐκτρήσεως, ἀποθραυέσθω. Ἀποθραυέσθω δὲ μετ' ἀσφαλείας, τῆς μή-

[1] In codice scriptum est σμιλιωτούς, et paulo infra σμιλιωτῶν, et σμιλιωτοῖς. Scalper σμιλιωτός, de quo silent Graecarum vocum enarratores omnes, quos vidi, is esse conjicitur, qui CELSO saepe vocatur *excisorius*, distinguiturque a *plano* pag 511. v. 17. et 518. v 20. et *angulum* habere dicitur pag 510. v. 21. et 512 v. 25. Eodem nomine utitur PAVLVS lib vi. cap. 90 p. 212. v. 1. ubi impressum exemplar habet μηλιωτοῖς, et v. 11. ubi mendose legitur ἢ τινὶ τῷ σμιλίῳ τῶν ἐκκοπέων. Sed in veteri Mediceo codice 11. Plut. LXXIV. primo loco scribitur σμιλιωτοῖς altero τῶν σμιλιωτῶν, et in ipso NICETAE libro, quo caput illud PAVLI occurrit loco CCCXXI. legitur μηλιωτοῖς et σμιλιωτῶν. Vnde colligi potest certiorem huius nominis scripturam esse σμιλιωτός, vel emendatius σμιλιωτής. Plane PAVLVS distinguit huiusmodi scalpros a cavis, quos Graeci κυκλισκωτοὺς appellant, latioribus et angustioribus, et a lenticularibus φακωτοῖς dictis. ΣΜΙΛΗ, quae in medicorum instrumentis numeratur a POLLVCE lib. IV 181. et X. 149. vel ΣΜΙΛΑ apud PHILOXENVM est

Cum iam terebra adacta fuerit, et vel coniectura deprehendatur totam ossis crassitudinem esse perforatam, vel perparum solidae sedis infra relictum, tunc is qui operatur altitudinem deguster, demissa tenuis acus obtusa parte, ac si quid continuae sedis etiam reliquum sit, deprimendus altius terebrae mucro est, eoque lente circumacto solidum relictum os perforandum. Eadem quoque facienda et in aliis foraminibus, donec tima in ambitu perforata sit. Septa vero media inter foramina satis habeant spatii, fere quantum specilli angusti aversa pars est. Factis foraminibus ad excisionem, quae dicitur, veniendum est, ut excisis tum foraminibus tum septis laesa ossa removeantur.

Optima vero excidendi ratio huiusmodi est. Scalpri excisorii duo sumantur, tum alterius acies in foramen secundum vel tertium demittatur, ab altero angulo obliquato, eiusque manubrium firmiter continere, contrarii nisus gratia, sedens adversus minister iubeatur. Alterius scalpri acies in primum foramen demittatur, cuius aciei pars angusta versus os sanum posita sit, pars vero ad speciem unguis formata versus os laesum, nam proprie in percussione plus secant scalpri ab ea parte qua acies in unguem effícta est, manubrium vero ab operante prehensum, malleolo capiti idoneo pulsetur. Accidit autem ut dum os discinditur scalpri acies cunei modo simul adigatur, et unitatem disiungendo lente procedat. Quod ut facilius effectum detur, extrahenda subinde acies est, iterumque in eamdem ossis incisuram demittenda, manubriumque percutiendum. Fiat hoc quoad res ferat, donec quod ossis continuum est inter foramina excidatur. Eadem facienda sunt et in reliquis septis interpositis donec omnia excidantur ut dictum est, excepto extremo et ei proximo, ne toto osse discisso scalpri adversum nitentis acies membranam secet. Vbi igitur plura septa excisa sint, ac postrema relicta, minister assidens caput firmiter contineat, et is qui operatur, lente percussionem adhibens quod remanet continui ossis discindat.

Toto osse in ambitu dissecto ad id removendum properare decet. Attollatur quidem primo vectibus, vel vecte simul et cavo specilli vulnerarii. Vbi levatum fuerit, tunc forfice ad id facta removendum. Osse ablato, locus perforatus digito circumducto tentandus est, ac si levis sit, ita relinquendus, si quid vero spinosum alicubi emineat excidendum. Fieri id circumspecte debet si mem-

est *scalprum sicula* ΣΜΙΛΙΟΝ *scalpellum*, sicout vi Graecae dictionis ἐγκοπεύς, vel ἐκκοπεὺς σμιλιωτὸς *caelum*, vel *scalper* sit quasi *scalptus*, ut apud HESYCHIVM Εὐσμίλευτα, vel εὐσμίλευτα sunt τὰ κατεσκευασμένα ἀπὸ τῆς λεπτυντικῆς σμίλης. CORNARIVS legens apud PAVLVM μηλωτὸν vertit *scalprum specilli formam habentem*, quasi fuerit a ΜΗΛΗ, quae *specillum* est. FALLOPPIVS cap. XII. *de vulneribus* tom. II. p. 343. scalprum μηλωτὸν fuisse putat circularium seu φακωτῶν tertium genus, nempe angustissimum, atque ita vocatum, *quod esset parvus veluti auriscalprum, eamdemque eandem figuram habuisse semirotundam, et fuisse veluti semicanales*. Commentario vero in HIP. de cap. vuln. cap XXXVI. p. 443. huius ipsius scalpri nomen minus feliciter deducens a ΜΗΛΩι quod *pomum* est, *non habebat* ait *lenticulam, sed veluti pomum quoddam et dicebatur miletus*. Quae quidem varietates ostendunt non liquere quaenam fuerit huiusmodi scalprorum forma. Nullibi certe plura in veterum libris, quam hoc HELIODORI loco de iis indicantur. Vide BERENGARII picturam *scalpri recti* c. 94. aversa.

membranam custos lamina protegat, cuius quidem laminae pars altera ad membranam demittatur, extremumque eius sano ossi subnixum, aculeo subiiciatur, quem excidere oportet scalpello vel scalpri acie, prehenso manubrio et malleolo percusso. Si autem post excisionem locus extantior quam terebratio sit, levandus radula est, si qua vero ossicula comminuta membranae inhaereant lingula colligantur, ossisque ramenta lana circa specillum advoluta excipiantur.

ARCHIBIVS vulneribus apertis fissurae medium excidere solebat, et extrema sic sinere, ut per medium locum humorum exitus simul et medicamentorum infusio fieret. Sed MENODORO totum os excidendum esse videtur. Placet quidem et MIHI totum os quod abscessit, praeter naturam se habens, excidere, sed et IPSE consuevi interdum partes medias caedere, ubi vero sint partes aliquae calvariae fractae in summo osse non usque ad membranam adhaerentem, eas sic habentes sino, et curatione utor post terebrationem idonea.

Quod si rima iuxta suturam fuerit naturaliter se habentem, sola rima in ambitu perforetur et excidatur. Ad tutam vero terebrationem rectus ordo foraminum detur inter suturam et rimam, deinde alius paulum semicircularis circumscribens totam fissuram, ipso laeso osse in ambitu terebrato, et terebratione peracta excisio instituatur eo qui mox ostendetur modo. Si vero ad suturam duae sint rimae, aut ubi una duntaxat fuerit, suturaque tamen abscesserit, terebretur utrinque totum os abscedens et excidatur, magna adhibita diligentia, ne excisionis vi sutura disiungatur.

XII. LX. DE INCISIONE.

INCISIO calvariae divisio est cum exasperatione summi ossis laesi, evenitque aliquando ut et abruptio ossiculi accedat. Si ergo abruptum os est, absolvendum est, et postquam cutis patefacta fuerit digitis aut ligula eximatur, et quod naturaliter se habenti ossi dissimile est radatur et levetur. Quod si incisum basi inhaereat, si quidem exigua continuatio sit, excisio protinus abrupti ossiculi scalpris excisoriis fiat. Vbi ad basim continua pars bene firma sit, primum congruentibus ea intervallis terebretur, deinde quae inter foramina sunt spatia media excisoriis scalpellis excidantur. Postquam os ablatum fuerit, radere opus est ut calvaria levigetur.

XIII.

(1) In codice est Α'ΡΧΙΒΙΑΟΣ, quod insolens medici nomen non sine mendo esse suspicati sumus, et ARCHIBIVM hic indicari coniicimus, dum clarius liqueat. PLINIVS lib. XVIII. c. 29. quemdam sic vocatum scripsisse refert ad ANTIOCHVM Syriae regem *si fictili novo obruatur rubeta rana in media segete non esse noxias tempestates.* Quem nostrum chirurgum non fuisse credibile est, non enim solent qui medica experimenta manu tractant, tam futiles ineptiarum auctores esse. GALENVS utitur ARCHIBII correctione in arido medicamento ASCLEPIADIS componendo cineraceo ad cicatricem inducendam *De compos. med per gen* lib v. c. 14. t. 11. p. 300. v 42. ubi et HELIODORVM de eadem re scribentem citat, cumque illud medicamentum capiti conveniat putaverim hunc ipsum hominem esse qui de capitis quoque vulneribus disseruerit.

(2) MENODORIA ambrosia memoratur GALENO *de comp. med. s. loc. lib. 7. c. 3.* ad febres faciens per circuitum repetentes. Ea videtur auctorem habuisse MENODORVM medicum, fortasse hunc cuius hic sententiam de capitis terebratione protulit HELIODORVS.

(3) Suturas in perforatione vitandas esse monuerat olim HIPPOCRATES de vulner. capit. sect XVI. qui tamen oblitus videtur VERTVNIANO comment. in eum lib. pag. 78. *non tantum ex duobus ossibus suturam constituentibus alterum perforandum esse, si vulnus suturis insederit, sed utrumque vel etiam tria ossa etc.* Id praecipi hic ab HELIODORO videmus, quod et aliis pla-

μήνιγγος μηνιγγοφύλακι σκεπομένης. Δεῖ δὲ τὸ ἕτερον μέρος τοῦ μηνιγγοφύλακος ἐπιτιθέναι τῇ μήνιγγι, καὶ τὸ πέρας ὑπερείδειν τῷ ὑγιεῖ ὀστέῳ ὑπὸ τὴν ὀξεῖαν, καὶ ἀποθραύειν σμιλίῳ ἢ τῇ τοῦ ἐκκοπέως ἀκμῇ, τῆς λαβῆς κρατουμένης καὶ πλησσομένης τῷ σφυρίῳ. Ἐὰν δὲ μετὰ τὴν θραῦσιν ἄνω μᾶλλον τῆς ὑποτρήσεως τόπος ᾖ, τῷ λεγομένῳ περιξυστῆρι λειοποιείσθω. Ἐὰν δέ τινα ᾖ ὀστάρια τεθραυσμένα τῇ μήνιγγι ἀθερολογίῳ ἐκλεγέσθω. Τὰ δὲ τοῦ ὀστέου ψήγματα ἐρίῳ περὶ μελωτρίδα εἰλημμένῳ ἐκλαμβανέσθω.

Ὁ δὲ ἈΡΧΙ͂ΒΙΟΣ [1] ἀναστείλας τὰ τραύματα, τὴν μεσότητα τῆς ῥωγμῆς ἐξέκοψεν, τὰ δὲ πέρατα οὕτως εἴασεν, ἵνα διὰ τοῦ μέσου τόπου, ἅμα μὲν τῶν ὑγρῶν ἔκκρισις, ἅμα δὲ ἡ τῶν φαρμάκων ἔγχυσις γένηται. Τῷ δὲ ΜΗΝΟΔΩ͂ΡΩι [2] δοκεῖ ὅλον ἐκκόπτειν τὸ ὀστέον. Ἀρέσκει δὲ κἀμοὶ ὅλον τὸ ἀφεστὸς ὀστέον τὸ παρὰ φύσιν ἔχον ἐκκόπτειν. Εἴωθα δέποτε κἀγὼ τὰ μέσα μέρη κόπτειν, ὅταν δὲ ᾖ τινὰ ἐῤῥωγότα τοῦ κρανίου μέρη ἐπιπολαιότερα, τῆς μήνιγγος τοῖς ὀστέοις προσκειμένης, τὰ οὕτως ἔχοντα καταλείπω, χρώμενος μετὰ τὴν ἀνάτρησιν τῇ καταλλήλῳ θεραπείᾳ.

Τῆς δὲ ῥωγμῆς πλησίον ῥαφῆς γεγενημένης κατὰ φύσιν ἐχούσης, μόνη ἡ ῥωγμὴ περιτιτράσθω καὶ ἐκκοπτέσθω. Πρὸς δὲ τὴν ἀσφαλῆ ἀνάτρησιν, στίχος εὐθὺς τρημάτων διδόσθω μεταξὺ τῆς ῥαφῆς, καὶ τῆς ῥωγμῆς, ἔπειτα ἄλλος ὑπότε ἡμικυκλοειδὴς περιορίζων ὅλην τὴν ῥωγμήν, αὐτοῦ παρὰ φύσιν ἔχοντος ὀστέου περιτιτραμένου. Μετὰ δὲ τὴν περίτρησιν δοκιμαζέσθω ἐκκοπή, κατὰ τὸν ὑποδεδειγμένον τρόπον. Εἰ δὲ τῆς ῥαφῆς δύο γένωνται ῥωγμαὶ, ἢ μιᾶς γεγενημένης ὧν ἀποστῇ ἡ ῥαφὴ, ἑκατέρωθεν ἐκτιτράσθω [3] ὅλον τὸ ἀφεστὸς ὀστέον, καὶ ἐκκοπτέσθω μετ᾽ ἀσφαλείας, ἵνα μὴ τῇ τῆς ἐκκοπῆς βίᾳ διαστῇ ἡ ῥαφή.

ΙΒ. ξ. ΠΕΡΙ῾ ἘΓΚΟΠΗ͂Σ.

Ἡ ἘΓΚΟΠῊ [4] διαίρεσίς ἐστιν τοῦ κρανίου μετὰ ἀνακλασμοῦ τοῦ πεπονθότος, ἔστιν δὲ ὅτε καὶ μετὰ ἀποθραύσεως τοῦ πεπονθότος ὀσταρίου. Ἐὰν μὲν οὖν ᾖ ἀποτεθραυμένον, ἀπολυτέον τὸ ὀστέον, καὶ μετὰ τὴν τῶν σωμάτων ἀνασολὴν, δακτύλοις, ἢ ἀθερολογίῳ κομιζέσθω, καὶ τῷ κατὰ φύσιν ὀστέῳ ἀνώμαλον ὂν ξύσει λειούσθω. Ἐὰν δὲ συνέχηται κατὰ τὴν βάσιν τὸ ἐγκεκομμένον ὀστέον, λεπτῆς μὲν οὔσης τῆς συνεχείας, αὐτόθεν διὰ τῶν σμηλιωτῶν ἐκκοπέων ἡ ἐκκοπὴ γιγνέσθω τοῦ ἀνακεκλασμένου ὀσταρίου. Εὐτόνου δὲ οὔσης τῆς κατὰ τὴν βάσιν συνεχείας, πρότερον αὐτὴ ἡ βάσις ἐκ διαστημάτων συμμέτρων τιτράσθω, ἔπειτα διακοπτέσθω τὰ μεταξὺ τῶν τρημάτων διαστήματα, τοῖς σμηλιωτοῖς ἐκκοπεῦσιν. Μετὰ δὲ τὴν τοῦ ὀστέου ἀναίρεσιν ἡ ξύσις πρὸς λειοποίησιν τοῦ κρανίου δοκιμαζέσθω.

placuit, ac praesertim PAREO lib. IX. c 18. haec scribenti *si in futuram fractura inciderit, ne quidem terebra ipsi apprimenda erit, sed hinc et hinc ad ipsius latera duplex erit admovenda.* VIENVS item libelli *de Trepano* cap VI. pag. 19. ait *Certo tenendum non debere futuras vulnerari, si ergo in futuris est fractum, trepanum est ponendum* VTRINQVE *ad latera futurae.* Quanquam aliter visum fuerit eximio artis magistro Iacobo BERENGARIO Carpensi, qui in libro *de fractura calvae* Bonon. edito MDXVIII c 84. ait *Possunt reperiri aliqui casus in quibus ita necessaria est ossis amotio in commissura sicut alibi etc.* Additque *Hanc operationem ego feci pluries, nec cognovi differentiam aliquam ab aliis locis, et ita est operandum quia bene succedit.* Cuiusmodi fortasse experimenta in caussa fuere cur CELSVS et GALENVS in vulgatis saltem libris, et PAVLVS diligentissimi rei chirurgicae scriptores a suturis tangendis in terebratione calvariae absterrere neglexerint. Vid. et HEISTERI chirurg. P. II. sect. II. cap. XLI. num 4.

(4) Eadem definitio occurrit apud PAVLVM lib. VI. c. 90. p. 210. v 47. ubi legitur ἐκκοπὴ, ut hoc quoque loco codex habet. Sed unius literulae mutatione mendum irrepsisse, scribendumque esse ἐγκοπὴ patet ex SORANO superius pag. 44 et ex iis quae ibi adnotavimus, tum vero et ex hoc ipso HELIODORI contextu, ubi sic laesum os ἐγκεκομμένον dicitur, et ἐκκοπὴ distinguitur, quae manu fit curationis gratia.

ΙΓ. ξα. ΠΕΡΙ ΚΑΜΑΡΩΣΕΩΣ.

Ἡ ΚΑΜΑΡΩΣΙΣ διαίρεσίς ἐστιν τοῦ κρανίου μετὰ ὑψώσεως τῶν πεπονθότων ὀστέων, ὥστε τὴν καμάρωσιν ἢ διπλῆν εἶναι ὑψηλοτέραν ἐκκοπὴν, ἢ ῥαγάδα, μετεωρισμένα ἔχουσαν τὰ χείλη. Ὅσα τε ἐπὶ τῇ ῥωγμῇ παρήγγειλα ποιεῖν, ταῦτα καὶ ἐπὶ τῆς καμαρώσεως γιγνέσθω.

ΙΔ. ξβ. ΠΕΡΙ ΕΜΠΙΕΣΜΑΤΟΣ.

Τὸ ἘΜΠΙΕΣΜΑ πολυμερής ἐστι τοῦ κρανίου διαίρεσις κατά τι μέρος, μετὰ τοῦ τὰ κατεαγότα ὀστάρια ὑποκεχωρηκέναι κάτω ὡς πρὸς τὴν μήνιγγα. Τῶν δὲ ὀσταρίων τούτων, ἐὰν μὲν ᾖ τινὰ ἐν μέσῳ ἀπόλυτα ἐμπλέοντα, ἀθρολογίῳ κομιζέσθω, καὶ τὸ γεγυμνωμένον μέρος τῆς μήνιγγος ὀθονίῳ καθαρῷ σκεπέσθω, ἅμα καὶ τῶν ἀνωμαλῶν ὀσταρίων ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ὀθονίου σκεπομένων. Καὶ τότε ἡ ἐπίτρησις τοῦ κατάγματος, καὶ ἡ ἀκόλουθος ἐκκοπὴ γιγνέσθω. Ὅταν δὲ συμπεπηγότα μὲν ᾖ τὰ ὀστάρια, κάτω δὲ ὑποκεχωρηκότα πρὸς τὴν μήνιγγα, τότε αὐτὸς ὁ κύκλος τοῦ κατάγματος περιτιτράσθω καὶ ἐκκοπτέσθω. Ἀσφαλείας δὲ χρείαν ἔχει τὸ ἔργον διὰ τὴν μήνιγγα.

ΙΕ. ξγ. ΠΕΡΙ ΕΓΓΕΙΣΩΜΑΤΟΣ.

Τὸ ἘΓΓΕΙΣΩΜΑ, διαίρεσίς ἐστιν ὀστέου τοῦ κρανίου μετὰ τοῦ τὸ κατεαγὸς ὀστέον ὑποκεχωρηκέναι κάτω καὶ ὑπεληλυθέναι τὸ κατὰ φύσιν. Δύο δέ εἰσιν τῶν ἐγγεισωμάτων διαφοραὶ, ἢ γὰρ ἀπόλυτον τὸ ὀστέον τὸ κατεαγὸς, ὑπὸ τὸ ἀντικείμενον τὸ κατὰ φύσιν ἔχον χωρεῖ, ἢ κυκλοτεροῦς γεγονότος τοῦ κατάγματος, τοῦ ἀπολελυμμένου ὀστέου πλατυτέρου ὄντος κατὰ τὴν βάσιν, στενοτέρου δὲ κατὰ τὴν κορυφὴν, τὸ ὑποκεχωρηκὸς εὑρίσκεται συνεχόμενον, καθ᾽ ὅλον τὸν κύκλον ὑπὸ ὀφρυώδους ἐξοχῆς.

Κατὰ μὲν οὖν τὴν προτέραν διαφορὰν, καθ᾽ ὃ μέρος τοῦ πέρατος τοῦ κατάγματος τὸ κατὰ φύσιν ὀστέον, τὸ ὑποκείμενον [1] τῷ παρὰ φύσιν ἐπιτρῆσαι δεῖ καὶ ἐκκόψαι, ἵνα γυμνωθὲν τὸ ἐκκεκομμένον ὀστέον ἀναιρεθῇ. Ἐπὶ δὲ τῆς ἑτέρας διαφορᾶς, συνεχομένου ἐγγεισώματος ὑπὸ τῆς κατὰ κύκλον ὀφρυώδους ἐξοχῆς, αὐτὸ τὸ κατὰ φύσιν ἔχον ὀστέον περιτρῆσαι δεῖ καὶ ἐκκόψαι, ἵνα γυμνωθῇ ὅλον τὸ περιεῤῥωγὸς, καὶ τότε τοῖς ἀναβολεῦσιν αὐτὸ μετεωρίσαι πρὸς τὴν κομιδήν.

Κοινότερον δὲ ἐπὶ πάσης ἀνατρήσεως, ἐὰν μὲν ᾖ ἀπόλυτα τοῦ κατάγματος ὀστάρια, αὐτόθεν κομιζέσθω, ἐὰν δὲ συνέχηται πρὸς τὴν μήνιγγα, πρότερον κατὰ ὑποδορὰν μήλης πλάτει, ἢ τυφλαγκίστρῳ ὑποδερέσθω τὸ ὀστάριον, ἵνα χωρισθῇ τῆς μήνιγγος. Δυσχεροῦς δὲ οὔσης τῆς ὑποδορᾶς, ἐὰν μηδὲν ἀδικῇ τὴν μήνιγγα, οὕτως ἐάσθω ἕως οὗ τῇ πυώσει ἀπόλυτον γένηται.

Ις. ξδ. ΠΕΡΙ ΥΠΟΠΤΩΝ ΟΣΤΕΩΝ.

Τὸ ΛΕΓΟΜΕΝΟΝ ὕποπτον [2] ὀστέον κατάγματος μὴ ὄντος, ἐν μὲν αὐτῷ τῷ κρανίῳ ἐν διαστάσει τοῦ ὑγροῦ συλλελεγμένου, περιτρῆσαι δεῖ ὅλον τὸ ἀφεστὸς ὀστέον, καὶ ἐκκόψαι. Ἐν δὲ τῷ περιτρᾶν τοῦ ὑγροῦ διὰ τῶν τρημάτων ἀναφερομένου,

ἐπε-

(1) Legendum videtur ἐπικείμενον.

(2) Vitii nomen hoc in ossibus non agnoscunt neque STEPHANUS, neque GORRAEUS diligentissimi medicinalium vocum collectores. Simile ei esse videtur quod CELSUS *cariem* vocat lib. VIII. c. 3. p. 511. v. 20. in quo depressum specillum *et renitens aliquid* in-

XIII. LXI. DE CAMERATIONE.

Cameratio divisio calvariae est cum laesorum ossium elatione, ita ut cameratio vel duplex altior incisio sit, vel fissura oras habens sublatas. Quae in rima facere praecepi, eadem et in cameratione fiant.

XIV. LXII. DE IMPACTIONE.

Impactio multiplex est in aliqua parte calvariae divisio, ubi comminuta ossicula deorsum ad cerebri membranam desederint. Horum ossiculorum si qua sint in medio soluta fluitantia, singula eximantur, et membranae pars nudata linteolo puro tegatur, asperis quoque ossiculis eodem linteolo simul opertis, ac perforatio tunc fracturae, et consequens incisio fiat. Vbi vero ossicula coagmentata sint, atque ad cerebri membranam desederint, tum ipse fracturae ambitus circumforatus excidendus est. Sed circumspectionem operatio postulat, ne membrana violetur.

XV. LXIII. DE SVBGRVNDATIONE.

Svbgrvndatio divisio est ossis calvariae, ubi fractum os desedit, et naturaliter se habenti subiit. Duo vero sunt subgrundationum differentiae, vel enim solutum os fractum, adverso naturaliter se habenti subit, vel ubi fractura in orbem, solutumque os latius a basi a vertice angustius sit, id quod subiit toto ambitu reperitur a margine extante quasi supercilio contineri.

Sub casu priori, in ipso fine fracturae, naturaliter se habens insidens alteri laeso terebrandum est, et excidendum, ut nudatum os abscissum dematur. Sub altero casu ubi subgrundatio continetur a supercilio in ambitum eminente, idem naturaliter se habens os terebra forandum est, et excidendum, ut id totum quod perfractum est nudetur, et vectibus tunc attolli et auferri debet.

Id in omni terebratione commune est, si fragmenta undique resoluta sint confestim eximere, si cerebri vero membranae inhaereant decorticationis modo specillo primum averso, vel hamulo ossiculum subtus diripere oportet, ut a membrana seiungatur. Vbi huiusmodi decorticatio ex facili fieri non possit, ac membranam nullatenus infestet sic sinere debemus donec suppuratione exsolvatur.

XVI. LXIV. DE OSSIBVS QVIBVS PVS SVBEST.

Qvod dicitvr subtus purulentum os esse sine fractura, humore in ipsa calvaria collecto in interstitio duplicis ossis, terebrandum totum id quod abscessit, et excidendum est. In terebrando si humor e foraminibus fer-

M 2

invenit, et madens exit. Si pervium invenit, altius descendens inter os et membranam nihil oppositum invenit, educiturque siccum. non quo non subsit aliqua vitiosa SANIES. *sed quoniam ibi ut in latiore sede diffusa sit.* HEISTERO P. I. lib. V. c. 8. *Caries quaedam velut ossium ulcus videtur.*

fertur, retardandus is est carptis linamentis obiectis, humore enim repressso, ossis perforatio sensu percipitur, dum pus a terebra urgetur. Vbi vero collectio sub calvaria, et in inter os et membranam cerebri sit, ipsa ab osse abscedente, ea facienda sunt, quae de fissuris praecepimus cum abscessione membranae incidentibus.

XVII. LXV. DE COLLISIONE.

SI QVANDO calvaria in pueris aliqua parte collidatur pressione, et nihil inde molestum superveniat, consuevit iterum levari aequata reliquae parti naturaliter se habenti, ab ipsa nempe cerebri membrana excitata. In huiusmodi collisione nihil operosius moliri oportet, sed molli lana oleo tincta caput operire. Licebit vero ubi moram trahat panniculo uti qui reprimere inflammationem valeat. Quod si collectio sub cute facta fuerit, membrana ad calvariam pressa, cutis incisione aperiatur ad humoris exitum, deinde incisione linamentis oppleta consequens curatio adhibeatur. Vbi vero collectio sub collisione fiat, membrana abscedente nihil aliud facere necesse est, quam laesum fragmentum puri incumbens terebrare, et excidere. In quo ipso studiose, diligenterque curandum est, ne membrana laedatur, et post terebrationem excisio cautissime facienda.

XVIII. LXVI. DE SVTVRARVM DISIVNCTIONE.

IN SVTVRARVM disiunctione a fluxionibus, quas rheumatismos vocant, ea primum facienda sunt, quae de humore intumescentibus capitibus, seu hydrocephalis tradentur, atque ubi humore discusso et consequenti tractatione adhibita suturae iterum cohaereant, acquiescere oportet. Quod si ossium orae vitientur, utrinque terebrari et excidi debent. Vbi disiunctio ab ictu facta fuerit, confestim caput utrinque manibus comprimendum est, et ossa disiuncta in naturalem suturae compagem cogenda. Deinde totum caput deradere, et panniculum imponere qui deprimendi inflammationem et glutinandi vim habeat, atque ea deligatione deligare, quae suturarum coniunctionem adiuvare valeat, fascia nempe quae lepus vocatur, et quotidie resolvere, vel tertio quoque die, fomentumque siccum admovere, eundemque panniculum imponere, et eadem deligatione uti. Hoc modo tractata solet ossium coniunctio firmari. Quod si quando suturae disiunctioni pus subtus collectum accedat, cutis incidatur cui humor subest, et postquam pus effluxerit, utrinque, ut in rima, orae suturae terebrentur, et excidantur.

XIX. LXVII. CVRATIO TEREBRATORVM.

TEREBRATIS si profusio sanguinis accidat ea protinus admoveri auxilia debent, quae ad sanguinem supprimendum tradentur ubi de eius profusione sermo erit. Si sanguinis profluvium non sit, eum qui su-

(1) GALENVS lib. VI. method. c. VI. t. IV. pag. 107. v. 47. ubi ait *quasdam calvariae fracturas ἄχρι τῆς διπλόης ἥκειν usque ad diploen pervenire* eandem vim huic vocabulo tribuit, quam habere hic apud HELIODORVM videmus, spatium scilicet intelligens inter os et cerebri membranam. RIOLANVS *Enchirid. Anat. l. VI. c. 6.* ait GALENVM *contra veterum medicorum opinionem secundam et internam laminam cranii διπλόην vocasse*: Verum hinc potius VERTVNIANI opinio confirmatur *Comment. in* HIPPOC. *de cap. vuln.* pag. 49. *Διπλόην de omnibus dici, in quibus commissura facta est*. Certe in his chirurgicis et apud HIPPOCRATEM et GALENVM, aliosque διπλόη est duplicis cuiusque rei interstitium ubi coniunctio fit. Neque aliter CELSVS in-

ἐπέχειν αὐτὸ δεῖ τίλτων μοταρίων ἐντιθεμένων, συνεχομένυ γὰρ τοῦ ὑγροῦ αἰσθητὴ γίνεται ἡ περίτρησις ὀςοῦ, πυοῦ ὑπὸ τοῦ τρυπάνου καταβιβαζομένυ. Ἐπὶ δὲ τῆς ὑπὸ τὸ κράνιον, καὶ ἐν τῇ διπλόῃ συλλογῆς, τῆς μήνιγγος ἀφεςώσης τῦ ὀςέου, ἔργα δοκιμαζέσθω ἐπὶ τῶν ῥωγμῶν εἰρημένα, τῶν μετὰ ἀποςάσεως τῆς μήνιγγος γεγονυιῶν.

ΙΖ. ξε. ΠΕΡΙ ΘΛΑΣΜΑΤΟΣ.

Ὅταν ποτὲ θλασθῇ τὸ κράνιον ἐπὶ παιδῶν κατά τι μέρος ἐκ παραπιεσμοῦ μηδηνὸς ἐπισυμβεβηκότος σχληρῦ, εἴωθε πάλιν μετεωρίζεσθαι ἰσούμενον τῷ κατὰ φύσιν, ὑπ' αὐτῆς τῆς μήνιγγος ἀναβιβαζόμενον. Ἐπὶ τῦ τοιούτου θλάσματος οὐδὲν δεῖ περιεργάζεσθαι, ἀλλὰ ἐρίῳ μαλακῷ ἐλαίῳ βεβρεγμένῳ σκέπειν τὸ κεφάλιον. Ἔξεςαι δὲ ὅταν βραδύνῃ, σπληνίῳ χρῆσθαι δυνάμεως ἀφλεγμάντυ. Συλλογῆς δὲ γενομένης ὑπὸ τὸ δέρμα, τῆς μήνιγγος τῷ κρανίῳ προσετυπωμένης, διαιρέσει ἀναςελλέσθω τὸ δέρμα, πρὸς τὴν τοῦ ὑγροῦ ἔκκρισιν. Ἔπειτα διαμοτούσθω ἡ διαίρεσις, καὶ ἡ ἀκόλυθος θεραπεία ἐγκρινέσθω. Τῆς δὲ συλλογῆς ὑπὸ τὸ θλᾶσμα γεγενημένης, τῆς μήνιγγος ἀφεςώσης, ὐδὲν ἄλλο δεῖ ποιῆσαι ἢ περιτρῆσαι, καὶ ἐκκόψαι τὸ παρὰ φύσιν ὀςάριον τὸ ἐπικείμενον τῷ πυῷ. Γιγνέσθω δὲ μετὰ σπυδῆς καὶ ἀκριβείας τὸ ἔργον, ἵνα μὴ τρωθῇ ἡ μήνιγξ, μετὰ δὲ τὴν περίτρησιν ἐκκοπὴ γιγνέσθω μετὰ ἀσφαλείας.

ΙΗ. ξϛ. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ῬΑΦΩΝ ΔΙΑΣΤΑΣΕΩΣ.

Τῆς τῶν ῥαφῶν διαςάσεως ἐκ ῥευματισμῦ γεγενημένης, τὰ πρῶτα γιγνέσθω ὅσα εἰρήσεται ἐπὶ τῶν ὑδροκεφάλων, κἂν μετὰ τὴν παντελῆ τοῦ ὑγρῦ ἔκκρισιν τῆς ἀκολύθυ ἀγωγῆς δοκιμασθείσης, συναρμογῶσιν αἱ ῥαφαί, ἀσμενίζειν δεῖ. Ἐὰν δὲ φθαρῇ τὰ τῶν ὀςέων πέρατα, ἑκατέρωθεν περιτιτράσθω, καὶ ἐκκοπτέσθω. Ἐκ πληγῆς δὲ τῆς διαςάσεως γεγενημένης, ἀνυπερθέτως δεῖ ἑκατέρωθεν διὰ τῶν χειρῶν παραπιέζειν τὴν κεφαλὴν, καὶ τὰ διεςῶτα ὀςᾶ συνειςάγειν πρὸς τὴν κατὰ φύσιν τῆς ῥαφῆς συναρμογήν. Ἔπειτα ὅλην τὴν κεφαλὴν ἀποξυρᾶν, καὶ ἐπιτιθέναι σπλήνιον δυνάμεως ἀφλεγμάντου κολλητικῆς. Ἐπιδεῖν δὲ ἐπιδέσει τῇ δυναμένῃ συνεργῆσαι τῇ τῶν ῥαφῶν συμβολῇ, τῷ λαγωῷ ἐπιδέσμῳ, λύειν τε διὰ μιᾶς ἡμέρας, ἢ διὰ δύο, καὶ πυρίαν ξηρὰν προσάγειν, ἐπιτιθέναι τε τὸ αὐτὸ σπλήνιον, καὶ ἐπιδέσει τῇ αὐτῇ χρῆσθαι. Εἴωθεν δὲ διὰ τῆς εἰρημένης ἀγωγῆς κρατύνεσθαι ἡ τῶν ὀςέων συμβολή. Ἐὰν δέποτε ὕπόπυον γένηται τὸ τῆς ῥαφῆς διάςημα, διαιρείσθω τὸ ἐπὶ τῷ ὑγρῷ σῶμα, καὶ μετὰ τὴν τοῦ πυοῦ ἔκκρισιν ἑκατέρωθεν ὡς ἐπὶ ῥωγμῆς περιτιτράσθω τὰ τῆς ῥαφῆς πέρατα καὶ ἐκκοπτέσθω.

ΙΘ. ξζ. ΘΕΡΑΠΕΙΑ ἈΝΑΤΕΤΡΗΜΕΝΩΝ.

Ἐπὶ τῶν ἀνατετρημένων αἱμοῤῥαγίας μὲν οὔσης βοηθήματα πρῶτον ὀφιλεῖ ἐπάγεσθαι πρὸς τὴν τῦ αἵματος ἐπίσχεσιν τὰ παραδοθησόμενα ἐν τοῖς περὶ αἱμοῤῥαγίας. Αἱμοῤῥαγίας δὲ μὴ γενομένης, ἠρέμα δεῖ τὸ ἐπικείμενον τῇ μήνιγγι αἷ-

initio lib VIII. sententiam HIPPOCRATIS expressit *de cap. vuln. sect* 2. *Ossaque eius* (calvariae scilicet quae duplex est) *ab exterioribus partibus* (sic est in cod.) *dura, ab interioribus quibus inter se connectuntur molliora sunt, interque ea venae discurrunt*. Et cap III. p 518. v. 26. ait *Albius descendens* (*specillum*) *inter os et membranam nihil oppositum invenit*. Quae quidem hic adnotanda duximus, quod nihil de hac notione proferant Graecarum vocum vel amplissimi enarratores, et GALENI vulgata interpretatio, quam LINACER fecit loco superius indicato habeat *secundam laminam*, quam *graece Diploen vocant*. Vnde illa fortasse fluxit RIOLANI falsa criminatio, et vulgaris loquendi modus.

αἷμα ἐρίῳ περὶ μηλωτρίδα ὀξυκράτῳ βεβρεγμένῳ ἀποκαθαίρειν, καὶ τότε ῥόδινον ἔλαιον ἐπιςάζειν τῇ μήνιγγι. Ἔπειτα μοτάρια ῥοδίνῳ βεβρεγμένα ὑπὸ τὰ ἀνεςαλμένα ἐπιτιθέναι, καὶ ἄλλα μοτάρια μακρότερα ῥοδίνῳ βεβρεγμένα διπλᾶ εἰς τὰς διαιρέσεις τῆς ἀνατομῆς [1] τιθέναι. Ἔςωσαν δὲ τούτων αἱ διπλόαι ἔνδον νενευκῦαι, καὶ τὰ πέρατα ἔξωθεν ἐσχηματισμένα, ἵνα μὴ αἱ τῶν ἄκρων ἐξάντεις [2] τῇ μήνιγγι ἐπιςύρωνται.

Γενομένων δὲ τούτων, ὅλῳ τῷ κύκλῳ τῆς ἀναςολῆς ἄλλα μότaρια ῥοδίνῳ βεβρεγμένα ἐπιτιθέσθω. Ἐκ δὲ τῆς δηδηλωμένης περιμοτώσεως, εὐρυχωρία γίνεται κοίλη μηνοειδής, ἣν καὶ προσαναπληρῶσαι δεῖ τῇ τοῦ ῥοδίνου ἐπιχύσει, καὶ τότε τῷ λεγομένῳ μηνιγγοφύλακι ῥοδίνῳ βεβρεγμένῳ σκεπάσαι τὴν ἀχανείαν. Ὁ δὲ μηνιγγοφύλαξ βύσσινον ἔςω ὕφασμα ἢ ὀθόνιον λεπτὸν καὶ καθαρὸν, κατὰ δὲ τούτου ἔριον λεπτὸν μαλακὸν τῷ ῥοδίνῳ βεβρεγμένον ἐπιτιθέναι δεῖ. Χορηγὸς δὲ λέγεται τοῦτο. Κοινότερον δὲ τῷ χορηγῷ καὶ τῷ μηνιγγοφύλακι μοτοὶ προσπλάσσονται κεκηρωμένοι ἵνα μείνῃ αὐτῶν ἡ περίτασις. Μετὰ δὲ ταύτην ὅλῃ τῇ κεφαλῇ ἐπιτιθέναι σπλήνιον κεκηρωμένον, ἐκκεκομμένον κατὰ τὴν ἀνάτρησιν, πρὸς τὴν τοῦ ῥοδίνου χορηγίαν. Καὶ ταῖς σιαγόσι δὲ ἄλλο κεκηρωμένον σπλήνιον προστιθέσθω. Ἔπειτα κατὰ τοῦ σπληνίου τοῦ τῇ κεφαλῇ ἐπικειμένου κύκλος ἐξ ἐρίου περιτίθεται, περιορίζων τὸν τῆς ἀνατρήσεως τόπον. Ὁ δὲ τόπος οὗτος κυφιςὴρ καλεῖται, ἀπὸ τοῦ κουφίζειν τὸ μετ' αὐτὸν ὅλῃ τῇ κεφαλῇ ἐπιτιθέμενον ἔριον. Δεῖ γὰρ μετὰ τὸν κύκλον τὴν ὅλην κεφαλὴν ἐρίῳ σκεπάσαι, προσθεῖναι δὲ καὶ ταῖς σιαγόσιν ἄλλο ἔριον.

Πάντα δὲ ταῦτα συνέχεται ὡς ἐπιδήσει διὰ τὸ βάρος, ἀλλὰ καὶ κρυφάλῳ ἵνα συνέχηται μὲν μὴ βαρύνηται δὲ ἡ μήνιγξ, τοῦ δὲ [3] κρυφάλου τὸ κατὰ τὴν ἀνάτρησιν μέρος μέσον ψαλίδι ἐκκόπτεται, ἵνα γένηται ἀχανὲς, καὶ τὸ εἰς τὴν ἀχανείαν ἔριον μαλακὸν ἐξενωμένον κατὰ τὰ πέρατα, καὶ δεδιπλωμένον ῥοδίνῳ βεβρεγμένον ἐντίθεται. Τὸ δὲ ἔριον τοῦτο λέγεται ἐπιςάκτης, διὰ γὰρ τούτου ἐκ διαςημάτων ῥόδινον ἐπιςάζεται. Γενομένων δὲ τούτων εἰς τοὺς ἀκουςικοὺς πόρους ἐρίδια συνεςραμμένα ἐντιθέναι, καὶ τὸν πάσχοντα κατακλίνειν ἐπὶ μαλακῇ ςρωμνῇ ἐν τόπῳ ἀλεεινῷ. Ἀπεχέσθω δὲ ὁ πάσχων ψυχροῦ ὕδατος, ψυχρῶν πάντων ἐδεσμάτων, οἴνου, οἰνωδῶν.

Τῇ δὲ τρίτῃ θεραπευέσθω, θερμῷ ὕδατι εὐκράτῳ ἐπαντλείσθω αὐτὴ ἡ κεφαλὴ ἅμα περιαλειφομένη χλιαρῷ ἐλαίῳ. Ἐν δὲ τῇ καταντλήσει σκεπέσθω ἡ ἀνάτρησις ἢ σπόγγῳ μαλακῷ ἢ τῇ ἑτέρᾳ χειρὶ τοῦ θεραπεύοντος ἵνα ὑγραίνηται μὲν ἡ μήνιγξ μὴ πλήσσηται δέ. Εἶτα περισπογγιζέσθω ἡ κεφαλὴ καὶ περιαλειφέσθω, καὶ τὰ αὐτὰ πάντα γιγνέσθω τὰ μικρῷ πρόσθεν εἰρημένα, καὶ ταῖς ἑξῆς ἡμέραις ὡσαύτως θε-

(1) Sic scriptum est in codice quod fortasse in primo exemplari fuerat ἀναςολῆς

(2) NICETAE adnotatio huic loco in margine adscripta est Ὁ ΓΑΛΗΝΟΣ ἐν ταῖς ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ἐξηγήσεσιν, ἐξαστίας φησὶ καλοῦσιν ἔνιοι μὲν τὰ ἀποκρεμάμενα ἐπ' ἄκρων τῶν σχισθέντων ὀθονίων λίνα, καὶ ἀπὸ τῶν ῥακῶν τὰς κρόκας. Ἐμοὶ δὲ φησι, καὶ τὰ πρὶν σχισθῆναι προέχοντα τὸν αὐτὸν τρόπον ὀνομάζειν δοκεῖ. Ἐν δὲ τῷ ὑπομνήματι τοῦ κατ' ἰητρεῖον τμήματι B φησὶ μόνας τὰς καλουμένας ἐξαστίας, αἵτινες ἐν τοῖς ὑφαινομένοις, ἐνίοτε μὲν ἐξ ἐπίτηδες, ἐνίοτε δὲ ἀκουσίως γίνονται προμήκεις ἐξοχαί, ποτὲ μὲν αὐτῆς τῆς κρόκης, ἔστι δ' ὅτε καὶ τῆς πορφύρας, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς καλουμένας παρυφὰς ἐπίτηδες τοῦτο πράττουσιν διὰ παντὸς αἱ γυναῖκες. GALENUS in explanationibus in HIPPOCRATEM ait Ἐξαστίας vocant quidem nonnulli exsurgentia ab extremis linteis scissis lina et a pannis fila, mihi vero ait, et antequam scindantur extantia eodem modo appellare videtur. Et in commentario libri de medici officina segmento II. ait neque vocitas ἐξαστίας, quae in iis quae texuntur interdum quidem de industria, interdum vero invite fiunt praelongae eminentiae, aliquando ex ipso subtegmine, modo etiam

ſuper membranam cerebri eſt, lana ſpecillo advoluta et in poſca tincta, leniter detergere oportet, tum oleum roſaceum membranae inſtillare. Deinde linamenta roſaceo imbuta ſub deductas partes imponenda ſunt, aliaque linamenta longiora in eodem oleo tincta duplicia inter oras inciſae cutis ſuperdanda. Horum autem plicaturae introrſum vergant, finis vero extrorſum diſpoſiti ſint, ne ſuper membranam extremae fimbriae trahantur.

His factis per univerſum plagae ambitum alia linamenta roſaceo tincta imponantur. Ab huiuſmodi linamentorum iniectu locus cavus fit lunatus, quem roſaceo infuſo implere oportet, tunc eo velamento, qui cuſtos membranae dicitur, hiatum contegere. Cuſtos hic membranae byſſina tela ſit, vel ſubtile purumque linteolum, ſuperque id lana tenuis mollis roſaceo tincta imponi debet, eaque choragus dicitur quaſi ſubminiſtrator. Communiter chorago et membranae cuſtodi linamenta cera oblita applicantur, ut extenta maneant, atque inſuper univerſo capiti panniculus imponi debet cera obductus, exciſus ubi terebratum ſpectat, ut inde roſaceum ſubminiſtretur. Et maxillis alius panniculus inceratus apponatur. Deinde ſuper panniculum capiti impoſitum, circulus e lana datur, locum terebrationis ambiens, levamen id vocatur, quod lanam ſuſtineat, quae deinceps toti capiti imponitur. Oportet enim poſt circulum totum caput lana operire, aliamque lanam maxillis apponere.

Haec autem omnia non faſciis continentur, propter pondus, ſed velamento, ut cohibeantur, neque cerebri membrana gravetur, ac velamenti media pars, quae terebrato reſpondet forfice exciditur, ut apertum fiat, atque in illud ſpatium lana mollis in extremis conſtricta duplex inditur. Lana haec dicitur inſtillans per eam enim roſaceum ſubinde inſtillatur. His factis lanulae convolutae in aurium foramina demittendae ſunt, et homo in molli lecto componendus eſt loco calido, et ab aqua frigida, frigidiſque omnibus cibis, vino, et vinoſis, abſtinere debet.

Tertia vero die curetur, ipſumque caput aqua calida bene temperata perfundendum, ſimulque tepido oleo perungendum erit. In perfuſione pars terebrata vel molli ſpongia, vel altera medici manu tegatur, ut membrana madefiat, minimeque percutiatur. deinde caput ſpongia undique detergatur, et perungatur, eademque omnia fiant, quae paulo ſuperius dicta ſunt, et inſequentibus diebus eodem modo curetur.

li-

etiam ex purpura, ſed et in iis, quas vocant praetextas valentes hoc mulieres perpetuo faciunt. Verba haec tomo v. occurrunt pag. 685 v 25. commentarii II. ſegm. 26. ut nunc diviſio eſt. Vide et noſtram adnotationem ſuperius pag 63. Hinc vero liquet vel ἰξαρίας hoc HELIODORI loco ſcribendum eſſe, vel ἰξάρτας, quod vetus ſcriptura exhibet idem valere.

(3) Adnotatio NICETAE margini adſcripta τοῦτο τῷ γυναικείῳ ἀναδέσμῳ τῷ νῦν καλουμένῳ σουδαρίῳ. *Hoc eſt muliebri redimiculo, quod nunc vocatur ſudarium.* SUIDAE Κεκρύφαλον eſt Σουδάριον. POLLUX lib. VII. ſegm. 73. Καλυπτρόνιον ὃ νῦν σουδάριον ὀνομάζεται. Sudaria autem lintea fuiſſe patet ex CATULLI carm. XII. Κρύφαλον agnoſcit quoque HESYCHIUS. Ceterum Κεκρύφαλον PHILOXENO eſt *Reticulum* et POLLUCI lib. VII. 179. Κεκρυφαλοπλόκος, et lib X 192 οἱ πλέκοντες ταῖς γυναιξὶ τοὺς κεκρυφάλους memorantur, ut plexa, ſeu nexa et reticulata, non texta fuiſſe ea capitis velamenta credibile ſit, quae hic HELIODORUS intelligit

Poterit et emplastrum tetrapharmacum liquatum, ceteris eodem modo factis adhiberi. Quod si parum pura membrana sit, capitali medicamento rosa mollito utendum est, eadem curatione admissa. Vbi iam pura fuerit, carnemque produxerit, vulneri quod aeque planum factum est, cicatrix induci debet, vel spodio levigato vel molli medicamento[1], cui purgandi vulnera facultas sit, quale est quod cadmiam habet rosaceo dilutam.

XX. LXVIII. DE CEREBRI MEMBRANAE INFLAMMATIONE.

Membrana cerebri cum primaria pars sit, ubi inflammatione tentatur maximum periculum affert. Intumescit ea per inflammationem cum renixu et rubore, quibus dolor non modo affecti loci, sed universi capitis accedit. Tumet autem usque eo membrana ut non solum terebrati ambitum impleat, sed super ossis quoque crassitiem emineat. Dum vero cohibetur efficaciam pulsui similem amittit qua suapte natura praedita est, et vehemens febris sequitur. Inflammationi vero bilis vomitus, mentis inconstantia, nervorumque distentio supervenit. Haec perniciosa oportet non expectare, quae mortem denunciant, sed protinus ubi accidit, dum obscurior adhuc inflammatio est, aegro auxilium afferre. Quaerendumque in primis quaenam causa inflammationis sit, eique insistendum est.

Si ergo, cum non satis os excisum fuerit, aculeus quis eminens membranam pungat, isque excindi leniter possit, discutiatur, membranaque illaesa servetur. Vbi vero asperitas quaedam subsit quae laceret, ossis terebrati orae leventur circum, ne pungant. Haec omnia facienda si quidem res utcunque in aperto sit, quod si ab occulta causa inflammatio facta sit, convenientia auxilia sunt eligenda, primis diebus cibi deductio, deinde tenuia alimenta data, ac perpetuo aquae potus. Quod si vehementior inflammatio sit in iuvene succi pleno venae sectione quoque uti. In auxiliis, quae loco conveniunt, universim non confert membranam gravare, sed eam leve onus mitigat. Convenit autem totum id quod ab inflammatione intumuit linteo tenui molli puro in rosaceo tincto contegere. Deinde exterius toti capiti mitigans cataplasma imponendum est, ut id quod ex meliloto vel lini semine farina et oleo paratur, pannoque hoc excipiatur perforato, ad locum ubi os terebratum est, insuperque omnia levi lana operiantur. Insequentibus diebus perfusio adhibenda ex foeno graeco vel malva decoctis, oleoque simul instillato, iterumque eadem curatio eligatur paulo ante proposita, et in hisce permanere usque ad finem satis erit.

XXI. LXIX. E LIBRIS GALENI DE FRACTVRIS IN CAPITE.

Omnes ossium capitis noxae, quas ictibus extrinsecus inflictis patitur quinque numero sunt, sedes, collisio, rima, impulsio, introrsum collisio. Se-

(1) Celsus lib. v c. xix. p. 262. v. 12. scribit *Habere pares portiones cerae, picis, resinae, sevi taurini, si id non est, vitulini.*

θεραπευέσθω. Ἐξίσω δὲ καὶ τῇ τετραφαρμάκῳ [1] ἀνειμένῃ χρήσασθαι, τῶν ἄλλων γινομένων ὡσαύτως. Τῆς δὲ μήνιγγος ἀκαθάρτου οὔσης, κεφαλικῇ δυνάμει ἐξανειμένῃ τῷ ῥοδίνῳ χρήσθω, τῆς αὐτῆς ἀγωγῆς δοκιμαζομένης. Μετὰ δὲ τὴν κάθαρσιν, καὶ σάρκωσιν, ἰσόπεδον γενόμενον τὸ ἕλκος κατουλῶσαι δεῖ, ἤτοι σποδίῳ λείῳ ἢ τρυφερᾷ δυνάμει καθαρτικῇ, ὁποία ἐστὶν ἡ διὰ τῆς καδμίας ἐξανειμένη ῥοδίνῳ.

Κ. ξη. ΠΕΡΙ ΦΛΕΓΜΟΝΗΣ ΜΗΝΙΓΓΟΣ.

Η ΜΗΝΙΓΞ κυρία οὖσα ἐν φλεγμονῇ γενομένη κινδυνωδεστάτη ἐστίν. Διογκοῦται δὲ ἐν τῇ φλεγμονῇ μετ᾽ ἀντιτυπίας, καὶ ἐρυθήματος ἀλγήματός τε ἐπιγινομένου, οὐ μόνου τοῦ τοπικοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ὅλης κεφαλῆς. Διογκοῦται δὲ ἐπὶ τοσοῦτον ἡ μῆνιγξ, ὥστε μὴ μόνον τὸν τῆς ἐκτρήσεως κύκλον πληροῦν, ἀλλά ποτε καὶ ὑπερέχειν τὸ τοῦ ὀστέου πάχος. Συνεχομένη δὲ ἀποτίθεται τὸ φυσικὸν ἑαυτῆς σφυγματῶδες ἐνέργημα, συμπαρέπεται δὲ καὶ πυρετὸς ὀξύς. Τῇ δὲ φλεγμονῇ ἐπιγίνεται χαλημεσία, παρακοπή, σπασμός. Οὐ δεῖ δὲ ἀναμένειν ταῦτα ὀλέθρια, θανάτου ὄντα μηνυτικά. ἀλλ᾽ ἐν ἀρχῇ τοῦ συμβεβηκότος ἔτι τῆς φλεγμονῆς ἀμυδροτέρας οὔσης ἐπιβοηθεῖν τῷ πάσχοντι. Ἐξετάζειν δὲ δεῖ ἐν πρώτοις τί τὸ τῆς φλεγμονῆς ἐστὶν αἴτιον καὶ τούτῳ ἐνίστασθαι.

Ἐὰν μὲν οὖν ἐλλειποῦς τῆς ἐκκοπῆς γεγενημένης, ὀξεῖα τρῦχουσα καὶ νύττουσα τὴν μήνιγγα, καὶ δύνηται αὐτὴ ἠρέμα ἐκκοπῆναι, ἀποθραυσθήτω, τῆς μήνιγγος ἀπαθοῦς τηρηθείσης. Ὅταν δὲ ἀνωμαλίας οὔσης ξαίνηται, λειούσθω ὁ τῆς ἐκτρήσεως κύκλος, ἵνα μὴ νύσσηται. Ταῦτα δὲ τὰ ἔργα γιγνέσθω ἐὰν ᾖ πως ἡ [2] εὐρυχωρία, ἂν δὲ ἐξ ἀδήλου αἰτίας γεγενημένη μένῃ [3] ἡ φλεγμονή, τὰ κατάλληλα βοηθήματα δοκιμαζέσθω, ταῖς πρώταις ἡμέραις ὑποστολή, ἔπειτα λεπταὶ τροφαὶ προσαγόμεναι, ἀεὶ δὲ ὑδροποσία. Σφοδροτάτης δ᾽ οὔσης τῆς φλεγμονῆς ἐπὶ νέου πολυύλου, καὶ τῇ φλεβοτομίᾳ χρῆσθαι. Ἐν δὲ τοῖς τοπικοῖς βοηθήμασιν τὸ σύνολον οὐ συμφέρει τὴν μήνιγγα βαρύνειν, ἀλλὰ φόρτοις αὐτὴν ἐλαφροῖς παρηγορεῖν. [4] Ἁρμόζει δὲ σκεπάσαι ὅλον τὸν ἀπὸ τῆς φλεγμονῆς ὄγκον λεπτῷ μαλακῷ καθαρῷ ὀθονίῳ ῥοδίνῳ βεβρεγμένῳ. Εἶτ᾽ ἔξωθεν ὅλη ἡ κεφαλὴ καταπλασσέσθω καταπλάσματι παρηγορικῷ, ὡς τῷ διὰ μελιλώτου, ἢ λινοσπέρμου ἀλεύρου [5], καὶ ἐλαίου σκευαζομένῳ, τοῦ σπληνίου ἐκτιτραμένου κατὰ τὸν τῆς ἀνατρήσεως τόπον, καὶ τὰ ἔξωθεν πάντα ἐρίῳ κούφῳ σκεπέσθω. Ταῖς δ᾽ ἑξῆς ἡμέραις παραλαμβανέσθω κατάντλησις ἀπὸ τήλεως ἢ μαλάχης ἑψημένων, μετὰ περιχύσεως ἐλαίου, καὶ πάλιν ἐγκρινέσθω ἡ αὐτὴ θεραπεία ἡ μικρῷ πρόσθεν εἰρημένη, τούτοις ἀρκέσει ἐπιμένειν ἕως τοῦ τέλους.

ΚΑ. ξθ. ΕΚ ΤΩΝ ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΚΕΦΑΛΗι ΚΑΤΑΓΜΑΤΩΝ.

ΠΑΝΤΑ τὰ πάθη τῶν ὀστῶν τῆς κεφαλῆς, ὅσα πάσχει διὰ τὰς ἔξωθεν πληγάς, πέντε τὸν ἀριθμόν ἐστιν, ἕδρα, θλάσις, ῥωγμή, ὦσις, εἴσθλασις. Ἕδραν γὰρ

(1) Membranae habent ΗΙΠΟΥΣΗ unde ut aliquem sensum eliceremus iisdem pene literis fecimus tres hasce voculas ᾗ πως ἡ.

(3) Sic est in codice *si ab occulta causa inflammatio facta permaneat*.

(4) Membranarum scriptura φορτος αὐτω ἐλαφρες παρηγορειν a qua recessimus ut sensus constaret *Oneribus eam levibus mitigare*.

(5) Vertendum fortasse fuerat *ex meliloti vel seminis lini farina*.

καὶ διακοπὴν ταυτὸν εἶναι φησὶν ἹΠΠΟΚΡΆΤΗΣ [1], ὠνομασμένην οὕτως διὰ τὸ κατὰ τὴν γενομένην διακοπὴν ἑδράζεσθαί τε καὶ στηρίζεσθαι τὸ τιτρῶσκον, ὃ πάντως ὀξὺ μὲν ὑπάρχειν ἀναγκαῖον ἐστὶν ἵνα διακόψῃ, κυφὸν δ' ἵνα μήτε θλάσῃ, μήτε κατάξῃ τὸ κράνιον. Ἡ μὲν γὰρ θλάσις γίνεται διὰ τὸ βάρος τῶν πληττόντων, ἡ δὲ διαίρεσις διὰ τὴν ὀξύτητα, συνελθόντων δ' ἐς ταυτὸν ἀμφοτέρων τῶν αἰτιῶν εἴσθλασις γίνεται, τῆς μὲν ὀξύτητος τοῦ πλήττοντος διαιρούσης τὸ ὀστοῦν, τοῦ βάρους δ' ὠθοῦντος εἴσω τὸ διῃρημένον. Ἐὰν δὲ βαρὺ μὲν ᾖ τὸ πλῆττον, ὀξύτητα δ' ἔχον οὐδεμίαν, ἤτοιγε ὥσις γίνεται μόνη τοῦ πληγέντος, ἢ καὶ ῥωγμὴ σὺν αὐτῇ, ὥσις μὲν ἐπὶ τῶν μαλακῶν ὀστῶν, ὁποῖα τὰ τῶν παίδων ἐστὶν, ῥωγμὴ δ' ἐπὶ τῶν σκληρῶν τε καὶ ξηρῶν, ἐπὶ δὲ τῶν μέσων τὴν φύσιν ἀμφότερα.

Τῶν δὲ ἄλλων παθῶν τῆς κεφαλῆς, ὁ μὲν ἀποσκεπαρνισμὸς ὑπὸ τῶν νεοτέρων χειρουργῶν ὀνομασθεὶς, ἐκ τοῦ τῆς ἕδρας ἐστὶν γένους, τὸ δ' ἐγγείσωμα, καὶ ἡ καμάρωσις ἕτερον, αἱ γάρ τοι γενέσεις αὐτῶν αἵδε εἰσίν. Ὅταν μὲν ὀξὺ τὸ τιτρῶσκον, ἐκ τῶν πλαγίων μερῶν προσπεσὸν τινὶ τῶν ἐξεχόντων τῆς κεφαλῆς, ἀποκόψῃ σύμπαν αὐτὸ, καλεῖται μὲν ἀποσκεπαρνισμὸς τὸ τοιοῦτον, γίνεται δὲ κατὰ ψιλὴν καὶ μόνην διαίρεσιν, ὥσπερ ἡ ἕδρα. Τῷ δ' εἶναι κυρτὸν τῷ σχήματι τὸ διακοπτόμενον μέρος, ἐκ πλαγίων τε μερῶν ἐμπεσεῖν αὐτῷ τὸ τιτρῶσκον, οὐδὲν ὑπολείπεται τοῦ τρωθέντος ἀπαθὲς, ὡς εἴγε ὑπολειφθείη, γένοιτ' ἂν ἕδρα τηνικαῦτα σαφὴς καὶ ἀναμφισβήτητος.

Ἡ ῥωγμὴ δὲ συνεχείας ἐστὶ λύσις, τῶν ὀστῶν μενόντων κατὰ τὴν ἰδίαν χώραν τῶν μερῶν τοῦ ῥαγέντος ὀστοῦ, ὡς ὅταν γε μείναντα πρὸς τὸ βάθος εἴσω χωρήσῃ. Σύνθετον ἤδη γίνεται τὸ πάθος, ἤτοι περιῤῥήξεως μόνης προσερχομένης, ἢ καὶ τῆς θλάσεως, ἅμ' αὐτῇ. Καλοῦσιν ὡς εἴρηται τὸ τοιοῦτον πάθος ἔνιοι τῶν νεωτέρων ἰατρῶν ἐγγείσωμα. Πολλάκις δὲ τὰ οὕτως ἀποῤῥαγέντα τῶν συνεχῶν, ἐπὰν ὑπὸ τῆς τοῦ πλήξαντος ὁρμῆς ὠσθῇ πρὸς τὸ βάθος, ἐπανέρχεται σὺν αὐτῷ πρὸς τοὐκτὸς, εἰς ὕψος ἐξαιρόμενα, ταῖς ὀνομαζομέναις [2] καμάραις ὡσαύτως, ὅθενπερ καὶ τοὔνομα αὐτῷ καμάρωσιν ἔθεντο.

Λοιπὸν δὲ τὸ κληθὲν ὑπ' αὐτῶν ἀπήχημα [3] ῥωγμή τις ἐστὶν, οὐ κατὰ τὸ πληγὲν μέρος, ἀλλ' ἐν ἑτέρῳ γιγνομένη, ὁμοίως τῷ κατὰ κεράμεα τῶν ἀγγείων, ὅσα κατ' ἄλλο τι μέρος πληγέντα, κατ' ἄλλο τὴν ῥωγμὴν ἔσχεν. Καὶ γίγνεσθαι τὸ τοιοῦτον εἰκός ἐστιν, ὅταν ἰσχυρὸν μὲν ᾖ καὶ πυκνὸν ἡνωμένον τε πᾶσιν τοῖς ἑαυτοῦ μορίοις τὸ πληγὲν, ἀσθενὲς δὲ τὸ ῥαγέν. Πληττόμενον δὲ τὸ τῆς κεφαλῆς ὀστοῦν ὑπό τινος τῶν ἔξωθεν, ῥωγμὴν μόνην οὐ δύναται παθεῖν, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης σύνεστι τῇ ῥωγμῇ καὶ θλάσις. Ἕδρα μέντοι καὶ θλάσις ἅμα δύναται γενέσθαι χωρὶς ῥωγμῆς, εἴσθλασις δὲ οὐκ ἂν γένοιτο χωρὶς ῥωγμῆς, ἀναγκαῖον γάρ ἐστιν, κύκλῳ περιρήγνυσθαι τὸ ὀστοῦν ἵν' ἔσω χωρήσῃ.

Αἱ

(1) HIPPOCRATES de cap. vuln. segm. IX. et XIV ed. Lind p. 691. n. 8. et 696. n. 7. Διακοπὴ γὰρ καὶ ἕδρη τ' αὐτό ἐστι. Omnia haec sumpta esse videntur e GALENI commentariis in librum HIPPOCRATIS de vulneribus capitis qui interciderunt, ut superius adnotavimus p. 87. Quare hae saltem hic ab ORIBASIO servatae reliquiae libenter accipiendae sunt, si totam GALENI explanationem non nihil faciendam fuisse putemus, quam VIDIUS in initio sui in eundem librum commentarii scribit *Tanto hominum detrimento nullam extare*. Severius paullo iudicium BOTALLI est in fine commentarii in cap. ultimum libri VI. methodi censentis *longe clariorem fructuosiorem et breviorem esse* HIPPOCRATEM *hoc praesertim tractatu, quam ipsum* GALENUM, sed nescio an haec excerpta id subire debeant, quae illi saltem non lecta fuere.

(2) NICETAE adnotatio margini adscripta Ὅτι ἈΠΟΛΛΏΝΙΟΣ ἐν τοῖς Καρικοῖς φησὶν κατὰ Κάρων διάλεκτον κάμαρα λέγεσθαι τὸ ἀσφαλές. Διὰ τοῦτο οὖν καὶ τὰς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καλουμένας ψαλίδας, ὡς ἀσφαλεῖς οὔσας οἰκοδομάς, καμάρας λέγομεν, ὡς φησὶ καὶ ὁ ΓΑΛΗΝΌΣ ἐν τῷ Η τῆς περὶ χρείας μορίων, λέγων ὅτι τὰ τοιαῦτα τῶν οἰκοδομημάτων ἔθος ἐστὶ τοῖς ἀρχιτεκτονικοῖς καμάρας τε καὶ ψαλίδας ὀνομάζειν. Ψαλίδας δὲ αὐτάς φησι διὰ τὸ ἐοικέναι τῷ κάτω μέρει

τῆς

Sedem enim et difsectionem idem esse dicit HIPPOCRATES, ita vocatam eo quod cum difsectio fit, insideat et inhaereat id quod vulnus facit, quod omnino quidem acutum esse necesse est, ut discindat, at vero leve ne calvariam contundat vel diffringat. Quippe contusio a pondere fit percutientium corporum, divisio vero ab eorum acie, atque ubi ambae causae concurrunt, introrsum contusio fit, percutientis acie os dividente, pondere autem introrsum pellente quod divisum est. At si grave quidem percutiens sit, aciem vero nullam habeat, vel sola saltem impulsio percussi fit, vel simul quoque fissura. Impulsio in mollibus ossibus qualia puerorum sunt, fissura in duris et siccis, et utrumque in iis quae mediae naturae sint.

Aliarum calvariae noxarum, dedolatio quae a recentioribus chirurgis vocatur, sedis genus est, subgrundatio vero et cameratio ab ea differunt, harum enim ortus hi sunt. Vbi quidem acutum vulnerans a latere incidens in partem aliquam eminentem calvariae eam omnino abscindat, hoc dedolatio vocatur, ac per nudam solamque divisionem fit ut sedes. Eo quod autem gibbae figurae sit pars discissa, et a latere vulnerans in eam inciderit, ideo nihil integrum relinquitur eius quod vulneratum est. Quod si relinqueretur manifesta tunc sedes nullatenus dubia fieret.

Rima vero continui solutio est, ossibus remanentibus eodem loco, qui proprius est partium ipsius fracti ossis, ut saltem introrsum firmae in ima sede sint. Compositum iam id malum fit, cum vel penitus ossa tantummodo perfringuntur, vel una simul contunduntur. Hanc noxam, ut dictum est, recentiorum medicorum nonnulli subgrundationem vocant. Saepe vero continua ossa, quae hoc modo perfracta sunt, ubi a percutientis impetu in profundum adacta fuerint, redeunt cum illo extrorsum, et sursum extolluntur, similitudine quadam cum cameris quas vocant, unde et ei noxae nomen camerationem imposuere.

Ceterum quae ab ipsis dicitur resonantia, rima quaedam est, quae non quo fuit ictus, sed adverso loco fit, simili ratione ac in vasis fictilibus, quae altera parte percussa, in altera rimam accipiunt. Atque fieri id credibile est ubi robustum ac densum omnibusque suis partibus compactum sit quod percutitur, debile vero quod frangitur. Calvariae os extrinsecus aliquo telo percussum rimam tantummodo pati non potest, sed collisio rimae necessario accedit, sedes tamen et collisio una esse possunt sine rima, impulsio vero introrsum sine ea fieri nequit, necesse enim est os in ambitu perfringi ut introrsum cedat.

 Sim-

τὰς ψαλίδας, ὅπερ ἐστὶ καμαρωτὰς, ὡς καὶ τοῦτο ἐπέραθε φησὶν ὁ ΓΑΛΗΝΟΣ. APOLLONIVS *in Caricis ait Carum lingua camara dici quae firma sunt. Ideo igitur et fornices, a Graecis ψαλίδας vocatas, quod firma aedificia sint camaras dicimus, ut et* GALENVS *auctor est in* VIII. *de usu partium. ubi ait huiusmodi aedificationes mos est architectis camaras et fornices nominare. Ipsas vero fornices ψαλίδας dicunt, quod similes sint inferiori forficis ψαλίδος parti, quae arcuata vel concamerata est, ut et hoc alibi testatur* GALENVS. APOLLONIVS Aphrodisiensis pontifex et historicus qui Carica scripsit memoratur SVIDAE, quorum librum XVIII. citat STEPHANVS Byzantinus in χελὼν τεῖχος. Locus prior GALENI lib. VIII. de us. part. occurrit t. I. p. 459. v. 28. alter vero de forficum cruribus fornicatis fortasse fuit in libro de machinamentis deperdito.

(3) In codicis contextu est ἀποσκέπαρνισμὸς recentiore atramento mutatum in ἀπήχημα, quae nomina VIDIVS hinc admisisse videtur in commentarium suum in HIP. de vuln. cap. p. 69. v. 38. *huiusmodi fractura ait graecis* ἀπήχημα *sive* ἀποσκέπαρνισμὸς *nominatur*. Quae cum a librariorum errore manaverint, ut recte indicat GORRAEVS, indicio esse possunt VIDII codicem veterum horum chirurgorum a nostro exscriptum fuisse.

Simplices igitur rimae, quae usque ad medium spatium duplicis ossis fissae sunt, radulas quae nunc dicuntur, angustas postulant. Eas autem numero multas esse oportet, magnitudine inaequales, ne unquam desit quae operi aptissima sit. Deinde ubi laesum os consueto modo nudatum fuerit, latior primum adhibenda est, tum proxime angustior, ac deinceps aliae usque ad angustissimam. Hac vero utendum est in ipso duplicis ossis medio, deinde curare protinus oportet, et usque ad finem, siccioribus medicamentis, quae scilicet ipsam hanc ob rem capitalia appellantur. Constant autem ex iride Illyrica et ervi farina, turisque fuligine, et aristolochiae panacisque radicis cortice, et ex omnibus universim, quae purgandi, non autem rodendi facultatem habent. Ipsa enim, quae subnascitur caro naturae opus est, ut nihil in ea re aeger medicinae indigeat. Carnem vero natam concrescere, et undique ossium partibus adglutinari, inde maxime eveniet, quod nulla sordes, nullaque iis insit oleosa pinguitudo. Hoc igitur est in quo aegri a medicis adiuvantur in carne producenda, ut siccus locus totus, et laesorum ossium pars quaeque omnino purissima sit.

In iis quae usque ad cerebri membranam divisa sunt, si rima sola sit, iisdem radulis utendum, si collisio aliqua una sit, terebris excindere collisum oportet scalpris adhibitis. At saepe accidit, ut terebrae repente adactae, ob naturalem perforatorum ossium debilitatem vel tenuitatem, membranam sauciarent. Igitur ea de causa recentiores scalpros cavos invenere, coeliscos vocant, scalprorum genus quoddam in extremo excavatum, iisque uti optimum est, prima quidem aggressione latioribus, deinceps angustioribus donec ad crassam membranam perveneris. Non undique tamen in ambitu omne quod excidendum est aperire cavis illis scalpris oportet, sed ea tantum parte qua fractura violentior fuit, nam praeter alia, membrana etiam citissime ab ossibus abscedit, quae valide laesa fuere, ut nullum sit periculum eius tangendae, quae iam recessit. Ubi semel unam quandam partem aperueris scalpro submisso, qui lenti simile quid in extremo extans, obtusum ac leve, quasi lenticulam habeat, aciem vero in longum arrectam, postquam latam lenticulae faciem ad membranam obfirmaveris, malleolo pulsans, sic dividere calvariam debes. Hac perforandi ratione non est ut alia, quae minus periculi habeat, quaeque rem celerius perficiat possit inveniri.

Sed et hoc modo tractata incommodum quid habent, in iis quibus nulla ossis laesi pars alicubi plane abrupta sit, cogimur enim longiore tempore paulatim latius id aperire, saepe scalpros pulsantes adeo, ut cerebrum totum permoveatur. Quapropter nonnulli, qui nunc sunt medicorum se ad terebras

con-

(1) Methodi lib. VI. cap. VI. t. IV. p. 104. v. 49

(2) NICETAS in margine ἀντὶ τοῦ διεστηκότων καὶ διαλελυμένων. Idest quae dissiderunt vel pervaserunt

(3) Fortasse et haec sunt e comment. in HIP. de capitulo.

(4) Κοιλίσκους est in codice sed legendum videtur κοιλίσκους. HESYCHIUS, κοιλίσκοι κοῖλα. Hinc fortasse suspicari licеat lib. VI. methodi c. 6 ubi impressus liber t. IV. p. 104 v. 46 habet τῶν κοίλων ἐκκοπέων οὓς καὶ κυκλίσκους ὀνομάζουσι scribendum fuisse ΚΟΙΛΙΣΚΟΥΣ, atque inde apud omnes qui eandem vocem exscripsere. In codice item scribitur ἄλλως τυμπαλλόμενον nullo sensu. Legimus itaque parva eaque probabili mutatione ἐγκοιλαινόμενον a verbo ἐγκοιλαίνω, quod est incavare.

Αἱ μὲν οὖν ἁπλαῖ ῥωγμαὶ [1] μέχρι διπλόης διασχοῦσαι τῶν νῦν εἰρημένων ξυστήρων χρήζουσι τῶν στενῶν, εἶναι δὲ αὐτοὺς χρὴ πολλοὺς μὲν τὸ πλῆθος, ἀνίσους δὲ τὸ μέγεθος, ὡς μηδέποτε ἀπορεῖν τοῦ χρησιμωτάτου τῷ ἔργῳ. Κἄπειτα γυμνωθέντος κατὰ τὰ εἰθισμένα τοῦ πεπονθότος ὀστοῦ, χρῆσαι πρῶτον μὲν τῷ πλατυτέρῳ, δευτέρῳ δὲ τῷ μετ' αὐτὸν στενοτέρῳ, κἄπειθ' οὕτως ἑξῆς τοῖς ἄλλοις ἄχρι τοῦ στενοτάτου. Τούτῳ δὲ χρηστέον ἐπ' αὐτῆς τῆς διπλόης, εἶτ' ἰᾶσθαι καὶ ξηροτέροις φαρμάκοις αὐτίκα τε καὶ μέχρι τέλους, ἃ δὴ δι' αὐτὸ τοῦτο προσαγορεύεται κεφαλικά. Σύγκειται δὲ διὰ τῆς Ἰλλυρίδος ἴριδος, καὶ τοῦ τῶν ὀρόβων ἀλεύρου, καὶ μάννης, ἀριστολοχίας τε καὶ πάνακος ῥίζης φλοιοῦ, καὶ πάντων ἁπλῶς ὅσα ῥύπτειν πέφυκεν ἄνευ τοῦ δάκνειν. Αὐτὴ μὲν γὰρ ἡ γεννωμένη σὰρξ ἔργον τῆς φύσεώς ἐστιν, ὥστε οὐδὲν εἰς τοῦτο τῆς ἰατρικῆς ὁ κάμνων δεῖται. Τὸ δὲ τὴν γεννωμένην συμφύεσθαί τε καὶ συμπεριφύεσθαι πᾶσιν τοῖς τῶν ὀστῶν μέρεσιν, ἐκ τοῦ μήτε ῥύπον ἐν αὐτοῖς εἶναι μήτ' ἐλαιώδη τινὰ λιπαρότητα, γίγνοιτ' ἂν μάλιστα. Τοῦτο οὖν ἐστὶν ὃ παρὰ τῶν ἰατρῶν οἱ κάμνοντες ἴσχουσιν εἰς τὴν σάρκωσιν, ὡς ξηρὸν μὲν ἅπαν εἶναι τὸ χωρίον, ἕκαστον δὲ μέρος τῶν πεπονθότων ὀστῶν ἀκριβῶς καθαρόν.

Τῶν δὲ ἄχρις μήνιγγος διασχόντων [2] εἰ μὲν εἴη μόνη ῥωγμὴ, τοῖς εἰρημένοις ξυστῆρσιν χρηστέον, εἰ δὲ μετὰ θλάσεως τινὸς, ἐκκόπτειν χρὴ τὸ τεθλασμένον, διὰ τρυπάνων τοῖς ἐκκοπεῦσιν χρωμένους. Ἀλλὰ πολλάκις [3] ἀθρόως κατενεχθέντα, διὰ φυσικὴν ἀσθένειαν ἢ λεπτότητα τῶν ἀνατιτραμένων ὀστῶν ἔτρωσεν τὴν μήνιγγα. διὰ τοῦτ' οὖν οἱ νεώτεροι τοὺς κοιλίσκους [4] ἐξεῦρον, καλοῦσιν δ' οὕτως ἐκκοπέων εἶδός τι ἠγκοιλασμένον ἐπὶ τῷ πέρατι, καὶ χρῆσθαι τούτοις ἄριστον [5], κατὰ μὲν τὴν πρώτην ἐπιβολὴν τοῖς πλατυτέροις, ἑξῆς δ' αὐτῶν τοῖς στενοτέροις, ἄχριπερ ἂν ἐπὶ τὴν παχεῖαν μήνιγγα κατέλθῃς. Οὐ μὴν οὐδὲ ἐν κύκλῳ πᾶν ὅσον ἐκκοπῆναι χρὴ τοῖς κοίλοις [6] γυμνωτέον, ἀλλὰ κατ' ἐκεῖνο μάλιστα τὸ μέρος, ἔνθα τὸ κάταγμα βιαιότερον ἑαυτοῦ γέγονεν, πρὸς γὰρ αὖ τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ μήνιγξ ἀφίσταται τάχιστα τῶν ἰσχυρῶς παθόντων ὀστῶν, ὥστ' οὐδείς ἐστι κίνδυνος ἅψασθαι τῆς ἀφεστώσης ἤδη. Ἢν δὲ ἅπαξ ἕν τι γυμνώσῃς μέρος, ὑποβαλὼν ἐκκοπέα, τὸ μὲν φακοειδὲς ἐπὶ τῷ πέρατι προὔχον ἀμβλὺ καὶ λεῖον, ὡς φακὸν ἔχοντα, τὸ δ' ὀξὺ κατὰ τὸ μῆκος ὄρθιον, ὅταν στηρίξῃς κατὰ τῆς μήνιγγος τὸ πλατὺ τοῦ φακοειδοῦς, ἐπικρούων τῇ μικρᾷ σφύρᾳ, διαιρεῖν οὕτω τὸ κράνιον. Τούτου τοῦ τρόπου τῆς ἀνατρήσεως οὔτ' ἀκινδυνότερον, οὔτε θᾶττον ἐνεργοῦντα δυνατὸν εὑρεῖν.

Ἀλλὰ καὶ οὕτως [7] ἔχει τι μοχθηρὸν, ἐφ' ὧν οὐδαμόθι κατ' οὐδὲν μέρος ἀπερρήγνυται [8] σαφῶς τὸ πεπονθὸς ὀστοῦν, ἀναγκάζονται γὰρ ἐν πλείονι χρόνῳ κατὰ βραχὺ πλατύνειν αὐτὸ, πολλάκις πλήττοντες τοὺς ἐκκοπέας, ὡς διακινεῖσθαι τὸν ὅλον ἐγκέφαλον. Ὅθεν ἔνιοι τῶν νῦν ἰατρῶν ἀφιστάμενοι τῶν κοιλίσκων, ἐπὶ τὰ

τρυ-

BOTALLVS de vulner. sclopet. cap. XVII. sitem 12. Scalprorum aliqui adiguntur, quos coelos appellabimus. aliqui trahuntur, et hos scalpros rasorios appellabimus. Coelorum igitur aliqui plani sunt, aliqui vero concavi, hos GALENVS cyclifcos appellavit. Adiguntur hi malleolo vel manu. At minus recte planos, coelorum, idest cavorum genus esse dixit, mendosumque cyclifcorum nomen retinuit, eorumque formam inconcinnam appinxit.

(5) Haec iterum e lib. vi. meth. t. iv. p. 105. v 16 ad 27.

(6) Sic scriptum est in manuscripto, in impresso κυκλίσκοις, quare nisi legendum sit κοιλίσκοις, hinc patet κοῖλον quoque fuisse instrumenti chirurgici nomen, id est ἐκκοπέα scalprum cavum, quod et Latini coelum dixere.

(7) Haec sunt fortasse ex eodem illo commentario deperdito in HIP de vuln. cap.

(8) Sic habent membranae non ἀπέῤῥηκται

τρύπανα παραγίνονται, μᾶλλον τ' αὐτῶν ἐπιςάμενος ἑλέσθαι δύναται καθ' ἑκάςην διαφορὰν κατάγματος, τὸν ἐπιτηδειότατον ἑαυτῷ τρόπον εἰς τὴν χειρουργίαν.

Εἰ δὲ καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ῥαφὴν [1] εἴη τὸ πάθος, ἐκ τοῦ πέριξ ἐκεῖθεν ἄρχεσθαι τοῦ πεπονθότος τῆς ἐξαιρέσεως, ἐν γὰρ τοῖς κατὰ τὰς ῥαφὰς χωρίοις αἱμοῤῥαγίαι τε γίγνονται καὶ συμπάθειαι μείζους, ἐπειδὴ κοινωνία δι' αὐτῶν ἐςὶν τοῖς ἔξωθεν τοῦ κρανίου σώμασιν, πρὸς τὴν παχεῖαν μήνιγγα δι' ὑμένων τε καὶ φλεβῶν. Ἀλλὰ [2] καὶ διὰ τῆς ὀςάγρας ἀνατείναντες ἢ ἀνακλάσαντες ἔνια τῶν ἰσχυρῶς συντετριμμένων ὀςῶν, κατ' ἐκεῖνο μάλιςα τὸ μέρος ὑποδύναι τῷ φακωτῷ παρασκευάσομεν. Τὸ μὲν οὖν ἰσχυρῶς συντριβὲν ὅλον ἐξαιρεῖν χρὴ, εὖ εἰδότας ὡς οὐδὲν βλάβος ἀκολουθήσει διὰ τοῦτο, τῶν ἄλλων ἁπάντων ὀρθῶς πραχθέντων.

Ἐπὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων καταγμάτων ἡ ἐπίδεσις ὅταν ὀρθῶς γένηται, τοσοῦτον δεῖ περιττὴν ὑγρότητα συγχωρεῖν ὑποτρέφεσθαι κατὰ τὸ πεπονθὸς ὀςοῦν, ὥςε καὶ τοῦ κατὰ φύσιν ἰσχνότερον ἀποφαίνειν τὸ χωρίον. Ἐπὶ δὲ τῆς κεφαλῆς ὁ μὲν διὰ τῆς ἐπιδέσεως τρόπος οὐχ οἷός τ' ἐςὶν ξηραίνειν τό, τε κατεαγὸς ὀςοῦν αὐτὸ, καὶ τὰ πέριξ, ὡς μήτε φλεγμῆναι, μήθ' ὅλως ἐργάσασθαί τινα ἰχῶρα. Φαρμακὸν δ' οὐδὲν οὐδ' ἐπὶ τῶν ἄλλων μερῶν ἄνευ τῆς ἐπιδέσεως ἱκανὸν εἰς ὅσον εἴρηται ξηρὸν καὶ ἀπέριττον ἐργάσασθαι τὸ κατεαγός. Ἀναγκαῖον οὖν ἡμῖν γίγνεται γυμνοῦν τι τοῦ κατάγματος, ἵν' ἔχωμεν ἀπομάττειν καὶ ἀποπλύνειν ἀπὸ τῆς μήνιγγος τοὺς ἰχῶρας, ὡς εἴγε μηδεὶς ἐκ τῶν πεπονθότων ἰχὼρ ἔντος ἔῤῥει, περιττὸν ἦν ἐκκόπτειν ὀςοῦν, πωροῦσθαι δυνάμενον ὁμοίως τοῖς ἄλλοις. Εἰ δ' ἀπ' αὐτοῦ [3] τινὲς ἐπιπλέον ἐκτείνοιντο ῥωγμαὶ, ταύταις ἕπεσθαι μέχρι πέρατος οὐ χρή.

Δεῖ δὲ πρὸς τὴν διάθεσιν ἀποβλέποντας ποιεῖσθαι τὴν χειρουργίαν, συντεθλασμένου μὲν γὰρ ἰσχυρῶς τοῦ ὀςοῦ, καί ποτε καὶ βαρυνομένης ἢ νυττομένης τῆς παχείας μήνιγγος ἐκ τῆς ἔσω ῥοπῆς αὐτοῦ, καὶ δῆλον ὅτι πρὸς αὐτῇ τῆςτ' ὑποκειμένης αὐτῇ τῆς λεπτῆς, καὶ προσέτι τοῦ ἐγκεφάλου, προσήκει κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν ἐκκόπτειν τὸ πεπονθὸς ὀςοῦν, εἰ καὶ μὴ πᾶν, ἀλλά τό γε κατεπεῖγον, καὶ μάλιςα ἐν ὥρᾳ θερινῇ, κατὰ ταύτην γὰρ ἀναβάλλεσθαι τὴν χειρουργίαν οὐ χρὴ, διότι θᾶττον ἴσμεν ἐν ταῖς θερμαῖς ὥραις σηπόμενα πάντα.

Μηδενὸς δὲ τοιούτου γενομένου τὴν τρίτην ἡμέραν ἀναμένειν, πρῶτον μὲν ὑπὲρ τοῦ παύσασθαι τὴν ἐκ τῆς τομῆς αἱμοῤῥαγίαν ἅπασαν, ἔπειτα δὲ ἵνα τὸ ὑποκείμενον ὀςοῦν τῇ τομῇ τὸ γεγυμνωμένον, ἀπολυθὲν τῆς πρὸς τὰ πλησιάζοντα κοινωνίας, καὶ διὰ τοῦτο ξηρότερον ἑαυτοῦ γινόμενον, ἀκριβέςερον ἡμῖν ἐνδείξηται τὴν διάθεσιν. Δεῖ δὲ μηδέποτε τὴν τρίτην ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἡμέραν ὑπερβῆναι, ἀλλ' εἶναι τοῦτον ὅρον ἐξωτάτω, τοὺς πλείςους δὲ κατὰ τὴν δευτέραν ἡμέραν χειρουργεῖν.

Φαρμάκοις [4] δὲ χρῶνται καὶ ὅλῃ μετὰ τὴν ἀνάτρησιν ἀγωγῇ οἱ μὲν πλεῖςοι τῇ πρᾳοτάτῃ τε καὶ παρηγορικωτάτῃ. Αἷμα [5] γοῦν περιςερᾶς καταχέουσιν τῆς πα-

(1) Dicta haec a GALENO fuisse videntur ad HIPPOCRATIS praeceptum explicandum de cap. vuln. segm. xvi. pag. 698 ed. Lind. n. 5. ὁ χρὴ αὐτὰς τὰς ῥαφὰς πρίειν. *Ipsas suturas perforare non oportet.* Qua de re non memini alibi in editis GALENI scriptis quidquam me legisse.

(2) Methodi lib. vi. c. 6. p. 105. v. 32. ad 34. et v. 38. ad 55 omissis tamen ac permutatis nonnullis.

(3) Seiuncta haec a superioribus recte fuisse videntur cum

convertunt. Quicunque peritior est, in omni fracturae differentia commodissimam sibi manu curandi rationem eligere potest.

Si autem in ipsa futura noxa sit, inde in ambitu laesi ossis detractionem incipere debemus, in locis enim quae in futuris sunt, sanguinis profusiones fiunt, et aliarum partium consensus maior, cum per eas corpora extra calvariam sita cum crassa membrana pelliculis et venis communicent. Sed et per vulsellam aliqua e valde comminutis ossibus sustollentes, et reflectentes, ea maxime parte subire scalpro lenticulam habente conabimur. Igitur quod vehementer confractum est, id totum eximere oportet, bene scientes nullum inde malum esse consecuturum, ceteris omnibus rite peractis.

Vinctura quidem in aliis fractis ubi recte fiat, tantum abest ut superfluum humorem ad os laesum succrescere sinat, ut locum quoque graciliorem efficiat eo qui naturaliter se habet. In capite vero deligandi ratio par non est siccandis tum fracto ossi, tum circumpositis, ut neque inflammentur, neque ullam omnino saniem faciant. Neque medicamentum ullum est in aliis quoque partibus, sine fasciis quod valeat quantum diximus fractum os siccum purumque praestare. Necessarium ergo fit fracturam aliquantulum aperire, ut saniem a membrana detergere et abluere queamus, adeour si modo nulla intro sanies flueret, supervacaneum esset os excindere, quod pariter atque alia callo glutinari potest. Quod si ab ipso rimae quaedam longius extendantur, eas persequi usque ad finem non oportet.

Curationem vero quae manu fit adhibere debemus, conditionem spectantes, osse enim valde comminuto, ubi crassa membrana premitur vel pungitur ab ea parte, quae introrsum desedit, atque una simul tenuis membrana quae illi subest, et cerebrum etiam urgetur, prima die expedit laesum os excindere, etsi non totum, id saltem quod infestat, ac praesertim aestate, illo enim anni tempore curatio quae manu fit non est procrastinanda, quod calida tempestate citius omnia corrumpi notum sit.

Quod si nihil huiusmodi acciderit, tertium diem expectare utile est, primum quidem ut omne sanguinis profluvium ab incisione reprimatur, deinde ut subiectum os, quod sectione nudatum fuit, a circumstantium ossium communione resolutum, ideoque et aridius factum mali conditionem nobis planius ostendat. Nunquam tamen tertia ab initio dies praetereunda est, sed hic terminus supremus esto, ac plerosque postridie curare melius est.

Medicamentis multi utuntur, et tractatione postquam ossa terebrata sunt quam lenissima, et quae mitigare maxime valeat. Sanguinem igitur co-

cum quibus occurrunt in impressis pag. 105. v. 38. sententiam ibi nonnihil turbantia.

(4) Sunt haec fortasse e commentario in ΠΕΡ. de cap. vuln. deperdito.

(5) Hisce nonnihil similia sunt, quae extremo lib. VI. methodi leguntur tom. IV p. 106. v. 13

(6) Eadem pene verba occurrunt libro X de simpl. med. fac. tomo II. 131. v. 41. ad 54. et 57.

columbae infundunt crassae membranae, quidam vero palumbi, aliique turturis. Sed EGO inumeros vidi, qui terebrati fuerant, nullumque ab usu rosacei detrimentum ceperant. Id vero calidum esse expedit aeque ac sanguis columbae, qui fortasse modico illo ad tactum calore prodest, non praecipua aliqua et ignota facultate. Pauci quidam contrariam prorsus rationem adhibent per medicamenta validius siccantia, ut et quod ISIS vocatur emplastrum protinus nudatae membranae, et super id acetum melle temperatum imponant. Nihil profecto mirum est si crassa membrana antequam admodum inflammetur, medicamentis validissimis gaudeat, utpote quae sua natura sicca est.

Plerique omnes non alia vinctura terebratos deligant, sed sola redimiculi circumductione contenti sunt, quin etiam ipsa quoque ulcera extra terebrationem, quoad fieri potest conari debemus sine fasciis curare, non modo quia gravantur compressis iis quae sub vinculis imposita ipsis fuerant, verum etiam quia plus quam par est calefiunt. Etenim quod in aliis partibus vinctura, id in capite positio praestabit, ideoque deligare supervacaneum erit, quin et pondus molestius afferet, quae autem per verticem fasciae transeunt tum gravant, et calefaciunt, praetereaque genas amplectuntur, adeout ob eam rem infestae fiant, et anxietatem ferant.

Quaecunque vero ubi ictum accepere laxe tumida fiunt, opus item non est deligare, sed et ipsius tumoris gratia spongiam mollem in aceto aqua temperato tinctam imponimus, superque eam fasciae medio iniecto, ita deinceps eam vincturam facimus, quae duorum capitum vocatur. Ubi sine alia noxa ulcus in capite sit, id ob orarum aversionem deligamus, si ambae quidem id passae fuerint, fasciam parantes duorum capitum, deligare incipimus ab opposita ulceri parte, itaut fasciae crura ad ulcus mutuo sibi occurrant. Quod si altera duntaxat ulceris ora aversa sit, fasciam unius capitis convolutam adhibentes, protinus incipiemus ab ea parte, qua ulceris ora aversa fuerit, tres aut quatuor digitos ab ipso ulcere, ut urgente fascia alteri orae adducatur ea quae aversa fuerat.

XXII. LXX. EX HELIODORI LIBRIS DE CALVARIAE TEREDINE.

CALVARIAE aliorumque ossium corruptionem vel cariem medici usitato more teredinem appellavere, differentiae vero teredinum hae sunt. Vel enim inflatur aut rarescit corruptum os nigritie suffusum, vel exesum in fossulam cavatur. Novi enim et in ambitu cariem, in qua medio osse naturaliter se habente, quod circumpositum est corrumpitur. Quoad altitudinem, vel os pingue fit ubi vitium futurum est, vel in summo ca-

(1) Tom. IV. 106 v. 25. quibus idem liber VI. methodi clauditur.

(2) Haec quoque esse eiusdem commentarii deperditi in HIP. de vuln. cap. fragmenta crediderim.

(3) NICETAE interpretatio margini adscripta ἀντὶ τοῦ βλαβεροὶ καὶ δύσφοροι. *Id est noxiae et aegre tolerabiles.*

(4) Superius vidimus pag. 87. HELIODORI *chirurgica τὰ χειρουργούμενα* in adnotatione NICETAE memorata, e quibus haec quoque excerpta ab ORIBASIO fuisse credibile est.

(5) NICETAE adnotatio margini adscripta Ὅτι κατὰ μεταφορὰν τερηδόνας τῶν πρεσιζομένων τοῦ πλοίου εἴρηται τὰ-

παχείας μήνιγγος, τινὲς δὲ τὰ τῆς φάττης, καὶ ἄλλοι γε τρύγονος. Ἐγὼ δὲ μυρίους εἶδον τῶν ἀνατρηθέντων μηδὲν βλαβέντας ἐπὶ τῇ τοῦ ῥοδίνου χρήσει, θερμὸν δ' εἶναι αὐτὸ προσῆκεν οὕτως ὡς τὸ τῆς περιστερᾶς αἷμα, καὶ ἴσως γε τῷ συμμέτρῳ τῆς κατὰ τὴν θίξιν θερμασίας ὠφέλιμόν ἐστιν, οὐκ ἐξαιρέτῳ τινὶ καὶ ἀγνώστῳ δυνάμει. Ὀλίγοι δέ τινες τῇ ἐναντιωτάτῃ, διὰ τῶν ἰσχυρότερον ξηραινόντων φαρμάκων, ὡς καὶ τὴν ΙΣΙΝ ὀνομαζομένην εὐθέως ἐπιτιθέναι γυμνωθείσῃ τῇ μήνιγγι, καὶ ταύτης ἔξωθεν ὀξύμελι. Καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν[1] εἰ ἡ μῆνιγξ ἡ παχεῖα πρὶν ἀξιολόγως φλεγμῆναι τοῖς ἰσχυροτάτοις χαίρει φαρμάκοις, ὡς ἂν φύσει ξηρὰ τὴν οὐσίαν ὑπάρχουσα.

Πάντες[2] δὲ σχεδὸν ἐπὶ ταῖς ἀνατρήσεσιν οὐδενὶ ἑτέρῳ ἐπιδοῦσιν, ἀλλ' ἀρκοῦνται μόνῃ τῇ τοῦ κροκυφάντου περιβολῇ, καὶ τὰ χωρὶς ἀνατρήσεως δὲ ἕλκη, καὶ αὐτὰ καθόσον οἴονται, πειρᾶσθαι χρὴ θεραπεύειν ἄνευ ἐπιδέσμων, οὐ μόνον ὅτι βαρύνεται πιλουμένων ὑπὸ τῆς ἐπιδέσεως τῶν ἐπιτιθεμένων αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ διότι περαιτέρω τοῦ προσήκοντος θερμαίνεται, καὶ γὰρ ὅπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων μερῶν ἡ ἐπίδεσις, τοῦτ' ἐπὶ τῆς κεφαλῆς θέσις παρέξει. Διόπερ ἡ ἐπίδεσις ἐκ περιττοῦ παραληφθήσεται καὶ βάρος παρέξει λυπηρότερον, αἱ δὲ κατὰ τοῦ βρέγματος ἐπιδέσεις πρὸς τὸ βαρύνειν τε καὶ θερμαίνειν, ἔτι τὰς γένυς συμπεριλαμβάνουσιν, ὥστε καὶ διὰ τοῦτ' ὀχληραὶ[3] καὶ ἀσώδεις ἀποτελοῦνται.

Ὅσα δ' ἅμα τῷ πληγῆναι μετ' οἰδήματος γίγνεται χαυνοῦ, ταῦτ' οὐδ' αὐτὰ χρῄζει τῆς ἐπιδέσεως, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ οἴδημα, καὶ διὰ τοῦτο, μαλακὸν σπογγὸν ὀξυκράτῳ βρέξαντες ἐπιτίθεμεν, ἄνωθεν δ' αὐτοῦ τὴν μεσότητα τοῦ ἐπιδέσμου θέντες, ἐφεξῆς οὕτως τὴν ὀνομαζομένην ἀπὸ δυοῖν ἀρχῶν ἐπίδεσιν ποιώμεθα. Χωρὶς δ' ἄλλης διαθέσεως ἕλκος ἐν κεφαλῇ διὰ τὴν ἐκτροπὴν τῶν χειλῶν ἐπιδοῦμεν, εἰ μὲν ἀμφότερα τοῦτο πεπόνθοι, παρασκευάζοντες μὲν ἐπίδεσμον ἀπὸ δυοῖν ἀρχῶν, ἀρχόμενοι μὲν τῆς ἐπιδέσεως ἐξ ἀντικειμένης οὕτω χώρας, ὡς ἀπαντῆσαι τὰ σκέλη τοῦ ἐπιδέσμου κατὰ τὸ ἕλκος ἀλλήλοις. Εἰ δὲ τὸ ἕτερον μόνον ἐκτετραμμένον εἴη, ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς εἰλημμένῳ τῷ ἐπιδέσμῳ χρώμενοι, τὴν πρώτην εὐθέως ἐπιβολὴν ποιησόμεθα κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος, ἔνθα τὸ χεῖλος ἐκτέτραπται, τρεῖς ἢ τέτταρας δακτύλους ἀπέχουσαν τοῦ ἕλκους, ὡς ἐπαγομένου τοῦ ἐπιδέσμου προσάγεσθαι θατέρῳ χείλει τὸ ἐκτετραμμένον.

ΚΒ. α. ΕΚ ΤΩΝ ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ[4] ΠΕΡΙ ΤΕΡΗΔΟΝΙΣΜΟΥ ΚΡΑΝΙΟΥ.

ΤΗΝ ΤΟΥ ΚΡΑΝΙΟΥ φθορὰν καὶ τῶν ἄλλων ὀστέων συνήθως οἱ ἰατροὶ τερηδόνα προσηγόρευσαν.[5] Διαφοραὶ δὲ τερηδόνων εἰσὶν αἵδε. Ἢ γὰρ χαυνοῦται ἢ ἀραιοῦται μελαινόμενον τὸ φθειρόμενον ὀστέον, ἢ ἀναβιβρωσκόμενον βοθροῦται. Ἱστόρησα γὰρ καὶ κυκλοτερῆ τερηδόνα, ἐφ' ἧς τοῦ μέσου ὀστέου κατὰ φύσιν ἔχοντος, φθείρεται ὁ κύκλος, παρὰ δὲ τὸ βάθος ἢ λιπαίνεται τὸ ὀστέον μελλούσης γίγνεσθαι τῆς φθορᾶς, ἢ φθείρεται κατὰ

πάθος, ὡς ΑΥΤΟΣ φησι. Ὥσπερ γὰρ ἐκεῖναι διεσθίουσι τὸ ξύλον, οὕτω καὶ τὸ πάθος φθείρει τὰ ὀστᾶ. Ὁ δὲ ΓΑΛΗΝΟΣ ἐν τῷ περὶ αἰτίας νοσημάτων φησὶ, Τὸ δὲ τῆς τερηδόνος ὄνομα πλεονάζειν πως δοκεῖ τῷ Ε στοιχείῳ, παρὰ γὰρ τὸ τρῆμα συγκεῖσθαι πεπίστευται, καθάπερ τρηδών τις οὖσα. Translatione a teredinibus, quae navibus inhaerent, vitium hoc nominatur, ut IPSE dicit, quemadmodum enim illae lignum exedunt, sic vitium hoc ossa corrumpit. At GALENUS in libro de morborum caussis ait τερηδόνος teredinis nomen abundare quodammodo videri E littera, creditur enim a voce τρῆμα, idest foramen, derivari, quasi foratrix quaedam sit. Indicatus GALENI locus est libri illius cap. XI. ed. Bas. t. III. p. 211. v. 32.

τὴν ἐπιφάνειαν τερηδονιζόμενον, ποτὲ δὲ ἐπιπλεῖον κακοήθως τῆς σήραγγος κατὰ φύσιν ἐχούσης, ἔσθ᾽ ὅτε δὲ καὶ αὐτὴ ἡ σήραγξ φθείρεται, τοῦ πλείονος πάχους τοῦ ὀστέου τερηδονιζομένου. Ὅλου δὲ δι᾽ ὅλου τοῦ πάχους τοῦ κρανίου τερηδονισθέντος ἡ μήνιγξ ἀφίσταται ὑγροῦ συλλελεγμένου, καί ποτε μὲν ἀφίσταται κατὰ φύσιν ἔχουσα, ὡς ἐπὶ τοῦ ὑποπύου γενομένου κρανίου, ποτὲ δὲ καὶ αὐτὴ φθείρεται.

Σημεῖα δὲ τερηδόνων τάδε. Ἐπὶ πάσης τερηδόνος τὸ ἕλκος γίνεται πλαδαρὸν, σομφὸν, ἀκάθαρτον, ῥευματιζόμενον ἰχῶρι λεπτῷ. Ἐὰν δὲ ἐπὶ φαγεδαινικῷ ἕλκει, ἢ ἄλλως κακοήθει, ἢ κηρίῳ, ἢ σύριγγι γίγνεται τὸ πάθος, μετὰ τῶν ἑκάστῳ πάθει συνεδρευόντων σημείων, καὶ τὰ τῆς τερηδόνος συνεδρεύει. Διὰ δὲ τῆς μηλώσεως γιγνώσκεται, λιπασμοῦ μὲν ὄντος, καθεθεῖσα ἡ μηλωτρὶς ἀντιτύπῳ τῷ ὀστέῳ ἐπιβαίνει, ἧς παραφερομένης αἰσθήσεται ὁ σημειούμενος ἐπιλιποῦς οὐσίας, τῆς τῷ ὀστέῳ προσκειμένης.

Τερηδόνος δὲ οὔσης ἐπιπολαίου, χαῦνον τῇ ἐπερείσει ὑποπεσεῖται τὸ ὀστέον, καὶ μᾶλλον ἰχωροῦν τὸ ἕλκος φανήσεται, ἰχῶρι λεπτῷ ὑγραινόμενον. Βαθυτέρας δὲ οὔσης τῆς τερηδόνος ἕως τῆς σήραγγος, καὶ χαυνομένου τοῦ ὀστέου, τῆς δὲ σήραγγος κατὰ φύσιν ἐχούσης, τραχύτερον ὑποπεσεῖται τὸ ἐφθαρμένον ὀστέον, ἐὰν γ᾽ μᾶλλον κεχαυνωμένον τῷ ῥεύματι, ὁμῶς τῇ τῆς ἐπερείσεως βίᾳ ἡ μηλωτρὶς εἰς αὐτὸ τὸ ὀστέον ἐμπαγήσεται. Εἴωθε δέποτε διὰ τοῦ κεντήματος ἐκ τῆς σήραγγος παρὰ τῆς διπλόης ἀναφέρεσθαι αἷμα. Τὰ δὲ ἀλγήματα σφοδρότερα παρακολουθήσει ἢ τὰ πρότερα. Κατὰ δὲ τὸ πλεῖον πάχος, ἢ δι᾽ ὅλου τοῦ πάχους ἐτερηδονισμένου τοῦ κρανίου, καὶ δι᾽ αὐτὸ τοῦτο τῆς μήνιγγος προσαφισαμένης, ὑγροῦ ὑπὸ τὸ κράνιον συλλελεγμένου, σημεῖα συνεδρεύει, τὰ ἐπὶ τῶν ὑποπύων ὀστέων ῥηθησόμενα.

Ἐὰν δὲ καὶ αὐτὴ ἡ μήνιγξ κακωθῇ, ἅτε δὴ κυρίου συγκρίματος φθειρομένου, τὰ ὀλέθρια σημεῖα συνεδρεύει, ὧν τὴν παράδοσιν ἐν τοῖς ἐχομένοις ποιήσομαι. Ἐπὶ δὲ τῆς κατ᾽ ἀνάβρωσιν τερηδόνος, ἐν τῇ μηλώσει, ἀπὸ στερεοῦ κύκλου εἰς τὸ μέσον κοίλωμα, εἰς τὸ βεβρωμένον χώρημα κενεμβατήσει ἡ μηλωτρὶς, τὰ δ᾽ ἄλλα πάντα ὅσα ἐπὶ τῶν τερηδόνων εἴρηται, καὶ νῦν συνεδρεύει. Ἡ δὲ κυκλοτερὴς τερηδὼν τότε μάλιστα γιγνώσκεται, ὅταν ἡ τῶν σωμάτων γένηται ἀναστολή. Ἀπαγορευέσθω δὲ τερηδὼν, ἡ δι᾽ ὅλου τοῦ πάχους, τῆς μήνιγγος ἀφισαμένης καὶ φθειρομένης, ᾗ συνεδρεύει τὰ ὀλέθρια σημεῖα, συνεγγίζει γὰρ ἐπ᾽ αὐτῆς ὁ θάνατος. Δυσίατος δέ ἐστιν τερηδὼν ἡ διὰ πάχους γεγονυῖα, τῆς μήνιγγος κατὰ φύσιν ἐχούσης, ἐπὶ γὰρ ταύτης δοκιμασθῆναι ὀφείλει ἡ ἀνάτρησις. Ὁ δὲ λιπασμὸς, καὶ ἡ ἐπιπόλαιος τερηδὼν κἂν ἕως τῆς διπλόης γεγενημένη, αὐτῆς κατὰ φύσιν ἐχούσης, ἐμφανίζουσιν τὴν εὐθεράπευσιν.

Ἐπὶ πάσης τερηδόνος ἀναστεῖλαι δεῖ τὰ σκέποντα τὸ ὀστέον σώματα, ἵνα καταφανὴς γένηται ἡ τοῦ ὀστέου φθορά. Δεῖ δὲ ἅμα μὲν περισαρκίσαι, ἅμα δὲ διελεῖν ἐν τῷ διαστέλλειν, ὡς ἂν ἀπαιτῇ ἡ ἐγχείρησις. Ἀνασταλέντων δὲ τῶν σωμάτων τὰ κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς τερηδόνος ἔργα δοκιμαζέσθω. Λιπάσματος μὲν οὖν ὄντος ἢ ἐπιπολαίου φθορᾶς, ἐγκρινέσθω ξύσις,

ὑχ

cariosum corrumpitur, interdum latius cum cavernosa pars maligne se habet naturali modo, aliquando vero eadem quoque corrumpitur, carie altius descendente. Quod si caries totum calvariae os perruperit, cerebri membrana seiungitur, humore sub osse collecto, nonnunquam et naturaliter se habens recedit, quomodo ubi pus sub calvaria ortum est, sed et interdum ipsa etiam corrumpitur.

Cariei vero hae notae sunt. In omni carie ulcus fit flaccidum, fungosum, impurum, ac tenui sanie madens, quod si ulceribus cancro occupatis, vel alias malis gravibusque, aut favo, aut fistulae id vitium accedat, cum notis quae singulis inesse solent, cariei quoque indicia apparent. Expedita per specillum cognitio est, ubi quidem pingue os fuerit, demissum specillum renitenti ossi occurrit, idque si dilabitur, qui pertentat subpingue aliquid ossi adiectum sensu percipiet.

Si caries in summo sit laxum os sub illisu concidet, et ulcus humidius, tenui sanie madens apparebit. Quod si caries altius descenderit usque ad cavernosam partem, osse quidem laxo tumefacto, cavernosa vero parte naturaliter se habente, corruptum os asperius deprehendetur, et quamquam ab adfluente humore magis mollitum sit, nisus tamen vi specillum in ipsum os impinget. Cruor quoque interdum, per punctum locum e cavernulis ab interstitio duplicis ossis ferri consuevit, doloresque prioribus graviores insequentur. Vbi calvariae os vel maiorem partem, vel per totum caries perruperit, atque ea de causa membrana recesserit, humore sub calvaria collecto, notae adsunt, quae explicabuntur ubi de pure sub ossibus collecto sermo erit.

Si vero ipsa membrana laedatur, primaria nempe parte corrupta, signa perniciosa insident, quae continuo tradam. In carie quae os exederit, si specillum demittatur a solido ambitu in medium cavum, in sinu exeso specillum nihil oppositum inveniet, ceteraque omnia, quae de carie dicta sunt, nunc quoque concurrunt. Caries in circulum diffusa, tunc maxime dignoscitur cum incisa cute os detegitur. Curationem omnino non recipit caries totum os perrumpens, ubi cerebri quoque membrana abscesserit et corrupta fuerit, in proximo enim mors est. Difficilem vero curationem recipit caries, quae totum os transit, membrana naturaliter se habente, in ea enim terebra res agenda est. Pingue os, et quod in summo cariosum est, etsi ad interstitium duplicis ossis vitium descendat, ubi id integrum sit facilem curationem ostendunt.

In omni carie aperire oportet corpora os tegentia, ut vitium undique pateat. Subsecanda quidem caro, ac dum diducitur simul excindenda est, prout opus postulat. Carne remota, cetera quae cariei conveniunt facienda sunt. Vbi os pingue est, vel in summo vitiatum, radere expedit, non modo ut

id quod pingue est adimatur, sed ut pertinaci rasura superius calvariae os absumatur, nam carnis solida glutinatio a cavernulis subnascitur. Consuevi interdum postquam os nudatum est, et superficies primum rasa, ad curationem exsiccantem properare per arida, vel emplastra, quae capitibus fractis maxime conveniunt, ut squama secedente vitiatum os ab integro seiungatur.

Vbi aeger dolorem qui radendo fit ferre non valeat, atque ubi carie exedente cavata calvaria sit, oportet item carne semota excisoriis scalpris simile quid rasurae facere, et eadem pariter tractandi ratione uti, per arida, vel emplastra capitalia. Vbi vero tota ossis crassities vitio corrupta fuerit, terebrationem aggredi oportebit. Vbi caries est in circulum fusa, in qua ambitu corrupto os remanet naturaliter se habens, postquam nudatum est, si caries in summo sit, radere oportet, et cum vitiato integrum una absumere, si altius descendat, ad corrupti ossis excisionem accedere, ac duos foraminum ordines in ambitum dare, alterum extra, intus alterum, et vitiosum simul sanumque eximere. Terebratione constituta consequens curatio eligatur, de qua dicetur ubi de calvariae fracturis sermo erit, quod si radendum potius videatur, exsiccantibus res agenda erit.

XXIII. LXXI. E LIBRIS ARCHIGENIS DE SANGVINE SVBTERCVRRENTE.

CONCVRSIO sanguinis subterlabentis, quae quidem sub superiore duplicis ossis parte fit, ut sub unguibus manifesta est, sanguis autem tempore in pus conversum os livens ostendit. Sed hanc et cognoscere, et curare perforando duntaxat, atque humore emanante, facilius est. Quae vero super cerebri membranam fit, utraque ratione difficilis est, nam ex laesis membranis apparet, ideo enim febres cum horrore accedunt, faciei rubor, et calor longe maior, quam pro febris modo, somnique tumultuosi, oculi subpingues et gramiosi et rubentes, ulcus neque alitur, neque pus maturat, et sordidum fit. Nonnullis et in lingua pustula oboritur. His ubi cito manus admoveatur, spes aliqua subest salutis, ubi serius plerique omnes moriuntur.

XXIV. LXXII. DE NIGRITIE.

NIGRITIES quam malum medicamentum fecit facile cognoscitur, tum ex natura ossis quod celeriter album fit, tum ex sanie non graviter olente, et carnis capillorumque in ambitu firmitate, ac radendo facile tolli potest. Ea vero a caussis in corpore propter corruptionem oriri intelligitur, ubi

(1) ARCHIGENES Apamensis e Syria nobilis medicus Romae artem factitavit regnante TRAIANO, saeculo totius Romani imperii felicissimo, uberibusque disciplinis erudito. Eius quidem scripta periere, quae multa fuisse testatur SVIDAS, sed ipsorum fragmenta non pauca occurrunt apud AVRELIANVM, GALENVM, AETIVM, PAVLVM, omnia solertiam illius viri egregiam ostendentia, ut gratissima doctis futura quoque sint, quae hic ORIBASIVS profert, e libris fortasse de locis affectis, quorum tertium citat GALENVS t. III p. 421 v. 37.

(2) Vetus adnotatio codicis margini adscripta Γρ. ΒΑΛΜΙΟΔΕΣ (lego βλιμώδη) καὶ δηλοῖ τὸ ὑγρὸν καὶ ἁβρο-

οὐχ ἵνα μόνον ἡ ἐπιλιπὴς οὐσία ξυσθῇ, ἀλλ' ἵνα τῇ ἐπιμόνῳ ξύσει καὶ ἡ πυκνὴ ἐπιφάνεια τοῦ κρανίου δαπανηθῇ, ἡ γὰρ σάρκωσις ἐκ τῆς σήραγγος γίνεται. Εἴωθα δέ ποτε μετὰ τὴν ἀναστολὴν καὶ τὴν πρώτην ξύσιν τῆς ἐπιφανείας, ἐπὶ τὴν ἀναξηραίνουσαν θεραπείαν ὁρμᾶν, τὴν διὰ τῶν κεφαλικῶν ξηρῶν, ἢ ἐμπλάστρων, ἵνα κατὰ λεπίδος ἀπόστασιν χωρισθῇ τὸ ἠλλοτριωμένον ὀστέον ἀπὸ τοῦ ὑγιοῦς.

Ὅταν τὴν ξύσιν ἐπώδυνον οὖσαν μὴ δύνηται ὑπομένειν ὁ πάσχων, ἐπὶ δὲ τῆς κατ' ἀνάβρωσιν τερηδόνος βεβοθρισμένου τοῦ κρανίου, πάλιν δεῖ μετὰ τὴν τῶν σωμάτων ἀναστολὴν, ὅμοιόν τι ξύσει δρᾶσαι διὰ τῶν σμηλιωτῶν ἐκκοπέων, καὶ πάλιν τῇ αὐτῇ ἀγωγῇ τῆς θεραπείας χρήσασθαι, ἢ διὰ τῶν κεφαλικῶν ξηρίων ἢ ἐμπλάστρων. Ὅταν δὲ ὅλον τὸ πάχος, τοῦ ὀστέου φθαρῇ, ἐπὶ τὴν ἀνάτρησιν ὁρμῆσαι δεήσει. Ἐπὶ δὲ τῆς κυκλικῆς τερηδόνος, ἐφ' ἧς κυκλοτεροῦς οὔσης τῆς φθορᾶς, τὸ μὲν ὀστέον ἔμεινεν κατὰ φύσιν ἔχον, μετὰ τὴν τῶν σωμάτων ἀναστολὴν, ἐπιπολαίου μὲν οὔσης τῆς τερηδόνος, τὴν ξύσιν δοκιμάζειν δεῖ, καὶ δαπανᾶν μετὰ τοῦ σιναροῦ τὸ ὑγιὲς, βαθείας δὲ, ἐπὶ τὴν ἔκκρισιν τοῦ πεπονθότος ὀστέου ὁρμᾶν, καὶ διδόναι δύο στίχους τρημάτων κυκλοτερεῖς, τὸν μὲν ἔξω, τὸν δὲ ἔνδον, καὶ συναναιρεῖν τὰ κατὰ φύσιν τῷ παρὰ φύσιν. Ἀνατρήσεως δοκιμασθείσης ἡ ἀκόλουθος ἐπιμέλεια ἐγκρινέσθω ἡ ῥηθησομένη ἐν τῷ περὶ τῶν τοῦ κρανίου καταγμάτων λόγῳ, ξύσεως δὲ, ἡ ἀναξηραίνουσα θεραπεία ἐγκρινέσθω.

ΚΓ. οα. ἘΚ ΤΩ͂Ν ἈΡΧΙΓΈΝΟΥΣ ΠΕΡῚ ὙΠΟΔΡΑΜΌΝΤΟΣ ΑἽΜΑΤΟΣ.

Ὑποδρομὴ δὲ αἵματος ἡ μὲν ὑπὸ διπλόη δήλη, ὡς καὶ ὑπὸ ὄνυξι, χρόνῳ δὲ μεταβαλλόμενον εἰς πύον τὸ αἷμα μηλῖζον ἀποδείκνυσιν τὸ ὀστοῦν. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν καὶ γνῶναι, καὶ ἁπλῶς ἐκτρήσαντα, κομισαμένου τε τοῦ ὑγροῦ θεραπεύειν ῥᾴδιον. Ἡ δὲ ἐπὶ μήνιγγι, ἑκατέρως ἐστὶ χαλεπή. Ἐκ τοῦ παθεῖν γὰρ μήνιγγας διαφαίνεται, διὰ τοῦτο ἄρα οἱ πυρετοὶ μετὰ φρίκης ἐπιγίνονται, ἔρευθος προσώπου, καὶ περισσὴ ἡ θερμὴ, ἢ κατὰ τὸν πυρετὸν, ταραχώδεις τε ὕπνοι, ὀφθαλμοὶ ὑπολίπαροι καὶ λημώδεις καὶ ἔρυθροι, ἀτροφοῦντε τὸ ἕλκος καὶ ἀνεκπύητον καὶ βληχώδεες. [a] Ἔστιν δ' οἷς καὶ ἐπὶ γλώσσῃ φλυκτεῖς, οὗτοι ταχέως μὲν χειρισθέντες ὑπόνοιαν ἔχουσι σωτηρίας, βραδέως δὲ ὡς ἐπίπαν τελευτῶσιν.

ΚΔ. οβ. ΠΕΡῚ ΜΕΛΑΝΊΑΣ.

Μελανίας δὲ τὰς μὲν ὑπὸ κακότητος φαρμάκου γινομένας, καὶ τῇ φύσει τοῦ ὀστοῦ ῥᾴδιον γνῶναι, ταχὺ γὰρ λευκαίνεται, ἔτι καὶ τῷ μὴ δυσώδη τὸν ἰχῶρα εἶναι, στερεάν τε τὴν σάρκα καὶ τὴν μῆνιγξ τρίχωσιν, ξύσις δὲ ἐπ' αὐτῆς δυνατὴ τὸ μελανθὲν αἱροῦσα. Τὰς δὲ ὑπὸ τῶν ἐν τῷ σώματι αἰτιῶν κατὰ δια-

ὀβριμικόν. Παρὰ δὲ ἹΠΠΟΚΡΆΤΕΙ τὸ λελαστισμένον (lego λελαστισμένον) δηλοῖ. Scribendum ΒΛΙΜΏΔΕΣ quod ferum et molestum significat. Apud HIPPOCRATEM vero valet sanguinosum. Similia hisce habet HESYCHIUS, v. Βληχώδης, cuius tamen locum ERICLIS auctoritate ob EROTIANO citati emendandam recte censet FOESIUS Oecon. Hip. v. βληχώδης. Fuerit ergo βλιμώδης a βλίμος quod eidem HESYCHIO est προπηλακισμός. ὕβρις. Contumelia, iniuria. Plus tamen placet βληχώδης, quod EROTIANUS apud HIPPOCRATEM legit, ubi alia exemplaria habent γλισχρώδης. Locus est libelli de capitis vulneribus particula XVI. ed. LIND. p. 705. v. 3. ubi plura sunt eiusdem fere sententiae, quae hic ab ARCHIGENE explicatur.

id quod pingue est adimatur, sed ut pertinaci rasura superius calvariae os absumatur, nam carnis solida glutinatio a cavernulis subnascitur. Consuevi interdum postquam os nudatum est, et superficies primum rasa, ad curationem exsiccantem properare per arida, vel emplastra, quae capitibus fractis maxime conveniunt, ut squama secedente vitiatum os ab integro seiungatur.

Vbi aeger dolorem qui radendo fit ferre non valeat, atque ubi carie exedente cavata calvaria sit, oportet item carne semota excisoriis scalpris simile quid rasurae facere, et eadem pariter tractandi ratione uti, per arida, vel emplastra capitalia. Vbi vero tota ossis crassities vitio corrupta fuerit, terebrationem aggredi oportebit. Vbi caries est in circulum fusa, in qua ambitu corrupto os remanet naturaliter se habens, postquam nudatum est, si caries in summo sit, radere oportet, et cum vitiato integrum una absumere, si altius descendat, ad corrupti ossis excisionem accedere, ac duos foraminum ordines in ambitum dare, alterum extra, intus alterum, et vitiosum simul sanumque eximere. Terebratione constituta consequens curatio eligatur, de qua dicetur ubi de calvariae fracturis sermo erit, quod si radendum potius videatur, exsiccantibus res agenda erit.

XXIII. LXXI. E LIBRIS ARCHIGENIS DE SANGVINE SVBTERCVRRENTE.

CONCVRSIO sanguinis subterlabentis, quae quidem sub superiore duplicis ossis parte fit, ut sub unguibus manifesta est, sanguis autem tempore in pus conversum os livens ostendit. Sed hanc et cognoscere, et curare perforando duntaxat, atque humore emanante, facilius est. Quae vero super cerebri membranam fit, utraque ratione difficilis est, nam ex laesis membranis apparet, ideo enim febres cum horrore accedunt, faciei rubor, et calor longe maior, quam pro febris modo, somnique tumultuosi, oculi subpingues et gramiosi et rubentes, ulcus neque alitur, neque pus maturat, et sordidum fit. Nonnullis et in lingua pustula oboritur. His ubi cito manus admoveatur, spes aliqua subest salutis, ubi serius plerique omnes moriuntur.

XXIV. LXXII. DE NIGRITIE.

NIGRITIES quam malum medicamentum fecit facile cognoscitur, tum ex natura ossis quod celeriter album fit, tum ex sanie non graviter olente, et carnis capillorumque in ambitu firmitate, ac radendo facile tolli potest. Ea vero a caussis in corpore propter corruptionem oriri intelligitur, ubi

(1) ARCHIGENES Apamensis e Syria nobilis medicus Romae artem factitavit regnante TRAIANO, saeculo totius Romani imperii felicissimo, utilioribusque disciplinis erudito. Eius quidem scripta periere, quae multa fuisse testatur SVIDAS. sed ipsorum fragmenta non pauca occurrunt apud AVRELIANVM, GALENVM, AETIVM, PAVLVM, omnia solertiam illius viri egregiam ostendentia, ut gratissima doctis futura quoque sint, quae hic ORIBASIVS profert, e libris fortasse de locis affectis, quorum tertium citat GALENVS t. III p. 251 v. 37.

(2) Vetus adnotatio codicis margini adscripta Γρ. ΒΑΙΜΙΟΔΕΣ (lego βλιμώδες) καὶ δηλοῖ τὸ ἄγριον καὶ ὑβρι-

οὐχ ἵνα μόνον ἡ ἐπιλιπὴς οὐσία ξυσθῇ, ἀλλ' ἵνα τῇ ἐπιμόνῳ ξύσει καὶ ἡ πυκνὴ ἐπιφάνεια τοῦ κρανίου δαπανηθῇ, ἡ γὰρ σάρκωσις ἐκ τῆς σήραγγος γίνεται. Εἴωθα δέ ποτε μετὰ τὴν ἀνασολὴν καὶ τὴν πρώτην ξύσιν τῆς ἐπιφανείας, ἐπὶ τὴν ἀναξηραίνουσαν θεραπείαν ὁρμᾶν, τὴν διὰ τῶν κεφαλικῶν ξηρῶν, ἢ ἐμπλάστρων, ἵνα κατὰ λεπίδος ἀπόστασιν χωρισθῇ τὸ ἠλλοτριωμένον ὀστέον ἀπὸ τοῦ ὑγιοῦς.

Ο῞ταν τὴν ξύσιν ἐπώδυνον οὖσαν μὴ δύνηται ὑπομένειν ὁ πάσχων, ἐπὶ δὲ τῆς κατ' ἀνάβρωσιν τερηδόνος βεβοθρισμένου τοῦ κρανίου, πάλιν δεῖ μετὰ τὴν τῶν σωμάτων ἀνασολὴν, ὅμοιόν τι ξύσει δρᾶσαι διὰ τῶν σμηλιωτῶν ἐκκοπέων, καὶ πάλιν τῇ αὐτῇ ἀγωγῇ τῆς θεραπείας χρήσασθαι, ἢ διὰ τῶν κεφαλικῶν ξηρῶν ἢ ἐμπλάστρων. Ο῞ταν δὲ ὅλον τὸ πάχος, τοῦ ὀστέου φθαρῇ, ἐπὶ τὴν ἀνάτρησιν ὁρμῆσαι δεήσει. Ε'πὶ δὲ τῆς κυκλικῆς τερηδόνος, ἐφ' ἧς κυκλοτεροῦς οὔσης τῆς φθορᾶς, τὸ μὲν ὀστέον ἔμεινεν κατὰ φύσιν ἔχον, μετὰ τὴν τῶν σωμάτων ἀνασολὴν, ἐπιπολαίου μὲν οὔσης τῆς τερηδόνος, τὴν ξύσιν δοκιμάζειν δεῖ, καὶ δαπανᾶν μετὰ τοῦ σιναροῦ τὸ ὑγιὲς, βαθείας δὲ, ἐπὶ τὴν ἔκκρισιν τοῦ πεπονθότος ὀστέου ὁρμᾶν, καὶ διδόναι δύο στίχους τρημάτων κυκλοτερεῖς, τὸν μὲν ἔξω, τὸν δὲ ἔνδον, καὶ συναναιρεῖν τὰ κατὰ φύσιν τῷ παρὰ φύσιν. Α'νατρήσεως δοκιμασθείσης ἡ ἀκόλουθος ἐπιμέλεια ἐγκρινέσθω ἡ ῥηθησομένη ἐν τῷ περὶ τῶν τοῦ κρανίου καταγμάτων λόγῳ, ξύσεως δὲ, ἡ ἀναξηραίνουσα θεραπεία ἐγκρινέσθω.

ΚΓ. οα. ΕΚ ΤΩΝ ΑΡΧΙΓΕΝΟΥΣ · ΠΕΡΙ ΥΠΟΔΡΑΜΟΝΤΟΣ ΑΙΜΑΤΟΣ.

Υ'ΠΟΔΡΟΜΗ' δὲ αἵματος ἡ μὲν ὑπὸ διπλόην δήλη, ὡς καὶ ὑπὸ ὄνυξι, χρόνῳ δὲ μεταβαλλόμενον εἰς πύον τὸ αἷμα μηλῖζον ἀποδείκνυσιν τὸ ὀστοῦν. Α'λλὰ τοῦτο μὲν καὶ γνῶναι, καὶ ἁπλῶς ἐκτρήσαντα, κομισαμένου τε τοῦ ὑγροῦ θεραπεύειν ῥᾴδιον. Η' δὲ ἐπὶ μήνιγγι, ἑκατέρως ἐστὶ χαλεπή. Ε'κ τοῦ παθεῖν γὰρ μήνιγγας διαφαίνεται, διὰ τοῦτο ἄρα οἱ πυρετοὶ μετὰ φρίκης ἐπιγίνονται, ἔρευθος προσώπου, καὶ περισσὴ ἡ θερμὴ, ἢ κατὰ τὸν πυρετὸν, ταραχώδεις τε ὕπνοι, ὀφθαλμοὶ ὑπολίπαροι καὶ λημώδεις καὶ ἔρυθροι, ἀτροφοῦντε τὸ ἕλκος καὶ ἀνεκπύητον καὶ βληχῶδες. [a] Ε'στιν δ' οἷς καὶ ἐπὶ γλώσσῃ φλυκτεῖς, οὗτοι ταχέως μὲν χειρισθέντες ὑπόνοιαν ἔχουσι σωτηρίας, βραδέως δὲ ὡς ἐπίπαν τελευτῶσιν.

ΚΔ. οβ. ΠΕΡΙ ΜΕΛΑΝΙΑΣ.

ΜΕΛΑΝΙΑΣ δὲ τὰς μὲν ὑπὸ κακότητος φαρμάκου γινομένας, καὶ τῇ φύσει τοῦ ὀστοῦ ῥᾴδιον γνῶναι, ταχὺ γὰρ λευκαίνεται, ἔτι καὶ τῷ μὴ δυσώδη τὸν ἰχῶρα εἶναι, στερεάν τε τὴν σάρκα καὶ τὴν πέριξ τρίχωσιν, ξύσις δὲ ἐπ' αὐτῆς δυνατὴ τὸ μελανθὲν αἱροῦσα. Τὰς δὲ ὑπὸ τῶν ἐν τῷ σώματι αἰτιῶν κατὰ δια-

ὑβριστικόν. Παρὰ δὲ ΙΠΠΟΚΡΑΤΕΙ τὸ λελωποσμένον (lego λελωπισμένον) δηλοῖ. Scribendum ΒΛΙΜΩΔΕΣ quod ferum et molestum significat. Apud HIPPOCRATEM vero valet sanguinosum. Similia hisce habet HESYCHIVS, v. Βληχῶδες, cuius tamen locum EPICLIS auctoritate ab EROTIANO citati emendandam recte censet FOESIVS Oecon. Hipp. v. βληχῶδες. Fuerit ergo βλιμῶδες a βλίμα quod eidem HESYCHIO est προπηλακισμός, ὕβρις. Contumelia, iniuria. Plus tamen placet βληχῶδες, quod EROTIANVS apud HIPPOCRATEM legit, ubi alia exemplaria habent γλισχρώδες. Locus est libelli de capitis vulneribus particula XVI. ed. LIND. p. 705. v. 3. ubi plura sunt eiusdem fere sententiae, quae hic ab ARCHIGENE explicatur.

διαφθορὰν γινομένας, ἔκ τε τῦ μαδᾷν τὴν τρίχα, δυσώδη τε τὸν ἰχῶρα εἶναι, ἄνικμόν τε τὸ ὀςοῦν, καὶ μήτε ἀνιέναι πρὸς τὴν ξύσιν, μήτε λευκαίνεσθαι, ἀλλὰ μένειν πέλιον, πυρετόν τε ἔχειν, γλῶσσαν ξηρὰν, κροτάφων ὀδύνην, καὶ παρὰ τὸν τόπον δὲ χαλεπώτερα γίνεται, ὡς καὶ τὰ παρὰ μασσητῆρσι καὶ ἰνίῳ, πλὴν συνταχύναντας δεῖ περιτρήσαντας ἀναιρεῖσθαι τὸ μελανθὲν καὶ τῇ προσηκούσῃ ἐπιμελείᾳ χρῆσθαι. Ἐπὶ δὲ τῶν παρά τινας προφάσεις ψιλωθέντων ὀςῶν, δύναται μὲν καὶ ξύσις ἄχρις ἂν ἐφαιμάσσηται, μάλιςα δὲ ἁπλῶς τρῆσις ἐκ διαςημάτων μέχρι διπλόης. Ἔπειτα δὲ ἶρις ξηρὰ, ἢ ἀριςολοχία σὺν μάνναις, οὕτω γὰρ ἐκπληροῦται συντόμως ὑπὸ σαρκὸς ὁ τόπος, ἥτις ἐπ' ὕλην ἀχθεῖσα σκεπάζει τὸ ὀςοῦν.

ΚΕ. ογ. ΠΕΡΙ῍ ὙΠΕΡΣΑΡΚΩ΄ΣΕΩΣ.

Σάρκωσιν δὲ περισσὴν καὶ τῶν ὀςῶν ὑπερέχουσαν ἐκ τοῦ πλαδαρὰν καὶ ἄτονον καὶ μηδὲν τῶν φλεγμονῇ παρεπομένων ἔχειν γνώσῃ. Ἔςιν δὲ αὐτὴν καὶ σηπτῷ φαρμάκῳ καὶ σμιλίῳ ἀφέλκειν, καὶ ἀπεδίσαντας [1] περιφειδομένους τοῦ μὴ ἐπιπλέον ἢ δεῖ, τὸ γὰρ ἐπιλιπὲς ἐςιν καὶ αὖθις τοῖς φαρμάκοις ἀποτῆξαι. Μετὰ δὲ γύμνωσιν μήνιγγος χρηςέον ῥοδίνῳ λευκῷ προυποτιθέντας ὀθόνιον λεπτὸν, εἶτα μοτοὺς καταβρόχους καὶ κηρωτὴν, κατ' αὐτὴν ἐρίων τε κύκλους καταθεῖν. Ἐν δὲ τῷ διὰ μέσου χρόνῳ, ἐντετμημένου τοῦ σπληνίου, ἐγχυματιςέον ῥοδίνῳ, πολλὰ τοῖς καταπλάσσουσιν τοῦ μυροῦ χαίρειν λέγοντας, ἢ μελικράτῳ χρηςέον ἀντὶ τοῦ μυροῦ. Ταῖς δ' ἐπιούσαις καὶ τὰ χείλη μᾶλλον ἐπινελιτέον ἐκτὸς ἀναπλάσσοντας, ἵν' ὡς χρὴ ἐπιςρέφοιντο, [2] πολλῷ τε καταντλητέον ὕδατι θερμῷ, καὶ θερείας μὲν δὶς, ἅπαξ δὲ χειμῶνος θεραπευτέον.

Ἀρχομένης δὲ σαρκοῦσθαι τῆς μήνιγγος, ἐπιξύσαντας τὸ ὀςοῦν, ὡς ἤδη εἴρηται, ἐπισυντιθέναι τὰ χείλη, σαρκοκόλλῃ τε πειρᾶσθαι ἑνοῦν. Κατάκλισις δὲ καὶ θεραπεία ἐν σκεπινῷ τόπῳ, ἀκάπνῳ, ἀνόσμῳ, τροφῆς δὲ κανονιζέσθω δόσις ὥρᾳ, ἡλικίᾳ, πάθους κατασκευῇ, ἔθει, ἔτι τε τοῖς συγχρονοῦσιν. Καὶ μᾶλλον ἐπὶ τὰς ἁπλᾶς, καὶ εὐδιοικήτους τρέπειν, ἢ ἐπὶ τὰς ἐναντίας, καὶ ὑπάνεσιν μὴ πυρετῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὀδύνης μετὰ θεραπείαν. Μετὰ δὲ τὴν ἑβδόμην εὐχωρούντων προσθετέον καὶ ταῖς τροφαῖς. Ἐκκλιτέον οἶνον, γάλα, ὄξος, ἐγκαύσεις, περιψύξεις, πταρμοὺς, ὁμιλίας, τά τε βῆχας ἐγείροντα, μέχρι δὲ παντελοῦς κατουλώσεως καὶ ἀφροδισίων. Ὁ δὲ λοιπὸς τῆς ἀποθεραπείας τρόπος, οὐκ ἐν ἀδήλῳ τοῖς ἐπὶ ποσὸν ἰατρικῆς ψαύουσιν.

ΚϚ. οδ. ἘΚ ΤΩ͂Ν ἈΡΧΙΓΈΝΟΥΣ ΠΕΡΙ῍ ΤΗ͂Σ ΤΩ͂Ν ῬΑΦΩ͂Ν ΔΙΑΣΤΑ΄ΣΕΩΣ ἘΤΈΡΩΣ ΠΕΡΙ῍ ΣΗΜΕΊΩΝ. [3]

Τούς δὲ περισωθησομένους ἢ ἀπολουμένους ἐκ τούτων τεκμαρτέον, τὸ μὲν πλέον ἐκ τοῦ τραύματος, ἔπειτα καὶ τοῦ ἄλλου σώματος. Οἱ μὲν γὰρ σωτηρίως ἔχοντες ἐκ τοῦ τὸ μὲν ἕλκος ἄπονον εἶναι, μήνιγγας δὲ διαφυλάσσειν τὸ κατὰ φύσιν χρῶμα καὶ τὸ κίνημα, καθαίρεσθαί τε μετ' ἐκπύησιν τὸ ἕλκος,

πυὸν

(1) Membranae habent ἀποδίσαντας inepte, leviſſima mutatione ſcribendum duximus ἀπεδίσαντας. HESYCHIUS verbum Ἀπεδίζω exponit Ὁμαλίζω, quod eſt coaequare, vel complanare.

(2) Alia lectio margini antiqua manu adſcripta eſt Γρ. ὡς μὴ ἐπιςρέφωντο, Ne divertant.

(3) Tria haec poſtrema verba margini antiquitus adpoſita ſunt quae cum veriorem inſcriptionem faciant recipienda in contextum duximus. Additur ibi haec adnotatio Διάςασις ἐςὶν ὁ τῶν κατὰ ῥαφὰς ἢ κατὰ σύμφυσιν συγκειμένων ὀςῶν χωρισμὸς, ἢ διάςασις ἀλλήλων. Diſtantia eſt oſſium vel ſuturis vel coretione coniunctorum ſeceſſio, vel mutua diſiunctio.

ubi capillus defluit, saniesque male olet, os humore caret, neque radendo remittit, neque album fit, sed lividum permanet, febris adest, lingua arida temporum dolor, et praeter locum affectum, alia quoque male se habent, ut ad maxillas, et ad cervicem, attamen celeriter oportet foraminibus in ambitu factis, vitiatum os auferre et convenienter tractare. In ossibus vero ex aliqua causa nudatis radere valet, donec iam aliquid cruoris ostendatur, ac maxime denique foramina facere paulum distantia usque ad medium duplicis ossis spatium, ac deinde iridem siccam, vel aristolochiam cum linamentis imponere. Ita enim ab increscente carne locus brevi completur, quae cicatrice obducta os contegit.

XXV. LXXIII. DE CARNE SUPERCRESCENTE.

Carnem nimiam et super ossa eminentem cognosces ex eo quod mollis humida et flaccida sit, nihilque habeat eorum quae inflammationem consequi solent. Eam vel exedente medicamento, vel scalpello demere possumus, complanantes, parcentesque ne plus quam par est id fiat, quod enim relinquitur, et iterum consumi medicamentis potest. Postquam cerebri membrana nudata fuerit, rosaceo albo utendum est, tenui linteolo antea supposito, deinde linamenta madefacta inicere, et ceratum, et praeterea laneos circulos deligare oportet. Interim vero per incisum linteum infundendum rosaceum est, multum valere iussis qui unguentum vituperant, vel melle aqua temperato in unguenti vicem utendum. Insequentibus autem diebus orae introrsum inclinandae magis et conformandae sunt, ut quemadmodum expedit convertantur, multaque calida aqua perfundendum vulnus, et bis aestate, hieme semel curandum quotidie est.

Vbi membrana carnem producere incipit, osse prius ut iam dictum est raso, oras componemus, et sarcocolla glutinare tentabimus. Collocandus et curandus is est loco opaco non fumoso, non odorato, cibique modus pro anni tempore, aetate, affectus natura, consuetudine, et pro omnibus quae una incidunt sumendus est, et ad simplices et qui facile digeruntur, magis quam ad eos qui contrarias proprietates habent propendere decet, et remissionem non febrium modo, sed et doloris post curationem expectare. Post diem septimum si res bene cedat adiiciendum cibis aliquid est. Vitanda tamen erunt vinum, lac, acetum, aestus, frigora, sternutamenta, collocutiones, et quaecumque tussim excitant, et usque ad perfectam cicatricem venereis etiam rebus abstinendum. Reliqua vero curationis absolvendae ratio eos non latet qui medicinam vel minimum attigerunt.

XXVI. LXXIV. E LIBRIS ARCHIGENIS DE SVTVRARVM DISTANTIA ALITER DE SIGNIS.

Qvi sanescere possunt vel perituri sunt ex his coniicere est, plurimum quidem ex ipso vulnere, deinde et ex reliquo corpore. Salubriter se habentim notae sunt ulcus non dolens, cerebrique membrana naturalem colorem ac motum servans, et ulcus post suppurationem im-

imminui, pus album aequale modice craſsum, non male olens. Vlcus quod initio album apparuit poſt aliquod tempus rubeſcere, carnem milio ſimilem producere, ſquamulaſque ſuis temporibus emittere, ſine perturbatione ſomnum capere, ſine febre eſſe, cibum appetere, aſſumpta digerere, aequas excretiones fieri, glandulas quae primis diebus apparuerant, vel eryſipelas cito diſſolvi.

Eos qui periclitantur cognoſcere licet tum aſpectu, tum ex iis quae vulneri, ceteroque corpori accidunt, et iis quae excernuntur. Color igitur plerunque languidus et permanens periculoſus, oculique concavi et perverſi et extantes, ac torpore correptum, neque interdiu, neque noctu ſe recipere, et per corpus reſolvi. Vlcus dolere magis interdiu, retorridum fieri, atque omni plerunque humore carere, vel ſaniem manare tenuem, ac male olentem, oraſque ſectae carnis admodum rubras et flaccidas eſſe, atque ubi magis reflexae ſint, tunc abſcedere cutem ab oſſe moleſtum eſt, membranamque vulneratam immobilem eſſe, exalbidam, vel lividam apparere, vel nigram, vel plurimum inflammatam aut procidentem, purgatamque iterum ſponte non ab aliqua re externa ſordeſcere.

Os aridum, vel lividum, vel nigrum, vel pallidum eſse, et ſuturas curationis tempore diſiungi grave eſt. Cervix immobilis, et quae dolenter una trahitur, capitis incontinentia, dum id ſuſtollitur vertiginem tenebraſque etiam afferens, ac praeter animi ſententiam lacrimari, vel pituitoſos oculos apparere, lumenque fugere, et eorum alba rubra, aut livida fieri, et dum palpebrae committuntur aliquatenus conſpici. Sonos vel bombos in auribus eſſe, et nihil audire. Viſum obtundi, maxillas ſtringi, vel tremere, vel reſolvi. Dentium vehemens dolor, incidens vocis exiliſſimae obſcuritas, ſermo barbarus et inſuetus. Somni plus quam par eſt, vigilia, et dolor revertens. Febres nihil remittentes, et quae in dies magis augentur. Partes ſubtus purulentas fieri, ſudores copioſe manare, et pus per nares, vel aures mali odoris ferri. Tremor, continua palpitatio, digitorum dolor, et motio. Moleſtum eſt per alvum, vel biliofa, vel nigra, vel cruda excerni. Vrinae tenues multae, vel craſſae, vel quales iumentorum ſunt, et praeter voluntatem manus ad vulnus admovere, floccos legere, exſurgere, extremis partibus frigere, mediis exuri, pulſum inordinatum eſſe, aegre ſpiritum ducere, frigidum halitum efflare.

XXVII. LXXV. E LIBRIS ANTYLLI DE CAPITIBVS HVMORE INTVMESCENTIBVS.

QVOD HVMOREM in caput contrahit, hydrocephalon appellant, morbi genus innaſcitur, ubi durius illud comprimitur ab obſtetricibus, dum tenelli adhuc infantes ſunt. Accidit hoc morbo correptis, tumor ingens in capite, non levem deformitatem praebens. Differentiae tumorum huiuſmodi ſunt tres, vel enim inter cutem fit, et membranam quae calvariam tegit, vel inter hanc ipſam membranam et os, vel inter os et cerebri membranam, nam contrahi humor inter membranam et cerebrum non poteſt, prius

enim

πύον λευκὸν ὁμαλὸν, ἡσυχῆ παχὺ, μὴ κάκοσμον, τὸ γοῦν κατ᾽ ἀρχὰς λευκὸν φανὲν μετὰ χρόνον ἐρυθραίνεσθαι, σάρκα ἐγχρώδη προσβάλλειν, λεπίδας τε πρὸς τοὺς ἰδίους ἀποβάλλειν χρόνους, ἀταράχως ὑπνοῦν, ἀπυρέτους εἶναι, ὀρέγεσθαι, τὸ λαμβανόμενον διοικεῖν, ἀναλόγους τὰς ἀποκρίσεις γίνεσθαι, ἀδένας ἐν ταῖς ἀρχαῖς, ἢ ἐρυσιπέλας φανὲν συντόμως λύεσθαι.

Τοὺς δὲ κινδυνεύοντας ἔκ τε τῆς ὄψεως, καὶ τῶν περὶ τὸ τραῦμα καὶ τὸ ἄλλο σῶμα γεινομένων, καὶ τῶν ἀποκρινομένων. Χρῶμα γοῦν ἐπιπλέον ἀνατραπὲν καὶ μεῖναν κινδυνῶδες, ὀφθαλμῶν κοιλότης, καὶ διαστροφὴ, καὶ ἐκστροφὴ, καὶ τὸ καταληφθέντα ἐφ᾽ ἡμέραν καὶ νύκτα μὴ ἀνενεγκεῖν, παραλυθῆναί τε τοῦ σώματος, ἀλγεῖσθαι τὸ ἕλκος ἐφ᾽ ἡμέραν μᾶλλον, κατάξηρον ἀνίκμοντε γίγνεσθαι ἐπιπλέον, ἰχωῤῥοεῖν λεπτῷ καὶ δυσώδει, τάτε χείλη ἐξέρυθρα τῆς τομῆς εἶναι καὶ πλαδαρὰ, καὶ ἣν μᾶλλον ἐπικαμπῆ, τό, τε προσαφιστᾶσθαι τὸ δέρμα τοῦ ὀστέου μοχθηρὸν, μήνιγγά τε τρῶσθαι ἀκίνητον, ἔκλευκον ἢ πελίαν φαίνεσθαι, ἢ μέλαιναν, ἢ φλεγμαίνουσαν ἐπιπλέον, ἢ προσπίπτουσαν, καθαιρομένην τε ἐπιρυπαίνεσθαι, μὴ ὑπό τινος τῶν ἔξωθεν.

Ὀστοῦν κατάξηρον ἢ πέλιον, ἢ μέλαν, ἢ χλωρὸν εἶναι, τό, τε τὰς ῥαφὰς ἐν τῷ χρόνῳ τῆς θεραπείας διίστασθαι μοχθηρὸν, καὶ τένων ἀκίνητος, ἐπιπόνως συνελκόμενος, ἀκράτεια κεφαλῆς, κἂν τῷ δὲ βαστάχθεῖναι σκοτόδινον ἐπάγουσα, ἀπροαιρέτως τε δακρύειν, ἢ λημώδεις ὀφθαλμοὺς φαίνεσθαι, καὶ τὸ φεύγειν τὴν αὐγὴν, ἐρυθρά τε ἢ πέλια τὰ λευκὰ γίγνεσθαι, ὑποσημαίνειν τε συμβαλλομένων τῶν βλεφάρων τὰ λευκὰ, ἤχους ἢ βόμβους ἐν τοῖς ὠσὶν εἶναι, καὶ μηδὲν ἀκούειν. Ἀμαυροῦσθαι τὴν ὅρασιν, δεδέσθαι σιαγόνας, ἢ τρέμειν, ἢ παρεῖσθαι. Πόνος τῶν ὀδόντων ἄθρους ἐμπίπτων, φωνῆς ἰσχνοτάτης ἀσάφεια, βάρβαρος καὶ ἀσυνήθης ὁμιλία. Ὕπνος πλείων τοῦ δέοντος, ἀγρυπνία, καὶ πόνος ἐπανάγων. Πυρετοὶ μηδὲν μὲν ἀνιέντες, ἐφ᾽ ἡμέραν δὲ ἐπιτείνοντες. Ὕπτυα μέρη γιγνόμενα, ἱδρώτων πολλὴ ῥύσις, καὶ πύον διὰ ῥινὸς ἢ ὤτων δυσῶδες φερόμενον. Τρόμος, παλμὸς συνεχὴς, δακτύλων ἄλγος, κίνησις. Μοχθηρὸν κατὰ κοιλίαν ἢ χολῶδες ἢ μέλαν ἢ ὠμὸν φέρεσθαι. Οὖρα λεπτὰ πολλὰ ἢ παχέα, ἢ ὑποζυγίοις ὅμοια, καὶ τὸ ἀπροαιρέτως φέρεσθαι τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸ τραῦμα, κροκυδίζειν, ἐξανίστασθαι, περιψυχόμενον τὰ ἄκρα, τὰ μέσα ἐκπυροῦσθαι, ἄτακτον εἶναι σφυγμὸν, δυσπνοεῖν, ψυχρὸν ἐκπνεῖν.

ΚΖ. οε. ἘΚ ΤΩ͂Ν ἈΝΤΎΛΛΟΥ ΠΕΡῚ ὙΔΡΟΚΕΦΆΛΩΝ.[1]

Τὸ ὙΔΡΟΚΈΦΑΛΟΝ γίνεται πάθος, ἀφυῶς τῆς κεφαλῆς θλιβομένης ὑπὸ τῶν μαιῶν, ἔτι νεογνῶν ὄντων τῶν παιδίων. Παρακολουθεῖ τοῖς ἐν τῷ πάθει ὄγκος πολὺς προμήκης περὶ τὴν κεφαλὴν, αἶσχος οὐκ ὀλίγον παρεχόμενος. Διαφοραὶ δὲ τῶν ὑδροκεφάλων εἰσὶν τρεῖς, ἢ γὰρ μεταξὺ τοῦ δέρματος καὶ τοῦ περικρανίου, ἢ μεταξὺ περικρανίου καὶ τοῦ ὀστοῦ, ἢ μεταξὺ τοῦ ὀστοῦ μήνιγγος, μεταξὺ γὰρ μήνιγγος καὶ ἐγκεφάλου συστῆναι ὑγρὸν ἀδύνατον,

(1) ANTYLLI veteris medici scripta periisse dolemus, quorum fragmenta aliquot de variis adversae valetudinis auxiliis iam edita occurrunt in libris ORIBASII, AETII, PAVLI, et STOBAEI, e quibus colligere licet methodicorum instituta eum secutum fuisse, quae secta cum fere GALENI aetate desierit, antiquiorem illum credere par est, cum praesertim ea tantummodo quae ad artem attinent fuse ac diligentissime tractasse videamus, et inani loquacit[illegible] deinde medicinam aliquatenus co[illegible] est fragmentum e libris ipsius quorum nullae antea reliqu[illegible] gumento LEONIDAS [illegible] lib. VI. c. I. cuius coll[illegible] doctrina apparebit.

γὰρ ἂν πρότερον ὁ τοῦτο παθὼν πρὶν τὸ ὑδροκέφαλον συστῆναι πάθος. Σημεῖα δὲ τῶν μεταξὺ τοῦ δέρματος καὶ περικρανίου τὸ ὑγρὸν ἐχόντων, τοιαῦτα ἐστίν. Ὄγκος εὐαφὴς, ὁμόχρους, ἀναλγὴς, εἰς ὕψος κεκυρτωμένος, ἠρέμα δι' ὀλίγου σώματος ὑποπίπτων, κατὰ τὴν ὑπέρεισιν τῶν δακτύλων ῥᾳδίως ὑπείκων τε καὶ ἀντιμεθιστάμενος.

Εἰ δὲ μεταξὺ περικρανίου καὶ ὀστοῦ συστάιη τὸ ὑγρὸν, τὰ μὲν ἄλλα ὁμοίως παρακολουθήσει, ἀλγημάτων δὲ μᾶλλον ἀντιλήμψονται οὗτοι, καὶ ὄγκος αὐτοῖς ἧσσον διαυγήσει, καὶ ἀντιμεταστήσεται βραδύτερον, καὶ τὰ ἐπεστορεσμένα σώματα πολλὰ τοῖς ἐπαφωμένοις ἀπαντήσηται. Εἰ δὲ μεταξὺ μήνιγγος καὶ ὀστέου τὸ ὑγρὸν συσταίη, ὄγκος μὲν ἔσται, τὸ γὰρ ὀστοῦν ἔτι ἀπαγὲς ἐπὶ τῶν νηπίων ἐστὶν, καὶ εὐκίνητον καὶ εὔθλαστον ὂν ἐπεκταθήσεται ῥᾳδίως, καὶ στερεὸς ὄγκος εὑρηθήσεται, καὶ ἐπώδυνος, καὶ ἐς ὀξὺ μᾶλλον ἀνηγμένος. Οἱ τόποι δέ τοι κατὰ μέτωπον, καὶ κροτάφους στενότεροι ἢ κατὰ λόγον τοῦ σώματος εὑρεθήσονται, συναγομένων τῶν ἐνταῦθα μερῶν, διὰ τὴν εἰς ὕψος ἀνάτασιν, περί τ' ὀφθαλμοὺς μαρμαρυγαὶ, καὶ σκαρδαμυγμοὶ (1) τούτοις παρακολουθήσουσιν.

Εἰ δὲ συσταίη μεταξὺ μήνιγγός τε καὶ ὀστέου τὸ ὑγρὸν, μὴ προώσειεν δὲ μηδὲ κυρτώσειεν τὸ ὀστοῦν, ἀλλὰ διαστήσειεν τὰς ῥαφὰς, ἀνελεύσεται μὲν τὸ ὑγρὸν, καὶ εὑρεθήσεται μεταξὺ περικρανίου καὶ ὀστοῦ. Σημεῖα δὲ τὰ μὲν ἄλλα παρέψεται τὰ αὐτὰ, ἅπερ εἶχεν ἡ μεταξὺ περικρανίου καὶ ὀστοῦ σύστασις, τὰ δὲ ἀλγήματα τούτοις, ὧν αἱ ῥαφαὶ διέστασιν, μείζω παρακολουθήσει. Ἴδια δὲ καὶ ἐξαίρετα ἐπὶ τούτων εὑρηθήσεται σημεῖα δύο, τὸ, τε θλιβομένου πάντοθεν τοῦ ὄγκου τὸ ὑγρὸν ἔλασσον φαίνεσθαι, ὡς ἂν καταδυόμενον διὰ τῆς διαστάσεως τῶν ῥαφῶν, εἰς ἐκεῖνο τὸ χωρίον ὅθεν ἐπανῆλθεν, καὶ τὸ τὴν χεῖρα ὁμαλῶς παραγομένην ἐπὶ τοῦ ὄγκου κατά τινα μέρη οἷον κενεμβατεῖν, τοῦτ' ἔστιν κατ' ἐκεῖνα, καθ' ἃ διέστασιν αἱ ῥαφαί. Εἰ μὲν οὖν μεταξὺ δέρματός τε καὶ περικρανίου τὴν σύστασιν λάβοι τὸ ὑγρὸν, εἰ μὲν σύμμετρον εἴη τῷ πλήθει, καὶ μικρὸς ὄγκος τυγχάνοι, μίαν διαίρεσιν κατὰ μέσου ἐμβλητέον, σύμμετρον τῷ μεγέθει πρὸς τὸν ὄγκον. Οὕτως δὲ ἐμβλητέον τὴν διαίρεσιν, ὥστε τὴν ἐξ αὐτῆς γινομένην οὐλὴν, ὑπὸ τῆς ἐπιπτώσεως τῶν τριχῶν σκέπεσθαι. Μετὰ δὲ τὴν ἔκκρισιν τοῦ ὑγροῦ, τὸν κόλπον δεῖ ὁμοίαις ἀγωγαῖς ἀποθεραπεύειν, αἷς καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν ἀποστημάτων κόλπους ἰώμεθα. Εἰ δὲ μείζων ὁ ὄγκος εἴη δύο καὶ πλείους διαιρέσεις ἐμβαλοῦμεν, καὶ καθόλου μετοίσομεν ἐνταῦθα πᾶσαν τὴν ἀπὸ τῶν ἀποστημάτων χειρουργίαν.

Εἰ δὲ μεταξὺ περικρανίου καὶ ὀστέου γένοιτο ὑγρὸν, ὁ μὲν αὐτὸς τρόπος τῆς χειρουργίας παραληφθήσεται, φυλαξόμεθα δὲ τοὺς ἐμπίπτοντας μῦς, οἷον τοὺς τῶν κροτάφων, καὶ οὐ κατ' αὐτοὺς, ἀλλὰ παρ' αὐτοὺς τὰς διαιρέσεις δώσομεν. Ἐκκριθέντος δὲ τοῦ ὑγροῦ, τῆς ψιλώσεως ἐπιμελησόμεθα τῆς κατὰ τὸ ὀστοῦν, ὅνπερ τρόπον ἐπὶ τῶν συρίγγων ἐλέγομεν. Εἰ δὲ ὑπὸ τὸ ὀστοῦν συμβαίη τὸ ὑγρὸν, εἴτε σὺν διαστάσει ῥαφῶν, εἴτε ἄνευ διαστάσεως, ἀπαγορεύομεν τὴν χειρουργίαν, τήντε γὰρ μή-

(1) Adnotatio margini antiquitus adscripta Σκαρδαμύττειν ἐστὶ τὸ πυκνῶς μύειν καὶ ἀναβλέπειν τοῖς ὄμμασι. *Nictare est frequenter oculis conniuere et aspicere.* Verba fere sunt HESYCHII nisi quod ille habet καταμύειν, ubi

enim periret qui ſic affectus eſſet, quam eius caput ea de cauſa intumeſceret. Eorum qui humorem inter cutem, et membranam contegentem habent hae notae ſunt. Tumor mollis, eiuſdem cum reliqua cute coloris, non dolens, in altum erectus, modice ob tenue corpus ſubſidens, digitorum preſſioni facile cedens et contra ſe reſtituens.

At ſi inter membranam quae calvariam cingit, et os humor contineatur, alia quidem pariter conſequentur, ſed hi magis dolores ſentient, iiſque tumor minus perlucebit, ac lentius ſe reſtituet, et tangentibus multa ſuperſtrata corpora obſtabunt. Si vero inter cerebri membranam et os humor contrahatur, tumor quidem aderit, os enim nondum in infantibus concrevit, et cum paulo momento moveri et contundi poſſit, facile diſtendetur, ſolidusque tumor deprehendetur, et dolens, ac magis in acutum adactus. Loci quoque ad frontem et tempora anguſtiores quam pro corporis ratione erunt, partibus ibi coactis, propter illam in altum elationem, et ob oculos iis fulgores et nictationes conſequentur.

Quod ſi inter cerebri membranam et calvariam humor conſiſtat, neque os protruderit neque curvaverit, ſed ſuturas diſiunxerit, humor exibit et inter membranam, quae calvariam cingit, et os invenietur. Signa quidem alia ſequentur eadem, quae collectio habuit inter membranulam cingentem et os, ſed dolores his acriores erunt, quibus ſuturae ſeceſſerint. Propriae vero et eximiae in his duae notae deprehendentur, et compreſſo undique tumore humoris minus apparere, utpote qui per diſtantes ſuturas in eundem locum delabatur unde prodierat, et manum aequabiliter admotam ſupra tumorem alicubi quaſi in vacuum ferri, qua nempe ſuturae mutuo ſeceſſere. Vbi igitur inter cutem et membranam quae calvariam cingit, humor colligitur, ſi quidem copia modica ſit, ac tumor non admodum elatus, unica inciſio per medium facienda eſt, quae magnitudine tumori reſpondeat. Ita vero cutis incidenda eſt, ut quae inde fiet cicatrix, ſuper incidentibus capillis contegatur. Poſtquam humor effluxerit, ſinus ſimili ratione tractandus et curandus eſt, qua ſinubus poſt abſceſſus remanentibus medemur. Quod ſi tumor amplior ſit, duas vel plures inciſiones faciemus, et univerſim curationem omnem abſceſſibus convenientem huc transferemus.

Vbi autem inter membranulam quae calvariam cingit, ipſumque os humor contrahatur, eandem curandi rationem adhibebimus, cavendo tamen muſculos occurrentes, ut illi temporum ſunt, neque in ipſis, ſed iuxta illos ſectiones dabimus. Humore effuſo nudatum os nobis curae erit, eo modo quem de fiſtulis diximus. Si vero ſub oſſe humor incidat, vel cum diſtantia ſuturarum, vel ſine ea, manus curationem interdicimus, fieri enim nequit, ut cerebri membrana

 hu-

ubi hic eſt [illegible], quod quamvis lexica praetereant, litera [illegible] interiecta, ut in ſimilibus uſitatum eſt. Vide mendoſum tamen eſſe non videtur, idem valens ac [illegible], HESYCH. v. [illegible].

humore demerſa non male ſe habeat, neque curationem recipit futurarum diſtantia. Si os intumeſcat ſine diſiunctione inutilis tamen manus eſt, perforantes enim humorem quidem educemus, deformitatem vero ab elato oſſe factam quomodo quis reprimere poterit? Quod ſi quis velit os totum quod extat excidere, membranam cerebri omnem nudabit, et nervorum diſtentioni aegrum prodet.

XXVIII. LXXVI. E LIBRIS HELIODORI DE OSSE EX CRESCENTE.

Os excrescere in omni quidem corporis parte accidit, plerunque vero in capite, maximeque iuxta tempora. Vbi duo huiuſmodi accretiones temporibus proximae fiant, cornua haec nonnulli nominare conſueverunt, atque ſic affectos homines DIONYSIACOS quidam appellavere. Vitium deprehenſu facile eſt, adeſt enim tumor reſiſtens concolor, non dolens prorſuſque renitens, utpote ab oſſe, immobilis, ex ipſo enim oſſe naturaliter ſe habente oritur oſſea accretio. In aliis quidem partibus capitis, ſectione uti decet literae H ſimili, ut ablato oſſis incremento, cutis partes coniunctae, cum aequalis latitudinis ſint facilius glutinentur, ſuper muſculum vero cutem decuſſare melius eſt, nam is multifariam patefactus conſenſu minus laeditur. Poteſt autem ubi incrementum parvum eſt, diviſio per ſummum tumoris apicem ſatis eſſe, ac deinde hamulis oras diducere, et quod accrevit os excidere. In muſculo vero non omnino opus eſt carnem decuſſare, ſed maiori tamen inciſione uti, congruenter paulum obliqua, ut maior eius pars ſecetur, atque ob diviſionis amplitudinem, adnatum os nudetur.

Id totum a fundamento excidendum eſt, ut loco exaequato naturalis forma reſtituatur. Si igitur laxum, et cavernoſum incrementum illud ſit, exciſoriis illico ſcalpris tollatur, omne funditus deletum. Quod ſi denſum ſit, et oſſeum, in ambitu primum eius ima pars terebretur, terebrae cuſpide tranſverſa oblique appoſita, atque ita exciſio fiat. Vbi adnatum os exemtum fuerit, quod naturaliter ſe habet radula radatur, ut complanetur, ac diducta tum corpora iungantur, et ad glutinationem conſuantur. Quandocunque vero glutinationi obſiſtant, linamentis vulnus oppleatur, et curatio puri movendo apta uſque adhibeatur.

XXIX. LXXVII. E LIBRIS HELIODORI DE AREA GLABRA QVAE ALOPECIA NOMINATVR.

Area glabra ſive alopecia, quae permagna eſt, curationem non recipit, mediocriter latae, difficilis medicina eſt. Quae tempora occupat, et

(1) Vetus adnotatio marginis a manu fortaſſe ipſius NICETAE Κέρατα μὲν λέγεται ἀπὸ τῆς τῶν κεράτων ἐκφύσεως, τῶν γιγνομένων τοῖς ἀλόγοις ζώοις. Διονυσιακοὶ δὲ αὐτοὶ προσαγορεύονται, ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν θεὸν ἐμφερείας ὡς ΑΥΤΟΣ φησιν ἐν τοῖς χειρουργουμένοις. *Cornua dicuntur a cornuum exortu, quae beſtiis quibuſdam dedit natura. Dionyſiacos vero ſeu Bacchicos hos vocarunt ob ſimilitudinem, quae illis cum deo eſt, ut* IPSE *ait in libris chirurgicis.* Scriptori definitionum medicarum inter opera GALENI tom. IV. p. 401. v. 1. Διονυσίσκοι minus proprie quaſi Bacchuli vocantur ipſae oſſeae eminentiae prope tempora exortae. Niſi locum illum ex hoc HELIODORI emendantes legere malimus, Διονυσιακοί εἰσιν οἷς ὀστώδεις ὑπεροχαὶ ἐγγὺς κροτάφων γίγνονται. *Dionyſiaci ſunt quibus oſſeae eminentiae ad tempora naſcuntur.*

μήνιγγα ἀμήχανόν ἐστιν μὴ οὐχὶ κακῶς ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ περιπλεομένην διακεῖσθαι, ἥτε διάστασις τῶν ῥαφῶν ἀθεράπευτός ἐστιν. Εἰ δὲ χωρὶς τῆς διαστάσεως ἐξογκωθείη τὸ ὀστοῦν, καὶ ὡς ἀνωφελὴς ἡ χειρουργία, ἀνατρήσαντες γὰρ, τὸ μὲν ὑγρὸν κομισόμεθα, τὴν δὲ ἀμορφίαν τὴν γεγονυῖαν ἐκ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ ὀστοῦ καταστεῖλαι πῶς ἄν τις δυνηθείη; Εἰ δέ τις πᾶν ἐθέλοι τὸ ἐπανεστηκὸς ὀστοῦν ἐκκόπτειν, γυμνώσει τὴν μήνιγγα πᾶσαν, καὶ σπασμῷ τὸν κάμνοντα παραδώσει.

ΚΗ. ος. ΕΚ ΤΩΝ ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ ΠΕΡΙ ΟΣΤΩΔΟΥΣ ΕΠΙΦΥΣΕΩΣ.

Ὀστώδης ἐπίφυσις ἐν παντὶ μὲν γίγνεται μέρει τοῦ σώματος, πλεοναζόντως δὲ ἐν τῇ κεφαλῇ, μάλιστα δὲ πλησίον τῶν κροτάφων. Ὅταν δὲ δύο ἐπιφύσεις γένωνται πλησιάζουσαι τοῖς κροτάφοις, κέρατα ταῦτά τινες εἰώθασιν ὀνομάζειν, ἔνιοι δὲ ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΟΥΣ [1] τοὺς οὕτω πεπονθότας ἀνθρώπους προσηγόρευσαν. Ἔστιν δὲ τὸ πάθος εὐκατάληπτον, συνεδρεύει γὰρ ὄγκος ἀντίτυπος, ὁμόχροος, ἀναλγής, ἀντίτυπος δὲ ἄγαν, ὡς ἀπὸ ὀστέου, ἀμετακίνητος, ἐξ αὐτοῦ γὰρ τοῦ κατὰ φύσιν ὀστέου γίγνεται ἡ ὀστώδης ἐπίφυσις. Δεῖ δὲ ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων τῆς κεφαλῆς μερῶν ἀναστολῇ χρήσασθαι, ἐμφερεῖ τῷ Η στοιχείῳ, ἵνα μετὰ τὴν τῆς ἐπιφύσεως ἀναίρεσιν ἰσοπλάτη ὄντα τὰ συναγόμενα σώματα ῥαδίως κολλήσῃ. Ἐπὶ δὲ τοῦ μυὸς τῷ χιασμῷ, πολυμερῶς γὰρ ὁ μῦς διαστελλόμενος ἀσυμπαθὴς μένει. Ἔξεστι δὲ μικρᾶς μὲν οὔσης τῆς ἐπιφύσεως, διαιρέσει ἀρκεσθῆναι κατὰ τὴν τοῦ ὄγκου κεφαλὴν, ἔπειτα διαστεῖλαι τοῖς ἀγκίστροις τὰ χείλη, καὶ τὴν ἐπίφυσιν ἐκκόψαι. Ἐπὶ δὲ τοῦ μυὸς οὐ πάντως δεῖ χιάζειν τὸ σύγκριμα, ἀλλ' ὡς δὲ μείζονι χρῆσθαι διαιρέσει συμμέτρως ὑπολόξῳ, ἵνα τὸ πλεῖον αὐτοῦ μέρος τέμνηται, καὶ τῷ μεγέθει τῆς διαιρέσεως γυμνωθῇ ἡ ἐπίφυσις.

Ὅλη δὲ ἐκ βάσεως ἐκκοπτέσθω, ἵν' ὁμαλισθέντος τοῦ τόπου ἡ φυσικὴ εὐπρέπεια γίγνηται. Ἐὰν οὖν χαύνη ἢ στηραγγώδης ἡ ἐπίφυσις, αὐτόθεν τοῖς σμηλωτοῖς ἐκκοπεῦσιν ἐκκοπτέσθω, ὅλη ἐκ τῆς βάσεως ἀναιρουμένη. Ἐὰν δὲ ᾖ πυκνὴ ἢ ὀστώδης, πρότερον περιτιτράσθω ἡ τοῦ ὄγκου βάσις, τῆς τοῦ τρυπάνου ἀκμῆς πλαγίας ὑπολόξου προστιθεμένης, καὶ οὕτως ἡ ἐκκοπὴ γιγνέσθω. Μετὰ δὲ τὴν τῆς ἐπιφύσεως ἀναίρεσιν, τὸ κατὰ φύσιν ὀστέον ξυστῆρι ἐπιξυέσθω, ἵνα ὁμαλισθῇ, καὶ τότε τὰ ἀνεσταλμένα σώματα ἐπαγέσθω, καὶ ῥαπτέσθω πρὸς κόλλησιν. Ὅταν δὲ ἀντιβαίνῃ τῇ κολλήσει, διαμοτούσθω ἡ ἀναστολὴ, καὶ δι' ὅλου ἡ πυοποιὸς ἐπιμέλεια ἐγκρινέσθω.

ΚΘ. οζ ΕΚ ΤΩΝ ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ ΠΕΡΙ ΑΛΩΠΕΚΙΑΣ [1]

Τῆς ἈΛΩΠΕΚΙΑΣ ἡ ὑπερμεγέθης ἀθεράπευτός ἐστιν, ἡ δὲ ἁπλῶς μεγάλη δυσίατος, καὶ ἡ παρὰ κροτάφοις συστᾶσα, καὶ ἡ χρονία δυσίατος ὁμοίως. Ἐν δὲ τῷ

τῆς

(1) Margini haec adnotata sunt antiqua scriptura. ΣΧΟΛΙΟΝ. Ὅτι οἱ πρὸ τοῦ ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ χειρουργοὶ οὕτως τὸ πάθος ὠνόμασαν, κατὰ μεταφορὰν τὴν ἀπὸ τοῦ ζώου, ὡς γὰρ ἡ ἀλώπηξ καρπῶν ἐστιν ἀφανιστικὴ, καὶ τὸ πάθος τῶν τριχῶν, ὡς ΑΥΤΟΣ φησι. Οἱ δὲ φασιν ὡς ἡ ἀλώπηξ χνοώδεις ἔχει ὑπόπυρρος χαλαζώσας τὰς τρίχας, οὕτως καὶ ἐπὶ τοῦ πάθους γίνεται. Ὁ μέντοι ΓΑΛΗΝΟΣ ἐν τῷ πρώτῳ τῶν κατὰ τόπους, οὕτως ὠνόμασθαι, φησὶ διότι συνεχῶς γίνεται ταῖς ἀλώπεξι. INTERPRETATIO. Qui ante HELIODORVM fuere chirurgi sic morbum nominaverunt, translatione a vulpe, quae bestia ἀλώπηξ graece dicitur, quemadmodum enim vulpes fruges labefactant, sic morbus hic capillos, ut IPSE ait. Alii vero dicunt ut vulpes lanuginosos pilos habet, colore aliquantulum aeneos, ita in hoc morbo fieri. At GALENVS libro primo de medicamentis secundum loca sic dictam refert, quod frequentissime vulpibus accidat.

τῆς θεραπείας καίρῳ ξυρᾶν δεῖ τὴν ἀλωπεκίαν, ἵν' ἐρεθισθῇ ἐπιφάνεια, καὶ ὀθονίῳ τραχυτάτῳ τὸν τόπον ἀνατρίψαντα, κατασχᾶν ἐπιπολαίοις ἀμύχαις, πρὸς ἔκκρισιν τῦ τῆς ψιλώσεως αἰτίυ. Εἶτα ἐπιθεῖναι φάρμακον ἑλκυστικὸν, οἷόν ἐστιν τυτί. Φλοίου καλάμυ κεκαυμένυ τέφραν, καὶ νίτρυ, καὶ καρδάμυ, πεφωγμένων ἴσα λεῖα ἀναλάμβανε ὑγρᾷ πίσσῃ, ἵν' ἐμπλαστρῶδες γένηται, ποιήσας τε σπλήνιον ἀφλεγμάντου δυνάμεως, κατὰ τὴν μεσότητα ἔκκοπτε, ἀναλόγως τῷ τῆς ἀλωπεκίας μεγέθει, ἵνα τὰ μὲν πλησίον μέρη σκεπασθῇ, γυμνὸς δὲ μένῃ ὁ τῆς ἀλωπεκίας τόπ☉. Καὶ τότε πλάτυσμα τῦ φαρμάκυ ἐπιτίθει κατὰ τῆς ἀλωπεκίας, χαρτίῳ σκεπάζων αὐτὸ, καὶ οὐκ ὀθονίῳ, ἵνα μὴ διὰ τῶν ἀραιωμάτων ἐκρεύσῃ τὸ φάρμακον, ἐπίδεσίν τε τὴν οἰκείαν παραλαμβάνεται. Καὶ τῇ τρίτῃ λύσας, ἐὰν μὴ φανῇ φλύκταινα γεγονυῖα μεγάλη, πάλιν ἐπιτίθει τὸ αὐτὸ φάρμακον, τῇ δὲ τετάρτῃ ἢ τῇ πέμπτῃ, τῆς φλυκταίνης φανείσης, τοῖς δακτύλοις ἀποδερεῖν, καὶ τοῦ ὑγρῦ ἐκκριθέντος, προσάμυσσε τὸν τόπον φαρμάκῳ τινὶ, οἷόν ἐστιν τὸ ἀφοδευμάτων μυῶν σὺν λιβανωτῷ καὶ ὄξει. Ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις, ἐὰν μὲν ἐπιπόλαιος ὖσα ἡ ἕλκωσις, ταχέως φαίνηται ἐπουλωμένη, τοῖς αὐτοῖς ἐπίμενε, εἰ δὲ βραδύνοι, κηρωτῇ χρῶ δι' ἐλαίου καὶ ψιμυθίου ἐσκευασμένῃ, ἅμα γὰρ κατουλωθῇ ὁ τόπ☉, χνοώδεις ἀραιαὶ φαίνονται φυόμεναι τρίχες, ἃς δεῖ συνεχέστατα ξυρᾶν, πράως ἀνατρίβοντα τὸν τόπον. Βραδυνούσης δὲ τῆς τριχοφυΐας, τοῖς εἰρημένοις φαρμάκοις πάλιν χρηστέον. Κροκοδείλυ χερσαίου [1] τὸ δέρμα καὲν ἀναισθήτυς ποιεῖ τοὺς μέλλοντας τέμνεσθαι.

ΤΕΛΟΣ.

ΤΟΥ ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΓΜΑΤΩΝ ΛΟΓΟΥ.

(1) DIOSCORIDES de medica materia lib. II. c. 71. ed. SARACENI Ἔστι δὲ (Σκίγκος) κροκόδειλος χερσαῖος. *Est vero* (*scincus*) *crocodilus terrestris*. PLINIUS nat. hist. lib. XXVIII. cap. 8. *Ex eadem similitudine est scincus quem quidam terrestrem crocodilum esse dixerunt*. GALENUS quoque de simpl. med. lib. X. t. 11. p. 340. v. 40. meminit τῶν χερσαίων κροκοδείλων τούτων τῶν μικρῶν τε καὶ χαμαιερπῶν. *Terrestrium crocodilorum horum exiguorum et humi*

et quae diuturna fuit vix item ſanabilis erit. Vbi curatio tentatur, radere oportet, ut ſuperficies irritetur, et linteo aſperrimo locum perfricatum ſcarificare, ut ſumma pellicula exciſa, educatur id quod pilum naſci prohibet. Deinde medicamentum ad extrahendum induci debet, cuiuſmodi hoc eſt. Corticis calami uſti cinerem, et nitri et cardami toſtorum, pondera paria contrita, excipe liquida pice, ut emplaſtri formam obtineant, pannoque ex eo illito qui reprimere inflammationem valeat, medium excinde ut areae glabrae amplitudini reſpondeat, adeout vicinae quidem partes tegantur, area vero ipſa nuda maneat. Tum pannum medicamento illitum impone, prout ea dilatatur, chartula illum operiens, non linteo, ne medicamentum per raritudinem effluat, et faſcias quas commode recipit iniicito. Vbi deinde tertia die ſolveris, niſi puſtula apparuerit magna oborta, idem medicamentum iterum impone, quarta vero vel quinta die, puſtula exiſtente, digitis pelliculam detrahere oportet, et humore qui ſubeſt effuſo, locum lacera aliquo medicamento, quale eſt e ſtercore murino cum ture, et aceto. Inſequentibus vero diebus, ſi quidem ulceratio, cum ſit in ſumma cute, in cicatricem celeriter coire videatur, iiſdem inſiſte, ſi lentius vero procedat cerato utitor ex oleo et ceruſſa parato, ſimul enim ac locus cicatricem recepit, lanuginoſi rari ſubnaſcentes apparent capilli, quos frequentiſſime radere oportet, leniter locum perfricando. Vbi tarde pilus naſcitur, medicamentis iam dictis iterum uti debemus. Crocodili terreſtris corium uſtum, facit ut ſenſu doloris careant, qui incidendi ſunt.

FINIS

LIBRI DE FRACTVRIS.

humi repentium. Sed poſtrema haec vana et inepta adeo ſunt, ut HELIODORO abiudicanda videantur, quae a margine fortaſſe antiquioris exemplaris exſcriptor aliquis inconſiderate in contextum traduxit, cuiuſmodi quiſquiliis oppletas extremas paginas veterum codicum ſaepe vidimus.

ΟΡΙΒΑΣΙΟΥ

ΤΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΣΥΝΑΓΩΓΗΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ

ΠΕΡΙ ΕΞΑΡΘΡΗΜΑΤΩΝ.

ORIBASII

COLLECTIONIS MEDICINALIS

LIBER QVADRAGESIMVS SEPTIMVS

DE ARTICVLIS EXCIDENTIBVS

E MEMBRANIS MEDICEIS FLORENTINIS

DESCRIPTVS ET CONVERSVS

AB A. COCCHIO MVCELLANO.

ΟΡΙΒΑΣΙΟΥ

ΠΕΡΙ ΕΞΑΡΘΡΗΜΑΤΩΝ

ΛΟΓΟΣ ΜΖ.[1]

Α. οη. ἘΚ ΤΩ͂Ν ΓΑΛΗΝΟΥ͂[2]

ΤΩ͂Ν Δ᾽ ἘΞΑΡΘΡΗΜΆΤΩΝ τινὰ μὲν ἐξαιφνιδίως τε καὶ σφοδρὰς ἔχει προηγουμένας κινήσεις, τινὰ δὲ ἀμετρίᾳ τῆς ἐν τοῖς ἄρθροις ὑγρότητος γίγνεται, τεγγούσης μὲν τοὺς συνδέσμους, καὶ χαλώσης, ὀλισθηρὰν δὲ τῇ γλισχρότητι τὴν ὅλην διάρθρωσιν ἐργαζομένης. Ἐνίοις δὲ τῶν ἀμφὶ τὰς κοτύλας ὀφρύων περιθραυσθεισῶν, ἑτοίμη ταῖς κεφαλαῖς τῶν κώλων ἡ παράλλαξις γίγνεται, τισὶν δ᾽ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὕπτιαί τε καὶ προπετεῖς εἰσὶν, καὶ παντάπασιν ἐπιπολῆς αἱ κοτύλαι.

Ὅταν οὖν[3] διά τινα τῶν εἰρημένων αἰτίαν ἐκπέσῃ τῆς οἰκείας ἕδρας τὸ διηρθρωμένον ὀστοῦν, ἢ κατ᾽ ἐκεῖνο τὸ μέρος, εἰς ὃ τὴν ἔκπτωσιν ἐποιήσατο καταπεφυκυῖα τελευτὴ τοῦ μυὸς, ὡς ἂν εἰς ἑαυτὸν ὅλου συντρέχοντος αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὴν ἰδίαν ἑλκομένου κεφαλὴν, ἀνασπᾷ τὸ συμφυὲς αὐτῷ τοῦ κώλου μόριον, ὅπερ ἐστὶν ἡ κεφαλὴ τοῦ κατὰ τὴν διάρθρωσιν ὀστοῦ, ταύτης δὲ ἀνασπωμένης συναναστᾶται καὶ τὸ σύμπαν ὀστοῦν. Ἐν τούτῳ δὲ τῷ παθήματι συμβαίνει, τὴν κεφαλὴν τοῦ ταπεινοτέρου κατὰ τὴν διάρθρωσιν ὀστοῦ, ἀρχαίας θέσεως ὑψηλοτέραν γίγνεσθαι, ὥστ᾽ ἀδύνατον ἐμβαλεῖν αὐτὴν εἰς τὴν οἰκείαν ἕδραν, πρὶν κατατείνοντα τὸ σύμπαν ὀστοῦν μεταστῆσαι κάτω τοσοῦτον, ὅσον ὑψώθη παρὰ φύσιν.

Ποιησαμένους οὖν[4] τὴν ἀντίτασιν, ἐπὶ τἀναντία μέρη τῆς ἐκπτώσεως ἀπωθεῖσθαι προσήκει τὸ ἐκπεπτωκὸς ἄρθρον. Ἔνθα δ᾽ ἐμβαλλόντων, ἐξοχή τις ὀστοῦ προμήκης ἐστὶν, ὑπεραιωρήσαντας τὸ ἐμβληθησόμενον ὀστοῦν, κατατάξαι δεῖ τὸ ἄρθρον ἀπωθοῦντας εἰς τὴν πρόσω χώραν.

Σκέπτου τοίνυν[5] ἐφ᾽ ἑκάστης ἐξαρθρώσεως, ὁπόθεν μὲν ἤρξατο τῆς μεταστάσεως τὸ ἄρθρον, ὅπως δὲ προελθὸν, ὅποι τὴν τελευτὴν ἐποιήσατο, δεήσει γάρ σε τὴν μὲν τελευτὴν τῆς μεταστάσεως, ἀρχὴν τῆς ἐπανόδου ποιήσασθαι, προελθεῖν δ᾽ ἐντεῦθεν ἀνάπαλιν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐκπτώσεως.

B.

(1) Haec duo verba λόγος μζ, codicis margini antiquitus adposita, satis indicare visa sunt, hunc septuaginta librorum magnae ORIBASII collectionis quadragesimum septimum fuisse. unde et reliquorum quos nostrae membranae servaverunt ordinem coniecimus.

(2) Quae in his e GALENO profert ORIBASIUS desumsit praecipue e commentariis in HIPPOCRATIS libros de fract s et de articulis, ea optimo consilio praetermittens quae illi minus ad rem medicam facere visa sunt. Nos edenda haec esse duximus, quamvis GALENI commentarii illi

ORIBASII

DE ARTICVLIS EXCIDENTIBVS

LIBER XLVII.

I. LXXVIII. E LIBRIS GALENI

ARTICVLI quidam suis sedibus excidunt repentinis validisque motibus expulsi, alii ob nimium humorem, qui nervos comprehendentes imbuit et infirmat, lubricamque lentore totam iuncturam facit. Nonnullis cum sinuum margines comminuti fuerint promta fit capitibus artuum prolabendi occasio, aliis resupini illi margines et deiecti, et sinus prorsus patuli ab ipso ortu sunt.

Vbi igitur ob aliquam e dictis caussis articuli os sua sede exciderit, musculi extremum illi parti adnatum in quam prorupit, cum nempe is totus in se coeat et in suum caput contrahatur, retrahit membri partem, quae ipsi coaluit, caput scilicet ossis articulum constituentis, quo capite retracto una et os totum trahitur. Atque id ubi incidit, protinus caput ossis quod in articulo inferius fuerat, supra pristinam sedem fertur, ut compelli in suum locum nequeat, priusquam tantundem totum os extensum deorsum reducatur, quantum praeter naturam sublatum fuit.

Extensum sic articulum qui exciderat, propellere decet in contrariam partem eius in quam prolapsus fuerat. Vbi vero in reponendo, extremitas ossis aliqua sit in longum protenta, sustollere os quod restituere tentamus, et dirigere articulum debemus in locum ulteriorem impellentes.

In unoquoque ergo articulo, qui excidit, perpende unde nam initium elabendi cepit, quomodo promotus est, et quo finem prolabendi fecit, oportebit enim te finem hunc restitutionis principium facere, atque inde rursum procedere ad locum unde initium excidendi fuit.

illi pene integri supersint, vulgatique sint, tum ne ulla parte ipsa ORIBASII excerpta mutilaremus, tum maxime quod hinc emendari ac restitui eorundem commentariorum loci non pauci, et qui aliunde perierant suppleri posse videantur. Capitis huius initio similia sunt quae leguntur commentario de artic. I. 6 t. V. ed Basil. p. 580. v 43. ubi eadem sibi dicta quoque fuisse memorat in commentario de fractis, quae cum ibi frustra quaesiverimus, partem fuisse suspicati sumus illius enarrationis, quae in extremo commentario tertio desideratur pag. 575. ubi HIPPOCRATIS sententiae satis poterant congruere.

(3) Comm. I. de fract. t. V. p. 525. v. ult. non sine mendis quae nunc tolli possunt Cl. VII. ed. Iunt 224 B

(4) Comm. III. de fract. t V. p 575. v. 26. cl. VII. Iunt. 250. A. ubi vulgatam scripturam, ac proinde interpretationem nonnihil mendosam esse nunc apparebit.

(5) Comm. 1. de artic. c. 7. t. v. p. 581. v. 23. Cl. VII. 252. G.

II. LXXIX. DE MAXILLA.

CONCVTERE prius, et laxare nervos et musculos oportet, deorsum trahendo maxillam, et a superiori quantum permittit abducendo, tum subito et simul exadversum sedi naturali articulus admovendus est, ibique sistendus, et illico iterum impellendus retrorsum, hominique imperandum ut os comprimat, antea enim illum aperire id oportuit, laxam maxillam praebentem, hoc est nullum musculum intendentem, hoc enim maxime confert ad nervos musculosque dimovendos, adducendamque subito maxillam perversam in naturalem positum, et in posteriorem partem compellendam. Nunc vero quando iam utrumque maxillae extremum recta adversum suam sedem est, conducit musculos temporum agentes eam totam ad se trahere, agent vero illi ubi aeger comprimere os et claudere nitatur.

Continere autem aliquis caput debet dum maxilla dimovetur, ac modice deorsum agitur, ne illam sequatur, hoc enim commune praeceptum est in omnibus positionibus, quae in partes mutuo contrarias fiunt. Quod si maxilla utroque articulo exciderit magis in exteriorem partem promovetur, quam ubi altero duntaxat, magisque a superiori osse malarum abscessisse apparet, non tamen distrahitur neque pervertitur, non inclinatum situm secundum naturam servans. Dignosces id a dentium positu ubi nempe inferiores superioribus, secantes, et canini, et molares, suis paribus respondeant.

Primo quoque tempore ea reponenda est priusquam ob intentionem musculorum cerebrum in consensum veniat. Sed reponendi modus, quem diximus ubi altera duntaxat parte excidit, non omnino idem convenire nunc MIHI videtur, tunc enim maxilla paulum in obliquum propulsa fuit, nunc aequaliter propendet, itaut satis sit concussam, et deorsum tractam, adeout extremum acuti processus infra os iugale ducatur, sic totam maxillam introrsum utrinque compellere, una iubentes hominem os claudere.

Periculo quidem non caret neque si altera duntaxat parte excidat, sed utrumque articulum prolabi duplo gravius est, cum musculos omnes maxillam continentes intendat, qui nervos a cerebro habent illudque citissime in consensum trahunt.

III. LXXX. DE SVMMO SCAPVLARVM OSSIS PROCESSV DIDVCTO.

CARTILAGINOSVM est os summum humeri, quod acromium dicunt, superiectum iuncturae iuguli, et lati scapularum ossis membranas habens enatas qui-

(1) Comm de artic. II 17. t V. p. 602. v. 12. Cl. VII. 426. C

(2) Vetus adnotator margini adscripsit Ἀντὶ τοῦ χαίνω *Dictum hoc pro* χαίνω, quasi verbum illud HIPPOCRATI usitatum χάσκω, insolentius iam vel obsoletum fuerit, quamvis utrumque eandem habeat originem χάω, idemque valeat, nempe *os aperire*, ut indicat EVSTATHIVS p. 1909. v. 54

(3) Comm II. de artic. cap. 18 t V. 602 21.

(4) Ibi v. 34. Class. VII 264. E.

(5) Ibi v. 42. cap 20 Adscriptaque hic est in margine codicis vetus adnotatio. Ὅτι εἰ μὴ θεραπευθῶσιν οἱ τοιοῦτοι, περὶ τὴν δεκάτην αὐτοὺς ΦΗΣΙΝ τελευτᾶν ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. *Quod nisi curentur hoc modo affecti circa decimum diem plerumque eos mori* DIXIT nempe HIPPOCRATES.

(6) Eiusd. comment. cap. XXI. t V 602. 47 ubi minus apte scribitur ἢ δὲ καὶ ἀμφοῖν διαχλασθῇ ἐστι χαλεπωτέρα quod VIDIVS vertit *aegrius restituitur*. Sed rei convenientius nostrae membranae habent διαχλασθέν χαλεπωτέρα, sequentia enim ostendunt GALENI sententiam fuisse, alterum casum, quo uterque maxillae articulus loco motus est suo, maius duplo periculum habere.

(7) Comment de artic I. 62. t V. p. 594 v. 45 cl. VII 260 C Quod GALENVS hic, et de usu partium libro XIII. cap. XI. sine ulla haesitatione comminiscitur ter-

Προδιακινῆσαι [1] καὶ προμαλάξαι δεῖ τὰ νεῦρα καὶ τοὺς μῦας, ἕλκοντα κάτω τὴν γένυν, ἀπάγοντα δὲ καθόσον ἐνδέχεται τῆς ἄνω, προσήκει παράγειν τε ἐξαίφνης καὶ ἀθρόως εἰς τὸ κατ' εὐθὺ τῆς κατὰ φύσιν χώρας τὸ ἄρθρον, ἐν τούτῳ τε καταστήσαντα, παραχρῆμα πάλιν ὠθεῖν εἰς τοὐπίσω, κελεύσαντα τῷ πάσχοντι συναγάγειν τὸ στόμα, πρότερον μὲν γὰρ αὐτὸν χάσκειν [2] δεῖ, χαλαρὰν παρέχοντα τὴν γένυν, ὅπερ ἐστὶν μηδένα τῶν μυῶν τείναντα. Τοῦτο γὰρ δὴ συμφορώτατον, εἴς τε τὸ διακινῆσαι τὰ νεῦρα καὶ τοὺς μῦς, ἐξαίφνης τε παράγειν ἐπὶ τὸ κατὰ φύσιν τὴν παρεστραμμένην γένυν, ἀπώσασθαί τε πρὸς τοὐπίσω. Νυνὶ δ' ὅταν ἤδη κατ' εὐθὺ τῶν ἰδίων χωρῶν ἑκάτερον τῶν ἄκρων τῆς γένυος γένηται, συμφέρει τοὺς κροταφίτας ἐνεργήσαντας ἐπισπᾶσθαι πρὸς ἑαυτοὺς ὅλην αὐτήν. Ἐνεργήσουσι δὲ προθυμηθέντος τοῦ κάμνοντος συναγαγεῖν τε καὶ κλεῖσαι τὸ στόμα.

Προσκατέχειν [3] δέ τινα τὴν κεφαλὴν ἐν τῷ διακινεῖν τὴν γένυν, ἀπάγειν τε μετρίως εἰς τὸ κάτω δεῖ, χάριν τοῦ μὴ συνακολουθεῖν αὐτὴν τῇ κάτω γένυι, τοῦτο δὲ κοινὸν ἐπὶ πασῶν ἀντιθέσεων ἐστὶν τὸ παράγγελμα. Ἐὰν δὲ [4] κατ' ἀμφοτέρας τὰς διαρθρώσεις ἡ ἔκπτωσις γένηται, μᾶλλον μὲν εἰς τὸ πρόσω χωρεῖ νῦν ἡ κάτω γένυς, ἤπερ ὅτε κατὰ θάτερον μέρος ἐκπεπτώκει, καὶ πλέον ἀφεστηκυῖα φαίνεται τῆς ἄνω γένυος, οὐ μὴν παρεσπᾶταί γε, οὐδὲ διεστρέφεται φυλάσσουσα τὸ κατὰ φύσιν ἀδιάστροφον. Διαγνώσῃ δὲ τῇ τῶν ὀδόντων εὐθυωρίᾳ, τουτ' ἐστὶν ὅταν οἱ κάτω τοῖς ἄνω κέωνται κατ' εὐθὺ, τομεῖς μὲν τομεῦσιν, κυνόδοντες δὲ κυνοδοῦσιν, μύλαι δὲ ταῖς μύλαις.

Τάχιστα δ' ἐμβαλεῖν [5] συμφέρει, πρὶν διὰ τὴν τῶν μυῶν τάσιν εἰς συμπάθειαν ἀφίκεσθαι τὸν ἐγκέφαλον. Ὁ δὲ τρόπος ἐμβολῆς, ὃν ἐπὶ τῆς κατὰ τὸ ἕτερον μέρος ἐξαρθρήσεως εἴπομεν, οὐ κατὰ πᾶν ὁ αὐτὸς ΜΟΙ δοκεῖ νῦν γίγνεσθαι προσήκειν, τότε μὲν γὰρ εἰς τὸ πλάγιον ἡ γένυς ἀτρέμα παρῆκτο, νυνὶ δὲ ἰσόῤῥοπός ἐστιν, ὥστ' αὐτάρκως διακινήσαντα, καὶ πρὸς τὰ κάτω τὸ ὀστοῦν ἑλκύσαντα, χάριν τοῦ τὸ πέρας τῆς κορώνης κατωτέρω γενέσθαι τοῦ ζεύγματος, οὕτως ἤδη πρὸς τὴν ἔσω χώραν ὠθεῖν ἑκατέρωθεν ὅλην τὴν γένυν, ἅμα τῷ κελεῦσαι τῷ κάμνοντι κλείειν τὸ στόμα.

Οὐκ ἀκίνδυνος [6] μὲν οὖν οὐδὲ ἡ κατὰ τὸ ἕτερον μέρος ἐξάρθρησις, ἡ δὲ κατ' ἄμφω διπλασίως χαλεπωτέρα, πάντας τοὺς ἀνέχοντας τὴν κάτω γένυν ἐντείνουσα μῦας, ἔχοντας ἀπὸ ἐγκεφάλου τὰ νεῦρα, καὶ τάχιστα εἰς συμπάθειαν ἄγοντας αὐτόν.

Γ. ῑ. ΠΕΡΙ ἈΚΡΩΜΙΟΥ ἈΠΟΣΠΑΣΘΕΝΤΟΣ.

Χονδρῶδες ἐστὶν [7] ὀστοῦν τὸ ἀκρώμιον, ἐπικείμενον τῇ ξυζεύξει τῆς κλειδὸς καὶ τῆς ὠμοπλάτης, ὑμένας ἐκπεφυκότας ἔχον, οἷς συνδεῖται

τὰ

tertium os superpositum iuncturae iuguli, et scapulae, id libello de ossibus cap. XIV. ex aliorum dumtaxat auctoritate memorat, quasi et ipse dubitaverit an re vera existat. Sed cum nullum huiusmodi os ibi esse ostenderit vulgatissima nobis ars incidendi corpora mortuorum hominum, quod illi, et plerisque veterum sapientum nefas fuisse videtur, sequitur ut antea deceptum ab EVDEMO credamus, antiquissimo illo fortasse Chio, quem THEOPHRASTVS laudat, cuius figmentum refert RVFVS *ossiculum exiguum ἀκρώμιον magis quod ἀκρώμιον esse dixit*. Verborum vis prohibet ne hoc de cartilagine intelligamus, qua tegitur extrema appendix spinae scapulae, seu processus eius superior, summus humerus dictus, et ἀκρώμιον, quo iugulo iungitur, vel de exili quadam alia cartilagine, quae in ea commissura aliquando intercedit, neque hoc fert ipsius HIPPOCRATIS sententia, si recte illum interpretari velimus. Deceptum ergo olim GALENVM cum haec scriberet, ac deinde aliquid erroris suspicatum fuisse, satius est dicere, quam excusat one minus idonea defendere, quod tamen viri doctissimi facere conati sunt, EVSTACHIVS *Oss. exam. p. 175.* atque RIOLANVS *Comment. de oss. p. 503.*

τὰ πέρατα τῶν ὀςῶν. Ἀποσπασθέντι δὲ αὐτῷ καὶ ἡ κλεὶς εἴωθεν συνέπεσθαι, καὶ διὰ τῦτο καὶ ἡ ἐπανόρθωσις γίνεται, καταναγκαζομένης εἰς τὸ κάτω τῆς κλειδὸς, ὡς ἀποτελεῖσθαι τινὰ κυκλοτερῆ κάμπην αὐτῆς ἐνταῦθα. Διὸ καὶ τοῖς νεωτέροις ἡ καταναγκασις αὕτη μᾶλλον ἐπιτυγχάνεται, ὅσῳ γὰρ ἡ ἡλικία προέρχεται, ξηρότερα ἡμῶν τὰ σώματα ἀποτελεῖται. Καθάπερ οὖν τὰ ξηρὰ ξύλα πρὸς τὰς κάμπτας ἐςὶν ὐκ ἐπιτήδεια, τὰ δ' ὑγρὰ καὶ χλωρὰ ῥαδίως πάσχει τοῦτο, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὰ τῶν ἔτι αὐξανομένων ζώων ὀςᾶ κάμπτεσθαι δύναται καταναγκαζόμενα, καὶ πολὺ μᾶλλον ὅταν ᾖ χαῦνα καὶ συριγγώδη, καθάπερ καὶ ἡ κλεὶς ἐςίν.

Καὶ ἘΓΩΓ' ἐπειράθην αὐτὸς ἐπ' ἐμαυτοῦ καμπτομένης αἰσθανόμενος τῆς κλειδὸς, ἔσφυζε γὰρ διὰ βάθυς, ὁπότε σφοδρῶς καταναγκάσθην τῷ βιαίῳ τῆς ἐπιδέσεως. Ὑπέμεινα δὲ τῦτο μέχρι τεσσαρακοςῆς ἡμέρας, ἐν αἷς οὕτω προσήχθη τῇ κεφαλῇ τῦ βραχίονος ἡ κλεὶς, ὥςε τὺς μὲν νῦν ὁρῶντας ἀπιςεῖν, εἰ ἀπεσπάσθη ποτὲ, τὺς δὲ ἰδόντας ὁπόταν ἀπεσπάσθη, τριῶν δακτύλων διάςημα τὸ μεταξὺ γενόμενον, ὑπερθαυμάζειν τὸ πρᾶγμα.

Ἐπὶ δὲ μειρακίων [1] καὶ μᾶλλον ἐπὶ παιδίων ἑτοιμότερον ἡ ἐπίδεσις καταναγκάζει τὸ ὀςοῦν, ἘΜΟῚ μὲν γὰρ ἔτος ἄγοντι πεμπτὸν καὶ τριακοςὸν, ὕτω παθεῖν ἐν παλαίςρᾳ συνέβη. Οὐ μὴν ἀλλ' ὐ γε τινὰ τῶν ἤδη τελείων ἠδυνήθην ὁμοίως ἰάσασθαι, διὰ τὸ μὴ φέρειν αὐτοὺς τὸ βίαιον τῆς ἐπιδέσεως. ἘΓΩ` δ' οὖν καὶ αὐτὸς ᾐσθανόμην ψυχρῦ τῦ χωρίυ πάντως, ὡς ἀναγκάζεσθαι δι' ὅλης ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἔλαιον καταντλεῖν θερμὸν, ὑποβεβλημένυ δέρματος ὅλῳ τῷ σώματι, γυμνὸς γὰρ ἐπ' αὐτοῦ κατεκείμην [2]. Ὑποκειμένης οὖν κατὰ τὸ πρὸς τῶν ποδῶν μέρος λεκάνης κενῆς, ἐσχημάτιστο κατὰ τοῦτο πρὸς ἔκρουν ἐπιτηδείως τὸ δέρμα, πάλιν τε τὸ ἀθροισθὲν ἐν τῇ λεκάνῃ, μεταβάλλοντες εἰς λέβητα κατὰ πυρὸς ἐπικείμενον ἐθέρμαινον, ἐντεῦθεν τε λαμβάνοντες ἀπήντλουν τῷ πεπονθότι χωρίῳ παντί. Καὶ εἰ βραχύ ποτε διέλιπον ᾐσθανόμην τάσεως εὐθέως τῶν κατὰ τὸν τράχηλον μυῶν, ὡς εἶναι δῆλον ὅτι σπασμὸς ἀκολουθήσει ῥαθυμησάντων περὶ τὴν κατάντλησιν.

Οἱ πολλοὶ [3] δ' αἱροῦντο τὴν εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἐκ τοῦ πάθους ἔχειν δυσχέρειαν, ὑπὲρ τοῦ μὴ πονῆσαι μέχρι τεσσαράκοντα ἡμερῶν. Οὐ γὰρ ἡγοῦμαι θᾶττον δύνασθαι τῶν τοσούτων ἀκριβῶς καμφθῆναι τὸ τῆς κλειδὸς ὀςοῦν.

Δ. πα. ΠΕΡῚ ΤΩ͂Ν ΚΑΤ' Ὦ͂ΜΟΝ ἘΞΑΡΘΡΗΜΆΤΩΝ.

Ἐπὶ τῶν τῦ βραχίονος [4] ἐξαρθρημάτων μέγιςόν τε καὶ ῥᾷςον εἰς διάγνωσίν ἐςιν, ὄγκος ςρογγύλος καὶ σκληρὸς ἐν τῇ μασχάλῃ φαινόμενος, ὐ γὰρ ἐνδέχεται γενέσθαι τῦτο, χωρὶς τῦ τὴν κεφαλὴν τῦ βραχίονος ἐκπεσῦσαν τῆς διαρθρώσεως, εἰς τὸ τῆς μασχάλης ἐνεχθῆναι χωρίον, ὡς' εἰ καὶ μόνῳ τις τούτῳ τῷ σημείῳ πιςεύσειεν, ὐκ ἂν ἅμαρτοι, καὶ μέντοι καὶ ῥᾴςην ἔχει τὴν διάγνωσιν. Ἐνθεῖναι γὰρ χρὴ μόνον εἰς τὴν μασχάλην τὺς δακτύλυς ὡς ψαῦσαι τὴν ἐξοχὴν, καὶ φαίνηται σαφῶς ἡ κεφαλὴ τῦ βραχίονος ἐνταῦθα.

Πυκνῶς

(1) Tom. V. p. 595. v. 1.

(2) Vetus adnotatio margini adscripta Φησὶ γὰρ ἔτι συνέβη τοιαῦτα εἶναι τὰ ὑπὸ αὐτὸν καύματα, καὶ διὰ τοῦτο γυμνὸς κατέκειτο. *Dicit enim accidisse, ut tunc esset aestus ca-*

quibus extrema ossium colligantur. Eo recedente iugulum una sequi consuevit, quapropter et restitutio fit iugulo deorsum adacto, ut eius flexio quaedam ibi incurva fiat. Idcirco iunioribus hoc felicius succedit, quo longius enim progreditur aetas, eo sicciora nobis corpora fiunt. Quemadmodum igitur arida ligna minus flexibilia sunt, humida vero et viridia facile curvari patiuntur, sic animalium adhuc crescentium ossa vi flecti possunt, ac multo magis ubi rara sunt et fistulosa, sicut et iugulum est.

Et EGO expertus id in me ipso sum iugulum incurvari sentiens, introrsum enim alte pulsabat, quum valida vinctura vehementer comprimerer. Pertuli vero hoc diebus quadraginta, quibus ita iugulum ad humeri caput adductum fuit, ut qui nunc intuentur non credant unquam recessisse, quique viderunt trium digitorum intervallum factum fuisse tunc quum recessit, rem maxime admirentur.

In adolescentibus vero, magisque in pueris, os vinctura compellitur, MIHI enim annum quintum et trigesimum agenti id pati in palaestra accidit. Sed nulli tamen ex iam aetate provectis, eodem modo potui medicari, quod vincturae vim minime ferrent. Verum et EGO quoque locum omnino frigidum sentiebam, ut cogerer interdiu noctuque perpetuo oleum calidum perfundere, toti corpori pelle subiecta, nudus enim in ea iacebam. Supposita igitur ad pedes vacua pelvi, ibi commode pellis ad effluvium aptabatur, et quod in pelvi collectum fuerat iterum in lebetem infundentes, cui ignis suberat, calefaciebant, atque inde sumentes affectum locum totum perfundebant. Quod si vel modicum aliquando intermitterent, sentiebam continuo musculos ad collum distendi, sic ut aperte constaret, nervorum distentionem secuturam esse cessantibus iis, qui perfusionem curabant.

Sed plerique malebant in posterum ex malo habere molestiam, quam ad quadraginta dies dolere, non enim hoc spatio citius existimo iuguli os apte posse incurvari.

IV. LXXXI. DE HVMERO EXCIDENTE

VBI humerus excidit, maxima ac facillima ad dignoscendum nota est, tumor orbiculatus ac durus in ala apparens, id enim accidere non potest quin humeri caput ab articulo delapsum in alae locum impellatur, adeout si quis vel huic uni notae crediderit, non aberrabit, atque etiam facillimum dignoscendi modum praebet, digitos enim in alam immittere tantummodo opus est, ut eminentia tangatur, ibique humeri caput se prodit.

Fre-

caniculae, ideoque nudus iacebat. Verba GALENI hic praetermissa ab ORIBASIO sunt Ὡς ἂν καὶ τῶν ὑπὸ κύνα καυμάτων ὄντων p. 595. v. 5.

(3) Pag. 595. v. 34.

(4) Fuerunt et haec fortasse depromta ab extremo commentario III. de fractis, qua enarratio deficit.

τὰ πέρατα τῶν ὀςῶν. Ἀποσπασθέντι δὲ αὐτῷ καὶ ἡ κλεὶς εἴωθεν συνέπεσθαι, καὶ διὰ τῦτο καὶ ἡ ἐπανόρθωσις γίνεται, καταναγκαζομένης εἰς τὸ κάτω τῆς κλειδὸς, ὡς ἀποτελεῖσθαι τινὰ κυκλοτερῆ κάμπην αὐτῆς ἐνταῦθα. Διὸ καὶ τοῖς νεωτέροις ἡ καταναγκασις αὕτη μᾶλλον ἐπιτυγχάνεται, ὅσῳ γὰρ ἡ ἡλικία προέρχεται, ξηρότερα ἡμῶν τὰ σώματα ἀποτελεῖται. Καθάπερ οὖν τὰ ξηρὰ ξύλα πρὸς τὰς κάμπας ἐςὶν ὐκ ἐπιτήδεια, τὰ δ' ὑγρὰ καὶ χλωρὰ ῥαδίως πάσχει τοῦτο, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὰ τῶν ἔτι αὐξανομένων ζώων ὀςᾶ κάμπτεσθαι δύναται καταναγκαζόμενα, καὶ πολὺ μᾶλλον ὅταν ᾖ χαῦνα καὶ σηραγγώδη, καθάπερ καὶ ἡ κλεὶς ἐςίν.

Καὶ ΕΓΩΓ' ἐπειράθην αὐτὸς ἐπ' ἐμαυτοῦ καμπτομένης αἰσθανόμενος τῆς κλειδὸς, ἔσφυζε γὰρ διὰ βάθους, ὁπότε σφοδρῶς καταναγκάσθην τῷ βιαίῳ τῆς ἐπιδέσεως. Ὑπέμεινα δὲ τῦτο μέχρι τεσσαρακοςῆς ἡμέρας, ἐν αἷς οὕτω προσήχθη τῇ κεφαλῇ τῦ βραχίονος ἡ κλεὶς, ὥςε τὺς μὲν νῦν ὁρῶντας ἀπιςεῖν, εἰ ἀπεσπάσθη ποτὲ, τὺς δὲ ἰδόντας ὁπόταν ἀπεσπάσθη, τριῶν δακτύλων διάςημα τὸ μεταξὺ γενόμενον, ὑπερθαυμάζειν τὸ πρᾶγμα.

Ἐπὶ δὲ μειρακίων [1] καὶ μᾶλλον ἐπὶ παιδίων ἑτοιμότερον ἡ ἐπίδεσις καταναγκάζει τὸ ὀςοῦν, ἘΜΟΙ μὲν γὰρ ἔτος ἄγοντι πεμπτὸν καὶ τριακοςὸν, ὅτω παθεῖν ἐν παλαίςρᾳ συνέβη. Οὐ μὴν ἀλλ' ὖ γε τινὰ τῶν ἤδη τελείων ἠδυνήθην ὁμοίως ἰάσασθαι, διὰ τὸ μὴ φέρειν αὐτοὺς τὸ βίαιον τῆς ἐπιδέσεως. ἘΓΩ δ' οὖν καὶ αὐτὸς ᾐσθανόμην ψυχρῦ τῦ χωρίυ πάντως, ὡς ἀναγκάζεσθαι δι' ὅλης ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἔλαιον καταντλεῖν θερμὸν, ὑποβεβλημένυ δέρματος ὅλῳ τῷ σώματι, γυμνὸς γὰρ ἐπ' αὐτοῦ κατεκείμην [2]. Ὑποκειμένης οὖν κατὰ τὸ πρὸς τῶν ποδῶν μέρος λεκάνης κενῆς, ἐσχημάτιστο κατὰ τοῦτο πρὸς ἔκρουν ἐπιτηδείως τὸ δέρμα, πάλιν τε τὸ ἀθροισθὲν ἐν τῇ λεκάνῃ, μεταβάλλοντες εἰς λέβητα κατὰ πυρὸς ἐπικείμενον ἐθέρμαινον, ἐντεῦθεν τε λαμβάνοντες ἀπήντλουν τῷ πεπονθότι χωρίῳ παντί. Καὶ εἰ βραχύ ποτε διέλιπον ᾐσθανόμην τάσεως εὐθέως τῶν κατὰ τὸν τράχηλον μυῶν, ὡς εἶναι δῆλον ὅτι σπασμὸς ἀκολουθήσει ῥαθυμησάντων περὶ τὴν κατάντλησιν.

Οἱ πολλοὶ [3] δ' αἱροῦντο τὴν εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἐκ τοῦ πάθους ἔχειν δυσχέρειαν, ὑπὲρ τοῦ μὴ πονῆσαι μέχρι τεσσαράκονθ' ἡμερῶν. Οὐ γὰρ ἡγοῦμαι θᾶττον δύνασθαι τῶν τοσούτων ἀκριβῶς καμφθῆναι τὸ τῆς κλειδὸς ὀςοῦν.

Δ. πα. ΠΕΡῚ ΤΩ͂Ν ΚΑΤ' Ὥ͂ΜΟΝ ἘΞΑΡΘΡΗΜΆΤΩΝ.

Ἐπὶ τῶν τῦ βραχίονος [4] ἐξαρθρημάτων μέγιςόν τε καὶ ῥᾶςον εἰς διάγνωσίν ἐςιν, ὄγκος ςρογγύλος καὶ σκληρὸς ἐν τῇ μασχάλῃ φαινόμενος, ὐ γὰρ ἐνδέχεται γενέσθαι τῦτο, χωρὶς τῦ τὴν κεφαλὴν τῦ βραχίονος ἐκπεσῦσαν τῆς διαρθρώσεως, εἰς τὸ τῆς μασχάλης ἐνεχθῆναι χωρίον, ὡς' εἰ καὶ μόνῳ τις τούτῳ τῷ σημείῳ πιςεύσειεν, ὐκ ἂν ἁμάρτοι, καὶ μέντοι καὶ ῥᾴςην ἔχει τὴν διάγνωσιν. Ἐνθεῖναι γὰρ χρὴ μόνον εἰς τὴν μασχάλην τὺς δακτύλυς ὡς ψαῦσαι τὴν ἐξοχὴν, καὶ φαίνηται σαφῶς ἡ κεφαλὴ τῦ βραχίονος ἐνταῦθα.

Πυκνῶς

(1) Tom. V. p. 595. v. 1.

(2) Vetus adnotatio margini adscripta Φησὶ γὰρ ὅτι συνέβη τοιαῦτα εἶναι τὰ ὑπὸ κύνα καύματα, καὶ διὰ τοῦτο γυμνὸς κατέκειτο. Dicit enim accidisse, ut tunc esset aestus ca-

quibus extrema ossium colligantur. Eo recedente iugulum una sequi consuevit, quapropter et restitutio fit iugulo deorsum adacto, ut eius flexio quaedam ibi incurva fiat. Idcirco iunioribus hoc felicius succedit, quo longius enim progreditur aetas, eo sicciora nobis corpora fiunt. Quemadmodum igitur arida ligna minus flexibilia sunt, humida vero et viridia facile curvari patiuntur, sic animalium adhuc crescentium ossa vi flecti possunt, ac multo magis ubi rara sunt et fistulosa, sicut et iugulum est.

Et EGO expertus id in me ipso sum iugulum incurvari sentiens, introrsum enim alte pulsabat, quum valida vinctura vehementer comprimerer. Pertuli vero hoc diebus quadraginta, quibus ita iugulum ad humeri caput adductum fuit, ut qui nunc intuentur non credant unquam recessisse, quique viderunt trium digitorum intervallum factum fuisse tunc quum recessit, rem maxime admirentur.

In adolescentibus vero, magisque in pueris, os vinctura compellitur, MIHI enim annum quintum et trigesimum agenti id pati in palaestra accidit. Sed nulli tamen ex iam aetate provectis, eodem modo potui medicari, quod vincturae vim minime ferrent. Verum et EGO quoque locum omnino frigidum sentiebam, ut cogerer interdiu noctuque perpetuo oleum calidum perfundere, toti corpori pelle subiecta, nudus enim in ea iacebam. Supposita igitur ad pedes vacua pelvi, ibi commode pellis ad effluvium aptabatur, et quod in pelvi collectum fuerat iterum in lebetem infundentes, cui ignis suberat, calefaciebant, atque inde sumentes affectum locum totum perfundebant. Quod si vel modicum aliquando intermitterent, sentiebam continuo musculos ad collum distendi, sic ut aperte constaret, nervorum distentionem secuturam esse cessantibus iis, qui perfusionem curabant.

Sed plerique malebant in posterum ex malo habere molestiam, quam ad quadraginta dies dolere, non enim hoc spatio citius existimo iuguli os apte posse incurvari.

IV. LXXXI. DE HVMERO EXCIDENTE

VBI humerus excidit, maxima ac facillima ad dignoscendum nota est, tumor orbiculatus ac durus in ala apparens, id enim accidere non potest quin humeri caput ab articulo delapsum in alae locum impellatur, adeout si quis vel huic uni notae crediderit, non aberrabit, atque etiam facillimum dignoscendi modum praebet, digitos enim in alam immittere tantummodo opus est, ut eminentia tangatur, ibique humeri caput se prodit.

Fre-

caniculas, ideoque nudus iacebat. Verba GALENI hic praetermissa ab ORIBASIO sunt Ὡς ἂν καὶ τῶν ὑπὸ κύνα καυμάτων ὄντων p. 595. v. 5.

(3) Pag. 595. v. 24.

(4) Fuerunt et haec fortasse depromta ab extremo commentario III. de fractis, qua enarratio deficit.

Frequenter vero hic articulus excidit levi occaſione, vel ob cavum minime profundum, et in ſuperciliis depreſſum, vel ob humorem partium articulo circumiacentium, quo laxae ſunt ac facile extenduntur. Hiſce igitur de cauſis huiusmodi articuli facile reponuntur.

Ideoque ſeorſum a medicis hoc ab ipſis aegris efficitur, alterius manus pugno in alam coniecto, articuloque ſurſum impulſo, cubitoque ad pectus adducto, qui quidem primus et facillimus reponendi humeri modus eſt.

Alter vero ubi medicus aliquis digitos manus ſub humeri caput adigit in pugnum compreſſos, non temere, ſed ab interiori parte ſic, ut humerum deorſum primum removeat, deinde ſurſum ita impellat, dirigatque ad cavum excipientem, inde enim iam et muſculi articulum circumcingentes ſubſerviunt, atque operam conferunt, humeri caput trahentes.

Reſtitutio etenim tres actus habet. Primo articulus in priorem partem impellitur, altero ſurſum, tertio retrorſum. Hos quippe actus neceſſe eſt perficiat qui reponit, quocunque modo reſtitutionem aggrediatur.

Vbi igitur humeri caput ex ſua ſede in priorem partem recedens, deorſum quidem primum pondere fertur, ac deinde retrorſum ad latus a muſculis in ſe recurrentibus retrahitur, neceſſe eſt ut reditus in naturalem ſitum incipiat a poſteriori parte, tum vero in priorem partem primum, deinde ſurſum procedat, et poſteaquam recta adverſum ſuum cavum iam fuerit, e duobus alterum faciendum eſt, vel muſculis res tota committenda, vel una cum iis impellendum eſt. Vbi muſculis rem commiſeris, inferiorem locum incuſtoditum ne relinquas, ſubſtineri enim aliquantulum ibi humerum oportet, ne muſculis illum retrahere non valentibus, inferius potius ferri quam in ſuam ſedem accidat. Cum tria igitur haec itinera ſint, opiimum quidem eſt unumquodque recta linea, primum prorſum, alterum ſurſum, tertium rurſum facere.

Saepe non hoc modo ſed circumverſo humeri capite ad ſcapulae collum reponimus. Et primus quidem modus, quo vel ab ipſo laeſo homine, vel a medicis humerus digitis reponitur, huius generis eſt, qui ſuccedere ſine noxa ſolet ubi articulus nullam praelongam eminentiam habet, neque in humeri capite, quod exquiſite rotundum eſt, neque in ſuperciliis cavi illud recipientis. Quibus itaque frequenter excidit, neceſſe eſt et ipſum articulum laxum eſſe, et cavum habere brevia ſupercilia, ideoque facile ſibi articulum reponunt, qui ſic inſtructi ſunt, digitos illeſae manus in pugnum complicatos in alam coniicientes, ita ſcilicet, ut inter

ca-

(1) Comment. I. de artic c. 6. tom. V. p. 580. v. 43. (2) Pag 580. v. 50. verbis HIPPOCRATI admixta.

Πυκνῶς δὲ [1] ἐκπίπτει τὸ ἄρθρον ἐπὶ μικραῖς προφάσεσιν, ἤτοι διὰ τὸ τῆς κοιλότητος ἀβαθές τε ἅμα, κἂν ταῖς ὀφρύσιν ὕπτιον, ἢ διὰ τὴν ὑγρότητα τῶν περικειμένων τῇ διαρθρώσει σωμάτων, δι᾽ ἣν χαλαρά τ᾽ ἐστὶ, καὶ ῥαδίως ἐκτεινόμενα. Διὰ τοσαύτας οὖν αἰτίας καὶ ἐμβολαὶ τῶν τοιούτων ἄρθρων εἰσὶν ῥᾴδιαι.

Καὶ διὰ τοῦτο [2] χωρὶς ἰατρῶν ὑπ᾽ αὐτῶν τῶν πασχόντων γίγνονται, τῆς ἑτέρας χειρὸς ἐντιθέντων τοὺς κονδύλους εἰς τὴν μασχάλην, ἀναγκαζόντων τε εἰς τὸ ἄνω τὸ ἄρθρον, τόν τε ἀγκῶνα παραγόντων παρὰ τὸ στῆθος. Ὁ μὲν οὖν πρῶτός τε καὶ ῥᾷστος τρόπος τῆς ἐμβολῆς οὗτός ἐστιν.

Δεύτερος δὲ ὁ τοιοῦτος, ὑποβάλλοντος ἰατροῦ τινὸς ὑπὸ τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος τοὺς κονδύλους τῆς χειρὸς, οὐχ ἁπλῶς ἀλλ᾽ ἐκ τῶν ἔνδον μερῶν, ὥστε ἀποστῆσαι κάτω πρῶτον, εἶθ᾽ οὕτως εἰς τὴν ἄνω χώραν ἀπώσασθαι, καὶ κατ᾽ εὐθὺ ποιῆσαι τῆς ὑποδεχομένης αὐτὸν κοιλότητος. Ἐντεῦθεν γὰρ ἤδη καὶ οἱ περικείμενοι τῇ διαρθρώσει μύες ὑπηρετοῦσίν τε καὶ συμπράττουσιν ἀνασπῶντες αὐτήν.

Σύνθετος γάρ ἐστιν [3] ἐκ τριῶν ἐνεργειῶν ἡ ἐμβολή. Πρώτης μὲν καθ᾽ ἣν εἰς τὸ πρόσω τὸ ἄρθρον ἄγεται, δευτέρας δὲ καθ᾽ ἣν ἄνω, καὶ τρίτης καθ᾽ ἣν ὀπίσω. Ταύτας γὰρ ἀναγκαῖον ἐργάσασθαι τὸν ἐμβάλλοντα, δι᾽ οὗπερ ἂν ἐπιχειρεῖ τρόπου τὴν ἐμβολὴν ποιήσασθαι.

Ὅταν οὖν [4] εἰς τὴν πρόσω χώραν ἀπὸ τῆς οἰκείας ἕδρας ἡ κεφαλὴ τοῦ βραχίονος ἀποχωρήσασα, κάτω μὲν πρῶτον ἐνεχθῇ τῷ βάρει ῥέψασα, μετὰ ταῦτα δὲ ὀπίσω πρὸς τὰς πλευρὰς, ὑπὸ τῶν μυῶν εἰς ἑαυτοὺς συντρεχόντων ἀνασπασθῇ, τὴν εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐπάνοδον ἄρξασθαι μὲν ἀπὸ τῆς ὀπίσω χώρας ἀναγκαῖον ἐστὶν, ἐντεῦθεν δὲ πρόσω μὲν πρῶτον, εἶτ᾽ ἄνω παραγενέσθαι. Κἄπειτ᾽ ἂν ἤδη κατ᾽ εὐθὺ τῆς κοιλότητος ᾖ, δυοῖν θάτερον, ἢ τοῖς μυσὶν ἐπιτρέψαι τὸ πᾶν, ἢ καὶ συνεπωθεῖν αὐτόν. Ὅταν δ᾽ ἐπιτρέψῃς τοῖς μυσὶν, μὴ καταλίπῃς τὴν κάτω χώραν ἀφρούρητον, ἀποκεῖσθαι γὰρ ἐπί τινος ἐνταῦθα χρὴ τὸν βραχίονα, μήπως ἠτονηκότων τῶν μυῶν ἀνασπᾶν αὐτὸν, ἐνεχθῆναι κάτω φθάσῃ, πρὶν ὑπ᾽ ἐκείνων εἰς τὴν οἰκείαν ἐνεχθῆναι χώραν. Οὐσῶν οὖν τριῶν τούτων ὁδοιποριῶν, ἄριστον μέν ἐστιν ἑκάστην ποιεῖσθαι κατ᾽ εὐθεῖαν γραμμὴν, πρώτην μὲν τὴν πρόσω, δευτέραν δὲ τὴν ἄνω, καὶ τρίτην τὴν ὀπίσω.

Πολλάκις δ᾽ οὐχ οὕτως, ἀλλὰ περικυλινδουμένης τῆς κεφαλῆς τοῦ βραχίονος τῷ τῆς ὠμοπλάτης αὐχένι τὴν ἐμβολὴν ἐργαζόμεθα. Καὶ ὅγε πρῶτος τρόπος ὁ διὰ τῶν δακτύλων, ὑπό τε τοῦ πάσχοντος αὐτοῦ, καὶ τῶν ἰατρῶν γινόμενος, ἐκ τούτου τοῦ εἴδους ἐστὶν, ἐπιτυγχανόμενος ἄνευ βλάβης ἐν τῇ κατ᾽ ὦμον διαρθρώσει μηδεμίαν ἐξοχὴν ἐχούσῃ προμήκη, μήτε κατὰ τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος, ἀκριβῶς γάρ ἐστιν περιφερὴς, μήτε κατὰ τὰς ὀφρύας τῆς ἐπιδεχομένης αὐτὴν κοιλότητος. Οἷς μὲν οὖν ἐκπίπτει πυκνῶς, ἀνάγκη τήν τε διάρθρωσιν εἶναι χαλαρὰν, καὶ τὴν κοιλότητα βραχείας ἔχειν τὰς ὀφρῦς, καὶ διὰ τοῦτο ῥαδίως ἐμβάλλουσιν ἑαυτοῖς τὸ ἄρθρον, οἱ οὕτως κατασκευασμένοι, τοὺς κονδύλους τῶν δακτύλων τῆς ἀπαθοῦς χειρὸς ἐπιθέντες εἰς τὴν μασχάλην, ὡς μεταξὺ δῆλον ὅτι

S τὴν

(3) Pag. 581. v. 1. (4) Pag. 581. v. 27.

τὴν ἔνθεσιν αὐτῶν γενέσθαι, τῆς τε κεφαλῆς τοῦ βραχίονος, καὶ τῶν πλευρῶν. Γίγνονται γὰρ ἀντὶ μοχλοῦ τηνικαῦτα τῆς χειρὸς οἱ δάκτυλοι, τελευτώντων μὲν εἰς ὀξὺ πέρας τῶν δακτύλων, ὥσπερ εἰς τρίγωνον κορυφὴν, [1] αὐτῇ δὲ ταύτῃ τῇ κορυφῇ παρεισερχομένων ῥᾳδίως εἰς τὴν μεταξὺ χώραν, τῆς κεφαλῆς τοῦ βραχίονος καὶ τῶν πλευρῶν, ἣν δ' ἅπαξ ὑπ' αὐτῆς εἰσδεχθῶσιν, ῥᾳδίως τῆς ἐμβολῆς γιγνομένης, διὰ τὴν ὑγρότητα πάντων τῶν κατὰ τὴν διάρθρωσιν σωμάτων. Οἱ μὲν δάκτυλοι παραδεχθέντες εὐθέως ἐν αὐτῷ τούτῳ τὸ ἄρθρον, εἰς τὸ πρόσω μέρος ἀπεστάλκασιν τῶν πλευρῶν, ὁ δ' ἀγκὼν [2] ὑπὸ τὸν ὦμον τοῦ κάμνοντος ἔσω, χάριν τοῦ κατ' εὐθὺ γενέσθαι τὸν βραχίονα τῆς ἰδίας ἕδρας. Εἴρηται γὰρ ἩΜΙ͂Ν ἤδη πολλάκις, ὡς ὅταν ἐν τούτῳ καταστῇ τὸ ἐμβαλλόμενον ἄρθρον, ἑτοίμην ἴσχει τὴν ἔμπτωσιν, εἰ μὴ καὶ συνεπωθοῖμεν ἡμεῖς, τῶν μυῶν ἐργαζομένων τὸ δέον.

Λέγει δὲ [3] καὶ ἄλλον τρόπον ἐμβολῆς ἹΠΠΟΚΡΆΤΗΣ κατὰ τήνδε τὴν λέξιν. Χρὴ δὲ τὸν μὲν ἄνθρωπον χαμαὶ κατακλίναι ὕπτιον, τὸν δ' ἐμβάλλοντα χαμαὶ ἵζεσθαι, ἐφ' ὁπότερα ἂν τὸ ἄρθρον ἐκπεπτώκῃ, ἔπειτα λαβόμενον τῇσι χερσὶ τῇσι ἑωυτοῦ τῆς χειρὸς τῆς σιναρῆς, κατατείνειν αὐτὴν, τὴν δὲ πτέρναν ἐς τὴν μασχάλην ἐμβάλλοντα ἀντωθεῖν, τὴν μὲν δεξιὴν εἰς τὴν δεξιὴν, τὴν δὲ ἀριστερὴν εἰς τὴν ἀριστερήν. Δεῖ δὲ εἰς τὸ κοῖλον τῆς μασχάλης ἐνθεῖναι στρογγύλον τι ἐναρμόσσον, ἐπιτηδειότατον δὲ πάνυ σμικραὶ σφαῖραι σκληραὶ, οἷαι ἐκ τῶν πολλῶν σκυτίων ῥάπτονται. [4] Ἐνίους δέ φησιν καὶ ὑπέρῳ ἀναγκάζειν.

Μᾶλλον δὲ [5] τῶν ἔμπροσθεν ἐμβολῶν ἐπαινεῖ τὴν διὰ τοῦ κλιμακίου, καὶ ἔτι μᾶλλον ταύτης τὴν διὰ τῆς ἄμβης. Χρὴ μέντοι φησὶν καὶ ἐπὶ τῷ κλιμακτῆρι [6] ἐπιδεδέσθαι στρογγύλον τι ἄνωθεν ἐναρμόσσον εἰς τὸ κοῖλον τῆς μασχάλης, ὅπως διαναγκάσῃ τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος εἰς τὴν φύσιν ἀπιέναι. Ξύλον γὰρ τοιοῦτον ἐξέχον εὐθὺς ἀπαρχὴν γίγνεται κατὰ τὸ μηχανικὸν κλιμάκιον, ᾧ καὶ ἩΜΕΙ͂Σ συνήθως χρώμεθα, παραπλήσιον τῷ ξύλῳ τῷ τὴν ἄμβην ἔχοντι κατὰ τὸ πέρας. Ὅλον δὲ τὸ ξύλον οἱ ἰατροὶ προσαγορεύουσιν ἄμβην, ἐκ τῆς κατὰ τὸ πέρας ἐπικειμένης ὀφρύος ἄμβωνι παραπλησίας. Τοιαύτη δ' ἐστὶν ἡ ὀφρὺς, οἵα καὶ κατὰ τὸ τῶν λοπάδων πέρας τὸ ἄνω γίγνεται, πρὸς τὴν ἐκτὸς ἐστραμμένην κοιλότητα. Ἐπιτηδειότατον δ' ἐστὶν τοῦτο τῷ παραδύναι μεταξὺ τῆς κεφαλῆς τοῦ βραχίονος καὶ τῶν πλευρῶν. Καὶ μέντοι καὶ μοχλεύοντι χρησιμώτατον, ἀσφαλῶς ἐπιλαμβάνον τὴν κυρτότητα τῆς κεφαλῆς τοῦ βραχίονος.

Ὁ μὲν οὖν ἹΠΠΟΚΡΆΤΗΣ [7] εἰς μασχάλην μόνον ἑωρακέναι φησὶν ὀλισθάνοντα βραχίονα, τῶν δὲ μετ' αὐτὸν ἰατρῶν ἔνιοι καὶ ἄλλας ἐκπτώσεις ἔγραψαν, ὡς ἰδόντες αὐτοὶ, καὶ ἩΜΕΙ͂Σ δὲ μέχρι δεῦρο πεντάκις ἴδομεν. Ἐγένοντο δὲ ἐκπτώσεις ἅπασαι ἐν τῇ πρόσω χώρᾳ, διέφερον δ' ἀλλήλων ἐν τῷ πλησιέστερον ἢ πορρώτερον εἶναι τῆς διαρθρώσεως, κατά τε τὸ μῆκος τοῦ κώλου, καὶ τὸ πλάτος.

Ἡ δ' οὖν ἐμβολὴ καὶ [8] τούτων τῶν ἐξαρθρημάτων τοῖς αὐτοῖς ὑπάγεται σκόποις, ἀντιτάσει τε, καὶ μοχλείᾳ, καὶ ἀποθέσει. Προσήκει δ' οὐχ ὡς ἐπὶ τῆς εἰς

μα-

(1) Sic melius in codice quam in vulgatis libris p. 581. v. 32. ὥσπερ ἡ κοινὴ κορυφή.

(2) Adsuta haec a pag. 583. v. 39.

(3) Pag. 582. v. 36.

(4) Emendanda hinc vulgata scriptura in HIPPOCRATIS libris ἐπιτηδειότατον ΔῈ ΑἸ πάνυ σμικραὶ σφαῖραι καὶ σκληραὶ, οἷαι ΠΟΛΛΑἸ ἐκ τῶν σκυτίων ῥάπτονται, Quae sententiam minus esse planam facit.

(5)

caput humeri et costas eorum positio sit. Vectis enim vice tunc manus digiti funguntur, in acutum finem quasi in triangulum apicem desinentes, et hoc ipso apice locum inter humeri caput et costas facile subeuntes, qua ubi semel recepti fuerint prompta fit restitutio, quod omnes partes articulo adiacentes humidae sint. Digiti quidem recepti continuo eodemque momento articulum a costis in priorem partem abducunt, cubitus vero fit sub humero laesi hominis, ut ipse humerus recta adversum suam sedem sistatur, dictum enim NOBIS iam saepius est, ubi sic articulus reponendus constituitur, expeditam restitutionem habere, etsi iam nos una non impellamus, musculis quippe agentibus quod opus est.

Et aliam quoque reponendi rationem his verbis tradit HIPPOCRATES. Hominem oportet humi resupinare, reponentem vero humi sedere, qua parte articulus exciderit, deinde suis manibus prehensam laesam manum extendere, et calce in alam coniecto impellere, dextro quidem in dextram, sinistro in sinistram. Imponendum vero est in alae cavum aliquid rotundum congruens, aptissimaeque omnino sunt parvae pilae durae, quales e pluribus coriis consuuntur.

Verum prae his reponendi rationibus laudat eam quae per scalam, ac magis eam quae per spatham ligneam, cui capitulum est rotundum et leviter cavum, instituitur. Oportet autem ait et super scalae gradum quiddam globosum deligare superne conveniens alae cavo, ut caput humeri compellat in suam sedem reverti. Lignum enim huiusmodi extans protinus ab initio parvae scalae aptatur, quae instrumenti genus est, et qua NOS quoque uti consuevimus, simile lignum ei in quo summo capitulum seu umbo est, totumque lignum umbonem medici appellant, a supercilio quod illius extremo inest umbonem simulante. Huiusmodi supercilium est quale et in patinarum margine superiori, qua pars cava extrorsum spectat. Id maxime idoneum est ad subeundum inter humeri caput et costas, et impellenti quidem utilissimum, firmiter excipiens gibbum capitis humeri.

At HIPPOCRATES in alam duntaxat se vidisse ait humerum prolapsum, et medicorum qui post illum fuere nonnulli in alias quoque partes excidisse, utpote a se visum scripsere, NOS quoque ipsi quinquies adhuc vidimus. Omnibus tamen his casibus in priorem partem prolapsus fuerat, differebant vero quod vel propius vel longius humerus ab articulo distaret, per longitudinem vel latitudinem membri.

Restitutio autem et in his casibus ad eosdem fines redigitur, extendendi nempe, et impellendi, et reponendi. Non sic tamen impellere nunc decet

(5) Pag. 384. v. 8.
(6) Vetus adnotatio margini adscripta Καὶ ἐνταῦθά τι ἹΠΠΟΚΡΑΤΕΙΟΝ ῥητὸν καὶ τὴν ἐξήγησιν αὐτοῦ τίθησιν, κλιμακτῆρα δὲ φησι τὸ πλάγιον ἐν τῇ κλίμακι ξύλον, ὅπερ νῦν βαθμὸν ὀνομάζομεν. *Hic quoque HIPPOCRATIS verba et enarrationem ponit. Κλιμακτῆρα vero, idest gradum, vocat transversum in scala lignum, quod nunc βαθμὸν nominamus.*
(7) Pag. 585. v. 21.
(8) Pag. 586. v. 9.

quemadmodum ubi in alam excidit. Ibi enim necesse erat os in priora primum reducere, tum sursum attollere, donec recta adversum suum cavum fuisset, nunc quoniam omnino in priori parte iuncturae est, et vel extrorsum vel introrsum incumbit, musculis infixum, adigere ipsum oportet, in contrariam musculi partem compellendo.

Sed dum hoc efficitur, periculum est ne os in inferiorem locum prolapsum, trahentibus musculis in alam feratur. Quod ne accidat contra extendendo potissimum prohibetur, nec ullatenus deterius cedit dum extenditur, si locus ad alam munitus sit, ut Smyrnae fecimus, cum humerus hoc modo excidisset, in palaestra enim cuidam accidit, brachio illi a luctante duplicato, qui modus praecipue in priorem partem expellere articulum valet.

Supino homine collocato, extendimus simili ratione, atque ubi id calce fit, ministro post caput sedere iusso, et habena alae circumdata, et aliquo antea ei subiecto, quod cavum oppleret. Nos vero ut dixi cum os a circumcingentibus musculis abduxerimus, intentione deinde remissa, musculis in se concurrentibus retrahendum reliquimus, et in suum cavum compellendum. Hoc igitur facile et illico successit, satisque fuit laesum brachium a NOBIS metipsis extendi, quemadmodum ubi calce reponitur. Alias et laqueo ad extendendum usi sumus, sed laqueum oportet esse ex iis qui aequaliter intenduntur, qualis est et duplex carchesius, et qui ex duobus adversis loris plicatur. Interdum ubi aliquandiu loco suo motus humerus fuit necesse habuimus scamno HIPPOCRATIS uti.

V. LXXXII. DE IIS QVAE IN CVBITO.

IN CVBITO si quid dimovetur curatio facilis est, oportet enim brachio porrecto humerum contra cubitum extendere, ut communis ratio fert omnis articuli reponendi, quo promtius manibus nostris impellentibus os motum obsequatur. Totum vero articulum non excidisse, indicio est si loco suo maneat posterior extans cubiti vertex. Vbi enim hic subsistit, etsi reliquus articulus aliquatenus motus fuerit, nondum tamen plane excidisse dici potest. Hoc dimoveri vocat HIPPOCRATES, inciditque processibus humeri in sinum cubiti subeuntibus, quem media imi humeri rotunditas antea obtinebat, quam trochleae similem appellant. Dignoscitur vero eo quod rugosior locus appareat a quo processus recessit, et qui contra est tumorem habeat. Vbi ergo humerus ad interiorem partem promotus fuerit, et a sinu cubiti recesserit, non absurde hunc excidendi modum sigmoidem nominant, quod sigmatis literae similitudinem referat.

Quemadmodum vero ad reponendum, impellere mutuo opus est utrumque hu-

(†) Pag. 169. v. 14. verba aliquot in impressis libris male praetermissa hinc suppleri possunt. Eadem et in ALDI editione desiderantur, quem tamen defectum stellula ibi margini adposita fortasse indicare voluit. Integriori usus exemplari ma-

μασχάλην ἐκπτώσεως, οὕτως καὶ νῦν μοχλεύειν, ἐπ' ἐκείνης μὲν γὰρ ἔδει πρόσω πρῶτον, εἶτ' ἄνω τὸ ἄρθρον ἄγειν, ἄχρι ἂν ἐπ' εὐθείας γένηται τῇ κοιλότητι. Νῦν δ' ἐπειδὴ πάντως μὲν ἐν τοῖς πρόσω μέρεσιν τῆς διαρθρώσεώς ἐστιν, ἤτοι δ' ἐγκέκλιται πρὸς τὴν ἔξω ἢ ἔνδον χώραν, ἐσφηνωμένον ἐν τοῖς μυσὶν, ὠθεῖν αὐτὸ χρὴ, πρὸς τὴν ἐναντίαν χώραν ἐμβάλλοντα. τῶν μυῶν.

Ἐν τούτῳ δὲ τῷ ἔργῳ [1] κίνδυνος εἰς τὴν κάτω χώραν ὀλισθῆσαν αὐτὸ πρὸς τῶν μυῶν ἀνασπασθὲν εἰς τὴν μασχάλην ἐνεχθῆναι. Μάλιστα μὲν οὖν ὅτε ἀντίτασις δῇ γενέσθαι τοῦτο, καὶ κατ' αὐτὴν δὲ τὴν ἀντίτασιν οὐδὲν χεῖρόν ἐστιν ἠσφαλεῖσθαι τὸ κατὰ τὴν μασχάλην χωρίον, ὡς ἐπράξαμεν ἐν Σμύρνῃ περὶ τὸ γενόμενον οὕτως ἐξάρθρημα, κατὰ παλαίστραν μὲν γάρ τινι συνέβη, διπλωθείσης τῆς χειρὸς ὑπὸ τοῦ συμπαλαίοντος, ὅστις μάλιστα τρόπος εἰς τὸ πρόσω δύναται μεταστῆσαι τὸ ἄρθρον.

Ὕπτιον δὲ κατακλίναντες τὸν πεπονθότα, τὴν ἀντίτασιν ἐποιησάμεθα τῇ διὰ τῆς πτέρνης παραπλησίαν, ὄπισθεν μὲν καθίσαντές τινα, περιβάλλοντες δὲ τὴν μασχάλην πλατεῖ ἱμάντι, προϋποβεβλημένου τινὸς εἰς τὸ κοῖλον ἐκπληρώματος. Αὐτοὶ δὲ ὡς ἔφην ἔξω τῶν περισφιγγόντων τὸ ἄρθρον μυῶν ἀπώσαντες, εἶτ' ἀνέντες τὴν κατάτασιν, ἐπετρέψαμεν ἀνασπασθῆναι. πρὸς τῶν μυῶν εἰς ἑαυτοὺς συντρεχόντων, ἐμβληθῆναί τε τῇ κοιλότητι. Τοῦτο μὲν οὖν εὐκόλως ἐνέπεσεν, καὶ παραχρῆμα, καὶ ἤρκεσέ γε τῆς πεπονθυίας χειρὸς ἡ κατάτασις ὑφ' ΗΜΩΝ αὐτῶν γενομένη, καθάπερ ἐπὶ τοῦ διὰ τῆς πτέρνης τρόπου. Ἄλλοτε δὲ καὶ διὰ βρόχου τὴν κατάτασιν ἐποιησάμεθα. Χρὴ δὲ ἰσότονον εἶναι τὸν βρόχον, οἷός ἐστιν. ὅ τε διπλοῦς καρχήσιος, ὅ τε ἐκ δυοῖν διαντκίων. Ἄλλοτε δὲ κεχρονισμένου τοῦ ἐξαρθρήματος ἐδεήθημεν τοῦ ΙΠΠΟΚΡΑΤΕΙΟΥ βάθρου.

Ε. πϛ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤ' ΑΓΚΩΝΑ.

Ἡ ΤΩΝ ΚΑΤ' ΑΓΚΩΝΑ [2] διακινημάτων θεραπεία ῥᾴστη, χρὴ γὰρ ἀποτεταμένης ὅλης τῆς χειρὸς, ἀντιτείνεσθαι τῷ πήχει τὸν βραχίονα, κατὰ τὸ κοινὸν ἁπάσης ἐμβολῆς, ὅπως ἑτοιμότερον ὑπακούσῃ ταῖς χερσὶν ἡμῶν ἀπωθούσαις τὸ παρηλλαχὸς ἄρθρον. Γνώρισμα δὲ τοῦ μὴ πᾶν τὸ ἄρθρον ἐκπεπτωκέναι, τὸ κατὰ χώραν μένειν τὴν ὄπισθεν κορώνην τοῦ πήχεος, μενούσης γὰρ ταύτης, εἰ καὶ παραλλάττοι κατά τι τὸ λοιπὸν τῆς διαρθρώσεως, οὔπω τέλειόν ἐστιν ἐξάρθρημα. Καλεῖται δὲ ὑφ' ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ διακινήματα τὰ τοιαῦτα, καὶ γίνεται τῶν κονδύλων τοῦ βραχίονος εἰς τὴν βαθμίδα τοῦ πήχεως ἐμβαινόντων, ἣν τέως ἡ μέση περιφέρεια κατειλήφει τοῦ κάτω πέρατος τοῦ βραχίονος, ἣν τροχιλλώδη προσαγορεύουσιν. Δῆλον δὲ ὅτι ῥυσότερον μὲν φαίνεται τὸ χωρίον, ὅθεν ἀπεχώρησεν ὁ κόνδυλος, ὄγκον δ' ἴσχει τὸ ἐναντίον. Ὅταν οὖν ὁ βραχίων πρὸς τὴν ἔσω χώραν μεταστῇ, τῆς τοῦ πήχεος κοιλότητος ἀποστὰς, εἰκότως τὸν τοιοῦτον τρόπον τοῦ ὀλισθήματος ὀνομάζουσιν. σιγμοειδῆ, διότι τῷ σίγμα στοιχείῳ προσέοικεν.

Ὥσπερ οὖν ἀντωθεῖν ἀλλήλοις προσήκει κατὰ τὴν ἐμβολὴν τό τε τοῦ βραχίονος καὶ

manuscripto VIDIVS. sententiam totam recte potuit interpretari. Ed. Iunt. Cl. VII. 256. B.

(2) Fuerunt haec fortasse a parte commentarii tertii de fractis deperdita tom. V. pag. 575. v. 32. vel potius a cap. 5. comment. II. de articulis p. 598. v. 44. ubi ἐξήγησις λείπει.

καὶ τὸ τῦ πήχεος ὀξῦν, ἵνα θᾶττον εἰς τὴν οἰκείαν χώραν ἐπανέλθῃ τὸ γιγγλυμοειδὲς[1] τῦ βραχίονος, οὕτως καὶ πρὸς τὴν ἔσω χώραν ἐπιστροφὴ τοῦ πήχεως ὐ βραχύ τι συντελέσει, στρεφομένης ἤδη τηνικαῦτα τῆς σιγμοειδοῦς κοιλότητος, ἀπαντώσης τε τῷ πρὸς αὐτὴν ἀγομένῳ πέρατι τῦ βραχίονος.

Οὐ μόνον δὲ ἐπὶ τῆς εἰς τὴν ἔσω χώραν γιγνομένης παραρθρήσεως ἐπιστρέφεσθαι χρὴ τὸν πῆχυν, ὡς ἐπὶ τὸ πρανὲς, ἀλλὰ κἀπὶ τῆς ἀντικειμένης αὐτῇ τῆς ἐπὶ τὸ ἔξω μέρος. Ἐμβαλλόντων γὰρ ταύτην ἐπιτήδειόν ἐστιν ὑπτίαν πως ἐπιστρέφειν τὴν χεῖρα, πρὸς τὸ καὶ νῦν ἀπαντῆσαι τὴν σιγμοειδῆ κοιλότητα, τῇ πρὸς αὐτὴν ἀγομένῃ τροχιλλώδει κοιλότητι τοῦ βραχίονος. Τὸ δὲ μεταστῆναι τὸ κατ' ἀγκῶνα πρὸς τοῦ βραχίονος, ἢ ἔνθα ἢ ἔνθα, καταλιπὸν τὴν βαθμίδα τῦ πήχεως, ὀλιγάκις εἴωθεν συμβαίνειν, οὐχ ὥσπερ τὰ πρόσθεν εἰρημένα πολλάκις, ἐφ' ὧν εἴπομεν φυλάττεσθαι τὴν ὀπίσω διάρθρωσιν. Ἀλλ' ἐν οἷς τελέως ὑπερέβη τὸ τῦ πήχεως ὀστοῦν ὁ βραχίων, ὡς ἐκ πλαγίων αὐτῷ παρακεῖσθαι κατὰ τὴν ἔξω χώραν, τὴν κατάτασιν ὐ χρὴ ποιεῖσθαι τῆς ὅλης χειρὸς ἐκτεταμένης, ἀλλὰ κατὰ τὸ καλύμενον ἐγγώνιον σχῆμα. Δεήσει γὰρ ἐκ τῶν πλαγίων μερῶν παρακείμενον τὸν βραχίονα τῷ πήχει, μετεωρίσαι τε, καὶ ὑψηλότερον ἐργάσασθαι τῆς κατὰ τὸν πῆχυν βαθμίδος, ἐκπλαγίων γὰρ αὐτῇ παρακείμενος ὐκ ἂν ἐμβαίη πρὶν ὑπεραιωρηθῆναι.

Τῆς οὖν κατατάσεως ἡμᾶς ἀναμιμνήσκεσθαι χρὴ τῆς γεγραμμένης ἔμπροσθεν, ἡνίκα περὶ τῶν τῦ βραχίονος ἐδιδάσκομεν ἐξαρθρημάτων, ὅταν γὰρ ἐκ τῆς εἰρημένης ἀντιτάσεως ὁ βραχίων ὑψωθῇ τοσῦτον, ὡς ὑπεραιωρηθῆναι τῆς ὑποδεξομένης αὐτὸν χώρας, ἕτοιμον ἤδη καὶ ῥᾴδιόν ἐστιν καταντῆσαι τὴν διάρθρωσιν ὅλην εἰς τὸ κατὰ φύσιν, ἀπωθυμένην τοῖς θέναρσιν τῶν χειρῶν.

Ἡ δὲ εἰς τὸ πρόσθεν ἔκπτωσις κατὰ τὰς ἀμέτρυς ἐκτάσεις γίνεται, καθάπερ καὶ τὸ ἐναντίον ἐν ταῖς βιαίαις τε καὶ ἀθροαῖς κάμψεσιν, ἐκτεινόντων μὲν γὰρ τὴν χεῖρα συμβαίνει, τὴν ὀπίσθιον κορώνην ἐν τῇ τῦ βραχίονος ἑδράζεσθαι κοιλότητι, τῆς προσθίας ἐπιπλεῖστον ἀπισαμένης ἀπὸ τῆς οἰκείας ἑαυτῇ βαθμίδος, ὡς κινδυνεύειν ὀλίγου δεῖν ἔξαρθρον εἶναι κατὰ τοῦτο τὸ μέρος τὸν βραχίονα. Πάλιν δ' αὖ καμπτόντων ὀλίγου δεῖν ἔξαρθρος γίνεται κατὰ τὴν ὀπίσω χώραν ὁ βραχίων, ἔμπαλιν δὲ τηνικαῦτα τὸ πρόσθιον κόρωνον τοῦ πήχεος ἀσφαλῶς στηρίζεται κατὰ τῆς προσθίας τῦ βραχίονος βαθμίδος.

Εἰκότως οὖν ὐτ' ἐπὶ πλεῖστον ἐκτεινόντων ὑπερβῆναι δύναται πρὸς τὴν ὀπίσω χώραν ὁ βραχίων, ἐγκαταβαινούσης αὐτῦ τῇ κοιλότητι τῆς ὀπισθίας τοῦ πήχεως κορώνης, ὐτ' ἐπὶ πλεῖστον καμπτόντων, εἰς τὰ πρόσω παραρθρῆσαι, κωλύει γὰρ κἀνταῦθα τὸ πρόσθιον κόρωνον τοῦ πήχεως, ἐν τῇ προσθίᾳ βαθμίδι τῦ βραχίονος στηριζόμενον. Ὥστε καὶ ἡ ἐμβολὴ κατὰ τὸν οἰκεῖον τρόπον ἑκατέρα γίνεται τῆς ἐξαρθρήσεως, ἐπειδ' ἂν μὲν ὀλισθῇ πρόσω τὸ ἄρθρον, ἀθρόως καὶ βιαίως καμπτόντων, ἐπειδ' ἂν δὲ ὀπίσω, βιαίαν καὶ ἀθρόαν ἔκτασιν ποιυμένων.

Χρὴ

(1) Vetus adnotatio margini codicis adscripta Γιγγλυμὸς μὲν κυρίως ὁ στροφέως γόμφος ἐπὶ τῶν θυρῶν. καὶ ἐπὶ τοῦ θώρακος αἱ στροφεῖς. Ὁ μέντοι ΓΑΛΗΝΟΣ ἐν τῷ τμήματι Α τοῦ περὶ ἀγμῶν, ἄρθρων καλεῖ φησὶ τὸν ΙΠΠΟΚΡΑΤΗ γιγγλυμοὺς πάσας τὰς κοιλότητας, αἷς ἐμβαίνουσιν ἐξοχαί τινες ὀστῶν. Ἐπειδὴ καὶ οἱ γιγγλυμοὶ τὰ μέν τινα μέρη κοῖλα, τὰ δ' ἐξέχοντα κέκτηνται, ταῖς μὲν κοίλαις ὑποδέχονται τὰς ἐξοχὰς τῶν πλησιαζόντων, ταῖς δ' ὑπερεχούσαις κοιλότητας, ὥσπερ τὸ τοῦ βραχίονος αὐτοῖς ἐμβαίνει εἰς τὴν πήχεως κοιλότητα. Ἀλλὰ καὶ τῆς κεφαλῆς ῥαφαὶ οὕτως κληθεῖσαι, ἐπειδὴ κατὰ πριονοειδῆ ἀντεμβάσεις σύγκεινται.

[illegible]

humeri et cubiti os, ut celerius pars humeri inferior cardini similis in suam sedem revertatur, ita et cubiti conversio retrorsum non parum conferet, quod eius sinus curvus, quem sigmoidem item vocant, tunc simul vertatur, et extremo humeri ad ipsum adacto occurrat.

Non solum vero ubi introrsum excidit humerus, convertere cubitum parumper oportet ad partem pronam, sed in contrario quoque casu ubi extrorsum movetur, reponentibus enim opportunum est, supinam aliquanto manum vertere, ut nunc quoque sinus sigmoides cubiti occurrat sinui humeri trochleae simili. Sed dimoveri humeri extremum ad cubitum hinc vel inde, ut sedem cubiti deserat, raro solet accidere, non quemadmodum alii casus saepe, antea memorati, in quibus diximus posteriorem articuli situm servari. Sed quibus humerus cubiti os omnino transcenderit, ut oblique illi ab exteriori parte adiaceat, extendere non oportet brachio toto porrecto, sed ad habitum, quem angularem vocant composito. Nam necesse erit humerum sic oblique adiacentem cubito attollere, sublimioremque ipsius cubiti sinu constituere, in quem introire nequaquam posset, transverse eidem adhaerens, nisi prius sublatus fuerit.

Memoria igitur repetendus nobis est extendendi modus antea descriptus, cum de humero excidente docebamus, ubi enim sic extendendo humerus adeo sublatus fuerit, ut loco qui eum recipere debet immineat, promtum iam et facile est articulum totum in sedem naturalem incidere manuum volis impulsum.

In priorem vero partem cubitus per immoderatas intentiones prolabitur, contrariumque evenit in violentis ac repentinis flexionibus, brachium enim extendentibus accidit posteriorem cubiti verticem in sinum humeri infigi, priori plurimum a suo cavo recedente, ut periculum prope sit hac parte humerum ab articulo disiungi. Contra vero flectentibus parum abest, quin humerus in posteriorem partem prolabatur, tunc enim vicissim prior cubiti vertex in priore humeri sinu innititur.

Non mirum ergo si nec plerumque extendentibus transcendere humerus possit in posteriorem partem, cum eius sinum intret posticus cubiti vertex, neque plerumque in priora prolabatur flectentibus, prohibet enim et hic prior cubiti vertex antico humeri sinui infixus. Adeo ut reponendi quoque modum utrique casui aptare debeamus, cum scilicet in priorem partem os exciderit, repente ac valide flectentes, cum vero in posteriorem, vehementem item subitamque intentionem adhibentes.

Ne-

Ginglymus, idest cardo, proprie clavus est versatilis in foribus; et verticula in lorica. At GALENVS *commentario I. de fractis, articulorum cardines ab* HIPPOCRATE *vocari dicit sinus omnes, quos ineunt quaedam ossium eminentiae. Quoniam et cardines aliis partibus cavis aliis extantibus praediti, cavis quidem eminentias, extantibus vero sinus recipiunt, eorum quae illis appropinquant, quemadmodum extremum humeri inferius, cubiti sinum intrat. Sed et calvariae suturae possent sic appellari, quandoquidem per mutuos introitus in serrae modum iunguntur.* Prima huius adnotationis verba ab HESYCHIO sunt. GALENI vero locus occurrit comment. I. de fract. c. 10 t. V. p. 529. v. 9.

Necesse vero est, ubi humerus in priorem partem a cubito excidit, transversum aliquod linteum durum quasi cuneum adiicere, una dum reponitur humeri extremum retrorsum impellendo. Manifestum quippe est, ei qui locum mutavit, reditum in naturalem situm esse oportere eadem via, non eodem tamen modo sed contrarie incedenti. Incederet vero contrarie, si cum prolabendo in priorem partem venerit, nunc reponentibus nobis retrorsum procederet. Hoc igitur ubi fieri potest, manus nostrae perficiunt, os reponendum propellentes, ubi id fieri nequit, manuum vice quiddam aliud molimen, ut fascia nunc tranversa, adhibetur. Cum enim nostrae manus dum flectunt, humerum una retrorsum impellere nequeant, flexionem ipsam impediremus illis humero cubitoque interiectis, ideo fasciae illa molitio et impulsio excogitata fuit. Quam interea ab aliquo continendam ex utraque parte esse plane apparet, dum is qui reponit cubitum repente ac violenter flectit, ut humeri processibus firmiter innixus, compellere eum in posteriorem partem valeat. Neque fasciae duntaxat capita ex utraque parte continere praecipio, sed retrorsum simul quammaxime compellere, dum brachium homo flectit.

In hoc autem reponendi modo fieri nequit, ut palma nostrae manus usi caput humeri retrorsum impellamus, res enim non fert, ut una homini imperemus ut cubiti articulum flectat, ipsique manum flexui mediam interponamus. Quod si porrecto brachio articulus statuatur, nihil obstat quo minus nostra manu humerum retro cogamus, simulque cubitum altera manu in priorem partem propellamus, dum ipsius cubiti articulum reponimus.

VI. LXXXIII. DE RADII DISTRACTIONE

VBI radius qua cubito adiunctus est ab eo distrahitur, tanto latior totus locus apparet, quanto haec ossa mutuo recessere, atque si humeri articulus cum cubito inviolatus servetur, extendi et recurvari potest, et utrunque os opus suum omnino perficeret, quantum fert articuli integritas, si modo musculi nihil passi fuissent. Sed hos necesse est tantumdem una distendi, quantum ossa mutuo disiuncta sunt, quorum distractione praeter naturam dolentes extendendi ac recurvandi munus non aeque perficiunt.

Distractionem hanc manifesto dignosces, si locum interiorem ad cubitum tactu exploraveris. Diducta igitur sic ossa nunquam rursus inter se iungi possunt, ut iterum coalescant, at in pristinum positum si vinctura omnino cogantur nonunquam revertuntur. Oportet autem in his casibus deligandi eadem ratione uti quae fractis adhibetur, cubitum exterius, et ab interiori parte ipsius articuli flexum comprehendendo. Idcirco et ab eodem deligandi modo partes ad cubitum aegre mobiles saepe fiunt, atque malum patiuntur

quod

(1) Vetus adnotatio margini adscripta. Καταρτισμὸν ὀστοῦ ἀπὸ τοῦ παρὰ φύσιν τόπου εἰς τὸν κατὰ φύσιν; ὁ ΓΑΛΗΝΟΣ φησιν ἐν τῷ περὶ ὅρων μονοβίβλῳ. Εἴρηται δὲ ἀπὸ τοῦ ἀρτίου, τουτέστι τοῦ ὑγιοῦς. Restitutionem εἴπερ ἄρα καὶ γνήσιον ἐστιν αὐτοῦ τὸ σύγγραμμα, μετάγειν GALENVS dicit in definitionum libro singulari, si tamen il-

Χρὴ δ' ἐπὶ τῆς εἰς τὸ πρόσθεν ἐκπτώσεως προσεντιθέναι τι πλάγιον ὀθόνιον σκληρὸν, ὥσπερ τινὰ σφῆνα, συνατώσοντα κατὰ τὴν ἐμβολὴν εἰς τὴν ὀπίσω χώραν τὸ πέρας τῦ βραχίονος. Εὔδηλον γὰρ ὅτι τῷ προσώπῳ μεταςάντι, τὴν εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐπάνοδον χρὴ γίγνεσθαι, κατὰ μὲν τὴν αὐτὴν ὁδὸν, ὐ μὴν ὡσαύτως γε, ἀλλ' ἐναντίως βαδίζοντι. Βαδίζοι δ' ἂν ἐναντίως εἰ κατὰ τὴν ἔκπτωσιν ἀφικόμενον πρόσω, νῦν ἐμβαλλόντων ὀπίσω προέρχοιτο. Τῦτ οὖν ἔνθα μὲν δυνατὸν ἐςιν αἱ ἡμέτεραι χεῖρες ἐργάζονται, προσωθῦσαι τὸ ἐμβαλλόμενον ὀςοῦν, ἔνθα δ' ὐ δυνατὸν, ἀντὶ τῶν χειρῶν ἄλλο τι μηχάνημα παραλαμβάνεται, καθάπερ ἡ πλαγία νῦν ὀθόνη. Τῶν γὰρ ἡμετέρων χειρῶν ὐ δυναμενῶν ἐν τῷ κάμπτειν διωθεῖν ὀπίσω τὸν βραχίονα, διότι τὴν κάμπτην ἂν αὐτὴν ἐκωλύσαμεν γενέσθαι, μέσων αὐτῶν ἐγκειμένων τοῦ βραχίονος καὶ τοῦ πήχεως, ἡ διὰ τῆς ὀθόνης ἐπενοήθη μόχλευσίς τε καὶ ἄπωσις. Ὥςε δῆλον ὅτι κρατεῖσθαι δεῖ, κατὰ τὴν κάμπτην αὐτὴν ἐξ ἑκατέρων τῶν μερῶν ὑπό τινος, ἐν τῷ κάμπτειν ἀθρόως τε καὶ βιαίως τὴν χεῖρα τὸν καταρτιζόμενον, ἵν' ἀσφαλῶς ἐςηριγμένη κατὰ τὺς κονδύλυς τῦ βραχίονος, ὠθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν ὀπίσω χώραν δύνηται. Καὶ ὐ μόνον γε τῆς ὀθόνης κρατεῖν τὰ πέρατα κελεύω καθ' ἑκάτερον μέρος, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν ὀπίσω χώραν ὅτι μάλιςα συνεπωθεῖν ἐν τῷ κάμπτειν τὴν χεῖρα τὸν κάμνοντα.

Κατὰ μὲν οὖν ταύτην τὴν ἐμβολὴν ἀδύνατον τοῖς θέναρσιν τῆς ἡμετέρας χειρὸς χρώμενον ὠθεῖν ὀπίσω τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος, ὐ γὰρ οἷόντε κάμπτειν τε ἅμα κελεύειν τὸν κάμνοντα τὴν κατ' ἀγκῶνα διάρθρωσιν, αὐτόν τε μέσην ἐνθεῖναι τῇ κάμπτῃ τὴν χεῖρα. Κατὰ δὲ τὴν ἐντεταμένην τῆς διαρθρώσεως γιγνομένης, ὐκ ἀδύνατόν ἐςιν διὰ τῆς ἡμετέρας χειρὸς ὠθεῖν ὀπίσω τὸν βραχίονα, μετὰ τῦ καὶ τὸν πῆχυν ἀπωθεῖν εἰς τὸ πρόσω τῇ ἑτέρᾳ χειρὶ, κατὰ τὸν ἀγκῶνα τὴν ἐμβολὴν ποιύμενον.

ϛ. πγ. ΠΕΡΙ' ΔΙΑΣΤΗ'ΣΕΩΣ ΚΕΡΚΙ'ΔΟΣ.

Ο'ΤΑΝ ἡ κερκὶς [2] κατὰ τὴν σύμφυσιν ἀποχωρήσῃ τοῦ ἑτέρυ ὀςῦ, πλατύτερον τοσύτῳ φαίνεται τὸ χωρίον ἅπαν, ὅσῳ διέςη ταῦτα, σωζομένης δ' ἀβλαβῦς τῆς τῦ βραχίονος πρὸς τὸν πῆχυν διαρθρώσεως, ἐκτείνειν καὶ κάμπτειν δύναται, κἂν τελέως ἐνήργουν ἑκάτεροι, ὅσον ἐπὶ τῷ τῆς διαρθρώσεως ἀβλαβεῖ, εἴπερ μηδὲν οἱ μῦς ἐπεπόνθεισαν. Νυνὶ δὲ καὶ τύτυς ἀνάγκη συνεπεκτείνεσθαι τοσῦτον, ὅσον ἀλλήλων ἀφίςαται τὰ ὀςέα, διὰ τὴν τύτων οὖν παρὰ φύσιν ἔκτασιν ὀδυνόμενοι, τὰς κατ' ἔκτασιν καὶ κάμψιν ἐνεργείας ὐχ ὁμοίως ἐπιτελῦσιν.

Φανήσεται δέ σοι σαφῶς ἡ διάςασις, ψαύοντι κατὰ τὴν ἔνδον χώραν τοῦ ἀγκῶνος. Εἰς μὲν οὖν τὴν σύμφυσιν ἄγειν τὰ διασπασθέντα τῶν ὀςῶν ἀδύνατον, εἰς δὲ τὴν ἐξ ἀρχῆς θέσιν εἰ πάνυ βιάσαιτο κατὰ τὴν ἐπίδεσιν ἐσθ' ὅτε παραγίνεται. Χρὴ δὲ τὴν ἐπίδεσιν ἐπὶ τῶν τοιύτων παθημάτων γίγνεσθαι καταγματικὴν, καταλαμβανόντων ἡμῶν ἔξωθεν μὲν τὸν ἀγκῶνα, κατὰ δὲ τὴν ἔνδον χώραν τὴν κάμπτην αὐτῆς τῆς διαρθρώσεως. Διὸ καὶ δυσκίνητα γίγνεται πολλάκις ἐξ αὐτῦ τῦ τρόπυ τῆς ἐπιδέσεως τὰ κατὰ τὸν ἀγκῶνα μόρια, καὶ πάσχει πάθημα τὴν καλουμένην

illius germanum scriptum est, et traducere a loco qui praeter naturam est ad naturalem. Καταρτισμὸν Graeci dixere, quod iis ἄρτιος integer sit.

(2) Haec quoque sumpta fuisse videntur ab aliqua earum partium, quae in commentariis GALENI de fractis et de articulis desiderantur.

ἀγκύλην.[1] Ἐὰν μή τις αὐτὰ καταντλήσει τε συνεχεῖ τῇ δι' ἐλαίου καὶ ὕδατος μαλάττῃ, καὶ μετὰ τὸ παρελθεῖν τὸν χρόνον τῆς φλεγμονῆς, διακινῇ συνεχῶς, ἔν τε ταῖς καταντλήσεσιν, καὶ ταῖς δεξαμεναῖς, ὅταν ὁ κάμνων λούηται.

Ζ. πδ. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤ' ΙΣΧΙΟΝ.

Εἰ δ' ἡ κεφαλὴ[2] τοῦ μηροῦ τῆς οἰκείας μεταστᾶσα χώρας, ἐν τοῖς ἔξω μέρεσιν τῆς διαρθρώσεως, ἐν σαρκὶ στηρίζεται, κατ' ἀρχὰς μὲν οἱ οὕτω παθόντες ὀδυνῶνται τὴν θλιβομένην ὑπ' αὐτῆς σάρκα, τῷ χρόνῳ δὲ τυλοῦται καθάπερ τῶν σκαπτόντων αἱ χεῖρες. Ὅταν δὲ τοῦτο γένηται, παραπλήσιόν τι διαρθρώσει παρασκευάζεται, χρωμένου τοῦ μηροῦ τῇ γεγενημένῃ τρίβῳ, καθάπερ ἔμπροσθεν ἐχρῆτο τῇ κοτύλῃ τοῦ ἰσχίου, τά τε γὰρ ἄλλα καὶ ὑγρότης τις αὐτῇ προγίγνεται, καταρχὰς μὲν διὰ τὴν φλεγμονὴν ἀθροιζομένη πλείων, ἐν δὲ τῷ χρόνῳ, τοῦ λεπτοτέρου τε καὶ ὑδατώδους ἐν αὐτῇ διατμισθέντος, ὑπὸ τῶν ἐπιτιθεμένων ἔξωθεν φαρμάκων, καταλειπομένου τοῦ γλισχροῦ τε καὶ μυξώδους, πρὸς τὴν κίνησιν τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ, καὶ διὰ ταύτην οὖν τὴν ὑγρότητα καθάπερ ἄρθρῳ χρῶνται τῇ τρίβῳ.

Εἰ μὲν οὖν[3] ἀποῤῥαγέντος τοῦ δεσμοῦ τὸν μηρὸν ἐκπεσεῖν συμβαίη, κἂν ἐμβληθῇ παραχρῆμα, μεῖναι κατὰ χώραν οὐ δυνήσεται, κατάντους γὰρ οὔσης τῆς κοτύλης, καὶ μεγάλου βάρους αὐτῇ ἐκκρεμαμένου τοῦ παντὸς σκέλους, ἑτοίμως αὖθις ὁ μηρὸς ἐκστήσεται τῆς οἰκείας χώρας, εἴτις ἐν τῷ βαδίζειν ἐγχειρήσαι βραχὺ θᾶττον, ἢ ὑπερβῆναί τε τῶν ἐν ποσὶν, ὡς εἴγε τις ὀλίγην αὐτοῦ ποιοῖτο κίνησιν ἐφ' ὁμαλοῦ ἐδάφους, ἀεὶ δύναιτ' ἂν οὕτω μόνως φυλάξαι τὴν κατὰ φύσιν θέσιν. Οὕτως μὲν οὖν ἡ φύσις τοῦ πράγματος ἡμᾶς διδάσκει, μὴ δύνασθαι μεῖναι κατὰ χώραν τὸν μηρὸν ἐμβληθέντα, τοῦ συνδέσμου διασπασθέντος. Καὶ γὰρ αὖ κἀκεῖνο προσθείς ἄν τις ἀληθεύοι, τῇ μὴν κατὰ γόνυ διαρθρώσει σύνδεσμοί τινες ἔξωθέν εἰσιν νευρώδεις, τῷ μηρῷ δὲ μόνος εἷς οὗτος, οὐδενὸς ἔξωθεν ἄλλου τοιούτου σφίγγοντος τὴν διάρθρωσιν, ὅτι μὴ[4] τῶν μυῶν. Οὐ γὰρ οὖν οὐδὲ παρὰ τούτων ὀλίγη τις ἐστὶν βοήθεια πρὸς τὸ μὴ ῥαδίως ἐκπίπτειν τὰ ἄρθρα, καὶ μάλιστα ὅταν ὦσιν εὐτραφεῖς τε καὶ σύντονοι καθάπερ εἰσὶν τοῖς γυμναστικοῖς, οἷς καίτοι σφοδροτάτας ἴσχουσι κατὰ παλαίσματα πληγάς τε καὶ πτώσεις καὶ τάσεις καὶ περιστροφὰς τῶν ἄρθρων, οὐκ ἐκπίπτει τὰ κῶλα, διὰ τὸ πάντοθεν ἰσχυροῖς καὶ μεγάλοις σφίγγεσθαι μυσίν.

Διαῤῥαγέντος οὖν τοῦ κατὰ τὸν μηρὸν συνδέσμου, μένειν οὐκ οἷόν τε τῷ ἄρθρῳ κατὰ χώραν κἂν ἐμβληθῇ, καὶ μάλιστ' ἐπὶ τῶν ἰσχνῶν. Εἰ δὲ ὁ σύνδεσμος ἐπιτρέψειεν ἐκπεσεῖν τῷ μηρῷ, κἄπειτα ἐμβληθείη, μενούσης μὲν τῆς ὑγρότητος, αὖθις ὡσαύτως ἐκπίσεται, ξηρανθείσης δὲ τὴν κατὰ φύσιν ἀσφάλειαν ἀπολήψεται. Προσήκει δὲ μέχρι πολλοῦ ξηραίνουσι φαρμάκοις περιλαμβάνειν τὴν διάρθρωσιν, ἄχρι[5] ἂν αὐτάρκως ξηρανθῇ τὸ συνδετικὸν νεῦρον.

H. πε.

(1) Vetus adnotatio margini adscripta Ὅτι ἐν τῷ προγεγραμμένῳ περὶ ὅρων μονοβίβλῳ, ἀγκύλην φησὶ γίγνεσθαι πάθος περὶ τοὺς ἐν τῷ τραχήλῳ, ἢ τοὺς ἐν τοῖς ἄρθροις τένοντας ἐμποδιζομένους τῆς ἐνεργείας. *In libro singulari definitionum antea memorato, ancylem affectum oriri dicit in collo vel in articulis circa tendines in functionibus suis impeditos*. Eadem sententia paulo aliter enunciata occurrit t. IV. p. 401. v. 5.

(2) De articul. comm. III. cap. 93. t. V. p. 633. v. 5. non sine mendis.

(3)

quod ancyle vocatur, nisi quis eas continua perfusione ex aqua et oleo molliat, et postquam tempus inflammationis praeterit, assidue moveat tum in perfundendo, tum in labris quando aeger lavatur.

VII. LXXXIV. DE HIS QVAE AD COXAM

Si caput femoris e sua sede prolapsum in exteriorem articuli partem carni innitatur, iis qui sic affecti sunt initio quidem caro dolet, dum illo osse tunditur, tempore vero occallescit, quemadmodum fossorum manus faciunt. Vbi id incidit simile quiddam articulo fit, cum femur enata ibi trita quadam sede utatur, sicut antea sinu coxae utebatur, nam praeter alia, et humor quidam eo advenit, principio quidem ob inflammationem maiori copia collectus, deinde vero, tenuiori et aquosiori parte ab exterius impositis medicamentis dissipata, atque glutinosa ac mucosa relicta, ad motum capitis femoris accommodata, cuius humoris causa, trita illa sede tanquam articulo utuntur.

Si ergo disrupto ligamento femur elabi accidat, etsi illico repositum fuerit sua tamen sede manere non poterit. Cum enim sinus declivis sit, et ab eo magnum pondus totius cruris pendeat, facile rursus femur suo loco excidet, si quis incedendo gradum tentet nonnihil accelerare, vel quid pro pedibus positum transcendere, adeo ut quis levem tantummodo illi motum afferens in plano pavimento sic duntaxat in naturali positu continere valeat. Id ergo nos rei natura docet, non posse suo loco repositum femur manere, cuius ligamentum abruptum sit, etenim illud quoque praeterea quis vere diceret, in genu quidem articulo nervosa quaedam ligamenta exterius adesse, femori vero unum hoc, nihilque aliud huiusmodi articulum exterius constringere, nisi musculi id facerent, nam neque parum ab his adiumenti est, ne articulorum ossa facile excidant, et maxime si succi pleni sint atque contenti. Cuiusmodi musculos athletae habent, quibus, etsi vehementissimos ictus luctando et casus et contentiones contortionesque articulorum patiantur, artus tamen non excidunt, quod undique magnis validisque musculis constringantur.

Abrupto igitur femoris ligamento, manere articulus in sua sede, etiamsi repositus fuerit, in gracilibus praesertim non potest. Quod si ligamentum sinat femur elabi, idque deinde repositum fuerit, humore remanente rursus erumpet, eo autem siccato naturalem firmitatem recuperabit. Conducit vero siccantibus medicamentis diutius articulum comprehendere, donec nervus ille ligans satis arescat.

VIII.

(3) Comment. IV. de artic. c 42. tom. V. p. 653. v. 5. mendose.

(4) Impressus liber habet ἄνι τῶν μυῶν, quo mendo VIDIVS deceptus vertit *sed nec musculis etiam* contra GALENI sententiam, atque ipsius rei naturam.

(5) Sic semper scriptum occurrit in his membranis non ἄχρις, ut plerumque habent impressa exemplaria. PHRYNICHVS de dictionibus Atticis p. 8. Μέχρις καὶ ἄχρις σὺν τῷ Σ ἀδόκιμα, μέχρι δὲ καὶ ἄχρι λέγε.

VIII. LXXXV. DE CRVRIS ARTICVLO AD PEDEM.

VBI in articulo qui ad pedem eſt os tibiae nudatum exciderit, reponi non debet, propter nervorum diſtentionem quae oriri ſolet, ſatiuſque eſt claudum relinquere. Accidit enim pro affectus varietate muſculos alios diſtendi, alios contineri, atque iuncturam ſervare. Iis ad principium ſuum retractis, totum membrum fit brevius, obſequens et una adductum. Quod ſi quis os quod extat intendens reponat, tum muſculis noxam non levem haec intentio afferet, tum longitudo membri ſimul eos extendens vehementi dolore afficiet, cumque ibi magni muſculi ſint, nervorum diſtentio neceſſario conſequetur. Si vero incidat parvos eos eſſe, quales qui in digitis ſunt, et hic nonnullum periculum erit, at ſi diligenter admodum in tota curatione agatur, horum plerique ſanantur.

IX. LXXXVI. DE HIS QVAE AD CALCEM.

DIDVCVNTVR ſaepe nonnullis qui vehementius ſaltaverint oſſa quae ad calcem ſunt, nimirum ligamentis quibus ea coniungebantur abruptis. Hic periculum eſt ne magni dolores, atque inflammatio non levis inſequantur, loca enim oſſea ſunt, neque oſſibus communibus, ſed valde duris conſtructa, ut ſi vel modica inflammatio oriatur, acerrimi dolores ob attritum ſuperveniant. Et qui calci nectitur tendo cum grandior ſit, ſi inflammatione tentetur, periculum afferet diſtentionis nervorum, ſed et nervi magni eo loco diſpoſiti ſunt, qui oſſa contingunt.

In aliis igitur quae omnem curationem ſpectant diligenter agendum eſt, tum tenui victu, tum multa calidae perfuſione, ſed et cutis imae partis pedis, quam plantam vocant, moderate ſcarificare debemus, finem altitudinis in inciſione facientes duritiem, obcalleſcit enim quibuſdam, ita ut ne paulum quidem ſanguis fundat, niſi ſcalpellum ſatis profunde quis adigat. Illius igitur partem tantummodo incidere par eſt, quanta nihil adhuc ſanguinis emittit, at ei parcere, quae inciſa illico cruentatur, nam haec ſecta etiam dolet, nec quoquo modo, ſed aequaliter incidendum, quod cutis ibi durum eſt.

Incidendi autem aequaliter tres reſpectus habeto, ad longitudinem inciſionis et altitudinem et ad interſtitium. Oportet enim aeque longas atque profundas eſſe inciſuras, et aequali intervallo diſtare, ut univerſa planta ſine dolore ſimiliter extendatur, ubi adeſt inflammatio. Concidere quidem cutim cogimur, tum ut ſanguinis copiam aliquanto minuamus, quae in inflammatione ſuperat, tum ut ſpiramenta faciamus, et diſtentionem praeterea reſolvamus inflammationis, quam concepit.

In-

(1) Sunt haec fortaſſe ab extrema parte comm. IV. de artic. quae periit.

(2) A commentario II. de fractis cap. 16. et 18. ed. Gr. Baſ. t. V. pag. 541. v. 55. et 545. 19. Ed. Lat. Iunct. Cl. VII. 234. C. et D. ſed emendatior hic in nonnullis eſt noſtri codicis ſcriptura.

(3) In vulgatis libris eſt μικρῶν, quod VIDIVS coegit ut verteret *Oſſibus valde minutis*, ſed GALENI mens fuiſſe vi-

Η. πε. ΠΕΡΙ' ΤΗ͂Σ ΠΡΟ'Σ ΤΟ'Ν ΠΟ'ΔΑ ΔΙΑΡΘΡΩ'ΣΕΩΣ ΤΗ͂Σ ΚΝΗ'ΜΗΣ.

Ο῞ΤΑΝ [1] τῆς πρὸς τὸν πόδα διαρθρώσεως τὸ τῆς κνήμης ὀστοῦν ἐξαρθρήσῃ γυμνωθὲν, ἀφιστᾶσθαι δεῖ τῆς ἐμβολῆς, διὰ τὸν ἐπιγινόμενον σπασμὸν, καὶ μᾶλλον αἱρεῖσθαι χωλὸν ἐᾶν αὐτό. Συμβαίνει γὰρ κατὰ τὰς διαθέσεις τὸ μέντοι διασπᾶσθαι τῶν μυῶν, τὸ δὲ συνέχεσθαί τε καὶ διασώζειν τὴν ἕνωσιν. Α'νασπασθέντων αὐτῶν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν, ἔλατἶον γίνεται τὸ κῶλον ὅλον, ἀκολουθοῦν τε καὶ συνανασπώμενον τοῖς μυσίν. Ε'ὰν δέ τις κατατείνας ἐμβαλῇ τὸ ἐξέχον ὀστοῦν, ἅμα μὲν ἡ κατάτασις αὕτη βλαβὴν οὐ μικρὰν ἐργάζεται τοῖς μυσὶν, ἅμα δὲ καὶ τὸ μῆκος τοῦ κώλου συναποτείνων αὐτοὺς ὀδυνήσει σφοδρῶς, καὶ κατὰ τοῦτο μεγάλων μὲν ὄντων τῶν μυῶν, ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθήσει σπασμός. Εἰ δὲ μικροὶ τύχοιεν ὄντες, οἷοι κατὰ τοὺς δακτύλους εἰσὶν, οὐδ' οὕτως μὲν ἀκίνδυνον ἔσαι, σὺν ἀκριβείᾳ δὲ πολλῇ τῆς ὅλης θεραπείας, οἱ πολλοὶ τῶν τοιούτων διασώζονται.

Θ. πϛ. ΠΕΡΙ' ΤΩ͂Ν ΚΑΤΑ' ΤΗ'Ν ΠΤΕ'ΡΝΑΝ.

ΔΙΙ'ΣΤΑΤΑΙ [2] πολλάκις πηδησάντων τινῶν ἰσχυρότερον τὰ κατὰ τὴν πτέρναν ὀσᾶ, δῆλον ὅτι τῶν συμφυόντων αὐτὰ συνδέσμων ἀποῤῥηγνυμένων, ἐφ' ὧν κίνδυνός ἐσιν ὀδύνας τε μεγάλας ἀκολουθῆσαι, καὶ φλεγμονὴν οὐ σμικρὰν, ὀσώδη τε γὰρ τὰ χωρία, καὶ οὐδ' ἐκ τῶν ἐπιτυχόντων ὀσῶν, ἀλλ' ἐκ πάνυ σκληρῶν [3] συνηρθρώμενα ὥσε κἂν βραχεῖα που γένηται φλεγμονὴ, μεγάλας ὀδύνας ἕπεσθαι διὰ τὴν θλίψιν. Ο' τ' ἐμφυόμενος τῇ πτέρνῃ τένων, ἀξιόλογος ὢν τὸ μέγεθος, εἰ φλεγμήνειεν, κίνδυνον ἕξει σπασμῶν, καὶ μὲν καὶ νεῦρα κατὰ μόριον τοῦτο μεγάλα τέτακται, ψαύοντα τῶν ὀσῶν.

Τάτ' οὖν ἄλλα τῆς θεραπείας ἁπάσης ἠκριβῶσθαι χρὴ, κατά τε τὴν τῆς διαίτης λεπἶότητα, καὶ τὸ πλῆθος τοῦ καταντλουμένου θερμοῦ, καὶ μέντοι καὶ τὸ δέρμα τοῦ ποδὸς ὃ προσαγορεύουσιν ἴχνος, ἀμύσσειν χρὴ συμμέτρως [4], ὅρον τοῦ βάθους τῆς τομῆς ποιούμενον τὴν σκληρότητα, τυλοῦται γὰρ ἐπ' ἐνίων ὡς μηδὲ βραχὺ προχεῖν αἵματος, εἰ μὴ μέχρι βάθους ἱκανοῦ καθείη τις τὴν σμήλην. Αὐτὸ δὴ οὖν τοῦτο μόνον αὐτοῦ προσήκει τέμνειν τὸ μέρος, ὅσον οὔπω προχεῖ τοῦ αἵματος, ἐκείνου δὲ φείδεσθαι καθ' ὃ τεμνόμενον εὐθέως αἱμάσσεται, καὶ γὰρ καὶ ὀδυνᾶται τεμνόμενον ἐκεῖνο [5], τέμνειν δ' οὐχ ἁπλῶς, ἀλλ' ὁμαλῶς τὸ σκληρὸν τοῦ δέρματος.

Ε῎χοις δ' ἂν τρεῖς σκοποὺς τοῦ τέμνειν ὁμαλῶς, ἕνα μὲν τὸ μῆκος τῆς τομῆς, ἕτερον δὲ τὸ βάθος, καὶ τρίτον τὸ μεταξὺ διάσημα. Χρὴ γὰρ ἴσας τῷ μήκει καὶ βάθει τὰς τομὰς ἀλλήλαις τέμνειν, ἴσον τε διεσηκυίας, ὅπως ἅπαν ὁμοίως τὸ ἴχνος ἀλύπως ἐπεκτείνηται κατὰ τὸν τῆς φλεγμονῆς καιρόν. Σχάζειν δ' ἀναγκαζόμεθα τὸ δέρμα, τοῦτο μὲν οὖν κενοῦντές τι τῆς περιουσίας τοῦ κατὰ τὴν φλεγμονὴν αἵματος, τοῦτο δὲ καὶ διαπνοὰς ἐργαζόμενοι, καὶ προσέτι τὴν τάσιν ἐκλύοντες τῆς φλεγμονῆς ἧς ἔσχεν.

Τί-

videtur, ut illa pedis ossa dura esse sine medulla animadverteret, ut CELSUS quoque facit lib. VIII. c. 1. extremo.

(4) In impresso exemplari p. 545. v. 25. totus hic locus sic se habet sine sensu ἴχνος ἐπὶ πολλοῦ χρὴ σύμμετρον δὲ ἐφ' ὧν σκληρόν ἐσι, ὅρον etc. VIDIUS vel ingenio vel manuscripto libro fortasse adiutus, sententiam componens non male sic interpretatur. *Cutis incidenda est magna cum moderatione ubi dura est, altitudo etc.*

(5) Emendanda hinc est impressi exemplaris scriptura pag. 545. v. 27. quae sententiam multiplici obscuritate involvit.

Τέμνειν μὲν οὖν ὡς εἴρηται τὸ ἴχνος, ἑξῆς δὲ λεπτύνειν. Γένοιτο δ' ἂν τοῦτο τῆς μὲν σκληρότητος μαλαττομένης, τοῦ δὲ πάχους καθαιρομένου, γενήσεται δ' ἄμφω ταῦτα καταντλούντων ἔλαιόν τε καὶ ὕδωρ θερμὸν οὐκ ὀλίγον, εἶτ' ἐπὶ τῇ καταντλήσει πρὸ τῶν ἐπιδέσμων ὑπαλειφόντων ἔλαιον μηδεμίαν ἔχον στύψιν.

Ἐπιδεῖν δὲ [1] προσήκει καὶ ἐπὶ τούτων τῷ καταγματικῷ τρόπῳ, μόνος γὰρ ἐκεῖνος, ὡς πρόσθεν ἔφαμεν, διωθεῖ τὸ αἷμα πρὸς τὰ πλησιάζοντα χωρία, τῆς συνήθους πολλοῖς [2] ἐκ τῶν ἄλλων μερῶν τοῦ ποδὸς ἐπὶ τὴν πτέρναν ἐκθλιβούσης τὸ αἷμα. Πρώτην [3] οὖν τὴν πτέρναν ἐπιδήσομεν, καὶ τὰς πλείστας ἐπιβολὰς τῶν ὀθονίων κατ' αὐτὴν ἐπιβαλόμεθα. Δεῖ δὲ μὴ ἰσχυρῶς πιέζειν τοῖς δεσμοῖς, ἀλλὰ πολλοῖς τοῖς ὀθονίοις χρῆσθαι, τὴν γὰρ ἀσφάλειαν τῆς ἐπιδέσεως ἢ τῇ πιέσει ποιητέον, ἢ τῷ πλήθει τῶν ὀθονίων.

Ἐφ' ὧν οὖν [4] δεδοίκαμεν μὴ βραχὺ μᾶλλον ἐρεισάντων γένηται συμπάθεια τῆς τῶν νεύρων ἀρχῆς, ἐπὶ τούτων ἄμεινον τῷ πλήθει τῶν ὀθονίων ἐργάζεσθαι τὴν ἀσφάλειαν, οὐ τῷ τῆς πιέσεως ἰσχυρῷ.

Ι. πζ. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΑΚΡΟΙΣ ΤΟΙΣ ΚΩΛΟΙΣ ΚΙΝΗΘΕΝΤΩΝ ΟΣΤΩΝ.

Ἐν ἄκροις τοῖς κώλοις ὀστοῦν κινεῖται [5] τῶν συναπτόντων αὐτὰ πρὸς τὰ πλησιάζοντα συνδέσμων ἀπορρηγνυμένων, ἀλλ' οὔτε πάντες οἱ περιέχοντες ἐν κύκλῳ σύνδεσμοι τοῦ κινηθέντος ὀστοῦ ἀπορρήγνυνται, σπάνιον γὰρ ἱκανῶς τὸ τοιοῦτον, εἰ δέ ποτε καὶ γένοιτο, καταλιπὸν ἅπασαν τὴν αὐτοῦ χώραν τὸ βλαβὲν, οὕτως ἀναπηδᾷ πρὸς τὸ δέρμα, καὶ μάλιστα οἷς ἐστὶν χαλαρὸν, ὡς τό γε σύντονον [6] ἀνθίσταται τῇ πρὸς ἑαυτὸ φορᾷ τοῦ κινηθέντος ὀστοῦ. Διὰ τοῦτο γοῦν οὐδ' εἰς τὸ κάτω τοῦ ποδὸς εἴωθεν τὰ πολλὰ τὸ κινηθὲν ὀστοῦν ἐξίσχειν, ὅτι σκληρὸν καὶ παχὺ τὸ δέρμα τὸ καλύμμενον ἔχνος, ἀλλὰ καὶ διότι τὰ πλήττοντα τοὐπίπαν ἐκ τῶν ἄνω μερῶν ἐμπίπτει τῷ ποδί. Μόνως οὖν οὕτως εἰς τὸ κάτω μέρος ἐκστήσεται τὸ κινηθὲν ὀστοῦν, ὅταν ἀφ' ὑψηλοῦ τινὸς ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ λίθον τραχὺν ἐξοχὰς ὀξείας ἔχοντα καταπηδῶν ἐρείσηται.

Τὰ μὲν οὖν πάντοθεν ἀπολυθέντα, καὶ τελέως ἐκστάντα τῆς ἑαυτῶν χώρας, εἴτε κάτω τοῦ ποδὸς εἴτε ἄνω χωρήσειεν, χαλεπώτατόν ἐστιν εἰς τὴν οἰκείαν ἐμβάλλειν χώραν. Εἰ δ' ἄρα καὶ σπανίως εὐτυχηθείη τινὶ τὸ ἔργον, ἀλλὰ τὸ φυλάξαι γε τὴν χώραν ἀεὶ χαλεπόν. Ἔνθα γὰρ ἂν ὀστοῦν σφοδρότερον κινηθῇ, πάλιν ἐκστήσεται, [7] τοὺς κρατοῦντας αὐτὸ συνδέσμους οὐκ ἔχον. Ἐκ μέρους δὲ ἀπολελυμένον, καθ' ἅπερ ἂν ἀπορραγῶσιν οἱ σύνδεσμοι, προκύπτειν εἴωθεν.

Δεῖ δὲ τὴν θεραπείαν τοιαύτην ποιεῖσθαι καὶ νῦν, οἵαν ἐπὶ τῶν καταγμάτων προειρήκαμεν, καὶ γὰρ ἀπὸ διατάσεως ἄρχεσθαι χρὴ, χάριν τοῦ καλῶς διαπλάσαι τὰ διακεκινημένα τῶν ὀστῶν, καὶ μετὰ τὴν διάπλασιν ἐπιδοῦντα τῶν αὐτῶν στοχάζεσθαι

σκο-

(1) Pag. 545. v. 52. et p. 546. v. 10. Sententiae partibus longe distantibus coniunctis, verborumque ordine non nihil immutato.

(2) Intellige ἐπιδέσεως.

(3) Pag. 547. v. 15. et 20. et p. 643. v. 7.

(4) Vnde paucula haec sumta fuerint nondum comperi.

(5) E commentario II. de fractis cap. 10. t. V. p. 543. v. 33. In codicis margine vetus hic huiusmodi adnotatio est, Κίνησίς ἐστι τῶν κατὰ γόμφωσιν, ἢ κατὰ ἁρμονίαν συγκειμένων ὀστῶν, ποτὲ μὲν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ παρὰ φύσιν κίνησις, ποτὲ δὲ καὶ εἰς τὸν παρὰ φύσιν τόπον ἔκστασις, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ ταρσοῦ ὀσταρίων καὶ ῥάχεως σπονδύλων εἴωθεν γίγνεσθαι. *Motio est ossium vel infixorum in modum clavorum, vel plana adpositione iunctorum aliquando in eodem loco*

mo-

Incidenda igitur planta est ut diximus, et continuo extenuanda. Quod fiet si durities molliatur, minuaturque crassitudo, et haec ambo praestabimus oleo et aqua calida non pauca perfundentes, deinde post perfusionem antequam fasciae iniiciantur illinentes oleum, quod nonnullam adstringendi vim habeat. Deligare autem et in his decet eodem modo qui fractis adhibetur, is enim solus ut antea diximus, ad vicina loca sanguinem discutit, cum ea quae multis in usu est vinciendi ratio, ab aliis pedis partibus sanguinem ad calcem exprimat. Prius igitur calcem deligabimus, plurimisque linteorum circuitionibus involvemus. Valide tamen fasciis adstringi non debet, sed multis linteis uti oportet, firmitas enim vincturae vel adstringendo vel multiplicibus linteis comparanda est.

Vbi vero metus est ne paulo plus premendo principium nervorum in consensum trahatur, firmitatem in his efficere satius est linteorum copia, quam validius constringendo.

X. LXXXVII. DE OSSIBVS QVAE IN EXTREMIS MEMBRIS LOCO MOVENTVR.

In extremis membris os loco movetur ubi ligamenta abrupta fuerint, per quae proximis nectebatur, sed neque omnia ligamenta moti ossis abrumpuntur, quae illud in ambitu comprehendunt, id enim satis rarum est, si quando tamen accidat, os laesum omnem suam sedens relinquens, ita ad cutem prosilit, et maxime quibus ea laxior est, ut saltem quae contenta sit moto ossi resistat, ne in se feratur. Hoc quidem in causa est, cur in imam pedis partem os motum erumpere plerumque non soleat, quod cutis dura crassaque sit, quae planta vocatur, sed et quia quae percutiunt semper fere a superioribus partibus in pedem incidunt. Hoc igitur uno duntaxat modo os motum in inferiorem partem extabit, cum ex alto aliquo loco homo insiliens in lapidem asperum et acutas eminentias habentem vestigium fixerit.

Quae quidem omnino dissoluta, et suis sedibus extantia prorsus vel inferne in pede vel superne proruperint difficillimum est in proprium locum recondere. Quod si quando alicui opus feliciter successerit ea tamen semper in sede contineri difficile est, nanque ubi hoc vehementius moveatur, rursus excidet, ligamenta non habens quibus cohibeatur. At si ex parte duntaxat solutum sit, eo loco quo ligamenta abrupta fuerint prorumpere consuevit.

Eadem vero curatio nunc adhibenda est quam in fracturis antea tradidimus, ab intendendo enim initium facere oportet, ut ossa quae loco mota sunt recte conformentur, et ubi reposita fuerint, deligando ad eadem con-

motus praeter naturam, alias vero et in locum non naturalem eruptio, sicut in minutis ossiculis plantae deturbatae, et in vertebris spinae fieri consuevit.

(6) Vulgata scriptura pag. 543. v. 38. ἅτε γε σύντομον ἀνθίσταται τῷ ἑαυτοῦ φορᾷ, quam prae oculis habuisse videtur VIDIVS sic vertens a GALENI sensu non nihil aberrans, *Ita ut ossi quod prolabitur parum resistatur* Cl. VII. 233. F.

(7) Emendanda hinc huius loci scriptura, quae in impressis libris pag. 543. v. 42. occurrit admodum depravata, nec VIDII interpretationem a satis integro exemplari fuisse credibile est.

consilia spectare. Volumus enim partem illam sine inflammatione esse, et adstringi, et repositum os fasciis contineri. Vincturam igitur fractis idoneam et nunc fieri praecipimus absque ferulis, quandoquidem partis natura harum impositionem non admittit. Vti vero pluribus linteis pannisque oportet, ideo quod ferulas imponi locus non sinit. Deligare autem non quemadmodum in fractis, ubi si ad dexteram inclinarent in sinistram circumdaremus, si ad hanc, versus dexteram ferremus, sed aequaliter utrinque tendentem vincturam facere, quandoquidem ossa quae in pede loco moventur non in obliquum, sed vel sursum vel deorsum prorumpunt. Vtendum quoque est aquae calidae multa perfusione, laxari enim postulant maxime, quae circa articulos incidunt vitia, tum quod hae partes nervosae magis atque osseae sunt, tum quod ea quae inflammationem recipiunt ab ossibus contunduntur.

XI. LXXXVIII. DE SPINAE VERTEBRIS.

VBI adhaerens vertebris tuberculum oritur, ei elato atque increscenti ad interiores partes, vertebrarum ligamenta obsequi necesse est, et his rursus vertebras ipsas accedere. Itaque si una duntaxat parte tuberculum oriatur, hac introrsum tracta, vertebrarum spinae inflexio incidit, gibbus vero si duabus partibus, intermedio aliquo illaeso loco comprehenso, utroque enim tuberculo continentem vertebram ad se trahente, quae in medio sunt in posteriora curvantur. Neque aliam quidem causam habet spina perversa, sed id fieri accidit, duro et crudo tuberculo alicubi ad latus existente. Haec enim tria vitia ad spinam incidunt in motionibus vertebrarum, gibber, inflexio, distortio. Retrorsum quidem recedentibus gibber, antrorsum prodeuntibus inflexio, in obliquum vero perversis distortio. Praeterea quae concussio vocatur, quartum vitium est vertebrarum spinae, ubi iuncturae quidem dimoveantur, sed vertebrae loco maneant.

Quoniam vero vertebrae cardinatae cohaerent, ubi earum aliqua quocunque modo articulo exciderit, difficillimum est eam reponere, cum multos processus multosque sinus singulae habeant.

XII.

(1) Commentario tertio de articulis capite secundo t. V. p. 611. v. 8.

(2) Vetus haec supervacanea adnotatio margini codicis adscripta est Δεῖ γὰρ εἰδέναι ὅτι τετραχῶς πάσχει ἡ ῥάχις, ἢ ἔσω νευόντων τῶν σπονδύλων, καὶ λέγεται λόρδωσις, ἢ εἰς πλάγιον, καὶ λέγεται σκολίωσις, ἢ μένοντα ἔτι, καὶ χαλῶνται οἱ σύνδεσμοι καὶ λέγεται διάστασις, ἢ ἔξω καὶ λέγεται κύφωσις. *Scire enim opus est quatuor modis affici spinam, vel introrsum vertebris inclinantibus, diciturque inflexio, vel in obliquum, et dicitur distortio, vel hi manent ac ligamenta laxantur, idque*

σκοπῶν. Ἀφλέγμαντόν τε γὰρ εἶναι βυλόμεϑα τὸ μόριον, ἐσφίχϑαι τε καὶ κρατεῖσϑαι τὸ διαπεπλασμένον ὀςῦν ὑπὸ τῶν ὀϑονίων. Τὴν καταγματικὴν οὖν ἐπίδεσιν, καὶ νῦν κελεύομεν ποιεῖσϑαι πλὴν ναρϑήκων, ἐπειδὴ τῦ μέρυς ἡ φύσις ὐ προσίεται τὴν ἐπίϑεσιν τύτων. Χρῆσϑαι δὲ δεῖ τοῖς ὀϑονίοις καὶ τοῖς σπλήνεσιν πλειοσιν, ὅτι τὴν τῶν ναρϑήκων ἐπίϑεσιν οὐ προσίεται τὸ χωρίον. Ἐπιδεῖν δὲ οὐχ ὡς ἐπὶ τῶν κατεαγότων, ἵν' εἰ μὲν ἐπὶ τὰ δεξιὰ ῥέποιεν, εἰς ἀριςερὰ περιτρέποιμεν, εἰ δ' εἰς ἐκεῖνα πρὸς τὴν δεξιὰν χώραν ἐπανάγοιμεν, ἀλλ' ἰσόῤῥοπον ποιεῖσϑαι τὴν ἐπίδεσιν ἐπειδὴ τὰ κατὰ τὸν πόδα τῆς ἰδίας χώρας ἐξιςάμενα τῶν ὀςῶν, ὐκ εἰς τὰ πλ. ποιεῖται τὴν ῥοπὴν, ἀλλ' εἰς τὸν ἄνω τόπον, ἢ κάτω. Χρηςέον δὲ καὶ τ. ϑερμῦ ὕδατος καταντλήσει πλέονι, χαλᾶσϑαι γὰρ χρήζει τὰ κατ' ἄρϑρα παϑήματα, καὶ ὅτι νευρωδέςερά τ' ἐςιν, καὶ ὀςωδέςερα ταῦτα τὰ μόρια, ϑλιβ. ὑπὸ τῶν ὀςῶν τὰ φλεγμαίνοντα.

ΙΑ. τη. ΠΕΡΙ' ΤΩ'Ν ΚΑΤΑ' ΡΆΧΙΝ ΣΠΟΝΔΥ'ΛΩΝ.

Ο''ΤΑΝ συνημμένον γένηται [1] τοῖς σπονδύλοις φῦμα, μετεωριζομένῳ τῦτ. αὐξανομένῳ πρὸς τὴν ἔνδον χώραν, ἀναγκαῖον ἔσεσϑαι τὺς συνδέσμυς σπονδύλων, οἷς πάλιν αὐτὺς τὺς σπονδύλυς ἀκολυϑεῖν. Ἐὰν μὲν ὖν κατα χώραν γένηται τὸ φῦμα, ταύτης ἑλκομένης ἐντὸς, ἡ λόρδωσις συμβαίνει τοῖς ῥάχεως σπονδύλοις. Ἐὰν δὲ κατὰ δύο, μεταξύ τινος ἀπαϑῦς περιλαμβανομένης χ. ἡ κύφωσις. Ἑκατέρυ γὰρ τῶν φυμάτων ἕλκοντος πρὸς ἑαυτὸ τὸν συνεχῆ σπόνδυλ. οἱ μέσοι κυρτῦνται πρὸς τὠπίσω. Ού μὴν οὐδ' αἱ σκολιώσεις ἑτέραν ἔχυσιν αἰτι. γενέσεως, ἀλλὰ καὶ ταύτας γίγνεσϑαι συμβαίνει, σκληρῦ καὶ δυσπέπτυ φύματ. ἔν τινι τῶν πλαγίων μερῶν συνιςαμένυ. Τρία γὰρ ταῦτα πάϑη κατὰ τὴν ῥαχιν ἐν ταῖς τῶν σπονδύλων γίγνεται μεταςάσεσιν, κύφωσις, λόρδωσις, σκολίωσις. Ὀπίσω μὲν ἀποχωρύντων ἡ κύφωσις, εἰς τὰ πρόσω δὲ ἰόντων ἡ λόρδωσις, ἐπὶ δὲ τὸ πλαγι. ἐκτρεπομένων ἡ σκολίωσις. Ἔξωϑεν δὲ τύτων ἡ σεῖσις καλυμένη, τέταρτον πάϑος ἐςὶν τῶν ἐν τῇ ῥάχει σπονδύλων, ὅταν διακινηϑῶσιν μὲν αἱ ἁρμωνίαι, κατὰ χώραν δὲ μένωσιν οἱ σπόνδυλοι [2].

Ἐπεὶ δὲ [3] γιγγλυμοειδῶς οἱ σπόνδυλοι σύγκεινται, ὅταν τις ἐξ αὐτῶν καϑ' ὅντιν' ὖν τρόπον ἐκςῇ τῆς διαρϑρώσεως, χαλεπότατόν ἐςιν αὐτὸν ἐμβιβάσαι, πολλῶν μὲν ὖν ἀποφύσεων οὐσῶν, πολλῶν δε κοιλοτήτων ἐν ἑκάςῳ [4].

quod discussio vocatur, vel extrorsum excedunt et gibber dicitur.

(3) Pag. 614 v. 14.

(4) Repetita saepius cadaverum sectio, eorum quibus percussis vertebris mors supervenit in nostro valetudinario nos docuit, fractos semper fuisse posticos processus, adeoque medullam compressam aut ruptam, seu vertebrae manserint, seu loco motae fuerint, eiusque rei curationem non modo difficillimam, ut hic GALENUS ait, sed omnino nullam esse.

Paulo superius pag. 149. v 21. καὶ μὲν mendose impressum fuit pro καὶ μὲν et v. 24. τῦ ποδὸς pro τῦ κάτω τῦ ποδὸς.

ΙΒ. πθ. ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΟΥ ΤΟΥ ΒΙΘΥΝΟΥ.[1]

ΟΤΙ ΚΑΙ ΔΙΑ ΝΟΣΟΝ ΧΡΟΝΙΑΝ ΕΞΑΡΘΡΟΙ ΤΙΝΕΣ ΓΙΓΝΟΝΤΑΙ.

Ὅτι χωρὶς φανερᾶς αἰτίας νοσησάντων χρονίως ἐκβαίνει τὰ ἄρθρα, δίδωσιν μὲν καὶ Ἱπποκράτης μαρτυρίαν ἐν τοῖς περὶ ἄρθρων, περιπέπτωκα κἀγὼ δυσίν. Ἑνὶ μὲν ἐν Παρίῳ, ὃς οὔτε πληγεὶς, οὔτε πεσὼν, ἀλγήσας δὲ τὸ σκέλος ἐξ ἀρχῆς, καὶ κατακλιθεὶς ἐπὶ τρεῖς μῆνας, εἱλκύσθη καὶ ἐξέβαλεν τὴν τοῦ μηροῦ κεφαλὴν εἰς τὸ ἔξω, δι' ὑπερβολὴν τῶν ἀλγημάτων τοῦτο παθὼν, ὡς νομίζω. Ἑτέρῳ δὲ νεανίσκῳ τραγῳδοποιῷ τινὶ, καὶ γὰρ καὶ οὗτος ἄνευ φανερᾶς αἰτίας ἐξ ἰσχιάδος ἐξέβαλε τὸν μηρὸν ἔξω, τῆς σαρκὸς διὰ τὴν φλεγμονὴν ἐπισπασαμένης τὸ ἄρθρον, καὶ ἐκ τῆς οἰκείας χώρας ἐκβαλούσης.

ΙΓ. ϛ. ΑΡΧΙΓΕΝΟΥΣ[2] ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΦΑΙΡΗΘΗΣΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ.

Ἀφαιρεῖται δέ τινα μέρη τοῦ σώματος, καλὸν γὰρ ἐφ' ἑνὸς τόπου τὸν καθόλου παραδοῦναι λόγον, ἢ διὰ νέκρωσιν, ὡς ἐπὶ γαγγραίνης, ἢ σηπεδόνος, ἢ φαγεδαίνης, καί τινων καρκινωμάτων, καὶ ἐφ' ὧν πλεονάζει τὸ κατὰ φύσιν, τῆς προσηκούσης ἐκβεβηκὸν, καὶ ἐφ' ὧν τύλους ἐκκόψαι βουλώμεθα, ἐφ' ὧν τε γυμνῶσαι θέλωμεν τὰ ὑποκείμενα, καὶ βελῶν χάριν κομιδῆς, ἢ τῶν σὺν τοῖς βέλεσιν ἐνιεμένων.

Ἀπο-

(1) ASCLEPIADES Bithynus et Prusiensis dictus fuit ad urbe Prusiade maritima eius patria, et Cianus quod eadem urbs vetusto nomine Cius vocaretur. Romae summam auctoritatem in medicina obtinuit ante annum V. C. DCLXII si fides habenda sit L. CRASSI verbis apud CICERONEM lib I. de oratore particula 62. *Neque vero ASCLEPIADES, is quo NOS medico amicoque usi sumus, tum cum eloquentia vincebat ceteros medicos, in eo ipso quod ornate dicebat, medicinae facultate utebatur, non eloquentiae.* Eum enim dialogum a viris sapientissimis et omni dignitate principibus habitum fuisse fingit CICERO anno quo L. Marcius PHILIPPUS consul fuit, et M. Livius DRUSUS tribunus plebis, adeo ut praeclarum illud de ASCLEPIADE nostro testimonium non ipsi CICERONI tribuendum videatur, quod plerique fecere, sed CRASSO homini antiquiori, qui paucis diebus post illum sermonem extinctus est, ut idem CICERO narrat initio libri III. de oratore. Cumque illa CRASSI verba ASCLEPIADEM tum vita functum fortasse indicent, quem *suprema in senecta lapsu scalarum exanimatum* dicit PLINIUS lib. VII. c. 37. vix credibile est illi vel cum CICERONE vel cum POMPEIO consuetudinem fuisse, qui tum pueritiam non excesserant, nati ambo V C anno DCXLVII ideoque non omnino recte ad aetatem Magni POMPEII retulisse ASCLEPIADEM videtur PLINIUS lib. XXVII c. 3 eo fortasse deceptus quod eius libros nonnullos regi MITHRIDATI inscriptos viderit, quem regem a POMPEIO devictum fuisse sciebat.

Huius igitur vetusti medici, maximis multorum laudibus ornati, cum scripta quae plura fuisse memorantur, malo medicinae fato perierint, eorum fragmenta magni facienda esse non dubitaverit, quicumque ex iis quae CELSUS, PLINIUS, AURELIANUS, GALENUS, aliique nobis servavere animadverterit, ei plerumque placuisse quae nunc etiam plurimum in arte probantur, postquam literarum disciplina multiplex, rerumque naturae diligentior contemplatio barbariam et inanis commenta fallaciasque omnes pene delevit. Dolendum sane est ORIBASIUM, cui scripta ASCLEPIADIS videre contingit, vitio aetatis sue iudicem non satis idoneum, ea plerumque neglexisse, GALENI sui paupere eloquentia contentum. Quod hic habemus ex aliquo commentariorum fuisse videtur quos in HIPPOCRATIS libros nonnullos scripsisse ASCLEPIADEM auctor est ipse GALENUS initio commentarii I. in medici officinam t. V. pag. 662. v. 2.

Parium de quo hic mentio est nobile oppidum fuit ad Hellespontum in Mysia Bithyniae proxima, non longo itinere distans a Cio vel Prusiade. STRAB. XIII p. 588. quare et per ea loca medicinam fecisse ASCLEPIADEM hinc discere possumus, antequam Romam veniret, ut non temere credendum PLINIO sit lib. XXVI. c 3. paulum ut solet in medicos inique dicenti, ipsum *orandi magistrum, nec satis in arte ea quaestuosum*, ad medicinae tractationem *se repente convertisse*, cum nec id egisset, *nec remedia, nosset.* Hoc ASCLEPIADIS fragmentum antea protuleram specimen additum sermoni cuidam anatomico impresso Florentiae anno MDCCXLV. pag. 90

Vitistorum sic femorum exempla oppido rara ASCLEPIADEM ostendunt invisendis aegris operam diu dedisse. Nobis semel licuit anno MDCCXLV. cultello corpus aperire hominis tabe ischiadica extincti in quo caput femoris sua sede prolapsum vidimus. Fuit is Dominicus Palatius famulus noster, cui crus dextrum ab ineunte aetate debilius fuerat, et aliquantulum valgius longiusque, ut levissime claudicare videretur. Annum agenti XXXIII. ob equi casum cui insidebat femur dextrum ad terram compressum fuit, inde tamen parum doluit, inceptumque iter biduum equitando perficere potuit. Bene valuit duos menses, sed rursus iter faciens mense decembri, cum ex equo descendisset, et aliquot passus cum gravibus ocreis ambulasset, subito dolore, ab ipsius coxae sinu ad ultimum pedem affectus fuit. Qui dolor etsi statim remitteret, nunquam tamen deinde in coxae articulo evanuit, imo sua munia interdiu non aegre obeunti, ad noctem cotidie increscebat, atque una debilitas, ita ut mense demum ianuario stare et ambulare nequiverit. Iacenti nullus ibi tumor apparuit, femur vero attollenti dolor ingens intimus ad

coxam

XII. LXXXIX. ASCLEPIADIS BITHYNI. ET LONGO MORBO NONNVLLIS ARTICVLOS EXCIDERE.

SINE aperta caufa longo morbo vexatis articulos elabi, dat quidem et HIPPOCRATES teftimonium in libris de articulis, fed EGO quoque duobus incidi. Vni Parii, qui neque percuffus neque allifus, fed crus initio dolens, cum decubuiffet ultra tres menfes, diftractus eft, et caput femoris in exteriorem partem eiecit, ob nimiam dolorum violentiam id paffus, ut ego cenfeo. Alteri vero adolefcenti cuidam tragoedo, nam et huic fine manifefta itidem caufa ab ifchiade femur extrorfum prolapfum eft, carne ob inflammationem divellente articulum, atque e fua fede expellente.

XIII. XC. ARCHIGENIS DE AMPVTANDIS PARTIBVS.

AMPVTANTVR corporis quaedam partes, decet enim uno loco univerfae rei doctrinam tradere, vel quod emortuae fint, ut in gangrena, vel in ulcere putrefcente aut erodente, et in quibufdam cancri fpeciebus, et in iis quibus aliquid naturale fuperat, convenientem conftitutionem excedens, et quibus callofam duritiem excindere volumus, et in quibus nudare decreverimus fubiectas partes, et ad tela extrahenda, vel alia quae una cum telis illata intus haeferunt.

coxam oriebatur. Non defuit illi quidem neque confilium neque opera chirurgiae principum BENEVOLII atque MANNONII. Sed crus altero longius plus pollice fuit, coxaque admodum gracilior, et attollendi femoris facultas ablata, cum convertendi fatis integra permaneret, totiusque corporis macies fenfim et febricula fupervenit, et exeunte martio fub trocahentere exteriori tumor latus paulum extans fine dolore et rubore deprehendi potuit, mollis in cute, materiamque intus mobilem tactu prodens. Quo lente maturefcente quamvis idonea medicamenta impofita fuerint, extremo aprili cutis ferro aperta puris aliquantum emifit, tenuis fublividi inodori. Linamentis iniectis, vel aridis, vel aqua cum melle madefactis, et calidae perfufione plaga diu nutrita fuit. Cumque ulcus nunc purgari nunc putrefcere, iterumque parum fieri ac fanari videretur, et movendi, ac levi quoque adiumento fuftollendi cruris facultas augeri, febris magna cum horrore et frigore acceffit, et in inguine totus locus intumuit, coxaque exterior, ulcerifque ima pars quae cava antea fuerat. Intumuit quoque pes, et crus omnino immobile, integro crure nonnihil brevius, cum antea longius et aliquando aequale fuiffet. A plaga puris copia manavit, unde tumor inguinis minuebatur, ibique corpus globofum durum non dolens tactu percipiebatur, quod caput femoris extra finum coxae promotum effe coniecimus. Cotidie tum fponte tum comprimendo multum puris albi craffique emiffum eft, quo denique imminuto ac tenuato, et ulcere albido atque arido, tabida macie homo confumptus, et poftremo brevi pulmonis inflammatione extinctus eft.

Diffectum cadaver magnam puris fubviridis copiam oftendit, mufculorum interftitia recti et vafti exterioris ufque ad genu opplentis, et in ipfum articulum femoris ac tibiae erofo alicubi ligamento derivati. Mufculi poftici gluteus magnus praefertim, parte qua femori accedit, gluteus medius, et minimus, et quidquid carnis eft a crifta ilii ad femur poft trochanterem, corrupta omnia in pus verfa fuerant, fibris aliquot fubnigris confufis tranfverfis remanentibus, reliquiis mufculorum pyriformis, geminorum, quadrati et obturatoris interioris, ita ut offis ilii fuperficies prorfus nuda, et alicubi erofa quoque fuerit, pus vero et per interftitia mufculorum defcenderat. Ipfum femoris caput extremis mufculorum pfoae et iliaci integris fed gracillimis appenfum, e fuo finu vel cotyla elapfum iacebat introrfum, paulo fupra eiufdem cotylae fupercilium. Vtrumque ligamentum capfulae ac teres abruptum et in pus diffolutum fuerat, cartilago tum capitis femoris tum cotylae exefa, et offea utraque fuperficies carie afpera erat. Ex quibus omnibus abunde patuit morbi principium ab ipfo coxae finu proximaque ei exteriori parte fuiffe, abfceffu ibi exorto, vel ab inflammatione ob naturalem illarum partium habitum, vel fortaffe ab iniuria extrinfecus illata, vafculis nempe collifis et ad inflammationem altius movendam, penitufque conditam fuppurationem faciendam comparatis. Patuit quoque femoris caput nonnifi difruptis ligamentis, mufculifque validis abfumptis e fuo finu excidere potuiffe.

Duos praeterea curationi noftrae traditos obfervavimus, quibus ab ifchiadico dolore totum crus fubito immobile, ac tumidum, et brevius utrumque factum fuit, aliaeque notae apparuere, quae femori promoto vulgo tribuuntur, qui cum diu quieti iacuiffent, nulla reftitutione tentata, moveri denique, claudo tamen aliquantulum pede potuerunt. His ego omnibus valde fufpicor femoris caput in cervice fractum in finu remanfiffe, reliquumque os initio divulfum ab eo et dehifcens fallacia figna dediffe, quafi totum os elapfum fuerit, idque poftea obducto callo eidem capiti, etfi minus concinne adglutinatum, corpus fuftinere ac ferre valuiffe.

Appofite de huiufmodi cafibus nonnulla animadvertit folertiffimus chirurgus Ioan. Lud. PETITVS libelli de morbis offium capite XI. extremo pag. 309. ed Parif. MDCCXLI, commodeque rem illuftrant, quae de ligamento acetabuli interiore caput femoris connectente optima prodidit SCHWENCKIVS addita Sanguinis hiftoriae impreffae Hagae MDCCXLIII pag. 210.

(s) De ARCHIGENE diximus nonnulla fuperius pag. 116.

Abſcindimus item quae naturalibus ligaminibus ſoluta ſunt, ubi initio medicamentis tolli nequeunt, ea quoque de cauſa, ne extrema nervorum contrahantur, alimento carentia, quod et his accidit qui manu tractantur. Quidam vero etiam hoc faciunt ideo ut poſt exſectam vittam, caro ab oſſibus ſuccreſcens pituitae curſum prohibeat, quae oculos infeſtat. Hae quidem cauſae ſunt ob quas ad aliquid praecidendum quis aggredi poſſit.

In primis autem aegri vires ſpectandae ſunt, an curationis propoſitum ſuſtinere valeant, praecidere enim atque urere operum ultima ſunt, tum ordine tum poteſtate. Ordine quidem magnis ſuccedunt, poteſtate vero cetera omnia maxime ſuperant. Recte ergo eius qui curari debet robur expetitur, et alia antequam membrum praecidatur, alia in ipſo opere, aliaque poſtea facienda ſunt.

Laqueo igitur conſtringenda, vel conſuenda vaſa ſunt, ad partem ſecandam ferentia, et in aliquibus totum membrum deligandum eſt, frigidaque aſpergendum, nonnullis et vena ſecanda eſt. Vbi plena fuerint, et ſubiiciendus arcus eſt, et ex ordine, celerius enim abſcinditur, exciſioneſque contra ipſum articulum declinandae ſunt.

Praeterea opus eſt cute ad ſuperiores partes retracta, qua ſana caro eſt, faſcia vel aliquo ſimili in ambitu adſtringendo vincire, iuxta quam vincturam circuitus inciſionis eſſe debet. Id ad multa utile, ſed tum membro praecidendo, tum praecidenti inſtrumento conveniens ſit. Membrum vero a quo praecidendi neceſſitas eſt, ita iaceat, ut inſtrumentum vel carnem circa os ſubſecans, vel praecidens, opus perficere ſine impedimento valeat.

Deinde ab inciſione nervos in circuitu reducere, et abraſis membranulis quae os cingunt, id ſerrula praecidere. Et ubi ſanguinis profluit plus quam par eſt, candentibus craſſiſque ferramentis adurere, duplici linteo iis applicato e quibus ſanguis emanat, cavendo ne nervi tangantur.

Poſtea ſolventes porrum tonſum cum ſale imponere, et loca ſtillantia reprimentibus medicamentis, tendines vero muſculoſque irino cerato, vel multo vetere oleo perungere. Tertio tum quoque die ſolventes ante deſcriptis medicamentis vulnus purgare, ceteraque et cuſtodia et curatione uti, ut MIHI dictum iam fuit.

XIV. XCI. HELIODORI DE EXTREMIS MEMBRIS ABSCINDENDIS.

ABSCINDITVR manus vel pes gangraena ſuborta, vel alia de cauſa extremo aliquo emortuo. Et inferiores quidem extremorum partes tutius praeciduntur, in iis vero quae ſuper cubitum vel genu ſunt id cum

pe-

(1) Videtur hic ARCHIGENES indicare, non tamen plane probans, curationem ex manu ad oculorum pituitam, quam CELSVS quoque memorat lib VII. cap. 7. pag 415, in Graecia a quibuſdam adhibitam, qui cutem capitis linea in ambitum tranſverſa, aliiſque recta incidebant, cuiuſmodi et illa ſecandae frontis ratio fuit, in modum vittae vel coronae LEONIDAE Alexandrini et aliorum, quam PAVLVS expoſuit libro VI cap. 7. περισκυθισμὸν vocans, et quae merito, utpote ſaeva ac ſupervacua, inter obſoletas capitis chirurgias ab Hieronymo FABRICIO recenſetur Operat. Chirurg. p. 14

(2) Sic totus hic locus ſcriptus eſt in codice, unde nonniſi obſcuram ſententiam elicere potuimus, legentes tamen ὑμενίων ὄντων Videant acutiores quo modo haec ſupplenda vel emendanda ſint.

(3) Vocabulum hoc apud HERACLAM occurrit in principio libelli de laqueis, cuius Latinam interpretationem

VI-

Ἀποκόπτομεν καὶ τὰ τῆς φυσικῆς θέσεως λυόμενα, ὅταν μὴ οἷατ' ᾖ ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ φαρμακείας ἀρθῆναι, καὶ τοῦ χάριν μὴ τὰ πέρατα τῶν τόνων ἀτροφοῦντα συνέλκεσθαι, ὁποῖον καὶ ἐπὶ τῶν χειριζομένων γίγνεται. Τινὲς δὲ καὶ τοῦ μετ' ἐκτομὴν ταινίας [1], τὴν ἀναβλαστάνουσαν ἐκ τῶν ὀστῶν σάρκα, κωλύειν τὸ ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς φερόμενον ῥεῦμα. Αὗται μὲν δὴ προφάσεις καθ' ὅσας ἄν τις ἐπὶ τὴν ἀποκοπὴν ἔλθοι.

Δεῖ δὲ πρὸ παντὸς τὴν δύναμιν ἐφορᾶν τοῦ κάμνοντος, εἰ οἵα τε ἐστὶν ὑπενεγκεῖν τὸν τῆς θεραπείας σκόπον, ἔσχατον γὰρ ἔργων ἀποκοπή τε καὶ καῦσις, τάξει τε καὶ δυνάμει. Τάξει μὲν ἐπὶ μεγάλα γίνεται, δυνάμει δὲ ἐπὶ πάντων μάλιστα. Εὐλόγως οὖν ἰσχύος τῆς τοῦ θεραπευομένου δεῖ, καὶ ἃ μὲν πρὸ τῆς ἀποκοπῆς, ἃ δὲ κατὰ τὴν ἀφαίρεσιν, ἃ δὲ μετὰ ταύτην ποιητέον.

Ἀποβροχιστέον οὖν ἢ διαῤῥαπτέον τὰ φέροντα τῶν ἀγγείων ἐπὶ τὴν τομὴν, καὶ διαδετέον ἐπί τινων τῶν μέρος, ψυχρῷ τε προσαιονητέον, ἐνίους δὲ καὶ φλεβοτομητέον. Ἐπὶ δὲ τῶν ἐμπλεόντων καὶ ὑποβλητέον τόξον, καὶ ἐπὶ τὴν τάξιν [2] τάχιον γὰρ ἀφαιρεῖται, περικλιτέον τε τὰς κατὰ ἄρθρον ἀποκοπάς.

Δεῖ δὲ ἐπὶ τούτων ἐπισπασάμενον εἰς τοὺς ἄνω τόπους τὸ δέρμα ἐπὶ τὸ ὑγιὲς, καιρίᾳ [3] ἤ τινι ἀναλόγῳ κυκλοτέρως ἀποδῆσαι πιέζοντα, παρ' ἣν ἀπόδεσιν καὶ ὁ περίδρομος τῆς τομῆς ἔσεσθαι μέλλει. Εἰς πολλὰ δὲ τοῦτο εὔχρηστον, ἀνάλογον δὲ πρὸς τὸ ἀφαιρεθησόμενον μέρος, καὶ τὸ ἀφαιροῦν ἄρμενον ἴσω· Κείσθω δὲ τὸ ἐξ οὗ ἡ ἀφαίρεσις ἐπείγει, ὡς τὸ περιχαράκτον, ἢ τὸ ἀποπρίον ἀνεμποδίστως ἀνύοι τὸ ἔργον.

Εἶτα ἀπὸ τῆς ἀποκοπῆς τὰ νεῦρα κύκλωθεν ἄγειν, ἀποξύσαντας δὲ τοὺς ἐπικειμένους ὑμένας πρίειν. Καὶ πλείονος μὲν φερομένου αἵματος, ἐπιφλέγειν διαφανέσιν καὶ πάχος ἔχουσιν καυτηρίοις, προϋποκειμένου ὀθονίου διπτύχου τοῖς ἐξ ὧν τὸ αἷμα φέρεται, φυλαττομένους τῶν νεύρων ψαύειν.

Εἶτα λύσαντας καταπλάττειν πράσῳ καρτῷ μεθ' ἁλὸς, τὰς δὲ περιῤῥοίας εὔφυσιν, τείνοντας δὲ καὶ μαστῆρας ἰρίνῃ κηρωτῇ συγχρίειν, ἢ πολλῷ ἐλαίῳ παλαιῷ. Διὰ τρίτης οὖν λύσαντας τοῖς ἤδη προγεγραμμένοις ἀνακαθαίρειν, τῇ δὲ ἄλλῃ προφυλακῇ τε καὶ θεραπείᾳ χρῆσθαι, ὡς ἤδη μοι εἴρηται.

ΙΔ. ϛα. ἩΛΙΟΔΩΡΟΥ [4] ΠΕΡῚ ἈΚΡΩΤΗΡΙΑΣΜΟΥ.

Ἀφαιρεῖται χεὶρ ἢ ποῦς γαγγραίνης γενομένης, ἢ ἐξ ἄλλης αἰτίας νεκρωθέντος ἄκρου τινός. Τὰ μὲν οὖν κάτω μέρη τῶν ἄκρων ἀκινδυνότερον ἀφαιρεῖται, τὰ δὲ ὑπεράνω ἀγκῶνος ἢ γόνατος μετὰ κινδύνου, διὰ

τὸν

VIDIUS edidit pag. 467. Chirurgiae e Graeco conversae, et cuius Graecum contextum exhibet noster hic codex cap. XCV. Κύκλῳ τῆς τοῦ ἱμαντοῦ βρόχου πλοκῆς ΚΑΙΡΙ'Α προσλαμβάνεται διπλῆ. *Ad nexum laqueum plicandum habena duplex adhibetur.* Vbi in margine haec vetus notatio adscripta est. ΚΑΙΡΙ'ΑΝ οἱ μὲν τὴν λεπτὴν φασκίαν ἔλεγον, παρὰ τὸ κείρεσθαι. Οἱ δὲ πᾶν ὁτιοῦν ὕφασμα κείραμα .... Καῖρον γὰρ τὸν μίτον ἔνιοί φασι, καιρώματα τὰ διαχωριστικὰ τῶν στημόνων πλέγματα, καὶ ἁπλῶς καιρώματα τὸ ὕφος ἔλεγον. Ἐντεῦθεν τὸ Καιροσίων ὁ Ποιητὴς τῶν ὑφασμάτων φησί. Καιροσέων δ' ὀθονέων ἀπολείβεται ὑγρὸν ἔλαιον. *Kairiam quidam tenuem fasciam a* κείρεσθαι *quod est tonderi. alii textum quodcumque tonsum dixere. Sunt enim qui* Καῖρον *filum vocent, et* καιρώματα *quae stamina dividunt licia, et universim* καιρώματα *texturam appellant. Unde Poeta* Καιροσίων *dixit textarum. A textis linteis splendebat humidum oleum.* HOMERI versus est Odyss. H 107. ubi in vulgatis legitur ἀπολείβεται. Vide et HESYCHIUM, καίρωσις.

(4) De HELIODORO diximus nonnulla superius pag. 86.

τὸν κατὰ τὸ πλεῖστον ἐν χερσὶν, καθ' αἱμοῤῥαγίαν γινόμενον κίνδυνον, μεγάλων ἀγγείων διακοπτομένων. Ἔνιοι μὲν οὖν κενόσπουδον τάχος ἐπιτηδεύοντες, κατὰ μίαν ἐπιβολὴν ὅλα τὰ σώματα ἐπιχαράσσουσιν, ἔπειτα ἐκπρίζουσιν τὰ ὀστᾶ. Οὐ γίνεται δὲ ἀκίνδυνος ἡ τοιαύτη ἀφαίρεσις, πολλῶν ἀγγείων κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν αἱμοῤῥαγούντων.

Διό μοι δοκεῖ τὰ ἀσαρκότερα μέρη τοῦ κώλου πρότερον διελεῖν, ὡς κατὰ τὸ ἀντικνήμιον, ἔπειτα πρίζειν. Καὶ κατὰ τὴν τῶν ὀστῶν πρίσιν, τὰ λοιπὰ σώματα διακόπτειν, πρὸς τὴν τοῦ μέρους ἀφαίρεσιν. Εἴωθα δὲ πρότερον ὑπεράνω τοῦ πριζομένου μέρους ἐπιδέσει χρώμενος, ἐφ' ὅσον ἐνδέχεται, εἰς συμπλήρωσιν ἄγειν τὰ ἀγγεῖα, καὶ τότε ἐνεργεῖν ὡς δεδήλωται. Ἐν δὲ τῷ πρίζειν κατ' ἴσον ἀγέσθω ἡ τοῦ πρίονος λεπὶς, ἵνα καὶ ἡ τῶν ὀστῶν πρίσις ἴση γένηται.

Πρισθέντων δὲ τῶν ὀστῶν, μετὰ ταῦτα σμιλίῳ ὡς ὅτι μάλιστα διακοπτέσθω τὰ καταλελειμμένα συνεχῆ σώματα, καὶ τότε ἅμα τῇ ἀφαιρέσει προστιθέσθωσαν μοτοὶ μεγάλοι, καὶ ἀντὶ τοῦ μοτοφύλακος παράλληλα πτύγματα. Ἔξωθεν δὲ σπογγοὶ καὶ ἐπίδεσις παραλαμβανέσθω κατὰ πόσον προσπεπιεσμένη. Ἀπὸ δὲ τῆς τρίτης ἢ τετάρτης ἡμέρας, τῆς αἱμοῤῥαγίας ἐπισχεθείσης, πυοποιὸς [1] ἐπιμέλεια παραλαμβανέσθω, τοῦ ἕλκους ἀεὶ διαμοτουμένου.

ΙΕ. ϛβ. ἘΚ ΤΩ͂Ν ἩΛΙΟΔΏΡΟΥ ΠΕΡῚ ΤΩ͂Ν ΚΑΤᾺ ΤΟῪΣ ΔΑΚΤΎΛΟΥΣ ΣΥΜΒΑΙΝΌΝΤΩΝ.

Ἑξαδάκτυλοι γείνονται, ἐκ φύσεως παραφυομένων τῶν περισσῶν δακτύλων, ἢ τῷ μεγάλῳ ἢ τῷ μικρῷ σπανίως, καὶ ἤτοι ἐκ σκυταλίδος ἡ ἔκφυσις γίνεται, ἢ ἀπὸ σαρκός. Ὅταν οὖν ἐκ σαρκὸς ἡ ἔκφυσις γένηται, εὐχερὴς ἡ ἀφαίρεσις γίνεται, δακτυλὶς γὰρ σμιλίῳ ἀποτείνεται καὶ ἐκτέμνεται; εἶθ' ἡ ἕλκωσις βραχεῖα οὖσα οὐλοῦται τάχιστα. Τῆς δὲ ἐκφύσεως ἐκ τῆς ὑποκειμένης σκυταλίδος οὔσης ἐκκοπῇ χρήσασθαι δεῖ, ὁ δὲ τῆς ἐνεργείας τρόπος ἐστὶν οὗτος.

Περιχαράσσεται κατὰ κύκλον ὁ παραπεφυκὼς δάκτυλος πλησίον τῆς βάσεως, ἀπὸ ταύτης τῆς κυκλοτεροῦς περιχαράξεως δύο διαιρήσεις δίδονται εὐθεῖαι μία καὶ μία, εἶτα ἀναστέλλεται δύο σώματα. Γυμνωθείσης δὲ τῆς ἐκβάσεως, ὅλος ὁ παραπεφυκὼς δάκτυλος τοῖς σμηλιωτοῖς ἐκκοπεῦσιν ἐκκοπτέσθω, καὶ τότε ἡ ὑποκειμένη σκυταλὶς ξυστῆρι λειοποιείσθω, καὶ τὰ ἀνεσταλμένα σώματα ἐπαγέσθω καὶ ῥαπτέσθω πρὸς κόλλησιν.

Γίνονται δὲ καὶ συμφυεῖς δάκτυλοι ἐκ φύσεως, καὶ χρὴ τὴν σύμφυσιν ἁπλοτομεῖν. Σαρκώδους δέ τινος σώματος μεσολοβημένου, τὸ περισσὸν τῆς φύσεως ἐκτεμνέσθω. Τούτου γενομένου καθ' ἰδίαν ἕκαστος δάκτυλος περιμοτωθεὶς, μοτοφύλακι σκεπέσθω, καὶ καθ' ἑαυτὸν ἐπιδέσθω, γινέσθω δὲ τὰ ἀκόλουθα πρὸς τὴν τῶν ἑλκῶν οὔλωσιν.

ΙϚ. ϛγ. ΠΕΡῚ ΤΗ͂Σ ΚΑΤᾺ ΤΟῪΣ ΔΑΚΤΎΛΟΥΣ ΓΑΓΓΡΑΊΝΗΣ ΚΑῚ ΣΗΠΕΔΌΝΟΣ.

Νεκροῦνται δάκτυλοι σηπεδονικῶς ἢ γαγγραινικῶς διατιθέμενοι. Ἡ μὲν οὖν σηπεδονικὴ φθορὰ, λευκαινομένων τῶν νεκρουμένων σωμάτων γίνεται, ἡ δὲ γαγ-

(1) CELSUS libro septimo extremo *Cetera postea sic facienda, ut in vulneribus, in quibus PUS MOVERI debet, praeceptum est*. Sic scriptum exhibet codex MEDICEUS ubi editiones LINDENIANAE habent *pus*

periculo summo fit, quod plerunque in ipso opere magnis vasis dissectis, sanguinis profusio superveniat. Quidam igitur inaniter sedulam celeritatem quaerentes, uno ictu totam carnem secant, deinde ossa serrula praecidunt. Sed hoc modo non sine periculo membrum adscinditur, multis vasis eo tempore sanguinem profundentibus.

Ideo videtur MIHI satius esse membri partes, quae carne minus abundant prius incidere, ut in priori parte cruris, dein serrula desecare, atque ubi ossa praecisa sunt, reliquas carnes excidere, ut membrum auferatur. Verum supra partem serra praecidendam vinciens quantum res fert, facere consuevi ut vasa repleantur, et tunc opus aggredi, ut propositum est. In desecando serrae lamina aequaliter agatur, ut ossium quoque desectio aequalis fiat.

Praecisis ossibus scalpello omnino excidantur, quae relictae fuerant continuae carnes, et dum eae auferuntur, linamenta magna imponantur, ac linteoli vice quod iis custodiendis adhiberi solet, panniculi complicati adversi inter se obiiciantur, et super spongiae deligentur, vincturaque adhibeatur aliquantulum adstricta. A tertio autem vel quarto die cum iam sanguinis profusio destitit, curatio adhibeatur puri movendo idonea, ulcere semper linamentis contecto.

XV. XCII. EX HELIODORI LIBRIS DE HIS QVAE DIGITIS ACCIDVNT.

SEDIGITI nascuntur, natura supervacuis digitis raro accrescentibus vel magno, vel parvo, et vel ab osse germinatio est, vel a carne. Vbi igitur enatum id a carne est, auferri facile potest, digitulus enim scalpello extenditur et excinditur, deinde cum vulnus modicum sit, cicatrix cito inducitur. Cum vero a subiecto osse exortus fuerit, praecidere oportet, idque hac ratione efficitur.

Inciditur in ambitu digitus adnatus prope basim, et ab ea incisione duabus locis caro hinc et inde recta subsecatur, tum ambae eius partes sustolluntur. Fundamento nudato totus adnatus digitus excisoriis scalpris excindatur, et tunc subiectum os radula levetur, ac sublatae carnis partes adducantur et consuantur, ut glutinatio fiat.

Digiti quoque natura cohaerescunt, quos opus est scalpello diducere. Quod si carnosum aliquod corpus in intercapedine accreverit, excindatur quicquid praeter naturam supervacaneum est. Vbi id factum est, uterque digitus separatim linamentis circundatus linteolo contegatur, ac seorsum deligetur, ceteraque postea facienda, quae cicatricem ulceribus inducere valent.

XVI. XCIII. DE DIGITORVM GANGRAENA ET PVTRI VLCERE.

EMORIVNTVR digiti vel putri ulcere vel gangraena affecti. Corruptio putris fit carne emortua albescente, gangraena vero ubi ni-

pus seu moveri p. 497. v. 18. Illam vera lectionem esse praeferendam locus hic HELIODORI admonet.

nigrities adeſt. Alia quidem in his praeſidia alibi praeſcripta ſunt, proprie vero digito emortuo unicum auxilium eſt eum abſcindere, corpus alienum a ſano auferendo. Vbi igitur et abſciſſione et uſtione uti decrevimus, ab articulo praecidere ſatius ducimus, ut oſſiculi frons aduratur, quae denſa cum ſit, carne obduci nequit, eique abſcedere opus eſt. Si ab ipſo loco ubi malum eſt aufero, ſatis habeo abſcindere, et os ſerrula praecido, ut facile carne ſubnaſcente cicatrix inducatur.

XVII. XCIV. DE OBSTRVCTIS ANVLIS.

STRINGIT aliquando anulum digitus, recteque habet ſine cunctatione illum convertere conari, manu ſimul aqua tepida perfuſa, digitoque peruncto. Vbi his non cedat, tum vinctura tentetur, lini craſſioris contorti caput alterum ſeta inſtruitur, ut ſutores facere ſolent, eaque anulus traiicitur, et reliquum filum promiſſum digito obvolvitur. His factis trahitur lini caput ſeta praeditum, ac dum linum revolvitur anulus procedit ut eximi queat.

Quod ſi neque ita cedat ad ſecandum circulum venire opus eſt, limantes lima gladio ſimili, vel exciſorio ſcalpro excindentes. In utraque operatione anuli circulo haſtula hami piſcatorii, vel ſpecillum averſum ſubiicitur. Circulo diſſecto fila vel funiculi anulo circumdantur, quibus circulus diſtractus expanditur, vel utrinque a pala diſcinditur, ut diviſus facillime auferatur.

FINIS
ORIBASII
LIBRI XLVII.
DE ARTICVLIS EXCIDENTIBVS.

QVONIAM multa ſunt in his chirurgicis quae illuſtrari concordibus ſententiis medicorum veterum poſſunt quorum e ſcriptis nunc deperditis fortunate ſuum CELSVS de medicina opus conflavit, libet hic corollarium addere varietates ſcripturae totius poſtremi eius libri, qui ad oſſa pertinet, e codice MEDICEO, quem ſuperius pag. 52. diſtincte indicavimus, collato cum impreſſis exemplaribus editionis LINDENII, vel ALMELOVEENII, praeſertim cum edito Patavii anno MDCCXXII. Atque ut melius de conſenſu in reliquis conſtaret, ipſa quoque menda repraeſentanda duximus, tum quod inde nonnunquam quae fuerit primi exemplaris ſcriptura conücere promtum eſt.

In impreſſis igitur pagina 498. v. 20. ille titulus LIBER OCTAVVS, in membranis eſt CELSI LIB. VII EXPLICIT INCIPIT LIBER VIII. Verſu 21. CAP I. *De poſitu et figura etc.* Omnia abſunt V. 32. *extrinſecus* : *et trinſecus* forte fuerat *et extrinſecus*. Ibi *laevis* : *levis*.

Pag. 499. v. 3. *eſt* : Antiqua codicis ſcriptura omiſſum, additum vero eſt recentiori, ab emendatore ſcilicet Ioanne Bapt. PALLAVICINIO epiſcopo Regienſi. Nos et antiquae ſcripturae et recentioris varietates diſtincte referemus, quas duo puncta praepoſita indicabunt. Vbi vero huiuſce diſtinctionis nulla mentio facta fuerit, antiqua ſempe ſcriptura intelligenda erit. Eadem pag. 499. *ab exterioribus dura* : *ab exterioribus partibus dura*. V. 6. *quas his* : *qua his*. Rec. *quas* V. 7. *Raro* : *rara*, R. *raro* V. 13. *nec locus quidem* ; *ne locus quidem* V. 14. *Super aures*. Sic quoque eſt in antiqua ſcriptura. Recenti *Superiores*. V 16. *latera* : *aures*. V. 17. *diducit* : *deducit*. V. 21 *finitur* : *finita*. R. *finitur*. V 22. *hae* : *ea* R. *eas*. V. 24. *extenuantur* ; *extenuatur*. Rec. ut in impreſſo V. 27 *ut veriſimile* : *uteriſimile* R. ut impr V 28. *Super hos quoque muſculo qui tempora contegunt* ; *Sub his quoque muſculis qui tempora connectunt*. V 31. *nareſque transverſa* : *nam quae tranſverſe*. R. ut impr.

Pag. 500 v. 1. *breves* : *breve*. V. 4. *naribus aut ſuperiorum dentium gingivis* : *naribus ſuperioribus dentium gingiva*.

R. ut

γαγγραινικῇ μελαινομένων. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα βοηθήματα περὶ τούτων ἐν ἄλλοις εἴρηται, ἰδίως δὲ δακτύλου νεκρωθέντος κατὰ τὸ τέλειον ἀκρωτηριασμὸς δοκιμάζεται, τοῦ ἀλλοτρίου σώματος ἀπὸ τοῦ ὑγιοῦς ἀφαιρουμένου. Ὅταν μὲν οὖν ἐγκρίνωμεν καὶ ἀφαίρεσιν καὶ καῦσιν παραλαβεῖν, ἀπὸ τοῦ ἄρθρου τὴν ἐκκοπὴν δοκιμάζομεν, ἵν' ἡ τῆς σκυταλίδος ἀρχὴ ἐπικαίηται πυκνὴ οὖσα, σαρκοῦσθαι μὴ δυναμένη, ἀποστάσεως δεομένη. Ἐὰν δὲ αὐτόθεν ἀφαιρῶ, ἀρκοῦμαι τῷ ἀκροτηριασμῷ, καὶ τὴν σκυταλίδα πρίζω πρὸς εὐχερῆ σάρκωσιν.

ΙΖ. ϛδ. ΠΕΡῚ ΤΩ͂Ν ἘΣΦΗΝΩΜΈΝΩΝ ΔΑΚΤΥΛΙΔΊΩΝ.

Σφίγγει ποτὲ δακτυλίδιον δάκτυλος, καλῶς δὲ ἔχει ἀνυπερθέτως αὐτὸ δοκιμάζεσθαι κατὰ περιστροφὴν, ἅμα τῆς χειρὸς καταντλουμένης χλιαρῷ ὕδατι, καὶ τοῦ δακτύλου λιπαινομένου. Ὅταν δὲ μὴ ὑπακούῃ, τότε δοκιμαζέσθω τὸ εἰρόμενον, λίνου παχυτάτου ἐστραμμένου μία ἀρχὴ τριχοῦται ὡς εἰώθασιν ποιεῖν οἱ σκυτοῤῥάφοι, καὶ διὰ τοῦ δακτυλιδίου εἴρεται, τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ λίνου χάλασμα περιειλεῖται τῷ δακτύλῳ. Τούτου γενομένου ἕλκεται ἡ τετριχωμένη τοῦ λίνου ἀρχὴ, καὶ τοῦ λίνου ἀνειλουμένου προβιβάζεται τὸ δακτυλίδιον πρὸς τὴν ἐξαίρεσιν. Ὅταν δὲ μηδ' οὕτως ὑπακούῃ, ἐπὶ τὴν τοῦ κρίκου διακοπὴν ἔρχεσθαι δεῖ, διαπρίσει χρωμένους, μαχαιροειδεῖ ῥίνῃ, ἢ ἐκκόπτειν σμιλιωτῷ ἐκκοπεῖ. Πρὸς δὲ ἑκατέραν ἐνέργειαν ὑποβάλλεται τῷ κρίκῳ τοῦ δακτυλιδίου δορύδιον τυφλαγκίστρου, ἢ πλάτη μήλης. Διακοπέντος τοῦ κρίκου, λίνα ἢ σπάρτια περιτίθεται τῷ δακτυλιδίῳ, δι' ὧν ἑλκόμενος ὁ κρίκος ἐξαπλοῦται, ἢ ἑκατέρωθεν τῆς σφενδόνης διακόπτεται, ἵνα μερισθὲν τὸ δακτυλίδιον εὐχερῶς κομισθῇ.

ΤΕΛΟΣ

ΟΡΙΒΑΣΙΟΥ

ΤΟΥ ΜΖ. ΛΟΓΟΥ

ΠΕΡΙ ΕΞΑΡΘΡΗΜΑΤΩΝ.

R. ut impr. V. 6. *aliaque : alia quae*. V. 8. *hae : haec*. R. ut imp. V. 10. *deinde narium, tum quae in auribus habemus. Ex his quae oculorum sunt.* Haec omnia absunt ab antiqua scriptura, sed recenti addita sunt. V. 22. *Simpliciaque : simplicia*. R. ut imp. V. 14. *haec primum a superciliis angulisque : hae primum ac supercilius aliguelisque*. R. *haec primum ac supercilium, angulisque* V. 17. *versa : verse*. R. ut imp. V. 20. *intimas : imas*. V. 21. *sursus : rursum*. V. 24 *tendunt : tendunt*. Ibi *In ultima : Ultima*. Item *tenuia : tenua*. R. ut imp. V. 26. *In aure* R. *Item in aure*. Antiqua ut impr. Ibi *primo : primum*. V. 28. *fit* abest ab antiqua scriptura, recenti additum est. Ibi *Quod iuxta : Iuxta*. R. *Quod ipsum iuxta*. V. 29 *diducitur : deducitur*. V. 29. *per* : abest, rec. addit. Ibi *quae : quaeque*. R. ut imp. V. 30. *Iuxta ea : Viaque ea*. R. ut impr.

Pag. 501. *ζυγῶδες* : CIZΥΓΩΔΕΣ. Sic mendose, unde liquet vetusti exemplaris, quod libri huius MEDICEI scriptor repraesentare voluit, literas fuisse antiquo more quadratas, quas nunc maiusculas vocant, ut fuerit ibi ΟΣΑΔΕΣΙ ΖΥΓΩΔΕΣ, prima enim nostri syllaba repetita est a praecedentis vocabuli postrema, et aliqua literarum similitudo cum Latinis mendi caussa fuit homini barbaro, ea quae scriberet nequaquam intelligenti, quod pluribus locis manifestissime patet. V. 3. *media et etiam ima pars : media pars*. R. ut imp. V. 5. *malae : mala*. R. u. i. V. 6. *excipit : exigit*. V. 11. *et super id : et id*. R. u. i. *illigatur : inligatur*. V. 12. *rotundior : rutundior*. V. 13. *cardinis modo fit : carnibus modo fit*. Rec. *carnibus modicis fit*. V. 16. *osse : ossei*. R. u. i. V. 17. *superiori : superi*. R. u. i. V. 19. *τομεῖ* : COMIS. Hinc patet fuisse in vetusto exemplari ΤΟΜΕΙΣ, quod rectum est. Rec. *tomici*, unde *temnici* primae editionis aliarumque. V. 22. *quini : quaterni*. V. 23. *iis in quibus genuini : his sunt quibus in ultimi*. Rec. *his quibus tres ultimi*. V. 24. *primores : priores*. V. 29 *Ex ea : Exque eadem*. V. 31. *expellit : expelli*. V. 33. *Spina : Spinae*. R. u. i. V. 34. *vertebris : vertebri*.

Pagina 502. v. 1. *reliquae: relinquae.*
V. 2. *Hae: eae*
V 4. *mediae perforatae*. R. *media perforata*. Antiqua scriptura ut in impresso.
V. 6 *latere quoque inter duos processus: circa quaeque per duos procesiis*. R *circa quoque per duos processus.*
V. 7. *pervia: perviae*. Ibi *quae a membrana: quae membrana*. R. ut impr.
V. 10 *parum: paulum.*
V. 11. *desidentes: desinentis*. R. *desinentes.*
V. 15 *caput deorsum parvis tuberibus: sursum deorsum versum tuberibus.*
V. 16 *superioris parti inferiori inseritur. Quod: superior parte inferiore quod*. R. *superiori parte inferiori. quod.*
V 19 *itaque superior secundae: ita superior ei summae.*
V 20 *tertia: tertiam*. R. ut impr.
V. 23. *ne sustinere quidem caput posset, nisi utrinque recti valentesque nervi: ne sustineri quidem caput posset ne utrinque recte valentes nervi*. R. ut impr.
V. 25. κηρώτας: CEROTAS. Fortasse fuerat in exemplari ΚΕΡΟΥΤΙΑΣ, vide HESYCHIUM et veterem ARISTOPHANIS interpretem Ἱπ. v. 1341. qui κηρουτιᾷν explicat [illegible], neque enim satisfaciunt, quae CAELIUS Antiquar. lect. II. 43. p. 91. ed. 1516. affert, cum *pro Cerotis publico bonarum literarum emolumento Cerotas aut Ceroticos sufficiendum* putat. Quam lectionem CAESARIUS primus ni fallor admisit.
V. 26 *alter: ante*. R. ut imp.
V 29 *excipit: exigit.*
V. 30 *processibus: processus*. R. ut impr. Ibi *inferiores insinuantur: inferiore sinuantur.*
V. 34. *pronum: promptum.*
Pag 503. v 1. *ceteris negociis: ceteris negatis*, optimo sensu, sed PALAVICINIUS mutavit *negotiis*, quod habent et reliqui codices. Similis concordia in plerisque observari potest, ut suspicari liceat alios omnes praeter hunc ab uno eodemque vetusto exemplari derivatos fuisse, huiusque exemplar primum vetustius fuisse quam aliorum, quod et aliis argumentis evincitur. Ibi *et rectus: erectus.*
V. 2. *alioqui: aliquid.*
V. 4. *humeros: humerum*. Ibi *septem: undecim.*
V. 5. *haeque: eaque*. Rec. *easque.*
V. 7. *transversis: transversalis*. R u. i.
V. 8. *ibi: et ibi*. Eodem versu *paululum: paulum*. Item *sinuatis*. Rec. *insinuatis*. A. ut impr.
V. 9 *latescunt: patescunt.*
V. 10. *recurvatae: recurvati*. R. u. i.
V. 11. *rursus in interiora: rursus interiora*. R. u. i.
V. 12. *flexae: flexa*. R u. i.
V. 13. *ac: et*.
V. 15. *ipsum quoque cartilagine mollitum terminatur*. Sic habet antiqua scriptura, recens vero: *ipsam quoque cartilaginem emollit et terminat.*
V. 16. *superioribus: prioribus.*
V. 17. νόθας: NOAS. Fuerat ΝΟΘΑΣ, scriptor vero similitudine literarum O et Θ deceptus alteram omisit.
V. 20. *imaque* sic est in A. in R. vero: *unaque.*
V. 24. *scutula operta: sc . . . .* sic habet Antiqua scriptura cum vacuo spatio quinque aut sex literarum. Recens: *scoptula opertu.*
V. 25. ὠμοπλάτας: *homoplatas*. Ibi *Ea in summis: ea summis*. R. ut impr.
V. 26. *triangula: tria angula*. R. u. i.
V. 28. *quaque: quoque.*
V. 30. *parte*. Sic scriptum olim fuerat, deinde mutatum antiqua manu *parti*, recenti vero restitutum est *parte.*
V. 31. *nisi in: nisi vel in*. Ibi *ossi: usui*. R. u. i.
Pag. 504. versu 4. *paululum: paulum*. R. *paulatim*. Ibi *interiora: exteriora.*
V. 5. *protinus:* abest ab A. in R. *propius.*
V. 6. *sustinet: sustinens*. Ibi *id: id autem.*
V. 7. *ac inter: ac neque inter.*
V. 10 *paululumque: paulumque.*
V. 12. *cartilagine: cartilagini*. Ibi *connectitur: conectitur.*
V. 16. *cavus in priorem et interiorem, gibbus in posteriorem et exteriorem partem: gibbus et in priorem et in exteriorem partem* cetera absunt.
V. 18. *est: et*. R. u. i.
V. 19. *ab scapulis: a scapulis*. Ibi *interior qua ad latus:* A. absunt. R. addita.
V. 23. *rotundius: rutundius.*
V. 24. *dixi, verticillati: dixi parvo excessu verticilliati*. R. distinctum, et expuncto i emendatum factumque: *dixi, parvo excessu vertici lati*. Ibi *ossi: ossis.*
V. 25. *extra id situm: extra situm.*
V. 26. *deligatur: delingatur*. R. u. i.
V. 30. *Radius quem κερκίδα: radius quam* CERCIDA.
V. 32. *rotundo: rutundo.*
V. 34. *quod ibi: atque ibi.*
Pag. 505. v. 3. *sinum*. R. *sinu*. Ant. ut impr.
V. 5. *duo radii et brachii ossa iuncta paulatim: duobus rudiis adiuncta paulatim*. R. *duobus radiis brachii ossa iuncta paulatim.*
V. 8. *crassitudinis: crussitudinum*. R. u. i.
V. 11. *cervicem: verticem*. R. *vertice*. Ibi *insinuatur: sinuatur*. Ibi *rotundus: rutundus.*
V. 12. *paululum: paulum.*
V 17. *laevi: levi.*
V. 18. *quaedam:* A. abest. R. additum.
V. 23. *connectuntur: conectuntur.*
V. 24. *superior alterius planities fit: superior alterius angulus alterius planities fit.*
V. 26. *paululum: paulum.*
V. 27. *sinum: sinus.*
V. 28. *radii: radi*. R. u. i.
V. 29. *quinque ossa recta: recta quinque ossa.*
V. 32 *os:* abest. R. additum.
Pag. 506. v. 3 *At: ac.*
V. 5. *Ima vero: iam vero*. R. ut impr. Ibi *desinit: desedit*. R. *desidit.*
V. 9. *idest in ipsis coxis: id est ipsis coxis.*
V. 10 *rotundos: rutundus*. R. u. i.
V. 11. *os: as*. R. *os.*
V. 13. *viris: viribus.*
V. 14. *foeminis: feminis*. Ibi post *prohibeat* spatium vacuum est fere dimidii versus.
V. 15. *femina*. R. *faemina*. A. ut impr. Ibi *oriuntur: ordiuntur.*
V. 19. *medullosa: medullossa*. R. ut impr.
V. 20. *parte gibba, rursus ab inferioribus. parte habent rursus inferioribus*. R. *parte gibba habent rursus ab inferioribus.*
V. 22. *sicut:* R. *sic ut*. *separatim*. A. ut impr.
V. 22 *in ea ossa: in ea coxa ossaque*. R. ut impr.
V. 23. *coniiciuntur*. R. *coniiciantur*. A. u. i.
V. 24. *tum: cum*. Ibi *introrsus leviter tendunt: introrsum leniter intendunt.*
V. 25. *Atque: at*. R. u. i.
V. 26 *inferiora:* abest.
V. 29. *cartilaginoso: cartilaginor*. R. u. i.
V. 30. *nec: neque.*
V 32. *omnes: omnium et*. R. u. i.
V. 34 *crus: quis*. R. u. i.
Pag. 507. v. 1. *femur humero: femorum humero*. R. ut impr. Ibi *crus vero brachio: crus brachio.*
V. 6. *parte surae positum est, quod: parte idest supra positum quod*
V. 7. *sura recte nominatur: supra nominatur*. R. *supra recte nominatur.*
V. 12. *cum humero cubitus, atque ea quoque*. Absunt ab antiqua scriptura. R. *in humero cubitus* et cetera ut in impresso.
V. 15. *osse ex transverso: osse transverso*. R. *ossa ex transverso.*
V. 17. *situm: iunctum.*
V. 19. *ut: et.*

V. 22.

V. 22. *repraesentas* : *repraesentant*. R. u. i. Ibi *ossa pedis* : *pedis ossa*.
V. 23. *instructa* : *structa*. R. u. i.
V. 24. *plantae palmis* : *plantae palmae*, forte fuerat *planta palmae*.
V. 26. *CAP. II.* et reliqua tituli illius omissa sunt, imo et sequens contextus in eodem versu continuatur, marginique duntaxat adscriptum est *ossa*, quasi novi capitis indicium. Sed et omnes interpunctiones verborum, et distinctionum notae omnino absunt ab huius codicis antiqua scriptura, adeo ut quae nunc in impressis obtinent, sola recentiorum editorum auctoritate niti credibile sit, vetustissima enim exemplaria quorumcunque scriptorum iis carere plerunque videmus. Hinc et ea coniectura firmatur quam antea proposuimus MEDICEVM hunc CELSI codicem ad antiquum aliquod maiorum literarum exemplar descriptum fuisse a librario indocto extra Italiam saeculo inerudito. Quo factum est ut mendis plurimis scateat, sed quae saepe probae scripturae vestigia criticis indagatoribus ostendant.
V. 32. *colliditur* : *conliditur*.
V. 33. *aut de loco movetur* : *aut loco movetur*.
Pag. 508. v. 8. *patefiat* : *pateat*.
V. 10. *squama secedat* : *flatus secedatl*.
V. 11. *cruoris* : *prioris*. R. u. i.
V. 13. *necesse* : *necessum*.
V. 16. *relinquitur* : *relinquatur*.
V. 17. *sive os sive* : absunt. R. u. i.
V. 18. *respergendum* : Antiqua ut impr. R. *respergenda*.
V. 19 *ubi* : *ibi*.
V. 25. *cum vel ad album os* : *cum ad illum os*. R. *cum ad altum os*.
V. 26. *vitium* : abest. R. additum.
V. 29 *dictum* : *adictum*. Ibi *autem altius* : *autem an. altius*. Ibi *descenderit* : *descenderet*. R. u. i.
V. 32. *si* abest. R. add. Ibi *demittitur* : *dimittitur*.
V. ult. *cariem* : *carium*. R. u. i.
Pag. 509. v. 1. *Colligi idem* : *nigrites colligi quidem*. R. *nigrities c. q.*
V. 5. *desiit* : *desit*.
V. 6 *urgenda* : *unguenda* : fortasse fuerat *urguenda*. Ibi *crebris* : *cervis*. R. u. i.
V. 8. *demittenda* : *dimittenda*.
V. 9. *siccum* : R. *in - siccum* : forte *inde siccum*.
V. 10. *et* : abest. Ibi. *Solvetur*. A. ut impr. R. *et resolvetur*.
V. 15. *caries* : *cariest*. A. u. i.
V. 17. *Idem quoque in carie* : *atque idem in carie quoque*.
V. 19. *vitiatum totum* : absunt. R. *vitiatum est totum*.
V. 22. *sive pectoris os* : absunt. R. add.
V. 23. *est* : *et*. R. u. i. Ibi *ustio* : *vitio*. Ibi *sed* : *et*.
V. 25. *tunc* : *tum*.
V. 27. *omnia* : abest. R. add.
V. 30. *perniciosissimum*. *perniciissimum*. R. u. i.
Pag. 510. *CAP. III. Quomodo os excidatur* etc. tituli omnia absunt, imo et contextus continuus est in eodem versu cum superioribus.
V. 7. *quem* : *quam*. R *quae*. Ibi χοινίκιον : ΧΟΙΝΕΙΚΙΑ fortasse fuit in primo exemplari ΧΟΙΝΙΚΙΔΑ.
V. 8. *spatiosius* : *spatiosus*. R. ut impr. Ibi *utrinsque* : *utrins*. R. u. i.
V. 10. *ferratum* : *ferratim* : R. u. i.
V. 12. *demittitur* : *dimittitur*. Ibi *Terebrarum* scribitur continuo contextu, sed in margine idem vocabulum additum fuit eadem manu, quasi nota novi capitis.
V. 14. *longioris quod ab* : A. absunt. R. addita.
V. 17. *sursum* : *rursum*.
V. 20. *at* : *et*.
V. 21. *demittitur* : *dimittitur*.
V. 22 *sit* : *sit*.
V. 24 *delabi* : *dedelabi*. R. u. i. Ibi *deinde* : *dein*. R. u. i.
V. 26 *feratur et circumagatur* : *feratur vagatur*. R. u. i.
V. 28. *movetur* : *movet*. R. u. i.
V. 29. *paululum* : *paulum*
V. 31. *copiosius* : *optusius*. R. *obtusius*.
V. 32. *At* : abest. R. addit. Ibi *impressum* : *pressum*.
Pag. 511. v. 4. *At* : *et*.
V. 8. *tactus is* : *totus bis*. R. *totus is*.
V. 9. *cinctus sit atque* : *cinctum atque*. R. u. i.
V. 10. *scobis* : *filips*.
V. 11. *excisorius* : *excussorius*. R. u. i.
V. 13. *medium est* : *medium is*. R. u. i.
V. 14. *Ac si* : *ae sic*.
V. 15. *angustiorem orbem* : *angustiore orbe*. R. u. i. Ibi *modiolo* : *modio*. R. u. i.
V. 16 *utro modo* : *utrum modo*. R. *Vtrum*. Ibi *circumductum* : *circoducilum*. R. u. i. Ibi *est* : A. u. i. R. *sit*. Ibi *idem* : *id est*. R. *idest au*.
V. 17. *excisorius* : *excisorius*. R. u. i. Ibi *et* : omissum.
V. 18. *planus* : *plani*. R. u. i. Ibi *summam* : *sumam*. Ibi *laevet* : *laesit*.
V. 22. *vitii* : *signis*.
V. 23. *quod depressum* : *qui depressus*. Ibi *foramen* : *ferrumen*, scriptura atramento recentiori renovata, ut quae antiquitus fuerit non plane dignosci queat.
V. 24. *infra* : A. u. i. R. *intra*.
V. 25. *renitens* : *ob id retinens*.
V. 28 *siccum* : *siccus*.
V. 32. *sive caries* : *si vero caries*. R. u. i.
Pag. 512. v. 1. *tam* : *iam*.
V. 2 *nimis* : *minis*. R. u. i.
V. 4. *demittenda* : *dimittenda*.
V. 7. *sanguis* : *sanguinis*.
V. 8. *habena* : *habenda*. R. u. i.
V. 9. *suspendendaque magis sinistra manus* : *suspendaque manus sinistra*. R. *suspendendaque magis manus sinistra*.
V. 11. *quandocunque os perrumpitur* : *quandoque qui perrumpatur*. R. u. i.
V. 16. *factis foraminibus* : *facti foraminis*.
V. 17. *septa* : abest. R. *saepe*.
V. 20. *immittatur* : *inmittatur*. Ibi μηνιγγοφύλακα : *meninfylacra*. R. *meningofylagas*.
V. 21. *lamina autem aenea est firma paululum resima, ab exteriore parte laevis* : *lamina aerea est phyrma palum resina ab interiore parte levis* : R. *lamina aenea est phyrma paulum resima ab interiore parte levis*.
V. 23. *demissa. Sic, ut* : *dimissa sic ut*. R. *Sic demissa est ut*.
V. 24. *eius*. abest. R. add. Ibi *ei* : *et*. R. u. i.
V. 28. *subinde medicus* : *medicus subinde*.
V. 29. *excisum undique* : *undique excisum*.
V. 30. *posse* : *potest*.
V. 32. *laevandaeque* : *levandaeque*. Ibi *sunt orae* : *orae sunt*. Ibi *scobis* : *cobis* : R. u. i.
V. ult. *inferior relicta* : *relicta inferior*.
Pag. 513. v. 1 *orae* : R. *ora*. A. u. i. Ibi *laevandum* : *levandum*.
V. 3. *esse innascens* : *esse nascens*.
V. 5. *Patefacto* : Continuo contextu sed cum nota margini addita. *Cerebro patefacto quid faciendum sit*.
V. 6. *pervenero* : *venero*.
V. 10. *succida* : *sucida*.
V. 11. *esse* : *ore*.
V. 13. *si* : *id*. Ibi *os* : abest. R. add.
V. 14. *subitque* : *subique*. R. u. i.
V. 15. *emortuam* : *mortuam* : R. u. i. Ibi *quae*. R. *quoque* : A. u. i.
V. 16. *expellas*. R. *expellis*. A. u. i. Ibi *quia* : *quita*. R. u. i.
V. 17. λεπὶς *idest squama* : *squama id est lepis*. R. *squama est idem lepis*, et in margine alia manu λόπις scriptum est, fortasse pro λεπίς.
V. 21. *tantum* : *tamen*. Ibi *collidatur* : *conlidatur*.
V. 22 *radi* : *radix*. Ibi *laevari* : *levari*.
V. 23. *maxime* : *maximae*.
V. 25. *fit* : *sic*. R. u. i.
V. 26. *At* : *atque*. Ibi *cum ea* : absunt. R. add.
V. 27. *collisa* : R. *collisaque*. A. u. i.
V. 28. *quasdam* : *quas*. R. u. i.

Pag. 514. *CAP. IV.* Ceteraque tituli absunt, et contextus in eodem versu continuatur, in margine tamen haec notatio est ab antiqua manu *Fractis ossis et cerebri meninga*.
V. 4. *calvaria percussa* : *ea percussa*. R. *ea pertusa est*.
V. 5. *is homo* : *homo is*.
V. 17. *et iam potest* : *potest etiam*.
V. 20. *laevi* : *levi*.
V. 22. *fuit* : *fit*. R. u. i.
V. 25. *demitti* : *dimitti*.
V. 28. *fracti ossis* : *rationis*. R. *rationis fracti ossis*.
V. 29. *parvulae rimulae* : *parvolae rimae*. R. ut imp.
V. 30 *laeve* : *leve*.
V. 31. *id*. R. abest. A. u. i Ibi *potest si quid* : *potest nihil si quid*.
Pag. 515. v. 1. *se deceptum* : *sedexceptum* mendum a pronunciatione provinciali.
V. 2. *tradidit* : *prodidit*.
V. 3. *fiduciam magnarum rerum* : *fiducia magnas res* : R. ut impr.
V. 11. *alioquin* : *aliequi*.
V. 12. *uti* : *ut*.
V. 14. *quia* : *quae*.
V. 16. *eo nomine* : *nomine*. R. u. i.
V. 18. *sedes* : *sedest*.
V. 20. *iuxtave* : *instave*. R. u. i.
V 21. *fisinm* ; *os feum* literis paulum confusis R. u. i. Ibi *aliquando* : *aliquid*.
V. 22. *fuit* : R *fuerit*. A. u. i.
V. 24. *At* : *ac*.
V. ult. *discissa* : *discussa*.
Pag. 516. v. 1. *quis* : *qui*. R. u. i.
V. 3. *reperietur* : *repperietur*.
V. 4 *negocio* : *negotio*. Ibi *etiam si frustra fecta est*. Sic totidem literis legitur in hoc aliisque nostris omnibus codicibus, plano bonoque sensu, ut mirum fit SCALIGERO visum fuisse scribi oportere *etiamsi in frusta defecta est*.
V. 5 *nisi* : *nisi si*. R. u. i.
V. 6. *afficit* : *adficit*. R. u. i.
V. 12. *concretus* : *concretum*. R. u. i. Ibi *dolores moveat et oculos quibusdam obcaecet* : *dolores moveat oculos quibus obcaecet*
V. 13. *contra id dolor est* : sic A, sed R. *contrahi dolorem*.
V 15 *reperitur* : *repperitur*.
V. 16. *curatio* : *ratio*.
V. 22. *haec* : *ea*.
V. 23. *vehementes febres cum inflammationibus* ; *vehementer febres cum inflammationes*. R. *vehementer febres cum inflammatione*.
V. 29 *ut deinde a singulis procedentibus angulis cutis subsecetur* : *tum deinde a singulis procedentibus lingulis cutis subsecatur*.
Pag. 517. v. 2 *occupandusque* : *occupandusque est*.
V. 3. *ullum* : abest ab antiqua, additum recenti scriptura.
V. 4. *nisi* : abest. R. add.
V 6. Ad marginem nota est *fracto osse*.
V. 10 *aliquod* ; *alia quidem*. R. *aliquid*.
V. 14. *fucridam* ; *fucidam*.
V. 15. *tunc* ; *tum*.
V. 16. *quotidie* : *cotidie*. Ibi *curare usque* : absunt a veteri scriptura, sed recenti addita sunt.
V. 17. *A sexto die* : *Aut sexto die*. R. *At sexta die*.
V. 18. *vapore* : *vaporem*. R. u. i.
V. 19. *caeteraque* : *cetera ex*.
V. 21. *fuerit aut levior* ; *erit aut brevior*. R. *erit aut levior*.
V. 22. *somni* : *omnia*. R. u. i. Ibi *accedat* : *accedet*. R. *accedit*.
V 24. *emolliendum* ; *emoendum*. R. u. i. Ibi *emplastrum* : *empiastro*. R u. i.
V. 25. *que* ; *qua*. R. u. i.
V. 28. *estque* : *ex qua*. R. *ex qua*.
V. 29 *fracta* : *facta*. R. u. i.
V. 30. *cohaerebunt* : *cohaerebant*.
V. ult. *iidem* ; *idem*.
Pag. 518. v. 7. *findatur* ; *findat*. R. u. i.
V. 8 *orae* ; *forae*. R. u i.
V. 10. *rursus se* : *si rursus*.
V. 14. *sic* : *si*. R. u. i. Ibi *irritet* : *inritet*.
V. 15. *At* : *Ad*. R. expunctum. Ibi *os* : abest. Ibi *desedit* : *desidet*.
V. 16. *membranam urget* : *membranam os urget*.
V. 17. *pungentibus* : *pinguentibus*. R. *punguentibus*.
V. 20 *ora* : *oram*. R u. i Ibi *insedit satis est id quod eminet* : *in sed-* cetera omissa, sed recenti scriptura suppleta.
V. 21. *excidere* ; *exciderem*. R. u. i.
V. 22. *Si* : abest. R. *iam*. Ibi *aliquantum* : *quantum*.
V. 23 *At si orae* ; *actiorem*. R. u. i.
V. 26. *duabus lineis* ; *dumabusonebis*. R. u. i.
V. 27. *ad similitudinem literae A* : *ad similitudinem C literae*. Ibi *sic ut vertex* : *sic ut vitex*. Ibi *eius* : abest R. add.
V. 28. *ad rimam fit* : *a rima*. R. *ad rimas it*.
V. 31 *latere sub eo osse confractum potest* ; *late sine osse cavum est*. R. *latens in eo esse concavum est*. Fortasse erat in primo exemplari *latens in eo osse cavum est*.
V. 33. *os desedit* : *osse sedit*. R. u i.
V. ult *est* ; *sic*. R. *sit*.
Pag. 519. v. 6. *facienda* : *addenda*. Ibi *angusto* : *angusta*.
V. 7. *patet* : *patens*. R. u. i.
V. 9. *sic* : *sit*. R. u. i.
V. 10. *imaque* ; *iamque*. R. u. i.
V. 11. *Deinde* : *dein*.
V. 12. *et* : abest. R. add.
V. 13. *forcipe ad id facto* ; *forfice ad id facta*.
V. 14. *ea quae acuta membranam infestant* : *acu quae acutam membranam infestent*. R. *ea quae acutam membranam infestant*.
V. 17. *et super eam quicquid* : *ut super quicquid*. R. u. i.
V. 18. *eminet* ; *eminet et*
V. 19. *excidendum est* : *excidatur*.
V. 20 *insedit attollendum* ; *insidit adtollendum*.
V. 21. *tamen*. R. *tantum* A. u. i.
V. 24. *medicamentis* : *medicamento*. R. *medicamenti*. Ibi *spaciumque* : *spatiumque*.
V. 25. *illis* : *illam*. R. *illi*.
Pag. 520. v. 2. *illitum* ; *inlitum*.
V. 3. *sucridam* : *sucidam*.
V. 4. *loco intepido* : Sic recte habet antiqua scriptura, nam vi Latinae compositionis intelligendus est locus aliquantum tepidus, ut frustra manu recenti in hoc ipso codice mutatum fuerit : *in loco tepido*. Ibi *et* : abest. R add. Item *quotidie* ; *cotidie*.
V. 11. *anserino* : *anserina*. Ibi *cervixque* : *cervique*. R. *cervix*.
V. 14. *emplastri et mellis* ; *emplastro et melli*. R. u. i.
V. 17. *iniiciendum* : *iniciendum*. Ibi *et* ; *ut*. R. u. i.
V. 18. *illitum* : *inlitum*.
V. 19. *contegendum* : *continendum*. Ibi *satis pura*. A. omissa. R. *plus plana*. Cod. NICOLII *plus pura*.
V. 26. *afficitur* ; *adficitur* :
V. 27. *ali cibis quoque oportebit* ; *ali aliis quoque apparebunt*. R. *ali aliis q. a*
V. 29. *mandenda* ; *medenda*. R. u. i.
V. 30. *sternutamentum* ; *sternumentum*.
V. ult. *immobilis* : *inmobilis*.
Pag. 521. v. 2. *acris* : *acres* Ibi *resolutio* : *solutio*. R. u. i.
V. 4. *caetera* : *cetera*. R. *ceteraque*.
V. 5. *puris colorem* : *puri colorem*, ac deinde factum *coloris*. R u i.
V. 10 *increscere id quod* : *increscere atque*. R. *increscere eaque id quod*
V. 12. *incidit* : *incidet*.
V. 14. *et cohibeat* : *cohibeatque*. Ibi *eaque* ; *ea*. Item *superdanda* ; R. *superdando*. A. u. i.
V. 17. *paululum* : *paulum*. Ibi *est* : omiss. R. add.
V 18. *vix* ; *vi*
V. 21. *erit* : *fit*.

V. 31.

V. 23. cicatrix erit, vitentur sol, ventus, frequens balneum: cicatrix solvendus vitentur frequens balineum. R. cicatrix erit solvenda vitentur frequens balineum.
V. 25. CAP. V ceteraque tituli absunt et contextus est in eodem versu continuus, cui ad marginem nota accedit in naribus.
V. 29. et: omissum. R. additum.
V. 30. adversa fracta: adversa modo fracta. R. u. i.
V. 31. nares: nare. R. u. i.
V. 33. cavus est; talis. R. u. i.
Pag. 522. v. 1. e cartilagine concidit excitandum: in cartilaginem incidit excisando ea. R. in cartilagine incidit excitandum.
V. 2 specillo: speculo. R. u. i.
V. 3. compressis: couprehensis.
V. 4. linamenta: lanamenta. R. u. i.
V. 6. iniicienda; adigenda.
V. 8. gummi; cummi. Ibi glutine illita: glutinae inlita.
V. 10. finunt; finat.
V. 11. utraque: tritaque.
V. 12. id quod inferitur; absunt.
V. 14. tenuius: tenus in quod inferitur. R. tenuius id quod inferitur.
V. 15. habena: habenda R. u. i.
V. 16 medio illita: media inlita. Ibi simila: similia.
V. 18. agglutinanda: adglutinanda.
V. 22. ubi interior cartilago. Hic margini adscripta nota est cartilago nares.
V. 23. exercitatae: excitatae.
V. 25. quatuordecim: quattuordecim.
V. 26. eaque tamen: ea quae tum is.
V. 27 quotidie fovendus est: cotidie movendus. R. cotidie movendus est.
V. 28. sin os: Omissum. Ibi fractum: infractum. R. u. i. Ibi quoque: quo.
V. 31. est; Omissum. R. add.
V. 33. deligandum, deligatum. R u. i.
Pag. 523. v. 1. a tertio die: in tertio die.
V. 3 sanitati: sanitate. R. u. i.
V. 5. interinsecus: extrinsecus.
V. 6. imp.: inp.
V. 10. At si quod: Quod.
V. 11. intelligetur: intellegetur.
V. 12. multus: multum. R u. i.
V. 13. vulsella: visella. R. u. i.
V. 15. iis: his.
V. 16. aut ossi: auctessi. R. u. i.
V. 17 cartilagini: cartilagine. R. u. i. Ibi cutis quoque vulnus accessit; cutis quoque vulnus quoque accessit. R. u. i.
V. 21. aliquod: aliquando. R. u i.
V. 23. deligandum: ligandum.
V. 24. CAP. VI. et cetera tituli absunt, contextu continuo ac margini adscripta nota In aure rumpitur cartilago.
V. 31. et: omissum. R. additum.
V. 32. oportet non quidem: oportet quidem. R. u. i.
V. 33. cartilaginem: carthilaginem.
Pag. 524. v. 7. sanguinem: abest,
V. 9. tum: dum. R. u. i.
V. 10. emplastro: imolastro R. u. i.
V. 11. vitetur: utitur. R u. i.
V. 12. subiic.: subic.
V. 13. leniter ea: ea leniter.
V. 14 deliganda: deligenda R. u. i.
V. 15. ut in naribus: margini adscripta nota in naribus. Vnde liquet huiusmodi notationes non semper nova capita in hoc codice indicare.
V 16. primis temporibus: primi temporis.
V. 19. CAP VII. totusque titulus abest, contextu continuo, margini tantummodo adscriptum est Maxillam.
V. 27. lignum: linum. R. u. i. Ibi longitudinem: longitudine.
V. 29. reliquum: relicum.
V. 32. retuso: rettuso.
V. 33 quoque nervum: nervum quoque.
Pag. 525 v 4. vexata: vesata. R. u. i.
V. 7. a mento: ab cute.
V. 9. Si omitis. R. add. Ibi maxilla transversa: transversa maxilla. Item sub quo: sub qua.
V. 10. dens: dem. R. u. i Ibi eccidit: excidit.
V. 11. ea: eam. R. u i Ibi collocata: conlocata.
V. 13. feta: facta. Ibi id in alio genere fracturae supervacuum est. cetera eadem facienda: Omissa. R. addita.
V. 16. superiniic: superinic. Ibi est. Omissum.
V. 17. cumque eo simila et thuris fuligo: eum eadem simil et fuligine est. R. cum eadem simila, et eadem turis fuligine est. Forte fuerat in primo exemplari: linteolum — superiniciendum cum eadem simila et fuligine est.
V. 18. fascia: fascea. Ibi medio: media.
V. 21. ligentur: deligentur.
V. 24. sublata; latam.
V 28. foverique: foveri. R. u. i. Ibi spongiam: spongia. R. u. i.
V. 29. calidae: aquae calidae. Ibi foverant: fuerunt.
V. 30. quinto die: die quinto.
V. 31. inflammatio: inflammatione. R u. i.
V. 33. quod fragmentum: quid fractum. R. u. i. et in margine antiqua manu fractam.
Pag. 526. v. 1. confervent: conferunt. R. conferuntur. Ibi transierint: transi. R. u i.
V. 4. Fere: ferae. R. u. i. Ibi inter: intra:
V. 5 vigesimum: vicesimum. Ibi maxilla, malae. R. maxillae, seu malae. A. ut impr. Ibi margini adscripta nota Membra fracta terminationes habent.
V. 6. latum. R. latus. A. u. i.
V. 7 tali: ta. R. u. i.
V. 8. Vigesimum et trigesimum: vicesimum et tricesimum.
V. 9. que: qui. R. u i.
V. 10. vigesimum: vicesimum. Ibi femora: femina.
V. 12. de. omissum. Ibi adiicien-: adicien.
V. 13 assu: adsu:
V. 17 firmaverit: firmarit:
V. 18. primis utique: utique primis R. u. i.
V. 20. CAP. VIII. et c. tituli omissa continuo contextu, cum nota margini eadem manu adscripta: iugulum.
V. 23. si transversum: sit transversum. R. u. i.
V. 24. nonnumquam: nunquam.
V. 25. vinctura: oinctura. R iunctura.
V. 26. maximeque: maxime R. u. i.
V. 27. motum: motus. Ibi est: omiss. R add. Item fere que: fere R. u. i.
V 28. super: omissum. R sub
V. 30 quod: quae. R. u. i.
V. 31 consistente: subsistente:
V. 32. super id humerus: subitomerus. R. sub id humerus.
Pag 527. v. 1 mandaverint: mandarint.
V. 2. author: auctor.
V. 8. humerus est et illud in priorem: humerus et illum in priore. R u i.
V. 11. est: omiss. R. add.
V. 14. attol: adtol. Ibi sin autem superior: si cadsusis superior. R. si casu superior.
V. 15 implendum: implenda. R. u. i.
V. 18. et: omissum.
V. 19. vulnerant: vulnera et. R. u. i. Ibi precidenda. R. praecidenda est. A. u. i. Ibi retusa ossa committenda: recussa ossa commissa. R. u. i.
V. 20. et: omissum.
V. 21. est: ei. Ibi linteolum: linteolum est.
V. 23. sunt ex: sunt et ex.
V. 24 canaliculo: calaniculo. R. u. i.
V 25. diducatur: deducatur.
V. 27. omnibus fractis. A. u. i. R. omnibus ossibus fractis.

V. 28. vero: omissum. R. add.
V. 29. ad: omiss. R. add.
V. 30 dexteram: dextram.
V. 31 fascia dari: fasciari.
V. 33. deligandum: deligandus.
V. ult. supinusque homo collocandus: omissa. R. addita. Ibi caetera: cetera.
Pag. 528. v. 2. De diversis ossium curis: absunt, continuo contextu.
V. 3. immobilia: inmobilia.
V. 5. colli: conli.
V. 6. latum A. u. i. R. latus.
V. 7. coxarum: costarum.
V. 10. quo: qua. R. u. i.
V. 11. foramen: fermentum. R. ferrumen.
V. 12. est: omiss.
V. 14. impon: inpon.
V. 16 Hoc loco notatio est Bapt. PALLAVICINII, margini adscripta, Hinc usque ad finem huius libri corrigi bene non potuit defectu vetustissimi ac corruptissimi exemplaris.
V. 17. CAP. IX. et c tituli, omissa contextu continuato.
V. 20. Propriae tamen quaedam de costis: Quaedam tamen et de costa. R. propriae tamen quaedam et de costa.
V. 21. iuxta viscera sunt: iuxta viscera est.
V. 22. et gravioribus: gravioribusque.
V. 23. Costa igitur: haec quoque igitur. R. haec igitur.
V. 26. totam is casus,: tota is casu. R. u. i.
V. 30. leviter: leniter.
V. 31. sed: omiss. R. add.
V. ult. inclinet: inclino: R. u. i. Ibi ab uno: ab tunc. Sic videtur, antiqua enim scriptura recenti atramento obscurata est ut fieret ab uno. Ibi vigesimo die: viginti diebus. R. u. i.
Pag. 529. v. 7. firmo: strictior. R. u. i.
V. 10 spiritum: spiritus. R. u. i.
V. 22. imp: inp. Ibi lycio: liuo.
V. 24. panni: Manni. R. Panarhi.
V. 26. succida: sucida. Ibi fasciae: fasceas.
V. 27. multo: multae. R. u. i.
V. 30 infestabit: in est. R. u. i.
V. 31. trixagine: trixsagine. R. u. i.
V. 32. stoechade: stychade:
V. 33. et A. u. i. R. vel ex.
V. ult. urgentibus: urguentibus. Ibi imp: inp.
Pag. 530. v. 3 superiacebit: subiacebit R. u. i.
V. 6. quotidie: cottidie.
V. 7 possimus: possumus. R. u. i.
V. 9. incipiet: incipitet:
V. 11. fit qua: circum. Ibi curatione: curatio.
V. 13. sub qua: quae Ibi motus: modus. R. modus.
V. 19. vitietur: uitietur. R. u. i.
V. 18. demit --: dimit --.
V. 21. tumor se ostendit: caput se ostendet.
V. 22. subsit: subit. Ibi intelligemus: intelligimus.
V. 23. illinemus: illinimus
V. 24. intus: in ea Ibi perseverabit: perseveravit.
V. 25. pus: plus R. u. i. Ibi eoque: eaque.
V. 27. demittendumque: dimittendum erit.
V. 28. linamentum: liniamentum.
V. 21. caeteris: ceteris.
Pag. 531. v. 1. affecto: adfecto. Ibi neglecto: nec lecto. R. u. i. Ibi pus: opus: R. u. i.
V. 2. mucco similis: muccis similis.
V. 5. titulus ille abest
V. 7. Si quid ex vertebra excidit aut aliquo: si id quod ex vertebra excedit aliquo.
V. 9. punctiones: lunctiones.
V. 11. anteriorem: interiorem.
V. 13 iisdem: isdem.
V. 14 prima: plurima.
V. 16. CAP. X. totusque ille titulus abest, contextu continuato, marginique adscriptum est umeris.
V. 22. femoribus: femoris, forte primitus fuit humeri et femoris.
V. 24 femoribus: feminibus.
V. 25. ea: eam: R. u. i.
V. 26. at: omissum.
V. 29 earum: ea. R. ea at.
V. 30. eaque: omiss. Ibi ubi obliqua atque ubi fragmenta: ubi multa fragmenta atque ubi obliqua.
Pag. 532. v. resima: resinam. R. resimam.
V. 4. et: omiss.
V. 7. latere: lateri. Ibi est: sed. R. u. i.
V. 9 deprensum: depressum.
V. 16. distentionem: distentio.
V. 17. certe cum mitissime agitur pus: certum ut mitissime afatur pus. R. certum ut diutissime alatur pus.
V. 16. post eam: postea.
V. 20. tendere: intendere. Ibi quodque: quoque.
V. 13. dextra: dextram. R. u. i. Ibi sinistra: sinistram. R. u. i.
V. 24. membrum: membra. Ibi eget; R. egent. A. u. i.
V. 28. lineis fasciis: linteis fasciis.
V. 29. plures et in: plures in.
V. 30 vero: abest.
V. 33. ossi: ossi.
V. ult At: et Ibi alteri: alteri parti.
Pag. 533. v. 2 triplicibusve pannis in: triplicis panni et in. Ibi tinctis: tinctus. R. tinctum.
V. 3. lineos: linteos.
V. 4. fasciis: is. R. iis.
V. 5. fracturam: fractura. R. u. i.
V. 7 cochleam: cochlea.
V. 9. longior ea quae si qua: longiore eaque qua. R. longior eaque qua.
V. 11. incipere debet: debet incipere.
V. 12 ad fracturam reversa: de fractura revera. R. de fractura reversa
V. 14. iniiciendum: iniciendum.
V. 17. ei: ea Ib obiiciendas: obiciendas.
V. 21. in inferiore: inferiore.
V. 22. finiant: faciant Ibi quia: qui.
V. 33 adiiciendaque: adicienaaque.
Pag. 534 v. 1. quinto: quinto die Ibi tum sex fasciis: sexta fasceis. R. sexta fascia.
V. 3 Quoties: quotiens.
V. 5. est: omissum.
V. 6. diu: die R. u. i.
V. 8. ab eo: adeo.
V. 9. tenuius: levius.
V. 17. superaccommodandae: super superadcommodandas. R. superadcommodandas.
V. 20. impe: inpo-.
V. 21. circa: citra.
V. 22. laedant: ledant.
V. 27. quo os quodque conservet: quod quoque os conservet.
V. 31. leniter: pleniter.
V. 32. ungendum: unguendum.
Pag. 535. v. 2. quoties: quotiens.
V. 4 titulus nullus, contextu continuato.
V. 8. collocatur: conlocatur.
V. 9. autem: omissum.
V. 10. ex: et.
V. 11. sustinet: sustineat.
V. 13. humero: umero. Ibi demittitur: dimittitur.
V. 16. porrecto: correcto.
V. 18. sinistro: omiss. Ibi demissum: dimissum.
V. 21. plantam iniicit dextram: planam inicit dextra.
V. 22. curatur: furatur. R. fumatur.
V. 25 fasciis: fasceis.
V. 29. porrigantur. Protinus: porrigantur quae protinus. R. u. i.
V. 31. id quod afficitur: idque efficit cur. Ibi fasciis: fascias
V. 32. figuratum: figurandum. Ibi suspensum: suspensam.
V. 33. atque: omiss. Ibi humerum: umerum.
Pag. 536. v. 2. idoque ossa sic se habent et reliqua usque ad pag. 542. v. 10. vetustae sedi cogit, in codice NICOLII loco non suo posita occurrunt ad libri V, cap 18.

cap. 18. exemplaris impressi Patavini pag. 234. v. 2 post illa verba *subiicienda sunt*, quae sex columnas implesse dicit, in exemplari suo desideratas. Ea descripsisse e nostro hoc codice videtur, adeo in omnibus vel minutissimis concordat, sed quod illis adsuta sint cum quibus male cohaerent, eius qui librum compegit fortasse culpa fuit, hinc tamen conicere possumus aliud a nostro, sed unum idemque exemplar illud antiquum fuisse, unde MARII et NICOLII et PALAVICINII aliorumque apographa recentiora omnia deducta sunt, adeo illis inter se convenit, ubi ab hoc nostro discedunt.

V. 6. *breviores sed sub* : *brevior esse sub*. Ibi *saepiusque tae*.
V. 9 *efficiatur* : *efficiant*. Ibi *quoties* : *quotiens*.
V. 11. *et* : *est*. R. u. i.
V. 12. *impo-* : *impo-*.
V. 14. *sint* : *sunt*.
V. 15. titulus abest contextu continuato.
V. 17. *utrumque* : *utramque*.
V. 24. *fiant* : *fiat*. R. u. i.
V. 28. *paululum*. *paulum*.
V. 32. *ipsa* : *ipsi*.
V. 33. *iniicitur* : *inicitur*.

Pag. 537. v. 3. titulus abest contextu continuato.
V. 4. *quid fractum* : *id factum*.
V. 7. *occurrendum* : *occursum*.
V. 9. titulus abest contextu continuo,
V. 10. *crure* : *cure*. R. u. i.
V. 13. *coniiciendum* : *coniciendum*.
V. 14 *ab inferiori parte foramina* : *et inferiore parte ferruminali*. R. *et inferiore parte ferri laminam*. Forte fuerat in primo exemplari *foramina aliqua*.
V. 20 *detineant* : *detineat*. Ibi *debet a planta* : *debet planta*.
V. 23 *ei* : *et*.
V. 25. *insit* : *ait*.
V. 28. *ex quo multa debilitas est foedior tamen ubi* : *sed multo tamen ferior debilitas est ubi*. R. *sed multa tamen femori debilitas est ubi*.
V. 29. *negligentia* : *neglegentia*.
V. 30. titulus abest.
V. 32 *deligari post inflammationem* : *post inflammationem deligari*.

Pag. 538 v 1. titulus abest contextu continuo.
V. 6. *ista* : *illa*
V. 10. *liberale cum ea desiit* : *liberare ea desit*.
V. 11. *e liquido* : *et liquido*.
V. 12. *nec* : *neque*.
V. 23. *paulatim* : omiss. Ibi *ad*. omiss. R. addit.
V. 27. *humeri* : *tumori*.
V. 19. *cancros* : *cancres*.
V. 22. *sed* : *si*.
V. 25 *igitur curiosius* : *curiosius igitur*. Ibi *id*. omiss.
V. 26. *et per* : *et musculus quidem per*. ibi *musculus* : abest.
V. 28. *inedia* : *inaedia*. Ibi *in decimum diem* : absunt.
V. 31. *his* : *is*. R. *iis*

Pag. 539. v. 1 *minimum laeduntur* : *minime laedunt*.
V. 3. *ex* : *est*.
V. 5. *deliganda fasciis* : *deligandaque fasiis*. R. u. i.
V. 6 *laxioribus* : *lasioribus*. Ibi *scilicet laxius* : *laxius scilicet*.
V. 7. *quantoque* : *quanto*.
V. 11. *humerove* : *humeroque*.
V. 14 *imp* : *inp*.
V. 19. *fasciis* : *fasceis*.
V. 21 *magisque hoc in principio* : *magisque in primo*.
V. 22. *utendum* : *utendo et alieno*.
V. 23. *est* : omissum.
V. 25. *movendo* : *movenda*. R. u. i.
V. 26. *adhibenda* : *agenda*. Ibi *quotidie* : *cottidie*.
V. 28. *quod* : *quas*. R. u. i
V. 31. *eius si longius* : *eius longius*
V. 33. *lavandum* : *limandum*.
V. ult. *vulsella* : *bulsella*.

Pag. 540 v. 1. *iniicienda* : *inicienda*. Ibi *acutae ossis prominentis cuspidi* : *recte se habenti capiti*.
V. 3. *gibba* : *cibra*.
V. 5. *cingitur* : *cinguntur*.
V. 6. *has* : *ea*.
V. 7. *abscindere* : *abscidere*.
V. 13. *humores* : *humore*.
V. 17. *quam* : *atque*. Ibi *sequiturque fere* : *sequitur vero*.
V. 19. *aut* : omiss. Ibi *iam ante misera conditio* : *tam misera antea condicio*.
V. 20. *maius diuturniusque faciat* : *manus diutiusque facies*.
V. 21. *etiam* : *enim*. Ibi *cute os* : *cutis osse*.
V. 23. *quare* : *quae*.
V. 27. *Interdum fractura* : *nondum interdum fracturam*.
V. 28. *Quo a prurigine et punctionibus cognito* : *quae a pruriginas et plictionibus coguitio*.
V. 30. *eosque* : *esque*. R. u. i.
V. 32. *plagam* : omissum.

Pag. 541. v. 1. *brevius* : *brebibus*.
V. 2. *paxillus* : *et paxillus*. Ibi *et* : *quam*.
V. 3. *demitti* : *dimitti*.
V. 4. *paululum emineat* : *paulum supra ulcus emineat*. Ibi *isque quotidie* : *usque cottidie*. R. *isque cottidie*.
V. 7. *vulnusque* : *vulnus*.
V. 8. *vero* : omiss. Ibi *aqua frigida* : *frigida aqua*.
V. 10. *decoctae* : omiss. Ibi *illinendumque*. A. u. i. R. *illiniendumque*.
V. 11. *medicamentum quod* : *medicamentum est quod*.
U. 12. *quiescendum* : *quae secundum*.
V. 13 *quia* : *quae*. Ibi *mota sunt in* : *motu in*.
V. 20. *et* : *ut*. R. u. i.
V. 21. *habita ne nervi* : *habita nervi* : Ibi *laedantur* : *laeduntque*. R. u. i.
V. 24. *decoctum* : *deiectum*. R u. i. Ibi *impo-* : *idpo-*. R u. i. Ibi *idipsum ovi* : *id ipsum corium ovi*.
V. 26. *de* : omissum
V. 31. *adversa* : *trans versa*. R. *transversa*.
V. 33. *assidue* : *adsidue*. Ibi *puncturae* : *iunctiones*.

Pag. 542 v 2. *id membrum* : *membrum id*.
V. 4. *inter* : *et inter*.
V. 5. *diducit* : *deducit*.
V. 6. *compellitque* : *cum pellique*. Ibi *in*. omissum. R. add.
V. 7 *si* : *sic*. R u. i.
V. 8. *in quam os se inclinat* : *in qua osse inclinatae*.
V. 9 *lana* : *lanam*. Ib. *obiicit* : *obicit*. In codice NICOLII hic finis est foliorum, quae ex hoc ipso libro ut videtur transcripsit, ut sui exemplaris defectum sex columnarum ut ait suppleret.
V. 12 *conferbuerunt* : *corperunt*.
V. 13. *ideoque* : *ideque* forte fuit *indeque*. Ibi *locus intumuit* : *locus si intumuit*. R. *locus sic intumuit*.
V. 14. *leniterque* : *leviterque*.
V. 18 *oleribusque* : *holeribusque*.
V. 19 *quae* : *que*.
V. 20. *confertque* : *conferique* :
V. 21. *sinapi cum* : *sinapi quod cum*. Ibi *pariter* : *par*.
V. 23. *his* : *is*.
V. 26. CAP. XI et cetera tituli absunt contextu continuato.
V. 32. *dehiscunt* : *hiscunt*.
V. 33. *os scapularum* : *scapularum os*.

Pag. 543. v. 1. *et* : omiss. Ibi *saltu* : *a saltu*.
V. 3. *excidunt* : *excedunt*.
V. 4. *ubi aliquid incidit protinus is locus* : omissa. R. addita sunt, eaque habet et cod. NIC. aliique.
V. 5. *cavus* : *causa*.
V. 7. *in tale praecipue* : *in talis praecipua*.
V. 10. *annectunt* : *adnectunt*. R. *adnectant*.
V. 11. *eadem* : *ea*. R. u. i.
V. 12. *mobilibus laesis* : *mollibus laesis*. R. *mollibus aliquid laesis*. Ibi *atque id* : *aliquid* R. expunctum
V. 13. *his locis* : *is locus*. R. *iis locis*. Ibi *imponenda*. omissum.

V. 15.

V. 15. *didu*cta : *deducta*.
V. 17. *fie* : A. u. i. R. *fit*. Ibi *admittitur* : A. u. i. R. et NIC. *amittitur*.
V. 19. *vertebrae* : *vertebra*.
V. 20. *comprehenduntur* : *comprehendantur*.
V. 21. *excidunt aut vi* : *exciduntur*. R et NIC. u. i.
V. 22. alterum *vel* : omissum. Ibi *infirmatis* : *infirmantis*. R. u. i.
V. 23. *adolescentulis* : *adulescentulis*.
V. 25. *in priorem et in posteriorem in interiorem et in exteriorem* : *in priorem in exteriorem*. R. et N. *in priorem et in exteriorem*.
V. 27. *suntque* : A. omittit. R. addit.
V. 28. *propria cuiusque*: A. *propria sunt*. R. *propria sunt cuiusque*.
V. 29. *tumor est* : *est tumor*.
V. 30. *quam* : *qua*.
V. 31. *a qua* : *qua*. R. u. i. Ibi *in omnibus* : *nominibus*. R. u. i.
Pag. 544. v. 5. *reponeretur* : *reponerentur*. R. u. i.
V. 7. *quoque* : *quaque*. R. u. i.
V. 8. *Ac* : *a*. R. *at*.
V. 10. *omniumque quas* : *omnium quaeque*.
V. 11. *caro emacrescit magisque* : *caro eam tres magique*. R. *magisque*
V. 12. *membro* : *membrum*. Ibi *quam ulteriore*. A. u. i. R. *quam in ulteriore*.
V. 13. *humerus* : *umeri*. R. *umerus*.
V. 14. *macies* : abest.
V. 15. *maior in hoc* et cetera quae in impresso sequuntur usque ad pag. 546. v. 11. *utraque*, versus scilicet LXIV. implentia omissa in codice sunt hoc loco, inferiusque posita continuo tamen contextu cum iis quibus male cohaerent, unde patet, antiquius illud exemplar a quo codex hic descriptus fuit, extremas plagulas perturbatas habuisse, neque id librarium barbarum animadvertisse. Quo vitio cum reliqui codices careant, hinc quoque certo colligitur, alterum exemplar, a quo illi fluxere diversum ab huiusce exemplari fuisse, ita ut duorum tantummodo vetustissimorum CELSI codicum scriptura ad nos pervenerit, quorum illud antiquitate praestasse, a quo noster hic codex descriptus fuit multis argumentis credibile fit, a nobis ut se obtulere indicatis.
V. 15. *manu* : *manu acies*. R. *manus acies*.
V. 17. *eius* : omissum.
V. 18. *in eo* : *in o* : R. u. i.
V. 19. *id*: *ind* R. *inde*.
V. 20. *motum*: *malum*. R. u. i.
V. 21. *si* : omissum, R. add.
V. 22. *lacessendum non est* : *nunc classendum est*. R. *tum claceffendum est*.
V. 23. *finita est tentandum est* : *finita temptandum*. R. *finita est temptandum est*.
V. 26. *tenue si humidum* : A. u. i. R. *tenue humidum*.
V. 28. *et multo* : *ut primo*. R. *et primo*.
V. 29. *contraria his* : *contra aliis*. R. *contraria iis*.
V. 32. *succida* : *super sucida*.
V. 33. *super imposita* : *imposita*.
Pag. 545. v 1. *abstinere bibere*. A. ut impr. R. *abstinere debere bibere*.
V. 3. *sitis finiatur* : *sitim finiat*.
V. 3. *curiosiusque* : *cuius si usque*. R. u. i.
V. 6. *die* : *ex die*. Ibi *fervere* : abest, R. addit. Ibi *ex* : omiss.
V. 7 *lana* : *plana* R. u. i.
V. 10. *adhibere* : *adhibero*. R. u. i.
V. 11. *usus quoque* : *susu - neque*. R. u. i.
V. 14. *corpori* : *corporis*.
V. 16. *CAP. XII.* et cet. tituli omissa.
V. 21. *altera* : *alteram*.
V. 22. *partem ipsa* : *partem modo utraque ipsa*. Ibi *mentumque* ; *mentum*. R. u. i.
V. 24 *At* : *ac*.
V. 35. *inclinatur et* : Absunt.
V 28. *temporum* : *super*.
V. 29 *tempore homo* : *tempore autem homo*. R. *tempore item homo*. Ibi *collo* - ; *coulo* - .
V. 30. *posteriore* : *superiore*. R. u. i.
V. 33. *caput eius*. Antiqua scriptura repetit *contineat* et cet. e versu 31. quae R. recte expuncta sunt. Ibi *scorteo pulvino dure* ; A. *ferto opulin*. R. u. i. Ibi *caput per* ; *caput et per*. R. u. i.
V. ult. *ministrum* : *ministerium* Ibi *immobilius* : *immobilis*. R. u. i.
Pag. 546. v. 1. *tum* ; *cum*. R. u. i. Ibi *medici* ; *modici*. R. u. i.
V. 2. *fasciis* ; *fasceis*. R. u. i. Ibi *dilabantur* : *delabantur*.
V. 3. *coniiciendi* : *coiciendo*. R. *coiciendi*.
V. 4. *appre* - : *adpre* -.
V. 5. *si una parte* ; *aperte*. R. *et aperte*. NIC. u. i.
V. 6. *et* : A. omiss. R. add.
V. 10. *momento* : *mento*. R. u. i.
V. 11. Quae post *utraque* hic sequuntur in codicis antiqua scriptura praepostere posita sunt post *brachio* supra pag 544. v. 14. Recenti vero ad suas sedes revocata, ut in in impressis, concordantque alii codices. Ibi *omnia eadem* ; *eadem omnia eadem*. R. *eadem omnia*
V. 12 *est* omissum.
V. 13. *agenda* : *agenda est*.
V. 14. *cervicis iste* : *cervices isti*. R. u. i.
V. 16 *quorum* ; *quoque*. R. *quibus*.
V. 17. *cibus* ; *sibi*. R. u. i.
V. 18. *quoque frequens* : *quique frequens*. NIC. *quique frequenti*.
V. 19 *temporum* : *per*.
V. 20. *CAP. XIII* et cet. tituli omissa contextu continuato.
V. 24. *demissis* ; *dimissis*.
V. 27. *nervi* ; *nervis*.
V. *extendantur* ; *ne extendatur*. Ibi *et* ; omiss.
V. 30. *loqui* ; *locus*.
V. 31. *celerrime* ; *caelarprimum*. Ibi *mors* ; *mor*.
V. 32 *credidi* : *credi* R u. i.
V. 33 *quo* : omiss. R. add. Ibi *rei ulla* : *re illa*. R. u. i.
V. ult. *cognosceretur* : *cognoscetur*. R. u. i. Ibi *non putarent* : *conputarent*. Ibi *sibi medicum* ; *sibumerum*. R. u i.
Pag. 547. v. 1. *si qui*. A. abest R. add.
V. 2. *perdidissent* : *perdidisset*. R. u. i.
V. 3. *CAP. XIV.* etc. absunt contextu continuato.
V. 7. *exciderunt* ; *excideont*. R. u. i.
V. 8. *et* : *ei*. R. *ex*.
V. 10. *a lateribus* : *alteribus*. R. u. i.
V. 11. *continent* : *continet*. Ibi *excidunt*. A. u. i. R. *si excidunt*.
V. 13 *si* : *abest*.
V. 14 *utramvis* : *utramque*. Ibi *exciderint* ; *exciderit*.
V. 15. *tumor* ; *timur* R. u. i. Ibi *erit* ; *donec*. Ibi *super* ; *sunt*. NIC. *super*.
V. 16. *resolvantur* : *resolventur*.
V. 17. *distentio nervorum* : *nervorum distentio*. Ibi *sequitur* : *insequitur*.
V. 18. *urget* : *urguet*.
V. 19 *sope* : *sedo*. R. u. i. Ibi *femina* : *femina*.
V. 20. *supprimitur* : *subpremitur*.
V. 22. *quam* : *quamquam*. R. u. .
V. 23. *nam* ; A. omis. R. add.
V. 24. *Hippocrates* : *Hyppocrates*, et margini addita nota *vertebra*.
V. 26 *extendendum* ; *exiendendum*. R. u. i. .
V. 27. *calce* : *calcem*. R. u. i.
V. 28. *et* : omissum. R. *id*.
V. 29. *paululum* : *paulum*.
V. 30. *tote* : A. u. i. R *totae*. Ibi *motae* : *mota*.
V. 31. *imbe* - : *inbe* -.
V. 32. *paululum* : *tantum parvum*. Ibi *tamen in* : *tamen aut in*.
V. 33. *promineat* : *promineant*. R. u. i.
V. ult. *non* : *ne*. R. u. i.
Pag. 548. v. 1. *propelli* : *posse*. Ibi *quid* : omissum.

V. 3.

V. 3. *varum*: *verum*. R. et Nic. u. i. Ibi *destitutas restituta*. Sic et in cod. Nic.
V. 5. *CAP. XV.* etc. tituli omissa contextu continuato,
V. 10 *est*: omiss. R. add. Ibi *ei iunctus*: *et vi victus*. R. *et victus*. Ibi *cubitus*: omiss.
V. 11. *sursumque ad*: *rursum iuxta*.
V. 13. *longiusque*: *longius*. reliqua ut impr. Nic. *longiusque id brachium altero est*. Ibi *si*. omiss. R. add.
V. 14. *summum*: *summam*. R. *summa* Ibi *brachium*: A. u. i. R. *brachii*.
V. 16. *priorem*: *primi*. et cet. praepostere posita. R. *pri*. Admonetque ea quae sequuntur non cohaerere, et interferenda esse quae in codicis charta sequenti occurrunt *orem partem ec*.
Ibi alterum *in*: abest.
V. 17. *cubitus*: *cubitum*.
V. 20. *imbecillibus*: *imbecillius*. R. u i.
V. 21. *colloe*: *cooloe*. Ibi *sedili*: *sedile*. R. u. i.
V. 22. *imp*: *ino*. Ibi *lati*: *late*.
V. 23. *ossis*: *ossibus*.
V. 25: *humerum genu*: *renum*. Ibi *cogere*: *coire*.
V. 26. *latum*: *tlie*.
V. 28. *corpus*: omiss. R. add Ibi *nervi ve*: *nervi corinsve*.
V 29 *spatha*: *spatula*. Ibi *lignea*: *longa*. R. u. i. Ibi *quae et*: *et quae*.
V. 30. *et*: omiss.
V. 31. *longitudine*: *longitudinem*. R. u. i. Ibi *usque*: abest a R est in A.
V. 52. *rotun*: *rutun*.
V 23. *et*: omiss. R. add. Ibi *cavum*: *calvum*. R. u. i.
Pag. 549. v. 1. *inque*: *in*.
V. 2. *in quae*: A. u. i. R. *inque ea*.
V. 3. *coniic*: *conic*.
V. 4 *alam a brachio*: *alam brachio*.
V. 6. *fubiic*: *fubic*.
V. 7. 8. *infra humeri caput altero paulum*. A. omissa, R. addita, habetque et Nic.
V. 9. *supra*: *citra*. Ibi *manum*: *manu*. R. u. i. Ibi *cui rei protinus intervalla tunc*: *curei pronius intervallatim*. R. u. i.
V. 14. *demittitur*: *dimittitur*.
V. 17. *esse alias*: *alias esse*.
V. 19: *facile*: *fatis*. Ibi *uno*: *uni*. R. u. i.
V. *inci*. A. u. i. R. *exci*.
V. 22. *collocandus*: *collocandus est*. Ibi *fasciaque*: *fascia quae*.
V. 26. *ut ille*: *utilem*. R. u. i.
V. 27. *extendat*: *extendit*. R. u. i.
V. 28. *sinistra debet repellere*: *sinistrae dextrae pellere*. R. u. i.
V 29. *humero*: *humore*. R. u. i.
V 32. *fubiic*: *fubic*.
V. 33. *in*: omiss. Ibi *ut*: *et*. R. u. i.
Pag. 550. v. 2. 3 *per pectus*: *perfectus*. R. *profectus*.
V. 5. *ad eandem rationem*: *eadem ratione*.
V. 7. *commodius*: omiss. R. add.
V. 8. *et ad id*: omissa R. *id*.
V. 9 *deligetur*: *deligatur*.
V. 10. *CAP. XVI.* et c. tituli omissa contextu continuo.
V. 13. *coire*: *coiere*.
V. 14. primum *et*: omissum.
V 16 *intelligi*: *intellegi*. Ibi *si*: *sed*.
V. 18. *adian*. Recens scriptura admonet hic esse in codice inferenda quae superius scripta fuerant post *utra*. pag 546. v. 11. Erant igitur antiquissimi exemplaris, a quo codex hic descriptus fuit, extremae paginae multifariam perturbatae, multisque locis fortasse obsoletae, adeo ut literae perspicue non apparerent, quod frequentiora in his et monstrosa plerunque rudis librarii menda indicare videntur. Ibi *distrahitur*: *trahitur*.
V. 22 *recurvatur*: *verecuratur*. R. u. i.
V. 23. *vomitumque bilis*: *vomitam biles*. R. u. i.
V. 25. 26 *exteriorem interioremve*: *extrioremve*. R. u. i.
V. 26. *sed*: omissum. R. *si*. Nic. *sed*.
V. 27. *paululum*: *paulum*. Ibi *eam partem*: *ea parte*. R. u. i.
V. 30. *sed*: *est*: R. u. i.
V. 31. *quae*: omiss. R. add.
V. 32. *testa iunguntur*: *testatur*. R. u. i.
V. 33. *extendere*. A. u. i. R. *extendi debet*.
Pag. 551. v. 1. *quod*. omiss. R. add.
V. 2. *prolapsam*: *prolapsus*. R. u. i. Ibi *contrarium*: *contrariam*.
V. 4. *prout nervi*: *prout aut nervi*.
V. 5. *huc illucve se dederunt*: A. omissa. R. *huc illucve sederunt*.
V. 9. *duas manus*: *duas manibus*.
V. 10. *habenis*: *avenis* R. u. i.
V. 11. *rotundum*: *rutundum*.
V. 12. *et*: *ei*. R u. i Ibi *id repente*. omiss. R. add
V. 13. *humerum*: *humeros*. R u. i.
V. 15. *humero*: *cubito*
V. 16. *supra*: *super*: Ibi *est*: omiss. R. *sunt*.
V. 17. *curatio eadem*: *eadem curatio*.
V. 18 *tantum saepiusque*: *tantum est saepius*. R *tantum est et saepius*.
V. 19 *multoque*: *multa*. R. u. i.
V. 20. *et diutius*: *diutius*.
V. 22. *sive extra remansit*: omissa. R. add.
V. 25. *CAP. XVII.* et c. tituli omissa continuo contextu.
Pag. 552. v 1. *et*: omiss.
V. 2. *locum autem durum*: *durum locum*.
V. 5. *si*: omiss R. add.
V. 6 *si in interiorem*. A omissa neque addita R.
V. 7. *satis*. omiss. Ibi *didu*: *dedu*.
V. 8. *si*. omiss.
V. 9. *procidit*: *procedit*. R. *procedi*. Ibi *manibus*. A. u. i. R *manibus quibus*. sic et Nic.
V. 10. *priorem posterioremve*: *prioremve*. R. u. i.
V. 11. *prolapsa*: *lapsa*. R. u. i.
V. 24. *aliquid durum*: *duram aliquid*.
V. 13. *urgendum*: *argendum*. et Nic. Ibi *quod es vis*: *quod vis* Nic. *quoi vis*.
V. 15. *CAP. XVIII.* etc. tituli omissa, continuo contextu.
V. 18. *palma*: *prima*. R u. i. Ibi *quoque*: *quatque*. Nic. u. i.
V. 19 *promovetur*: *proveutur*. R. u. i.
V. 22. *quod*: omiss. R. add.
V. 23. Post *emutum* multa in codice sequuntur praepostere scripta, ob eandem ut credibile est paginarum primi exemplaris perturbationem, quae recenti scriptura, alius vetusti exemplaris auctoritate ut credibile est suis locis iamdudum revocata fuerunt.
Ibi *est*: omissa R. add. Ibi *tumor ab*: *tumque*. R. et N. *tumorque*.
V. 24. *sinus ab ea*: *ab ea sinu*. R. emend. *sinus*.
V. 25 *intentione*. A u. i. Nic. *intenta*.
V. 28 *CAP. XIX.* etc tit. omissa, contextu tamen non continuato, ut in aliis, sed ab alio versu initio facto.
V. 33. *non atque*: *novatque*.
V. ult. *quod*: *quot*.
Pag. 553 v 1. *tantummodo*: *tummodo*. R. u. i.
V. 3. *vel in posteriorem*: omissa. R. *vel posteriorem*.
V. 4. *tumque*: *tam iam*. Ibi *ut ita*: *atque ita*. R. *atque id quod*. Ibi *in locum unde lapsus est digitus restituatur*: *in latus ve lapsum est digitis restitui*. R. *in latus elapsum est digitis restitui*.
V: 6. *CAP. XX.* etc. tit. omissa contextu continuato.
V. 9. *humeris*: *his*.
V. 11. *siquidem in hoc*: *siquidem etiam in hoc*.
V. 12. *femori*: *tempori*. R. u. i.
V. 13. *pedi et manui*: *rediet et manui*. R. u. i.
V. 15. *quatuor*: *quattuor*.
V. 19. *valgius*: *varum*. R. *vastius*.
V. 21. *in exteriorem*: *interiorem*. R. u. i. Ibi *pes*. omiss.
V. 22. *calx*: *glans* R u. i.
V. 23. *contingit*: *contingi*. R. u. i. Ibi *planta ima meliusque id*: *planta iam melius fit*. R. u. i.

V. 24. *superius corpus*: *superius feperiusque corpus*. R. *superius id corpus*.
V. 25. 26. 27. *crus plicari non potest extensumque alteri cruri ad calcem par est*: *crus extensum est inplicarique non potest alteri cruri ad calcem pars est*.
V. 31. *rectusque*: *totusque*.
V. 32. *si in posteriorem*: *sed etsi in priorem*. R. *sed etsi in posteriorem*.
V. 33. *est*: omissum. R. add. Ibi *consistit*: *constitit*.
V. ult. *calx*: *rax*.
Pag. 554. v. 2 *vel*: omiss. R. add. Ibi *repositum*: *repositam*. R. u. i.
V. 3 *rursus*: *rursumse*. R. *rursum*. Ibi *semper iterum*: *iterum semper*.
V. 4 *et*: omiss.
V. 5. *Philotimus*: *Filotimus*.
V. 6 *authores*: *auctores*.
V. 9 *quoque*: *atque*.
V. 11. *Nymphodorus, Protarchus*: *Nymfodorus Protharchus*
V. 12. *faber quoque quidam*: *quid qua vi*. Ibi *repperissent*. R. *repperisset*.
V. 14. *verum*: *verum est*.
V. 16. *ut reponatur*: absunt.
V. 17. *repositum non continere*: *postea non contineri*.
V. 18. *Tentandum*: *temptandum*. Ibi *tenerius*: *tenerum*. R. u. i.
V. 20. *si*: omiss. R. add. Ibi *validius*: *vilidius*. R. u. i.
V. 21. *habenas*: omissum. R. add.
V. 22. *ad valida bacula*: *ad acula valida*. R. *ad bacula valida*. Ibi *tumque*: *cumque*.
V. 23. *morae*: *more*.
V. 24. *superioresque*: *superiores*.
V. 25. *traxerint*: 4. u. 1. R. *traxerunt*.
V. 29. *perseveraverit*: *perseravit*. R. u. i.
V. 31. *collocandus*: *conlocandus*.
V. ult. *ea*: *et*. R. u. i.
Pag. 555. v. 2. *rotundum*: *rutundum*.
V. 8. *caeteris*: *ceteris*. Ibi *ossa paululum*: *ossa paulum*. R. *ossa pervim paulum*
V. 11. *contra coxam*: *contra inde coxam*. Ibi *reposita*: *posito*.
V. 12. *novi aliud*: *aliud novi*. Ibi *requirit*: *requiret*.
V. 14. *femur fuerit adhuc laxioribus nervis*: *adhuc nervis laxioribus femur fuit*. R. *fuerit*.
V. 15. *Potest tamen conditus articulus medius aut summus canalicula aliqua contineri*. Hinc absunt, inferius posita suo loco ad cap. XXIV. sicut in ceteris quoque nostris codicibus.
V. 18. *CAP. XXI* et reliqua tituli omissa contextu continuato.
V. 21. 22. *et in interiorem* omissa R. add.
V. 23. *notissimum*: *natissimum*. R. u. i.
V. 24. *id*: omiss. R. add.
V. 25. *ibidem opposita*: *inde imposita*. R. *inde opposita*.
V. 27. *Meges*: *Magis*, quod et NIC. habet, sed in Cod. IV. cuius margini adscriptae notae videntur esse a manu POLITIANI legitur *Megis*.
V. 28. *excidisset*: *excidit*. Ibi *a se*: *asse*. R. u. i.
V. 30. *iisdem*: *isdem*
V. 31. *retuli*: *rettuli*
V. 33. *rotundo*: sic recte non *rutundo* ut alibi fere semper. Ibi *poplitem*: *oplitem*. R. emend. *poplitem*.
V. ult. *imposita*: *impo;ita*. R. em. u. i.
Pag. 556. v. 1 *caetera*: *cetera*. Ibi *sum*: *dum*. R. u. i.
V. 2 *compellantur*: *compellentur*.
V. 3. *CAP. XXII* et rel. tit. omissa contextu continuo.
V. 6. *quidem*: omiss.
V. 7. *partem*: omiss.
V. 8. *ima*: *inima*. R. u. i.
V. 9. *casus*: *saius*.
V. 10. *est. At*: *extat*.
V. 11. *prorumpit*: *erumpit*.
V. 12. *nervus durus*: *nervos durus*, antiquo scribendi more, sic et NICOLIUS, qui in his postremis paginis antiquam huius codicis scripturam omnino vel in ipsis mendis curiosissime sequitur. R. u. i. Ibi *internus*: *insanus*. Ibi *simusque iis pes est*: *minusque his opus est*.
V. 13 *calx*: *laux*.
V. 14 *planta*: *plaga*.
V. 15. *is*: *his*. R. u. i.
V. 16 *diductis*: *deductis*.
V. 17. *is*: *his*. R. u. i.
V. 19 *confirmatis*: *conprimatis*. R. u. i.
V. 21. *vinctura*: *vinctura* R. u. i.
V. 23. *CAP. XXIII.* et rel. tituli omissa contextu continuato
V. 25. *Plantarum vera*: *plantar*. Ibi *iisdem*: *isdem*.
V. 27. 28. *prodeunt iisdemque*: *prodeunt is isdemque*.
V. 31. *talus*: *iato*.
Pag. 557 v. 1. *CAP. XXIV.* etc. tit. omiss. cont. cont.
V. 5 *qui*: *sani*.
V. 6. post *est* ea recte sequuntur quae loco mota in impresso leguntur ad finem Cap. XX. pag 555 v. 15. *Potest tamen conditus articulus medius aut summus canaliculo aliqua contineri*.
V. 7. *CAP. XXV.* etc. tit. om. contextu cont.
V. 12. *saepe tamen cum valoere loco moventur*: omissa, neque addita R.
V. 13. *vero*: *quoque*. Ibi *gravius*: *curvius*. sic et in cod. IV. sed margini ibi adscriptum est *gravius forsan*, manu ut videtur POLITIANI.
V. 16. *ab humeris*: *numerus*. R. *humeris*.
V. 17. *reposita ossa*: *reposita est ossa*. R. u. i.
V. 18. *repositis*: *reposita*
V. 21. *Nam*, omiss. Ibi *tuta*: *tuto*. R. emend. *tuto*.
V. 22 *manus*: *manuus*.
V. 24. *praecipitentur*: *praecipitarent*. Ibi *aegri*: omiss.
V. 25. *in*: omiss. Ibi *fieri solet*: *fuero*.
V. 28. *sanguinem*: *et sanguinem*.
V. 31. *aut in*: A. sic. R. *aute*. Ibi *inflammatione*: *inflammationem*.
V. 32. *si*: *sic*.
V. 33. *distenduntur*: *distendit*. R. legendum admonet vel *nervos distendit*, vel *nervi distenduntur*.
Pag. 458 v. 5 *omni*: *omnique*. Ibi *morbo*: *modo*.
V. 9 *idco*: *id*.
V. 10. *abscindendum*: *abscidendum*. Ibi *impo*: *inpo*.
V. 11. *saltem*: *sola*.
V. 14. *tenuis*: *tenuix*
V. 15. post *pateat*, quo contextus minoribus literis perscriptus finitur, additum est grandibus sive quadratis eadem antiqua manu.

CELSI LIBER VIII
EXPLICIT FELICIT.

Recenti vero adscriptum est *Correxi ego et emendavi manu propria quam melius potui B. Marchio Palavicinus Eps Regiensis*.

Animadvertendum hic quoque putamus, in octo librorum titulis nostrum hunc codicem CELSI nomen aliter exhibere ac alii omnes, nusquam enim AURELII falsum praenomen prodit, quod in illis perpetuo scriptum est, librariorum inscitia, quibus inferioris aevi mos fraudi fuit, cum multis tunc nominibus nobiliores uterentur non unico, ut florentis reipublicae et primorum Caesarum temporibus, adeoque et ipsius CELSI aetate solebant. Libro igitur primo est rubris grandioribus literis CORNELII CELSI ARTIUM LIB. VI. ITEM MEDICINAE PRIMUS. Libro secundo A. CORNELII CELSI, itemque libro tertio. Quod quidem satis esse videatur ad rite restituendum AULI praenomen, ut iam viri docti fecerunt. Quarto vero nomen omittitur, sola inscriptione INCIP. LIB. IIII. Quinto CELSI LIBER IIII. EXPLICIT INCIP LIB V. FEL. Sexto CELSI L. V. EXP. INC. L. VI. FEL. Septimo A. CORN. CELS. LIB. VI. EXP INC LIB VII. FEL. Octavo CELSI LIB VII EXPLICIT INCIPIT LIBER VIII.

In quibus titulis minus a veterum Romanorum consuetudine deflexisse videtur vetustius exemplar quodcunque

illud

illud fuit unde noster codex exscriptus est, nunc scilicet unico CELSI cognomine indicato nunc, CORNELII nomine addito, aliasque AVLI quoque praenomine praeposito, primis scilicet litera A ex communi consensu notato. Quam liquet nunc integram veramque fuisse optimi atque nitidissimi Romani scriptoris appellationem, qui AVGVSTI saeculo proximus vel partim aequalis fuit.

Sed et capitum titulis in unoquoque libro differt hic codex ab aliis omnibus, in quibus ii videntur esse notationes potius lectoris non adeo vetusti, marginis antiqui alicuius exemplaris adscriptae. Alicubi enim SORANVS memoratur, qui CELSO posterior fuit, ut libro III. eo loco qui impressis respondet cap. XVIII. pag. 150 v. 28. et in illis codicibus notam habet quinquagesimi, haec fert rubrica. *SORANVS nihil misceri aquae sive oleo iubet propter odorum noxam*. Et alibi *SORANVS his repugnat*, et *SORANVS haec matutinis horis fieri iubet*, quae CELSVS vespere facienda praeceperat, et alias quoque iudicium suum videtur hic annotator interponere, ut hoc ipso capite de insaniae curatione *Gestatio omittenda*, quam scilicet CELSVS laudaverat, et *Remotis plagis omnia utilia*. Quas quidem omnes notationes et capitum distinctiones in omnibus nostris codicibus praeter primum eodem fere modo occurrentes, FONTIVS neglexit, nova inducta partitione, novisque titulis appositis, in iis CELSI exemplaribus, quae formis aeneis impressa primus Florentiae edidit, anno MCCCCLXXVIII. quam divisionem insequentes editores minime mutarunt.

Eas igitur etsi satis veteres notationes seu capitum inscriptiones cum primus hic noster CELSI codex non agnoscat, aliasque ac longe pauciores habeat, eo credibilius illud fit, quod saepe antea innuimus, exemplar scilicet unde codex hic descriptus fuit, et diversum, et vetustius illo exemplari fuisse, unde ceteri omnes codices manarunt, qui cum inter se quam maxime consentiant, cum nostro plurimis locis aliquantum discordant, ita ut de restituenda omnino librorum CELSI nativa lectione, quod et medicinae, et latinitatis gratia permagni refert, tum demum spes futura sit, cum tertium quoddam antiquius et emendatius exemplar, si quod alicubi latet in apertum proferatur.

Atque hic finem facere necesse est nostrae huic primae editioni Collectionis Chirurgicae NICETAE, iis omissis, quae iam prostabant, ceterisque in tempus aliud commodius dilatis, quorum nunc tamen specimina aliqua saltem dare volumus, cum nesciamus an vita et opes ad haec studia iterum capessenda suppeditabunt.

Tria igitur reliqua sunt in eodem NICETAE codice quae porro promenda videntur. Primum sunt APOLLONII Citiensis Commentarii tres in HIPPOCRATIS librum de articulis, inscripti PTOLEMAEO cuidam regi, quem esse iuniorem illum PTOLEMAEI Auletae Aegypt. regis XI fratrem, cui circa annum ante CHR. LXX. Cypri regnum obtigit, nos iampridem coniecimus, in libello quem de re anatomica Florentiae edidimus anno MDCCXLV. Horum Commentariorum initium in codice ad n. CXCIX. occurrens huiusmodi est mendis manifestis quibus scatet sublatis.

ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥ ΚΙΤΙΕΩΣ τῆς περὶ ἄρθρων πραγματείας τὸ Α

ΘΕΩΡΩΝ φιλιάτρως διακείμενόν ΣΕ βασιλεῦ ΠΤΟΛΕΜΑΙΕ, καὶ ΗΜΑΣ δὲ συνορῶν προθύμως τὰ ὑπὸ ΣΟΥ προσταχθέντα διαπραττομένους, τῶν ὑπὸ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ τοῦ θειοτάτου συγγράψαντος περὶ ὀργάνων εἰς ἀνθρώπων βοήθειαν ἐπινενοημένων, καλῶς ἔχειν ὑπέλαβον τὰ περὶ ἐξαρθρήσεων αὐτῷ συγγραφέντα δόντας ἐπιλαβεῖν, καὶ τὰ περὶ ὤμου καταρτισμοῦ, ὃ κατὰ τὸ παρὸν ἐπέταξας, μεταδοῦναί ΣΟΙ. Ἐπεὶ γὰρ ἔνιοι δι᾽ ἀπειρίαν τινῶν ἠχρειώθησαν, οἱ δὲ καὶ πρὸς πολλῶν χρείας ὄντες καθεστῶτες ἐνεποδίσθησαν τῷ ἀπὸ ἑαυτῶν διερμηνεῦσαί ΣΟΙ, τινῶν δὲ οὐδὲ παραχρῆμα κατασταθέντων, ὁ συλλογισάμενος τὴν περὶ τῶν ἄρθρων ἐμπειρίαν τε καὶ παράθεσιν, καὶ παράλλαξιν τὴν διὰ τῆς ὀργανικῆς ὕλης ἔντεχνον ἁρμονίαν, τῆς τε κατὰ παλαίστραν γινομένης ἀρθρεμβολήσεως, δημώδους πραττομένης μηδὲ ἓνός τῶν τοιούτων διαλανθάνοντα.

Ἵνα δὲ πάνυ εὐπαρακολούθητά ΣΟΙ τὰ παρὰ τὰ κατὰ μέρος γένηται, πρότερον τὰς τοῦ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ λέξεις ἐκθήσομαι, ἑτοιμοτέρας τὰς τρόπους τῶν ἐμβολῶν ὑποταξάμενος, οἷον τινα ἔρανον ἀπ᾽ αὐτῶν τῶν ἔργων ὡς διὰ τῆς τῶν συμπεριλαμβανομένων ἀνδρῶν ὑπηρεσίας γίνονται. Ὧν τινὰς μὲν καὶ ΑΥΤΟΣ κατώρθωσα, τινὰς δὲ καὶ ΖΩΠΥΡΩι παρεδρεύσας ἐν ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑι τεθεώρηκα. Ὅτι δὲ ὁ ῥηθεὶς ἀνὴρ ἐπί τε τῶν καταγμάτων καὶ ἐπὶ τῆς τῶν ἐξαρθρήσεων χειρουργίας κατὰ τὸ πλεῖστον ΙΠΠΟΚΡΑΤΕΙ κατηκολούθει ἐθεράπευσε μαρτυρήσειεν ἂν ΗΜΙΝ ΠΟΣΕΙΔΩΝΙΟΣ τῷ αὐτῷ συνδιατρίψας ἰατρῷ ὤν. Ἤρξατο τοίνυν ὁ ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ τοῦ περὶ ἄρθρων βιβλίου τὸν τρόπον τοῦτον. ὨΜΟΥ ΔΕ ΑΡΘΡΟΝ κ. τ. λ.

APOLLONII CITIENSIS
De Articulis liber I

CVM animadverterem rex PTOLEMAEE *te medicam artem amare, simulque viderem* NOS, *qui tua mandata perficimus, participes eorum esse quae divinus* HIPPOCRATES *in auxilium hominum scribens ac instrumentis excogitavit, opportunum putavi ea quae sunt ab ipso tradita de articulis excidentibus commode comprehendens, humeri quoque reponendi rationem, quod in praesens iussisti,* TIBI *impertire. Quandoquidem nonnulli ob rerum quarundam imperitiam minus idonei fuere, alii vero etsi rerum multarum usu bene essent constituti, segnitia tamen sua ne* TIBI *haec exponerent impediti fuere. Sed quidam neque cum articuli suis sedibus excidunt, vel cum ea quae iuncta sunt dehiscunt illico deprehendentes, neque subducta ratione colligentes, artificiosos reponendi modos per instrumenta omisere, articulorum vero impulsiones, quae in palaestra fiunt et quae populariter exercentur, nullas huiusmodi dignoscuntur. Vt autem* TIBI *facilia intellectu sint quae* HIPPOCRATES *de singulis tradidit, eius dicta primum exponam, expeditiores reponendi modos subiungens, quasi collationem quandam ab ipsis operibus quae hominum una molientium ministerio fiunt. Quorum nonnulla ex* IPSE, *perfeci, alia* ZOPYRO *assidens* ALEXANDRIAE *observavi. Hunc autem virum tum in fractis, tum in motis ossibus, curationes quae manu fiunt, iuxta* HIPPOCRATIS *plerumque praecepta instituisse testis* NOBIS *fuerit* POSIDONIVS *qui medici eiusdem consuetudine usus est. Initium igitur quod fecit* HIPPOCRATES *libro de Articulis huiusmodi est.* HVMERI ARTICVLVM *etc.*

Deinde sequitur totus APOLLONII contextus folia codicis implens XLV cum picturis XXIX. tribus libris et articulis LVI. distinctus, cuius hic finis est

ΤΑ μὲν ἐν καὶ ΙΠΠΟΚΡΑΤΕΙ περὶ ἄρθρων καταρτισμοῦ διασεσαφημένα, καὶ διὰ τούτου μὲν, καὶ διὰ τῶν πρὸ αὐτοῦ δύο βιβλίων, διὰ τῶν ὑποδειγμάτων ἐμφανῆ κατεστήσαμεν. Αὐτὸν δὲ ἐάν τινα τῶν κατακεχωρισμένων ἐπιζητῇς, διὰ τὸ τῆς ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ λέξεως ἀσαφὲς τῆς ἐνδεχομένης διασαφήσεως τεύξεται.

EA igitur quae ab HIPPOCRATE *de reponendis articulis tradita sunt, hisce et duobus libris qui hunc praeeunt appositis exemplis manifesta constituimus. Ceterum si quicquam in locis, quae seiuncta attulimus, ultro quaeras propter minus apertam* HIPPOCRATIS *dictionem, id quoad eius fieri potest explicationem nanciscetur.*

Alterum vero quod praestari huius codicis beneficio poterit est Graecus contextus librorum ORIBASII de Laqueis et de Machinamentis, quorum Latina duntaxat interpretatio prostat, iam dudum a VIDIO adornata, quae in nonnullis paulum immutari deberet, si quis stricte velit exemplar Graecum observare. Eorum haec sint specimina ad articulum nostri codicis XCV. et CLXIII. occurrentia.

ΟΡΙΒΑΣΙΟΥ ἐκ τῶν ΗΡΑΚΛΑ πῶς πλέκεται βρόχος ὁ Ἐρτὸς

ΕΝΕΚΑ τῆς τοῦ Ἐρτοῦ βρόχου πλοκῆς καιρία προσλαμβάνεται διπλῆς, ἧς αἱ μὲν ἀρχαὶ τῇ εὐωνύμῳ χειρὶ διακρατοῦνται, ἡ δὲ ἀγκύλη διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς ταῖς ἀρχαῖς ἐπιτίθεται. Εἶτα διὰ μέσης τῆς ἀγκύλης τα-

χα-

χαλάσματα τῆς καιρίας, ταῦτα αἱ ἀρχαὶ συνέχονται. Ἐντεῦθεν γὰρ γίνεται κατὰ μέρος μὲν ἡ τῶ βρόχυ πλοκὴ, κατὰ μέρος δὲ αἱ ἀρχαί. Ἐστὶ δὲ ὁ βρόχος οὗτος τῇ δυνάμει ὁμότονος καὶ εὔχρηστος, οὐ μόνον πρὸς τὸ τείνειν, ἀλλὰ καὶ κράτημα καλὸν ἐν καταρτισμοῖς, καὶ πρὸς σχηματισμοὺς σωμάτων ἐν χρείᾳ χειρουργίας. κ. τ. λ.

ORIBASII ex HERACLE Quomodo laqueus plicetur quem Nexum vocant

Ad Nexum laqueum plicandum fascia adhibetur duplicata, cuius capita sinistra manu prehenduntur, sinus vero dextra capitibus superponitur, deinde per medium sinum fasciae laxamenta id est capita continentur, quo fit ut ex una parte laqueti plicatura ex altera capita ferantur. Habet autem hic laqueus facultatem extendendi aequaliter, utilisque est non modo ad tendenda membra, sed etiam ad continendum, ubi quid reponitur, et ad figurandum corpora, ubi ex usu fuerit curationis quae manu fit. et cet.

Libri vero eiusdem hic finis est n. cxci. ΠΩ͂Σ πλέκεται βρόχος ὁ καλούμενος Ὑπέρβατος

Ὁ λεγόμενος Ὑπέρβατος ἐκ τοῦ λεγομένου Ναυτικοῦ γίνεται βρόχυ. Πλέκεται γὰρ ὁ Ναυτικὸς βρόχος καὶ περιτίθεται τῷ πηχει, καὶ αἱ μὲν ἀγκύλαι τῶ βρόχυ ἀπ' ἀλλήλων διΐστανται, αἱ δὲ ἐπὶ τὸν τένοντα ἀνωματίζονται. Καὶ οἱ μὲν διὰ τῆς περιοδείας εὔχρηστοι φανέντες βρόχοι οὗτοι εἰσίν.

QVOMODO plicetur laqueus dictus Hyperbatus vel Transgressus

Laqueus Transgressus ex Nautico fit, siquidem plicatur Nauticus cubitoque obvolvitur, et laquei sinus inter se diducuntur, capita vero ad cervicem deligantur. Atque hi quidem laquei in medicina obeunda expeditissimi usus esse visi sunt.

Libri autem ipsius ORIBASII de Machinamentis vel de Variis articulos reponendi modis, qui in codice loco CLXIII occurrit usque ad CXCVIII. ac folia implet XX, huiusmodi initium est

ὈΡΙΒΑΣΊΟΥ ἐκ τῶν ἩΛΙΟΔΏΡΟΥ περὶ διαφορᾶς καταρτισμῶν

ΤΡΕΙ͂Σ εἰσὶν καὶ γενικαὶ καὶ ὥσπερ ὁλοσχερεῖς διαφοραὶ τῶν καταρτισμῶν. Οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν λέγονται παλαιστρικοὶ τρόποι, κατὰ τὸ πλεῖστον διὰ ψιλῶν χειρῶν τελειούμενοι, ἀσθενεῖς ὄντες εὐθετοῦσιν ἐπὶ τῶν εὐαφῶν σωμάτων παιδικῶν τε καὶ γυναικείων, ἐπὶ ἀῤῥενικῶν τῶν ὄντι τούτων ἰσχυροτέρων, ὅταν ἔτι ᾖ πρόσφατα ὀλισθήματα. Οἱ δὲ μεθοδικοὶ καταρτισμοὶ διὰ τῶν κοινῶν τοῦ βίου ὀργανίων συντελούμενοι, τῶν παλαιστρικῶν τρόπων εἰσὶν ἰσχυρότεροι, εὐθετοῦσι δὲ ἐπὶ πάντων ἀνδρῶν, θηλειῶν, ἐῤῥένων τῶν ἤδη ἰσχυροτέρων, ἐπί τε τῶν νεανικῶν σωμάτων καὶ τῶν ἤδη κατὰ πόσον κεχρονικότων ὀλισθημάτων. Οἱ δὲ ὀργανικοὶ καταρτισμοὶ τούτων εἰσὶν πρακτικώτεροι, καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν χρονίων εὐθετοῦσι, καὶ ἐπὶ τῶν ἀθλητικῶν σωμάτων, πάντα τε ὅσα θεραπευτὰ ὀλισθήματα μὴ δύνανται οἱ μεθοδικοὶ τρόποι καταρτίσαι, ταῦτα διὰ τῶν ὀργάνων καταρτίζεται.

ORIBASII e libris HELIODORI de variis articulos reponendi modis

TRES sunt generales et quasi summae reponendi articulos differentiae. Alii enim modi dicuntur palaestrici, qui nudis manibus plerumque perficiuntur, cumque imbecilles sint, mollibus corporibus, puerilibus nimirum et muliebribus aptantur, tum masculis quae illis robustiora sint, dummodo recens adhuc vitium fuerit. Methodici reponendi modi qui instrumentis perficiuntur, quorum in communi vita usus est valentiores palaestricis sunt, omnibus idonei, viris, feminis, masculis iam robustioribus, ac iuvenilibus corporibus, atque ubi os aliquamdiu a sua sede motum fuerit. Organici modi maius quam hi momentum habent, inveteratis enim conveniunt, et athleticis corporibus. et quaecumque prolapsa curationem recipiunt, sed methodicis modis restitui nequeunt, ea omnia organis reponuntur.

Finis vero sic habet

ΠΕΡΙ͂ ΣΦΥΡΩ͂Ν

ΤΟ͂ σφυρὸν ποτὲ μὲν ἔσω, ποτὲ δὲ ἔξω διαστρέφεται, ἔσθ' ὅτε δὲ ὀπίσω ὑπαπηδᾷ. Κοινότερον δὲ ἐπὶ πάσης διαφορᾶς σχηματίζεσθαι ὁ πάσχων ὕπτιος ἐκτεταμένον τὸ σκέλος ἔχων, καὶ τότε τῇ κνήμῃ βρόχος ἰσότονος Καρχήσιος περιτιθέσθω, ἵνα αἱ ἀρχαὶ ἀγέσθωσαν ὀπίσω κατὰ τοῦ ὑπὲρ κεφαλὴν ἄξονος. Τῷ δὲ σφυρῷ βρόχος περιτιθέσθω ὁ καλούμενος Δράκων ἢ τὸ Σανδάλιον, οὗ τε τούτου ἀρχαὶ ἀγέσθωσαν κάτω ἐπὶ τὸν ἄξονα, καὶ τότε ἢ κατὰ κράτημα, ἢ κατὰ τάσιν διατεινέσθω τὸ μέρος. Τάσεως αὐταρκοῦς γενομένης αἱ ἀκόλουθοι μοχλεῖαι δοκιμαζέσθωσαν. Ἐπὶ μὲν τῆς ἔσω καὶ τῆς ἔξω διαφορᾶς δοκιμαζέσθωσαν μοχλεῖαι αἱ κατὰ ἀντεπιστροφήν. Ἐπὶ δὲ τῆς ὀπίσω, ἡ κατ' ἐξελκυσμὸν, καὶ γὰρ διὰ τὸν σχηματισμὸν γίνεται ἡ κατ' ἐξελκυσμόν. Τοὺς δὲ τρόπους τῶν μοχλειῶν τούτων ἐπιμελέστερον ΥΜΙ͂Ν ἐκθέσομαι ἐν τῇ περὶ ὀλισθημάτων πραγματείᾳ

DE TALIS

TALVS modo in interiorem partem pervertitur, modo in exteriorem, interdum in posteriorem excidit. In quibus omnibus casibus commune est ut homo supinus extento crure ponatur. Tum cruri laqueus aequaliter extendens Carchesius circumdetur, cuius capita postica parte ad axem qui supra caput est adducantur. Talo autem laqueus Draco dictus vel Sandalium aptetur, eiusque capita deorsum ad axem ferantur, membrumque tunc diducatur vel continendo, vel in diversa extendendo. Distento quantum satis est impulsiones convenientes adhibeantur, ubi in interiorem vel exteriorem partem eruperit contra cogendo, ubi in posteriorem intus reaigendo, nunc siquidem ob eum corporis positum restitutio fit introrsum retrahendo. Iisce autem impellendi modos, in opere de Articulis prolapsis diligentius VOBIS exponam.

Codex quidem habet ἐξελκυσμὸν, sed scribendum fuisse εἰσελκυσμὸν vel ἐνελκυσμὸν rei natura suadet, tum hoc loco tum et in Definit Med. GALENI operum ed. Bas. tom. IV. pag 593. v. 19 ubi definitur *μεταγωγὴ ὀστοῦ ἢ ὀστῶν ἐκ τῆς ἐπιφανείας εἰς τὸ βάθος. Traductio ossis vel ossium a superficie in profundum*. Quod et Latinus interpres SYLVIANVS quoque monuit ed. Iuntar. isagogic. fol. 50. D. ideoque VIDIVS hic vertens *extrahendo* et H. STEPHANVS in Vocab. Med. et in Th. L. Gr. idem mendum retinens minus recte fecisse videntur. Dupliciter errat GORRAEVS scribens in Definition. Med. Ἐξελκυσμός.

Tertium quod huius codicis auxilio obtineri fortasse poterit, sunt locorum quorundam emendationes in libris iam vulgatis HIPPOCRATIS, GALENI, ORIBASII, PAVLI, RVFI, PALLADII, qui in superius allato capitum indice pag. 2. et seq. recensentur.

Quae omnia praestare aliquando cogitamus ubi vires suffecerint, atque haec bonis placuisse satis cognoverimus.

FAVTORVM NOMINA

QVI PRETIO ANTE PERSOLVTO HOC OPVS ADIVTARVNT.

REGIS FRANCORVM bibliotheca Parisiensis, duorum exemplarium chartae maioris.

Samuel	BALLIVS Britannus medicus. Chartae maioris.
Ioannes	CALVIVS Cremonensis medicus Mediolani. Chartae maioris.
Alexander	CANCELLARIVS Venetus. Ch. maior.
Rodesindus	CATENIVS Monachus Camaldulensis.
Io. Baptista	CLAVSTRIVS Liburnensis medicus.
NERIVS	CORSINIVS S. R. E. CARDINALIS.
Lucas	CORSIVS Florentinus I. C.
Ioannes	GENTILIVS Florentinus magistratus publ. sanitati Liburni praepositi medicus.
Carolus	GVATTANIVS Romanus chirurgus. Ch. maior.
Christoph.	MANTELLASSIVS Pisanus pharmacopoeus.
Richardus	MEADIVS Londinensis medicus REGIS Magnae Britanniae decem exemplarium chartae maioris et quadraginta minoris.
Georgius	MORMORIVS ex insula Cythera medicus. Ch. maior.
Salv. Francisc.	MORANDIVS Parisinus chirurgus. Ch. maior.
Angelus	NANNONIVS Florentinus chirurgus.
	NOSOCOMIVM Florentinum S. MARIAE NOVAE.
Carolus	PERTVSATIVS Comes Praeses Senatus Mediolanen. Char. maior
Camillus	PLVMBANTIVS Florentinus I. C.
Felix	ROSETIVS Neapolitanus.
Natalis	SALICETIVS Romanus medicus. Ch. maior.
Curnius	SANCTAPALAYVS Parisinus.
Franciscus	SERAIVS Neapolitanus medicus.
Rainerius	VAMBERTIVS Liburnensis medicus.
Philippus	VENVTIVS Ecclesiae Liburnensi Praepositus.

Praeter hos neminis notitia qui pecuniam in hanc rem cuipiam dederit ad editorem pervenit. Propositum quidem illi fuerat librum duplo maiorem conficere, omnibus scilicet quae ex eadem NICETAE *collectione descripserat una prolatis, ea conditione ut adiutores sui, quorum plusculum sibi fore sperabat, tantundem accepto libro solverent, quantum iam in antecessum dederant, sed cum fieri id hoc tempore nequiverit, ignosci sibi ab iisdem rogat, si quod tantummodo potuit in praesentia praestitit, ut de accepta pecunia satisfaceret, non amplius petens, et reliquum operis sine obligatione editurus, ubi id non magnum rei suae familiari detrimentum, nullamque amicis suis molestiam allaturum sit, non enim tanti emendam sibi gloriolam esse existimat.*